

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΕ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1978 | ΑΡΙΘ. 21

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»,*

ΤΟΜΩΝ Α (1923 - 1924) — Ν (1973)

Γνωστή τυγχάνει τοῖς πᾶσιν ἡ ἀνάγκη εὐρετηριάσεως τῶν περιοδικῶν καὶ μάλιστα ἡ κατὰ τακτὰ χρονικὰ διαστήματα ἔκδοσις καὶ κυκλοφορία τῶν εὐρετηρίων αὐτῶν.

Καὶ ἐὰν μὲν ἡ σύνταξις εὐρετηρίου ἐπιβάλλεται διὰ πᾶν περιοδικὸν ἐπιστημονικὸν περιεχομένον, ἡ ἀνάγκη αὕτη καθίσταται ἔτι ἐπιτακτικωτέρα διὰ περιοδικὰ ἐκκλησιαστικά, ἐπίσημα δελτία Ἐκκλησιῶν. Καὶ τοῦτο, διὰ τὴν πρωτοφανῆ ποικιλίαν τῶν περιεχομένων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ κυρίως διὰ τὴν ἀνάγκην, ὅπως οἱ διάφοροι ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες ἔχωσιν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, πᾶσαν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας, ἡ ὁποία συνθέτει ὅ,τι ὀνομάζομεν ἐκκλησιαστικὸν προηγούμενον καὶ ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν.

Ἡ ἀνάγκη εὐρετηριάσεως τῶν τριῶν περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑφίσταται ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν, καὶ μάλιστα κατὰ καιροὺς ἐγένοντο προσπάθειαι ἀντιμετωπίσεως αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι ἐν τέλει δὲν ἐτελεσφόρησαν ἢ ἀπεδείχθησαν πρόχειροι. Ἀφ' ἧς ὁμως ἀρετέθῃ ἡμῖν ἡ διεύθυνσις αὐτῶν, ἐσκέφθημεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ ὀριστικὴ καὶ συστηματικὴ λύσις τοῦ χρονίζοντος προβλήματος. Πρὸς τοῦτο κατὰ τὸ ἔτος 1974 ἐδημοσιεύσαμεν «Εὐρετήριον περιοδικοῦ «Θεολογίας» τῶν ἐτῶν 1923-1973 (Τόμ. Α'-ΜΑ')», ὡς πρώτην ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος.

Ἐν τέλει, ἀπελήξαμεν εἰς τὴν προκρίσιν τῆς συντάξεως τοῦ εὐρετηρίου τῆς «Ἐκκλησίας», ἐπειδὴ ἡ ὕλη τῆς καλύπτει περισσοτέρας ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας. Ἄλλωστε, ἡ ἐν τῷ μεταξὺ συμπλήρωσις τοῦ πεντηκοστοῦ τόμου τῆς «Ἐκκλησίας», κατὰ τὸ ἔτος 1973, ἐπέτεινε τὴν ἀνάγκην προκρίσεώς της. Ἐν τῷ μεταξὺ προγραμματίζεται ἡ σύνταξις εὐρετηρίων ἀναλυτικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν.

* Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας εἰς δύο τόμους τοῦ εὐρετηρίου τῶν πρώτων πενήκοντα τόμων, Α (1923-1924) — Ν (1973), τῆς «Ἐκκλησίας» συνταχθέντος ὑπὸ τοῦ φιλολόγου Ἀδαμάντιου Στ. Ἀνεστίδου, λόγῳ τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἔργου διὰ πάντα ἀναγνώστην τῆς «Ἐκκλησίας», καὶ ἀντὶ πάσης ἄλλης παρουσιάσεως τούτου, δημοσιεύομεν τὸν Πρόλογον τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Περιοδικοῦ, «Τὰ ἱστορικὰ τῆς «Ἐκκλησίας», τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ εὐρετήριον καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ περιεχόμενα τῶν δύο τόμων, ἀποβλέποντες συνάμα καὶ εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ σώματος τοῦ Περιοδικοῦ διασφάλισίν των.

Ἡ σύνταξις τοῦ εὔρετηρίου τῆς «Ἐκκλησίας» ἀνετέθη εἰς τὸν κ. Ἀδαμάντιον Στ. Ἀνεστίδην, φιλόλογον καθηγητὴν τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος τυγχάνει γνωστὸς ἐκ τῆς ὄλης ἐνασχολήσεως αὐτοῦ περὶ τὰ βιβλιογραφικά, καὶ διότι ἐδίδαξεν ἐπὶ ἔτη μαθήματα βιβλιογραφίας εἰς ὀμάδα μαθητῶν Λυκείου, πρῶτος ἐν Ἑλλάδι, καὶ συνέταξεν εὔρετήριον περιοδικοῦ φιλολογικοῦ, διακόφαντος τὴν ἔκδοσίν του, τὸ ὁποῖον, ὅταν ἐξεδόθη καὶ ἐκυκλοφόρησεν, ἢ σχετικὴ κριτικὴ ὑπεδέχθη μετὰ πολλοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐχαρακτήρισεν ἄριον, πρότυπον καὶ ὑποδειγματικόν.

Τὸ εὔρετήριον τῆς «Ἐκκλησίας» τῶν ἐτῶν 1923-1973 (τόμοι Α'-Ν') πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ χρηστικόν, διότι κατὰ τὴν σύνταξίν του ἐλήφθη σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀναγκαιότης τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ἐκκλησίας», ὡς Ἐπισημὸν Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐξασφάλις ἱκανοποιήσεως ἐν τῇ ἀναζητήσει ὑπὸ τῶν μελλόντων νὰ χρησιμοποιήσωσιν αὐτὸ παντὸς ἐνδιαφέροντος λήμματος. Διὸ καὶ κείμενα, ὅπως νόμοι, διατάγματα, ἐπίσημα γράμματα, προσφωνήσεις κ.ἄ., περιλαμβανόμενα εἰς στήλας χρονικῶν, ἢ εἰς σημειώματα διάφορα, ἀνεσύρθησαν εἰς τὸ φῶς καὶ προσετέθησαν εἰς τὴν εὔρετηριασθεῖσαν ὄλην. Οὕτως ἅπαν τὸ δημοσιευόμενον εἰς τοὺς πενήντα τόμους τῆς «Ἐκκλησίας» πάσης μορφῆς ὕλικόν ἀπεδελτιώθη εἰς 27.133 λήμματα καὶ ἐταξινομήθη εἰς ἰζ' πίνακας τοῦ πρώτου μέρους καὶ εὔρετηριάσθη εἰς τὰ λη' εὔρετήρια τοῦ δευτέρου μέρους. Προτάσσεται δὲ τῆς ὄλης ἐργασίας ἐκτενὴς ἱστορία τοῦ περιοδικοῦ καὶ ἀναλυτικὴ ἀνάπτυξις τῆς μεθοδολογίας, ἢ ὁποία ἠκολουθήθη κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ εὔρετηρίου. Ἐξ ἄλλου διὰ τὴν ὑποβοήθησιν τῶν μελετητῶν παρατίθενται πίνακες ἀρκτηκολέξων καὶ συντομογραφιῶν.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ ἀντιμετώπισεν ἐξ ἀρχῆς τὸ θέμα τῆς γλώσσης εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε τοῦτο νὰ συνταχθῇ καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ προκρίνη τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι συντεταγμένα τόσον τὸ σύνολον τῶν ἐπισήμων πράξεων καὶ ἐγγράφων, ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας, ὅσον καὶ τὰ λοιπὰ δημοσιεύματα, μελέται, προσφωνήσεις, σημειώματα, βιβλιοκρισίαι, θεῖον κήρυγμα κ.λ. Πρὸς τοῦτο, ἄλλωστε, συνηγόρησε καὶ ἡ βιβλιογραφικὴ ἀνάγκη τιτλοφορήσεως λημμάτων ἢ καὶ ἀναπτύξεως αὐτῶν, ἢ ὁποία δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ πραγματοποιηθῇ εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν.

Παραδίδοντες εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ εὔρετήριον τῆς «Ἐκκλησίας» (τόμων Α'-Ν'), αἰσθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως εὐχαριστήσωμεν τὴν Α.Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. κ. Σεραφεῖμ, διὰ τὴν εὐλογίαν τῆς ὄλης προσπάθειας καὶ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιον καὶ Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομον, μέλη τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ, ἐπὶ τῆς θητείας τῶν ὁποίων ἀπεφασίσθη ἡ σύνταξις τοῦ εὔρετηρίου καὶ ἀνετέθη αὕτη, διὰ τὴν ὄλην των συναντίληψιν καὶ συμπαράστασιν.

Εἰς τὸν ἐξαίρετον φιλόλογον Ἀδαμάντιον Στ. Ἀνεστίδην, ἀναδεχθέντα τὸ μέγα καὶ λίαν ἐπίπονον ἔργον — ἄθλον πραγματικόν —, καὶ ἀγαγόντα εἰς πέρας τὸ πολῶτιμον καὶ χρησιμώτατον τοῦτο εὔρετήριον, ὀφείλονται χάριτες καὶ θερμὰ συγχαρητήρια.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου-Ἀκαδημαϊκός.

A. ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΗΣ 'ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,¹

α. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκδόσεως ἐπίσημου δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

1. Ἡ σκέψις διὰ τὴν ἔκδοσιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐνὸς δελτίου, ὡς ἐπίσημου ὄργανου αὐτῆς, ἦτο πολὺ προγενεστέρα τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία». Εἰς τὸ Σχέδιον Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καταρτισθὲν ὑπὸ τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπείας τοῦ 1914², καὶ δὴ εἰς τὸ ἄρθρον 26, ἐγένετο σαφὴς μνεία περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐκδόσεως ἐπίσημου δελτίου καὶ ἐρρυθμίζοντο, μάλιστα, λεπτομερῶς, τὰ τῆς διευθύνσεως, τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῶν περιεχομένων αὐτοῦ³.

2. Ἀσφαλῶς ἡ ἰδέα πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ μὲν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1880, ἐξέδιδε τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν»⁴, ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων τὴν «Νέαν Σιών», ἀπὸ τοῦ ἔτους 1904⁵ καὶ ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1908 τὸν «Ἐκκλησιαστικὸν Φάρον»⁶, μετὰ τοῦ παραρτήματός του «Πανταίνου»⁷.

3. Ἡ πραγματοποίησις ὁμῶς τῆς σκέψεως αὐτῆς ἐπιτυγχάνεται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ αἰοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομου Α' τοῦ Παπαδοπούλου (1923-1938)⁸, καὶ μάλιστα ἐντὸς τριμήνου ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς, χειροτονίας καὶ ἐνθρονισεῶς του, μετ' ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 6/19 Ἀπριλίου 1923⁹, ἐφ' ὅσον ὁ ἴδιος εἶχε τόσῃν πεῖραν περὶ τὰ ἐκκλησια-

στικοθεολογικὰ περιοδικά¹⁰, καὶ ἀφοῦ ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1918 ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐξέδιδε τὸν «Ἀπόστολον Βαρνάβαν»¹¹, καὶ ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1916 μάλιστα, τὸν «Γρηγόριον Παλαμῶν»¹².

4. Τὸ ὑπὸ ἔκδοσιν περιοδικὸν τιτλοφορεῖται «Ἐκκλησία» καὶ χαρακτηρίζεται ὡς «Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»¹³, κατὰ τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 6/19 Ἀπριλίου 1923¹⁴.

5. Εἰς τὴν σχετικὴν πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐγκύκλιον, ὡς ἐξῆς προσδιορίζονται τὰ περιεχόμενα τοῦ Δελτίου: «Ἐν τῷ Δελτίῳ τούτῳ θέλουσι δημοσιεῦσθαι πράξεις, ἀποφάσεις καὶ ἐγκύκλιοι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὰ ἀνταλλάσσόμενα μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἐπίσημα γράμματα, νόμοι καὶ Β. Διατάγματα, σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ αἱ προκηρύξεις δημοπρασιῶν τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ναῶν, ὡς καὶ ἄρθρα ἐποικοδομητικὰ καὶ εἴ τι ἕτερον ἤθελεν ἐγκριθῆ πρὸς διδασκαλίαν τοῦ Χριστιανικοῦ πληρώματος. Κατὰ τὸ ἀνωτέρω πρόγραμμα, τὸ ἐπίσημον τοῦτο ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας σκοπεῖ νὰ ἐκδηλοῖ καὶ ἀναπαύσῃ τὴν ὄλην ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ κίνησιν, τῆς τε κεντρικῆς διοικήσεως αὐτῆς καὶ τῶν ἐπὶ μέρος Ἱερῶν Μητροπόλεων, νὰ δημοσιεῖ πᾶν ἐπίσημον ἔγγραφο, σχέ-

σιν ἔχον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ διερμηνεύη τὰς γνώμας αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἐκάστοτε ἀναφερομένων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ταυτοχρόνως δὲ νὰ καθίσταται φορεὸς ὑγιαίνουσας κατὰ Χριστὸν διδασκαλίας, ἵνα ἀπὸ τῶν σελίδων αὐτῆς, ὡς ἀπὸ ἄμβωνος ἱεροῦ, ὁ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὸς Κληρὸς καὶ Λαὸς ἐνωτίζεται τὴν γνώσιν τὴν ἀληθῆ, στηρίζεται ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ πατροπαράδοτῳ αὐτοῦ πίστει, παρακολουθῆ δ' ἅμα καὶ τὴν καθόλου ἠθικοθηρησκευτικὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν κίνησιν»¹⁵.

Ἐξ ἄλλου, εἰς τὸ πρωτοσέλιδον «Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας» ἄρθρον τοῦ πρώτου τεύχους τοῦ περιοδικοῦ, ὑπογραμμίζεται ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως ἰδίου ὄργανου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ προστίθεται ὅτι «...μόνον διὰ τῆς ἀπὸ τοῦ ἴσου χρησιμοποίησης τῶν προόδων τῆς δημοσιογραφίας θὰ ἠδύναντο ἡ Ἐκκλησία, μὴ μόνον διὰ τοῦ γραπτοῦ λόγου, νὰ διδάσκη καὶ κηρύττῃ καὶ νοουθετῇ ἐνδελεχῶς διοχετεύουσα τὰ σωτήρια αὐτῆς διδάγματα ἀνελλιπῶς ἐπὶ ὡς μεγίστην ἀκτίνα μέχρι καὶ τῶν ἀπωτέρων ἐσχαιῶν καὶ ὅπου ζῆ καὶ ἐργάζεται καὶ μοχθεῖ ὁ Ἕλληνας χριστιανός, ἀλλὰ καὶ τὰς διὰ τοῦ ἡμερησίου τύπου μονοουχί καθ' ἐκάστην διαδιδόμενας ἀντιθηρησκευτικὰς ἰδέας νὰ ἀναιρῆ, καὶ κατὰ τῆς ἐντύπου ἀνηθικότητος ν' ἀντιτάσῃ ἀντίρροπον τὴν σώζουσαν ἠθικὴν τοῦ Ἐδαγγελίου τοῦ Χριστοῦ»¹⁶.

6. Ἡ ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ ὡς Δελτίου Ἐπισημοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καλύπτεται καὶ διὰ τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1923¹⁷.

7. Ὡς ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν πέραν τῶν πενήτην ἑτῶν κυκλοφορικῆν ζωὴν τῆς, ἡ «Ἐκκλησία» διετήρησε βασικῶς τὴν αὐτὴν ἀρμοδιότητα¹⁸, ἣ ὅποια διηυρύνθη πῶς διὰ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ ἔτους 1969¹⁹. Ἀνακεφαλαιώσως τῶν περιεχομένων τῆς «Ἐκκλησίας» ἐπιχειρεῖται διὰ τοῦ προσφάτου Νόμου ὑπ' ἀριθμὸν 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»²⁰. Ἐν πάῃ περιπτώσει σήμερον οἱ εὐρύτεροι στόχοι τοῦ περιοδικοῦ διασαφηνίζονται ὡς ἑξῆς, ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ Κ. Γ. Μπόνη: «Εἰς τὸ Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» δημοσιεύονται κύρια ἄρθρα ἐπὶ σπουδαίων ἐπικαιρῶν ζητημάτων. Ἐπίσης ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι καὶ Διατάγματα, Γνωμοδοτήσεις, Ἐγκύκλιοι καὶ Ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου. Ὁμοίως Ἐιρηνικὰ Γράμματα, σπουδαῖα ἄρθρα Ποιμαντικά, Δογματικά, Πα-

τερικά, Ἀπολογητικά, Φιλοσοφικά, Ἱστορικά, Ἡθικοκοινωνικά, Παιδαγωγικά, ἔτι δὲ εἰδικώτερα ἄρθρα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Χριστιανικὴν Τέχνην καὶ Ἐπιγραφικὴν, ὡς καὶ Ἐποικοδομητικὰ ἄρθρα Ψυχολογικά, ἀναφερόμενα εἰς ὄλους τοὺς κλάδους τῆς Ποιμαντικῆς Θεολογίας καὶ Λειτουργικῆς καὶ ἄρθρα σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν Ἱεραποστολήν. Σὺν ἐπὶ τούτοις, δημοσιεύονται ἄρθρα Ἀγιογραφικά καὶ Ἐρμηνευτικά εἰς πάντα τὰ βιβλία τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ὡς καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀναπτύσσονται ἐπὶ Ὁρθόδοξον βάσεως αἱ σχέσεις τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας ἡμῶν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν καὶ παρέχονται ἡ λεγόμενα εἰδήσεις ἐπὶ τῆς ὅλης Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Τέλος, καταχωροῦνται ἐν τοῖς Χρονικοῖς εἰδήσεις, ἀναφερόμεναι πρωτίστως εἰς τὴν ὅλην ζωὴν καὶ δράσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ὡς καὶ εἰς πάντα τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα, ἡγουμένον τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς πνευματικῆς κορυφῆς τῆς ὅλης Ὁρθοδοξίας. Παρακολουθοῦνται ταῦτα ἐν τῇ κυρίᾳ αὐτῶν ζωῇ καὶ δράσει καὶ παρέχονται εἰδήσεις περὶ τε τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ περὶ πασῶν τῶν ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἦτοι περὶ τῶν λοιπῶν σεπτῶν Ὁρθόδοξων Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Γεωργίας, ὡς καὶ τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καὶ τῶν λοιπῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας, Φιλλανδίας, καθὼς καὶ τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν καὶ Μητροπόλεων, τῶν ἐξαρτωμένων ἐκ τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἦτοι τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, τῆς Λωδεκανήσου, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐστραλίας, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θουατῆρων, τῶν Μητροπόλεων Γαλλίας καὶ Κάτω Χωρῶν, Γερμανίας, Αὐστρίας, Ἰταλίας καὶ Ἑλβετίας, ὡς καὶ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀπὸ Ἀνατολῆς, ἦτοι Κορέας καὶ Ἰαπωνίας. Μεγάλην βαρύτητα ἐπίσης ἀποδίδει εἰς τὰς εἰδήσεις περὶ τῶν Προχαλκηδονίων λεγομένων Ἐκκλησιῶν (Κοπτικῆς, Ἀρμενικῆς, Αἰθιοπικῆς, Ἰακωβιτικῆς, Μαλαμπάρ), ὡς καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων. Πᾶν θέμα, ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν καθόλου θρησκευτικὴν διαφώτισιν καὶ τὴν θεολογικὴν γνώσιν, ἀναφέρεται ἐπικαιρῶς ἐν τῷ Περιοδικῷ τῆς «Ἐκκλησίας». Αἱ Πανορθόδοξοι καὶ αἱ Διαχριστιανικαὶ Συνελεύσεις καὶ τὰ Θεολογικά

Συνέδρια ἐλκύουν τὸ ἐνδιαφέρον εἰδικῶν συνεργατῶν, διὰ τὴν διαφώτισιν καὶ ἐποικοδομὴν τῶν πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας. Τὸ Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» σχολιάζει ὄλως ἀντικειμενικῶς, ἀπὸ ὀρθοδόξου χριστιανικῆς σκοπιᾶς τὰ ἐκάστοτε ἐπίκαιρα ἐκκλησιαστικά, κοινωνικά καὶ ἄλλα γεγονότα, πρὸς διευ-

κόλυνσιν τῶν ἀναγνωστῶν του εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκτιμῆσιν καὶ ἀξιολόγησιν αὐτῶν. Τέλος, ἡλεγμένα καὶ ἔγκυροι βιβλιοκρισίαι καὶ ἐπίκαιρος βιβλιογραφικὴ ἐνημερότης κλείουν τὸν κύκλον τοῦ πλουσιωτάτου περιεχομένου τοῦ Ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας μας («Ἐκκλησία»)»²¹.

β. Ἡ ἔκδοσις καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ Δελτίου.

1. Ἡ «Ἐκκλησία» ἤρχισε νὰ κυκλοφορῇ τὸ ἔτος 1923, ὡς ἐβδομαδιαῖον περιοδικόν. Τὸ πρῶτον τῆς τεύχος φέρει ἡμερομηνίαν 1ης Ἰουνίου 1923²².

2. Ὁ πρῶτος τῆς τόμος συνεπληρώθη, μετὰ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ 52ου τεύχους, τὴν 24ην Μαΐου τοῦ ἐπομένου ἔτους 1924. Ἡ ἀταξία αὐτῆ διωρθώθη τὸ ἔτος 1924, ὅταν ὁ δεῦτερος τόμος ὠλοκληρώθη τὴν 31ην Δεκεμβρίου, μετὰ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ 30οῦ τεύχους τοῦ ἔτους 1924²³.

3. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1925, δηλ. τοῦ τρίτου τόμου, συμπίπτουν ἀπολύτως αἱ τόμοι πρὸς τὰ ἡμερολογιακὰ ἔτη.

4. Κατὰ τὸ ἔτος 1943 δὲν ἐκυκλοφόρησε τὸ περιοδικόν. Διέκοψε τὴν ἔκδοσιν του κατὰ Νοέμβριον 1942²⁴, καὶ τὴν ἐπανέλαβε κατὰ Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1944²⁵, διὸ καὶ ὁ τόμος τοῦ ἔτους 1944 ἀριθμεῖται ὡς ΚΑ, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι περιλαμβάνει μόνον 2 τεύχη, τῆς 1ης Φεβρουαρίου καὶ τῆς 1ης Μαρτίου 1944.²⁶

5. Τὸ πρῶτον τεύχος τοῦ τόμου ΚΒ (1945) ἐκυκλοφόρησε τὴν 14ην Ἀπριλίου 1945²⁷, καὶ τὸ πρῶτον τεύχος τοῦ τόμου ΚΓ (1946) τὴν 16ην Σεπτεμβρίου 1946²⁸. Ἐκτοτε ἡ ἔκδοσις συνεχίζεται κανονικῶς, ἄνευ διακοπῶν.

6. Ἡ καθ' ἑβδομάδα ἔκδοσις διατηρήθη τακτικὴ μέχρι καὶ τοῦ τόμου ΙΖ (1939)²⁹. Κατὰ τὰ ἔτη 1940 καὶ 1941, λόγῳ τῶν πολεμικῶν συνθηκῶν, συνεχίζεται ἡ κυκλοφορία εἰς δεκαπενθήμερα τεύχη. Κατὰ τὸ ἔτος 1942 κυκλοφορεῖ κατὰ μῆνα, εἰς διπλᾶ δεκαπενθήμερα τεύχη, κατὰ δὲ τὰ ἔτη 1945 καὶ 1946 ἐκδίδεται κατὰ δεκαπενθήμερα εἰς διπλᾶ ἐβδομαδιαία τεύχη³⁰.

7. Μετὰ τὸν τόμον ΚΔ (1947) καθιεροῦται ἡ ἀνά δεκαπενθήμερον κυκλοφορία διπλῶν ἐβδομαδιαίων

τεύχων, ἡ ὁποία διατηρεῖται καὶ εἰς τὸν ἐπόμενον τόμον ΚΕ (1948). Ἀπὸ τοῦ ἔτους ὅμως 1949, δηλ. ἀπὸ τοῦ τόμου ΚΣΤ, τὸ περιοδικόν κυκλοφορεῖ εἰς δεκαπενθήμερα τεύχη³¹, μέχρι καὶ σήμερον.

8. Ἡ «Ἐκκλησία» ἐξεδίδετο, συνήθως, τακτικῶς, εἰς τὰ προκαθορισμένα χρονικά τῆς περιθωρία, καθ' ἑβδομάδα ἢ ἀνά δεκαπενθήμερον. Ἐν τούτοις, εἰς τοὺς πεντήκοντα τόμους τῆς συχνῆς αἰ περιπτώσεις, πρὸς ὑπηγόρευσαν ἑκτακτον ἔκδοσιν, κυρίως μεταπολεμικῶς.

Οὕτως ἔχομεν τὰς ἐξῆς περιπτώσεις:

α. Εἰς τὸν τόμον ΚΘ (1952) προσαρτᾶται, ὡς παράρτημα τοῦ τεύχους 20-21 τῆς 1ης Νοεμβρίου 1952, ἔχον ἰδίαν ἀρίθμησιν, ἑκτακτον τεύχος, τὸ ὁποῖον δὲν ἀποδελτιώνεται εἰς τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου, περιέχει δὲ τὴν «Ἐκθεσιν τῆς διαχειρίσεως τῆς συνδρομῆς τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς 1ης Μαΐου 1951 μέχρι 30ης Ἀπριλίου 1952», τοῦ Ἀμ. Ἀλιβιζάτου³².

β. Εἰς τὸν τόμον ΛΔ (1957), μεταξύ 15ης Ἀπριλίου καὶ 21ης Μαΐου, κυκλοφορεῖ τεύχος ἑκτακτον, ὑπ' ἀριθμὸν 9 τῆς 20ης Ἀπριλίου 1957, ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωροθέου Γ' τοῦ Κοτταρᾶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Σερβίας, κατὰ Σεπτέμβριον 1956. Τὸ τεύχος δὲν περιλαμβάνει τὰς καθιερωμένας στήλας τῶν παρατηρήσεων, χρονικῶν, βιβλιογραφίας καὶ προκηρύξεων³³.

γ. Εἰς τὸν αὐτὸν τόμον ΛΔ (1957) τὸ τεύχος ὑπ' ἀριθμὸν 24 τῆς 15ης Δεκεμβρίου 1957 κυκλοφορεῖ ἑκτάκτως, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατονταετίας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Τὸ τεύχος στερεῖται τῶν τακτικῶν στήλῶν παρατηρήσεων, χρονικῶν, βιβλιογραφίας καὶ προκηρύξεων³⁴. Τὸ κανονικὸν τεύχος, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τοῦ δεκαπενθήμερου, ἐκυκλοφόρησε τὴν 20ην Δεκεμβρίου 1957³⁵.

δ. Εἰς τὸν τόμον ΜΒ (1965) περιλαμβάνονται δύο ἑκτακτα τεύχη:

Ι. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 22 τῆς 9ης Νοεμβρίου 1965, τετρασέλιδον, περιλαμβάνον τὴν ἀπὸ ἀριθμὸν 184 τῆς 21ης Ὀκτωβρίου 1965 πράξιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, περὶ τοῦ τρόπου πληρώσεως κενῶν Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν καὶ ἐφημεριακῶν θέσεων, ὡς καὶ τρόπου ψηφίσεως τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ «Κατάλογον τῶν πρὸς ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων», ἀπὸ 9ης Νοεμβρίου 1965³⁶, καὶ

ΙΙ. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 24 τῆς 30ῆς Νοεμβρίου 1965, ἐπὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θέματος³⁷. Τὸ κανονικὸν τεύχος ἐκυκλοφόρησε τὴν ἐπομένην, δηλ. τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1965³⁸.

ε. Εἰς τὸν τόμον ΜΔ (1967) τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1967, παραλλήλως πρὸς τὸ κανονικὸν τεύχος ὑπ' ἀριθμὸν 23³⁹, κυκλοφορεῖ ταυτάριθμον ἑκτακτον τεύχος, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς ὀκτωβριανῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασεως εἰς Ρωσίαν⁴⁰.

στ. Εἰς τὸν τόμον ΜΣΤ (1969) ἐκδίδονται ἐκτάκτως τὰ τεύχη 15 τῆς 20ῆς Ἰουλίου⁴¹, 17 τῆς 2ας Αὐγούστου⁴², 19 τῆς 16ης Αὐγούστου⁴³, καὶ 26 τῆς 22ας Νοεμβρίου, διὰ τὴν δημοσίευσιν Κανονισμῶν, Κανονιστικῶν Διατάξεων καὶ Νομοθετικῶν Διαταγμάτων⁴⁴.

ζ. Εἰς τὸν τόμον ΜΖ (1970) προστίθενται ἐκτάκτως τὰ τεύχη 3 τῆς 20ῆς Ἰανουαρίου⁴⁵, 9 τῆς 5ης Ἀπριλίου⁴⁶, 13 τῆς 16ης Μαΐου⁴⁷, 15 τῆς 4ης Ἰουνίου⁴⁸, 18 τῆς 2ας Ἰουλίου⁴⁹, 26 τῆς 16ης Ὀκτω-

βρίου⁵⁰, καὶ 29 τῆς 16ης Νοεμβρίου⁵¹, εἰς τὰ ὅποια ἐδημοσιεύθησαν Κανονισμοί, Κανονιστικαὶ Διατάξεις καὶ Πράξεις συστάσεως Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων.

η. Ὡσαύτως εἰς τὸν τόμον ΜΗ (1971) ἐκυκλοφόρησαν ἐκτάκτως τὰ ἐξῆς τεύχη: 3 τῆς 16ης Ἰανουαρίου⁵², 6 τῆς 24ης Φεβρουαρίου⁵³, 16 τῆς 2ας Ἰουλίου⁵⁴, καὶ 18 τῆς 16ης Ἰουλίου⁵⁵. Εἰς αὐτὰ ἐδημοσιεύθησαν Πράξεις συστάσεως Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων καὶ ἐπίσημα ἔγγραφα.

θ. Ἡ «Ἐκκλησία» μέχρι καὶ τοῦ τόμου ΜΗ (1971) ἐξεδίδeto εἰς ἓν τεύχος. Ἀπὸ τοῦ τόμου ὅμως ΜΘ (1972) πραγματοποιεῖ ἔκδοσιν τριῶν τευχῶν, ὑπὸ ἰδίαν ἀρίθμησιν τευχῶν, ἡμερομηνίας καὶ σελίδων ἕκαστον, ἀλλὰ μὲ κοινὰ περιεχόμενα κατὰ τόμους, διὰ λόγους τεχνικοὺς καὶ κατὰ μίμησιν τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ τοῦτο εἰς τὴν προσπάθειαν νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον ἢ ἔκδοσις ἐκτάκτων τευχῶν, ὅπως κατὰ τὰ ἔτη 1969, 1970, καὶ 1971.

Ὅτως εἰς τὸ τεύχος Α δημοσιεύεται ἡ συνήθης ὕλη, δηλ. τὰ ἄρθρα, ἡ ἐπίσημος ἀλληλογραφία, τὰ μελετήματα, αἱ παρατηρήσεις, τὰ χρονικά, αἱ βιβλιοκρισίαι, αἱ προκηρύξεις καὶ αἱ ἀνακωνώσεις⁵⁶. Εἰς τὸ τεύχος Β δημοσιεύονται οἱ Κανονισμοί, αἱ Κανονιστικαὶ Διατάξεις, αἱ Πράξεις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, αἱ Πράξεις συστάσεως Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων καὶ αἱ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας⁵⁷, καὶ εἰς τὸ τεύχος Γ δημοσιεύονται οἱ διορισμοὶ καὶ αἱ διαβαθμίσεις τῶν κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος⁵⁸.

γ. Ἡ Συνοδικὴ Ἐποπεύουσα Ἐπιτροπὴ.

1. Ἡ ἔκδοσις τῆς «Ἐκκλησίας», ὡς Ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ σχέσις αὐτὴ ὑπεγράμψε καὶ τὴν μορφήν τῆς διαυθύνσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἡ ὁποία τελικῶς ἀνετέθη εἰς ἓν ἄτομον, ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ. Ἐποπτεύεται ὅμως ὁ Διευθυντὴς ὑπὸ Ἐπιτροπῆς Συνοδικῆς, ἐξ Ἀρχιερέων μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ἡ θητεία βαίνει παράκλητος πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς συνοδικῆς θητείας τῶν μελῶν τῆς.

2. Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ περιοδικοῦ, ὡς μέλος τῆς Ἐποπτευσῆς Ἐπιτροπῆς ὄριζeto καὶ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος⁵⁹. Ἡ μορφή αὐτὴ τῆς Ἐπιτροπῆς διετηρήθη μόνον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς κυκλοφορίας τοῦ περιοδικοῦ (1923-1924), καὶ μάλιστα ὅταν τότε τὸν Ἀρχιμ. Γερμανὸν Ρουμπάνην ἀντικατέστησεν εἰς τὴν Ἀρχιγραμματεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ Ἀρχιμ. Θεόκλητος Παναγιωτόπουλος⁶⁰, ὁ τελευταῖος αὐτὸς ἐνεφανίσθη ὡς τρίτον μέλος τῆς Ἐποπτευσῆς Ἐπιτροπῆς⁶¹.

3. Ἡ πρώτη Ἐποπτεύουσα τοῦ περιοδικοῦ Συν-
οδικῆ Ἐπιτροπῆ συνεκροτήθη ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητρο-
πολιτῶν Τρίκκης καὶ Σταγῶν Πολυκάροπον τοῦ Θω-
μᾶ καὶ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Ἀμβροσίου τοῦ
Νικολαΐδου⁶² καὶ τοῦ Παν. Ἀρχιεπιγραμματέως τῆς Ἱε-
ραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἀρχιμ.
Γερμανοῦ Ρουμπάνη⁶³. Μέλη τῆς Ἐποπτεύουσας Ἐπι-
τροπῆς τοῦ τόμου Ν (1973) διετέλεσαν οἱ Σεβ. Μη-
τροπολίται Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Νικόδημος Γκατ-
ζιρούλης καὶ Θεσσαλονίκης Λεωνίδας Παρασκευ-
όπουλος, μέχρι καὶ τοῦ τεύχους 7-8 τῆς 1ης-15ης
Ἀπριλίου 1973⁶⁴, Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ⁶⁵, διὰ τὸ τεύ-
χος 9-10 τῆς 1ης-15ης Μαΐου 1973⁶⁶, καὶ Ἰωαννίνων
Σεραφεῖμ, Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος Ψαριανός
καὶ Μεσσηνίας Χρυσόστομος Θέμελης, ἀπὸ τοῦ τεύ-
χους 13-14 τῆς 1ης-15ης Ἰουλίου 1973⁶⁷.

4. Ἡ ὀνομασία τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς πα-
ραλλάσσει κατὰ καιροὺς καὶ εἰς Διευθύνουσαν Ἐπι-
τροπὴν, ἢ Διευθύνουσαν Ἐπιτροπείαν⁶⁸.

5. Ἡ εὐθύνη τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς περιο-
ρίζεται εἰς θέματα διοικητικὰ καὶ διαχειριστικά. Εἰς
τὴν ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τῆς Διευθύνου-
σας Ἐπιτροπῆς ἀνάγεται ὁ καθορισμὸς τῆς ὑπὸ δημοσίευ-
σιν ὕλης, ἐκτὸς ἐκείνης ἢ δημοσίευσις τῆς ὁποίας ὑπα-
γορεύεται ἐκ τοῦ Νόμου ἢ ἐξ ἀποφάσεων τῆς Ἱεραῆς
Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διορκουῆς Ἱεραῆς Συν-
όδου. Ἐνίοτε ὁ φάκελος τῆς πρός δημοσίευσιν ὕλης
τίθεται ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθ-
ηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, διὸ καὶ συχνὰ ὡς Πρόε-

δρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς «Ἐκκλησίας»
ἀναλαμβάνει ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ
πάσης Ἑλλάδος.

6. Ἡ παρουσία ὅμως μόνον τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ
περιοδικοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐν συνεχείᾳ
πορείας τοῦ περιοδικοῦ, ἐφ' ὅσον ἡ Συνοδικὴ Ἐπι-
τροπὴ συγκροτούμενη εἰς ἐτησίαις συνθέσεις ἀποτελεῖ
φορέα οὐσίᾳ ἀνίσχυρον. Διὸ καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ
περιοδικοῦ, κατόπιν ἐπισταμένης μελέτης, εἰσηγεῖται
ἐπὶ διαφόρων θεμάτων εἰς τὰς συνεδρίας τῆς Συν-
οδικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ αἰτεῖται τὴν ἔγκρισιν τῶν σχε-
τικῶν προτάσεων του⁶⁹.

7. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀπετέλεσε κατὰ καιροὺς
μέλημα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἡ βελτίωσις τοῦ
περιοδικοῦ γενικώτερον. Οὕτω κατὰ τὸ ἔτος 1929,
ὅταν δηλ. τὸ περιοδικὸν διανύει τὸ ζ' ἔτος του,
ἀναγγέλλεται ἡ σύστασις ἐπιτροπῆς ἀναδιοργανώ-
σεως τοῦ περιοδικοῦ⁷⁰. Πάντως κατὰ τὴν πρώτην συν-
εδρίαν τῆς Ἐποπτεύουσας Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου,
μετὰ τὴν ἐκ νέου ἀνάληψιν τῆς Διευθύνσεώς του ὑπὸ
τοῦ Γρηγορίου Χ. Παπαμιχαήλ, τῆς 6ης Ἀπριλίου
1945, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ συντάκτου τοῦ περιοδικοῦ
Ἀνδρέου Φυτράκη⁷¹, σαφῆς ἐκφράζεται ἡ πρόθεσις
τῆς Ἐπιτροπῆς νὰ ἀποφασίσῃ ὅτι ἐπιβάλλεται διὰ τὴν
βελτίωσιν τῆς «Ἐκκλησίας», καὶ μετὰ συζήτησιν
ἀποφασίζεται ἡ διατήρησις «τῆς αὐτῆς μορφῆς τοῦ
περιοδικοῦ, ὡς καὶ πρότερον» καὶ ἡ σύνταξις «ὄργα-
νισμοῦ ἐκδόσεως τοῦ Δελτίου»⁷².

δ. Οἱ Διευθύνται τῆς «Ἐκκλησίας».

1. Πρῶτος ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἐπισή-
μου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ ἀείμνη-
στος Γρηγόριος Χ. Παπαμιχαήλ, Καθηγητὴς τῆς
Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τότε
καὶ μετέπειτα μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν⁷³,
ἐκ τῶν στενωτέρων συνεργατῶν καὶ φίλων τοῦ ἱδρυτοῦ
τοῦ περιοδικοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος Χρυσόστομου Α' τοῦ Παπαδοπούλου⁷⁴.
Παρὰ δὲ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Γρηγόριος Χ. Παπαμιχαήλ
θεωρεῖται ὅτι διετήρησε τὴν θέσιν αὐτὴν μέχρι καὶ
τοῦ θανάτου του (25 Ἰανουαρίου 1956)⁷⁵, ἄνευ δια-
κοπῆς⁷⁶, ἐν τούτοις ἡ θητεία του πρέπει νὰ θεωρηθῇ
ὡς διανυθεῖσα κατὰ δύο περιόδους. Διότι τὴν 15ην

Φεβρουαρίου 1939 ἀποχωρεῖ ἐκ τοῦ περιοδικοῦ⁷⁷,
καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν διεύθυνσίν του ἀρχὰς τοῦ ἔ-
τους 1945, ἴσως τὴν 20ὴν Ἰανουαρίου 1945⁷⁸. Συνε-
πῶς ἡ πρώτη περίοδος τῆς διεύθυνσεως τοῦ Γρηγο-
ρίου Χ. Παπαμιχαήλ περιλαμβάνει τὸ χρονικὸν διάστη-
μα ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ (1η Ἰουνίου 1923)
μέχρι καὶ τῆς 15ης Φεβρουαρίου 1939, ἡ δὲ δευτέρα
ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1945 μέχρι καὶ τοῦ θανάτου του
(25 Ἰανουαρίου 1956), ἂν καὶ ἡ «Ἐκκλησία» τὸν
ἀναφέρει, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν μνήμην του, ὡς Διευ-
θυντὴν τῆς μέχρι καὶ τοῦ 6ου τεύχους τοῦ 1956, δηλ.
τὴν 25ην Μαρτίου 1956⁷⁹, ἐφ' ὅσον ἡ ἐπακολουθή-
σασα ἀσθένεια καὶ ἐκδημία πρὸς Κύριον τοῦ τότε

Ἱεραρχεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σπυρίδωνος Α' τοῦ Βλάχου (21 Μαρτίου 1956) θὰ πρέπει νὰ παρημποδίσαι τὸν διορισμὸν διαδόχου του.

2. Ἐξ ἄλλου, εἰς τινὰς τόμους ὁ Γρ. Παπαμιχαήλ ἐμφανίζεται ὡς Ἀρχισυντάκτης τοῦ περιοδικοῦ καὶ ὄχι Διευθυντῆς του⁸⁰, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ 13ου τεύχους τοῦ τόμου ΙΑ (1933) ὁ Γρ. Παπαμιχαήλ φέρεται ὡς Διευθυντῆς Συντάξεως, καὶ εἰς τὸν τόμον ΙΒ (1934) οὐδεμία μνεία γίνεται περὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ. Ἄλλωστε κατὰ τὴν περίοδον τῆς διευθύνσεως τοῦ Γρ. Παπαμιχαήλ πολλάκις, ἀνατῆς ἀναγραφῆς τοῦ ὀνόματος τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ, ἀναγράφεται ἡ Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ, ἢ Διευθύνουσα Ἐπιτροπεία⁸¹.

3. Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς διευθύνσεως τοῦ Γρ. Παπαμιχαήλ ὑπηρέτησαν ὡς συντάκται τοῦ περιοδικοῦ οἱ ἑξῆς:

- α. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἐμμανουὴλ Κοσμάτιος⁸²,
- β. Ὁ Κωνσταντῖνος Γ. Μπόνης⁸³, καὶ
- γ. Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Ἐμμανουὴλ Γ. Μυτιληναῖος⁸⁴, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1933⁸⁵. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ἐμμ. Μυτιληναῖος τὸ ἐπόμενον ἔτος 1934 μετατέθη εἰς τὴν Μυτιλήνην⁸⁶, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἀπεσύρθη ἐκ τῆς θέσεως τοῦ τακτικοῦ συντάκτου.

Ἐξ ἄλλου κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς διευθύνσεως τοῦ Γρ. Χ. Παπαμιχαήλ, ὁ Θεοδόσιος Σπερράντσας ἀναφέρεται εἰς τοὺς τόμους Ζ (1929) καὶ Η (1930), ὡς μέλος τῆς Διευθυνούσης τοῦ περιοδικῶν Ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τὴν ιδιότητά του τοῦ Ἐπιτρόπου Ἐπικρατείας παρὰ τῆ Ἱ. Συνόδου⁸⁷.

4. Κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον τῆς διευθύνσεως τοῦ Γρ. Παπαμιχαήλ, ἀναλαμβάνει ὡς συντάκτης τοῦ Δελτίου ὁ Ἀνδρέας Φυτράκης, τότε Διδάκτωρ τῆς Θεολογίας. Οὗτος ὑπηρέτησεν εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1945⁸⁸ μέχρι καὶ τοῦ τεύχους 17-18 τῆς 1ης Μαΐου 1948⁸⁹. Τὸν Ἀ. Φυτράκην ἀποχωρήσαντα ἀντικατέστησε δι' ὀλίγους μῆνας ὁ Κατηχητῆς Ἰωάννης Α. Παπαδόπουλος⁹⁰, ἀπὸ τοῦ τεύχους 27-28 τῆς 5ης Ἰουλίου 1948 μέχρι καὶ τοῦ τεύχους 35-36 τῆς 15ης Σεπτεμβρίου 1948⁹¹. Διὸ καὶ ἡ Ἐποπτεύουσα Ἐπιτροπὴ κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 28ης Σεπτεμβρίου 1950 ἀποφασίζει τὴν πρόσληψιν ὡς συντακτῶν:

- α. Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Ἐμμανουὴλ Γ. Μυτιληναῖου, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1950, καὶ
- β. τοῦ Σοφοκλέους Αἰώλη⁹², ἀπὸ τῆς 16ης Ὀκτωβρίου 1949⁹³.

Ὁ Ἐμμανουὴλ Μυτιληναῖος ἐπανεμφανίζεται ὡς συντάκτης τοῦ περιοδικοῦ εἰς τοὺς τόμους ΚΖ (1950) καὶ ΚΗ (1951)⁹⁴, ἔμμεσα, καὶ ὡς Ἀρχισυντάκτης εἰς τὸν τόμον ΚΘ (1952)⁹⁵, μέχρι καὶ τοῦ τόμου ΛΓ (1956)⁹⁶. Ἀλλὰ ὁ Ἐμμανουὴλ Μυτιληναῖος εἶχε τὴν πλήρη εὐθύνην τοῦ περιοδικοῦ, ἀνεπισήμως βεβαίως, εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Γρ. Παπαμιχαήλ (25 Ἰανουαρίου 1956) μέχρι καὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Θεοδοσίου Σπερράντσα, ὁ ὁποῖος ἐμφανίζεται ὡς Διευθυντῆς τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» εἰς τὸν τόμον ΛΓ (1956), ἀπὸ τοῦ τεύχους 9-10 τῆς 1ης Μαΐου 1956⁹⁷. Καὶ ὁ Σοφοκλῆς Α. Αἰώλης, προκειμένου νὰ ἀναχωρήσῃ δι' ἀνωτέρας σπουδὰς εἰς Γερμανίαν, παραινεῖται τῆς θέσεώς του, ὡς συντάκτου, τὴν 19ην Ἰανουαρίου 1957⁹⁸. Ὑπὸ τὸν Γρ. Παπαμιχαήλ ὑπηρέτησεν καὶ ὁ Εὐάγγελος Θεοδώρου ὡς συντάκτης⁹⁹ καὶ ὁ Μ. Μιζάλης¹⁰⁰ καὶ ὁ Στυλιανὸς Μπαϊρακτάρης¹⁰¹ δοκιμαστικῶς, ἀπὸ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1947¹⁰².

5. Ἡ διεύθυνσις τοῦ Γρ. Παπαμιχαήλ διήρκεσεν, εἰς δύο περιόδους, εἴκοσι ἐπτὰ περίπου ἔτη, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1938, καὶ ἀπὸ τοῦ 1945 μέχρι τοῦ 1956, καὶ ἐκάλυψε τοὺς τόμους Α (1923-1924) μέχρι τοῦ ΙΣΤ (1938) καὶ ἀπὸ τοῦ ΚΒ (1945) μέχρι καὶ τοῦ ΛΒ (1955). Συντέλεσε δὲ εἰς τὴν ἀνδρωσίν τοῦ περιοδικοῦ καὶ τὴν καθιέρωσίν του μεταξύ τῶν ἀδελφῶν περιοδικῶν τῆς ἀπανταχοῦ Ὁρθοδοξίας, ἰδιαιτέρως δὲ μεταξύ τῶν ὁμοίων περιοδικῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ πείρα του ἐξ ἄλλου, ὡς πανεπιστημιακοῦ καθηγητοῦ, ἢ ἰδιότης του ὡς Θεολόγου καὶ τὸ κύρος του μεταξύ τῶν ὀρθοδόξων κύκλων, ἐστελέχωσαν τὸ περιοδικὸν καὶ τὸ ἐπέβαλον¹⁰³.

Ἐπὶ Γρ. Παπαμιχαήλ καθιερώθησαν αἱ μόνιμοι στήλαι τῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν χρονικῶν. Διὰ τῆς πρώτης, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀνέπτυξε τὰς θέσεις της, εἰς ἐπίμαχα θέματα ἑλληνικῆς καὶ παγκοσμίου ἐπικαιρότητος, καὶ διὰ τῆς δευτέρας, τὸ περιοδικὸν προσεπάθησε νὰ δώσῃ στοιχεῖα πληροφοριακά, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν δράσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν, μέχρι καὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορικὴν κίνησιν. Ἡ σημασία τῶν στηλῶν αὐτῶν καθίσταται ὁσημέραι σημαντικώτερον, ὅσον τὰ ὁμοειδῆ περιοδικὰ τῆς ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας ἢ ἐπαύσαν ἐκδιδόμενα¹⁰⁴, ἢ συναντοῦν δυσχερείας ποικιλίας εἰς τὴν τακτικὴν ἔκδοσίν των.

Ὁ Γρ. Παπαμιχαήλ εἰς εἰδικὸν ἐπὶ τῆ συμπληρώσει εἰκοσιπενταετίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ἐκκλησίας» σχόλιον σημειοῖ: «Θεῖα συνάρσει ἡ «Ἐκκλησία», ἐπιτελέσασα κατὰ δύναμιν τὸ ταχθὲν αὐτῆ ὑψηλὸν ἔργον ἐπὶ εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη, διὰ τῶν ἀπὸ τῶν σελλῶν αὐτῆς ποικίλων διαφωτιστικῶν διδαγμάτων, ἐφ' οἷς μὲν ἐπετέλεσε μέχρι τοῦδε δόξαν καὶ εὐχαριστίαν ἀναπέμπει τῷ τῆν ἀσθένειαν ἐνδυναμοῦντι καὶ τὰ ὑστερήματα προσαναπληροῦντι Πατρὶ τῶν φῶτων, πεποθυῖα δ' ἐπὶ τῆν ἄνωθεν ἀντίληψιν, μετὰ θάρρους χωρεῖ εἰς τῆν συνέχισιν τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῆ καθήκοντος, ὑπὸ τῆν εὐλογίαν τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας»¹⁰⁵, ἀλλὰ καὶ ὁ σήμερον διευθύνων τὸ περιοδικὸν Καθηγητῆς Κ. Γ. Μπόνης, ἀξιολογῶν τὸ ἔργον τοῦ Γρ. Παπαμιχαήλ, ἐπὶ τῆ συμπληρώσει πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν περιοδικῶν «Θεολογίας» καὶ «Ἐκκλησίας», γράφει: «... Ἀμφότερα τὰ περιοδικὰ ἐτέθησαν ὑπὸ τῆν πεπνυμένην Διεύθυνσιν τοῦ ἐξαίρετου ἐπιστήμονος καὶ ἀρίστου χειριστοῦ τοῦ καλῶν Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, ὅστις ἐπέθηκε τῆν σφραγίδα τῆς μεγαλοπνοῦ προσωπικότητος αὐτοῦ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν Περιοδικῶν, ἡ δὲ ἀριστοτέχνις ἐν κυριολεξίᾳ λογοτεχνικῆ γραφῆς αὐτοῦ ἐπέβηκε αὐτῶν ὡς τὸν ἀριστὸν ἀρχιτέκτονα δημοσιογραφικῆς δεοντολογίας ἐν τῆ σφαίρᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ θεολογικῆς γραμματείας, ὑπὸ τῆν γενικωτέραν σημασίαν τοῦ ὄρου τούτου»¹⁰⁶.

6. Ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ Γρ. Παπαμιχαήλ ἡ «Ἐκκλησία» ἤρχισε τὴν ἐκδοσιν τοῦ «Ἐφημερίου», ὡς παραρτήματος τῆς «Ἐκκλησίας»¹⁰⁷, ἐγένετο δὲ καὶ ἡ πρώτη προσπάθεια συντάξεως εὐρετηρίου τοῦ περιοδικοῦ, ἡ ὁποία ὁμως δὲν ἐτελεσφόρησε¹⁰⁸.

7. Τὸν Γρ. Παπαμιχαήλ ἀποχωρήσαντα τῆς διευθύνσεως τῆς «Ἐκκλησίας» τὸ ἔτος 1939 διεδέχθη ὁ Ἱεροδιάκονος Ἱερώνυμος Ι. Κοτσώνης¹⁰⁹, Γραμματεὺς τότε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος¹¹⁰. Ἡ θητεία τοῦ νέου Διευθυντοῦ πρέπει νὰ διήρκησε μέχρι καὶ τῆς ἀποκοταστάσεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Λαμασκηνοῦ Α' τοῦ Παπανδρέου, τὴν 2αν Ἰουλίου 1941.

Εἰς διαδοχὴν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἱερωνύμου Ι. Κοτσώνη¹¹¹, εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Συνοδικῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς φέρεται νὰ ἔχη τὴν εὐθύνην τοῦ περιοδικοῦ κατὰ πάντα ὁ Παν. Τσάκωνας, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται ὡς Διευθυντῆς¹¹², ἢ Ἀρχισυντάκτης καὶ Διευθυντῆς τοῦ Λογιστηρίου¹¹³. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτῆν τῆς κατοχῆς, εἰς μὲν τὴν διαχείρισιν, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀπολυθέντος Ν. Σταθοπούλου¹¹⁴, δι-

ορίζεται ὁ Τζ. Ἀντωνᾶτος, ὡς ταμίας, καὶ ὁ Μιχ. Τσάκωνας, ὡς λογιστῆς¹¹⁵, ὑπηρετήσαντες μέχρι τὰ μέσα τοῦ ἔτους 1942¹¹⁶.

8. Εἰς διαδοχὴν τοῦ Γρ. Παπαμιχαήλ, τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἐκκλησίας» ἀνελαμβάνει ὁ Θεοδόσιος Κ. Σπεράντσας, ὁ ὁποῖος παλαιότερον εἶχε διατελέσει Ἐπίτροπος Ἐπικρατείας παρὰ τῆ Ἱερᾶ Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος¹¹⁷. Διηύθυνε δὲ τὸ περιοδικὸν ἀπὸ τοῦ τόμου ΑΓ' (1956)¹¹⁸ μέχρι τοῦ τόμου ΜΕ (1968)¹¹⁹. Εἰς τὴν ἐκθεσιν τὴν ὁποῖαν ὑπέβαλεν ὁ νέος Διευθυντῆς τοῦ Δελτίου ἐνώπιον τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 24ης Ἰανουαρίου 1958, ἀναφέρει ὡς «προωτίστην καὶ οὐσιωδεστέραν τάσιν» τοῦ περιοδικοῦ «τὴν ἀξιοποίησιν καὶ προβολὴν τῶν θησαυρῶν τῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεως»¹²⁰. Πρὸς τοῦτο εἰσήγαγε τὴν δημοσίευσιν κειμένων τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας¹²¹, ἐπεδίωξε καὶ ἐπέτυχε τὴν συνεργασίαν τῶν νεοελλήνων λογοτεχνῶν, ὅπως οἱ Φ. Κόντογλου, Α. Καρατώνης, Κ. Μπαστιάς, Β. Ἡλιάδης, Π. Γλέζος, Κλ. Παράσχος, Φ. Γιοφύλης κ.ἄ.¹²², καθιέρωσε τὴν ἐκδοσιν τευχῶν τοῦ περιοδικοῦ αὐτοτελῶν, ἀφιερωμένων εἰς γεγονότα σπουδαίου ἐκκλησιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπως ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Δωροθέου Γ' τοῦ Κοιταρά εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας¹²³, καὶ τῆ ἑκατοστῆ ἐπετειῶ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων¹²⁴. Ἐστάθη δὲ εἰς τὸ θέμα τῆς γλώσσης τοῦ περιοδικοῦ ὄχι αὐστηρὸς, ἀφοῦ ἐπέτρεψε τὴν δημοσίευσιν συνεργασιῶν εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν.

9. Ἐξ ἄλλου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Θ. Κ. Σπεράντσα ἐκυκλοφόρησαν εἰς αὐτοτελεῖς τόμους ἢ σειρά τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας»¹²⁵, περὶ τῶν ὁποίων βλέπε τὸ κεφ. ΑΗ τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ εὐρετηρίου τῆς «Ἐκκλησίας»¹²⁶.

10. Ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Θ. Κ. Σπεράντσα, εἰσηγήσει του, ἀπεφασίσθη ἡ ἐκδοσις, ὡς παραρτήματος τῆς «Ἐκκλησίας», ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδος πρὸς διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης, ὑπὸ τῆν ἐπωνυμίαν «Ἀνατολή»,¹²⁷ ἡ ἐκδοσις τῆς ὁποίας ὁμως τελικῶς δὲν ἐπραγματοποιήθη.

11. Ὡς Ἀρχισυντάκτης τῆς «Ἐκκλησίας» ὑπὸ τὸν Θ. Κ. Σπεράντσαν ἀνογράφεται ὁ Εὐάγγελος Δ. Θεοδώρου, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959¹²⁸. Ὅταν δὲ ὁ Ε. Θεοδώρου ἐκλέφεται Καθηγητῆς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἠνομάζεται

άνταποκριτής του περιοδικού εις τὴν Βόρειον Ἑλλάδα, «ὕποχρεούμενος ὅπως ἀποστέλλῃ συνεργασίαν εἰς τὰς στήλας τῶν χρονικῶν καὶ πρὸ πάντων τῶν παρατηρήσεων»¹²⁹. Ἐπίσης, ὡς συντάκτης κυρίως τῶν χρονικῶν ὑπηρετεῖ καὶ ὁ Γρ. Εὐστρ. Παπαμιχαήλ, ἀνεψιὸς τοῦ ὁμωνύμου Διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ¹³⁰, καὶ ἀργότερον, ἀπὸ τὸ ἔτος 1959, ὁ Τρ. Κῶστις¹³¹, ὡς συνεργάτης.

12. Ὁ Θ. Κ. Σπεράντσας ἐπεχείρησε νὰ βελτιώσῃ τὴν ὄλην ἐμφάνισιν τοῦ περιοδικοῦ, καθὼς καὶ τὴν σελίδωσίν του, διὰ τῆς καθιερώσεως νέας διαρθρώσεως τῶν χρονικῶν, εἰς δίστηλον σελίδωσιν¹³², καὶ νέας μορφῆς τῶν περιεχομένων ἐκάστου τεύχους, τὰ ὅποια μεταφέρει εἰς τὴν τελευταίαν σελίδα τοῦ τεύχους καὶ σελιδώνει εἰς μίαν ἐνότητα, μὲ τὰς κατὰ νόμον ἀναγραφὰς τῆς Ἐποπτεύσεως Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Διευθυντοῦ¹³³. Ἐξ ἄλλου ἀπὸ τοῦ τεύχους 13 τῆς 1ης Ἰουλίου 1956 ἡ ἀλληλογραφία τῆς «Ἐκκλησίας» δημοσιεύεται εἰς τὸν «Ἐφημέριον»¹³⁴. Διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τοῦ τεύχους 13 τῆς 1ης Ἰουλίου 1956 καθιεροῦται καὶ ἡ ἀναγραφή εἰς τὴν στήλην τῶν περιεχομένων τῆς τελευταίας ἡμέρας εἰδήσεων διὰ τὸ περιοδικόν¹³⁵, ἡ ὁποία ὅμως διακόπτεται ἀπὸ τοῦ τεύχους ὑπ' ἀριθμὸν 22 τῆς 15ης Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

13. Ἐπὶ τῇ ἀποχωρήσει τοῦ Θ. Κ. Σπεράντσα ἐκ τῆς διευθύνσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν κατάλληλον τῇ περιστάσει ἔγγραφον¹³⁶, εἰς δὲ τὴν παρατηρήσεων στήλην ἐδμοσιεύθη τὸ ἀκόλουθον σημείωμα: «... Ἀσφαλῶς πάντες οἱ ἀναγνώσται τῆς «Ἐκκλησίας» συνενώνουν τὰς εὐχὰς τῶν μετὰ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἡμεῖς, ἀναγνωρίζοντα κατ' ἀξίαν τὰς προσφερθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Σπεράντσα «τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Τύπῳ Αὐτῆς ὑπηρεσίας», ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν, ἵνα, ἀποχωριζομένη αὐτῶν, ἐκφράσῃ αὐτῶ τὰς θερμὰς Αὐτῆς ἐπ' αὐταῖς εὐχαριστίας της, «εὐχομένη διαπύρως, ἵνα Κύριος ὁ Θεὸς χαρίσῃται αὐτῶ ἔτη ὡς πλεῖστα, εἰρηνικά, ἀστεμφῆ καὶ πανευφρόσυνα ἐν γῆρει πῖονι, συνεχίζοντι τὸ ὑπὲρ Αὐτοῦ καὶ τῆς δόξης Αὐτοῦ ἔργον»¹³⁷.

14. Ἡ ἀνάθεσις τῆς διευθύνσεως τῆς «Ἐκκλησίας» εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Γ. Μπόνην¹³⁸, Καθηγητὴν μόνον τότε τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, γίνεται δι' ἐγγράφου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος¹³⁹. Οὕτως ἐπιχειρεῖται ἡ σύνδεσις τῆς ἐπιστήμης τῆς θεολογίας

μετὰ τοῦ περιοδικοῦ¹⁴⁰, διὸ καὶ ὁ προεδρεύων, κατὰ τὴν πρώτην, μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ νέου διευθυντοῦ, συνεδρίαν τῆς Ἐποπτεύσεως Ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ, Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἱερώνυμος, προσφωνῶν αὐτὸν ὑπογραμμίζει τὴν ἀνάγκην, ὅπως συνεχισθῇ ἡ πρόοδος τῶν ἐπιστήμων ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν, ὅπως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ πρώτου Διευθυντοῦ αὐτῶν¹⁴¹.

15. Ὁ νέος διευθυντὴς Καθηγητὴς Κ. Γ. Μπόνης εἰσηγούμενος ἐνώπιον τῆς Ἐποπτεύσεως Ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 23ης Ἰανουαρίου 1969, καθορίζει ὡς γλῶσσαν τοῦ περιοδικοῦ «γλῶσσαν ὑψηλοτέραν καὶ καθαρὰν» καὶ προσθέτει ὅτι «τοῦ κανόνος δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐξαιρέσις προκειμένου περὶ ἀρθρῶν δοκίμων λογοτεχνῶν, μάλιστα ἐπ' ἐνκαιρία ἀφιερωματικῶν καὶ παρηγορικῶν πρὸς τιμὴν μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν προσοπι-κοτήτων τευχῶν...»¹⁴².

Ἐξ ἄλλου ὁ Καθηγητὴς Κ. Γ. Μπόνης συνέταξε Κανονισμὸν τοῦ Δελτίου¹⁴³, ὁ ὁποῖος καὶ ἐτέθη ὑπ' ὄψιν τῶν μελῶν τῆς Ἐποπτεύσεως Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου¹⁴⁴. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ νέου Διευθυντοῦ ἐσυνεχίσθη ἡ ἐκδοσις αὐτοτελῶν ἀφιερωματικῶν τευχῶν ἐπικαιρῶν, ὅπως ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τριακονταετίας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομον Α' τοῦ Παπαδοπούλου¹⁴⁵, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἀμίλκα Σ. Ἀλιβιζάτου¹⁴⁶, Βασιλείου Βέλλα¹⁴⁷ καὶ Δημητρίου Μωραΐτου¹⁴⁸ κ.ἄ.¹⁴⁹, ἠδὲ ζήτησαν δὲ καὶ αἱ δημοσιεύσεις βιβλιογραφικῶν καὶ βιβλιοκριτικῶν σημειωμάτων. Προσετέθησαν ἐξ ἄλλου καὶ νεώτεροι αὐτοτελεῖς τόμοι εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τοῦ περιοδικοῦ¹⁵⁰. Ἐπίσης ἐμφανίζονται διὰ πρώτην φοράν τὰ περιεχόμενα τῶν τόμων τοῦ περιοδικοῦ συστηματικώτερον ταξινομημένα καὶ σαφέστερα κατὰ τίτλους.

16. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Γ. Μπόνη τὸ περιοδικὸν συνεπλήρωσεν τὴν πρώτην του ἐκκλησιολογικὴν πεντηκονταετηρίδα¹⁵¹ καὶ ἐκυκλοφόρησε τὸ εὐρητήριο τῶν πρώτων πενήκοντα τόμων του, Α (1923-1924)-Ν (1973)¹⁵².

17. Ὑπὸ τὸν Καθηγητὴν Κ. Γ. Μπόνην, τὴν θέσιν τοῦ Ἀρχισυντάκτου διατηρεῖ ὁ Εὐάγγελος Δ. Θεοδώρου, Καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν¹⁵³. Ἐξ ἄλλου εἰς τὴν σύνταξιν ὑπηρετήσῃ μέχρι καὶ τοῦ θανάτου του ὁ Τρ. Κῶστις¹⁵⁴, ὁ Ἰωάνν. Χ. Κωνσταν-

εικόνης¹⁵⁵, «διὰ τὴν παρακολούθησιν τῆς ὕλης τῶν περιοδικῶν» («Ἐκκλησίας» καὶ «Ἐφημερίου»)»¹⁵⁶ καὶ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1969 προσελήφθη ὁ Μ.

Jordan «διὰ τὴν παρακολούθησιν τοῦ ξενογλώσσου ἐκκλησιαστικοῦ τύπου»¹⁵⁷.

ε. Τὸ περιεχόμενον καὶ αἱ στήλαι τοῦ περιοδικοῦ.

1. Ἀπὸ τοῦ πρώτου τεύχους τῆς ἡ «Ἐκκλησία», ἀνταποκρινομένη εἰς τοὺς στόχους τῆς κυκλοφορίας τῆς¹⁵⁸, ἤρchiσε νὰ δημοσιεύῃ κατὰ πρῶτον λόγον νόμους, διατάγματα, ἔγγραφα ἐκκλησιαστικά καὶ δημόσια, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σημειώματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν προβληματικὴν τῆς ἑλληνικῆς καὶ πογκοσμίου ἐπικαιρότητος, χρονικά τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς λοιπῆς Ὀρθοδοξίας, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν δογμάτων, καὶ βιβλιοκρισίας ἐκκλησιαστικῆς καὶ θεολογικῆς καὶ τὰς διαφόρους προκηρύξεις. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ προσετίθετο εἰς τὴν παγίαν αὐτὴν ὕλην ἡ πρωτότυπος μελέτη θεολογικοῦ ἢ ἐκκλησιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος, τὸ θεῖον κήρυγμα καὶ τὸ κύριον ἄρθρον.

Οὕτω διεμορφώθησαν ἐν τῇ πράξει αἱ στήλαι τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων, τῶν μελετημάτων, τῶν παρατηρήσεων, τῶν χρονικῶν, τῶν βιβλιοκρισιῶν καὶ τῶν προκηρύξεων.

2. Ἐν τούτοις, κατὰ καιροὺς ἐγένετο προσπάθεια ἐπαυξήσεως τῶν στηλῶν, διὰ τῆς προσθήκης νέων, αἱ ὁποῖαι ὅμως σὺν τῷ χρόνῳ ἀπερροφήθησαν ὑπὸ τῶν παλαιότερων ὁμολόγων τους. Εἰς τὸν τόμον Ζ (1929) ἐμφανίζεται νέα στήλη, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀπὸ τὸν τύπον»¹⁵⁹, εἰς τὴν ὁποίαν σχολιάζονται θέσεις τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου¹⁶⁰, ἀλλὰ ἡ νέα στήλη ἀπὸ τοῦ τόμου Ι (1932) συγχωνεύεται πρὸς τὴν «Παρατηρήσων στήλην». Εἰς τὸν τόμον ΙΘ (1941) ἐμφανίζεται νέα στήλη ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησιαστικὴ ἡχώ», ἡ ὁποία ὅμως, ἀφοῦ διετηρήθη καὶ τὸν ἐπόμενον τόμον Κ (1942)¹⁶¹, ἀφομοιοῦται πρὸς τὴν στήλην τῶν χρονικῶν καὶ καταργεῖται.

3. Ἡ δημοσίευσίς τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων γίνεται ἄλλοτε εἰς ἰδίαν σελίδωσιν καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν στήλην τῶν χρονικῶν, αὐτοτελεῶς ἢ καὶ ἐν μέρει¹⁶².

4. Ἡ «Παρατηρήσεων στήλη» δημοσιεύει μέχρι καὶ τοῦ τόμου Γ (1925) τὰ διάφορα σημειώματα ἄνευ τίτλου, εἰς τὴν οἰκίαν θέσιν, ἐνῶ ἀναδημοσιεύει

αὐτὰ εἰς τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου μετὰ τίτλων. Ὁμως ἀπὸ τοῦ τόμου Δ (1926) ἀρχίζει ἡ δημοσίευσίς τῶν ἐπὶ μέρους σημειωμάτων εἰς τὴν οἰκίαν τῶν στηλῶν ἀτίτλων.

5. Εἰς τὰ «Χρονικά» παρουσιάζεται μεγάλη ποικιλία πληροφοριῶν, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα:

α. Ἐκκλησία Ἑλλάδος (Ἱερά Σύνοδος-Συνοδικαὶ Ὁργανισμοὶ - Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν - Ἱεραὶ Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος),

β. Ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ (Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον - Ἐκκλησίαι Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας - Ἀρχιεπισκοπαὶ Κύπρου, Τυράνων - Ἐκκλησίαι Γεωργίας, Τσεχοσλοβακίας, Φινλανδίας κ.λ. - Ἀρχιεπισκοπαὶ καὶ Ἱεραὶ Μητροπόλεις Ἀμερικῆς, Αὐστραλίας, Οὐατερίων, Γαλλίας κ.λ.),

γ. Λοιπαὶ χριστιανικαὶ ὁμολογίαι (Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία - Ἐκκλησίαι Παλαιοκαθολικῶν, Διαμαρτυρομένων κ.λ.),

δ. Μὴ Χριστιανοὶ (Ἰουδαῖοι, Μουσουλμᾶνοι, Βουδδίσται κ.λ.)¹⁶³.

Ἐν τούτοις, ἐκτενῆ σημειώματα, ἀναφερόμενα κυρίως εἰς ἐκλογὴν ἢ θάνατον Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν, ἐπισκέψεις προκαθημένων ξένων Ἐκκλησιῶν ἢ καὶ χειροτονίας Μητροπολιτῶν τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ σημειώματα ἀναφερόμενα εἰς σημαντικὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δημοσιεύονται ὑπὸ μορφήν μελετημάτων, ἐκτὸς τῆς στήλης τῶν χρονικῶν, εἰς τὸν λοιπὸν χώρον τοῦ περιοδικοῦ¹⁶⁴.

6. Ἐξ ἄλλου καὶ τεύχη ἀφιερωματικὰ τῆς «Ἐκκλησίας» ἐκυκλοφόρησαν ἄνευ τῶν στηλῶν τῶν παρατηρήσεων, τῶν χρονικῶν καὶ τῶν προκηρύξεων, εἴτε συνολικῶς, εἴτε ἐν μέρει¹⁶⁵.

7. Εἰς τὸν τόμον ΚΒ (1945) ἐμφανίζεται ὑπογραφομένη ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ νέα

στήλη ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Πνευματικὴ κίνησις», εἰς τὴν ὁποίαν γίνεται βιβλιοκριτικὴ παρουσίασις ἐκδόσεων τῆς προηγηθείσης κατοχῆς καὶ τρεχουσῶν. Ἡ στήλη ἐπανεμφανίζεται καὶ εἰς τοὺς τόμους ΚΔ (1947), ΚΕ (1948), ΚΣΤ (1949), ΚΖ (1950), ΚΗ (1951), ΚΘ (1952) καὶ ΛΑ (1954)¹⁶⁶. Ἡ στήλη τῆς πνευματικῆς κινήσεως δὲν κατώρθωσε νὰ συνυπάρξῃ πρὸς ἐκείνην τῶν βιβλιοκρισιῶν καὶ βιβλιογραφιῶν καὶ ἀφωμοιώθη πρὸς αὐτάς.

8. Ἡ στήλη τῆς Ἑλληνογραφίας καθιεροῦται εἰς τὸν τόμον ΚΒ (1945)¹⁶⁷, διατηρεῖται δὲ μέχρι καὶ τοῦ τόμου ΛΓ (1956), ὅπου καὶ μεταφέρεται εἰς τὰς στήλας τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημερίου»¹⁶⁸. Ἡ στήλη τῆς ἑλληνογραφίας ἐξυπηρετεῖ κυρίως τὸν ἱερὸν κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς θέματα προσωπικά, ἀφορῶντα εἰς τὰ μισθολογικά καὶ συναξιοδοτικά του ἢ καὶ τοὺς συνδρομητάς τοῦ περιοδικοῦ. Διτηρήθη ὅμως εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» ἡ στήλη «Γράμματα πρὸς τὴν σύνταξιν», ἡ ὁποία ὅμως ἐμφανίζεται κατὰ καιρούς.

9. Εἰς τὴν στήλην τῶν Προκηρύξεων, ἡ ὁποία λειτουργεῖ ὡς παράρτημα, δημοσιεύονται διακηρύξεις Ἱερῶν Μονῶν, Ἱερῶν Μητροπόλεων ἢ κλητήρια ἐπικρίματα Συνοδικῶν Δικαστηρίων, ὅσων ἢ δημοσίευσίς ὑπαγορεύεται ἐκ τοῦ Νόμου, ἢ καὶ ἀνακοινώσεις ἐκκλησιαστικῶν ἢ δημοσίων ὑπηρεσιῶν, καθὼς καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, περὶ θεμάτων ἀφορῶντων εἰς προσλήψεις, χειροτονίας ἱερέων ἢ παροχὰς ὑποτροφῶν κ.λ..

10. Διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τοῦ περιοδικοῦ καὶ τὴν κάλυψιν διαφόρων θεολογικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν τῶν ἀνεγνωστῶν του, ἐφ' ὅσων ἢ «Ἐκκλησία» ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἱερὸν κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἤρχισαν ἐγκαίρως νὰ δημοσιεύωνται καὶ σύντομοι μελέται, ποικίλου θεολογικοῦ ἢ ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου, αὐτοτελεῶς ἢ εἰς συνεχείας, πρωτότυποι ἢ ἐν μεταφράσει. Οὐδεμία δὲ ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι διὰ τῆς δημοσίευσίσεως αὐτῶν ἐπεδιώκετο, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἡ τύνωσις ἢ προβολὴ νέων ἐπιστημόνων περὶ τὴν θεολογίαν ἀσχολουμένων, πρὶν ἢ διατεθοῦν εἰς αὐτοὺς αἱ στήλαι τῆς «Θεολογίας»¹⁶⁹. Διὰ τὴν ἀξιολόγησιν τῆς ποιότητος αὐτῶν δειγματοληπτικῶς ἀναφερόμεθα εἰς ὅσα ἐδημοσίευσαν μόνον οἱ ἀείμνηστοι πλέον Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, Γρ. Παπμιχαήλ, Δ. Δουβουνιώτης, Δ. Μπαλάνος, Ἀ. Ἀλιβιζάτος, Β. Βέλλας, Α. Φιλιππίδης, Μελέτιος Μεσοηρίας, Δωρόθεος Λαρίσης,

Ἐμμανουήλ Καρπάθιος, Ἐμμανουήλ Μυτιληναῖος κ.ά..

11. Εἰς τὴν στήλην τῶν βιβλιογραφιῶν καὶ βιβλιοκρισιῶν ἐδημοσιεύθη ἕνα πλῆθος σημειωμάτων, συντόμων πάντοτε, ἀναφερομένων κυρίως εἰς τὴν γενικωτέραν ὀρθόδοξον καὶ θεολογικὴν θεματογραφίαν, ἑλληνικὴν κυρίως.

12. Καὶ μερικὰ στατιστικὰ τῆς πρώτης πεντηκονταετίας:

α. Τὰ τῆς ἱστορίας τοῦ περιοδικοῦ:

I. Ἔτη: 51¹⁷⁰,

II. Τόμοι: 50,

III. Διευθυνταί: 5,

IV. Συνεργάται: 893¹⁷¹,

V. Τεύχη: 1679,

VI. Σελίδες: 22450,

VII. Παραρτήματα-Ἀφιερώματα: 57¹⁷², καὶ

VIII. Ἐκδόσεις αὐτοτελεῖς: 13¹⁷³.

β. Τὰ ἔγγραφα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους:

I. Νόμοι: 117¹⁷⁴,

II. Διατάγματα: 121¹⁷⁵,

III. Ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις: 32¹⁷⁶,

IV. Ἀστυνομικαὶ διατάξεις: 4¹⁷⁷,

V. Εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις: 8¹⁷⁸,

VI. Σχέδια νόμων: 29¹⁷⁹,

VII. Δικαστικαὶ ἀποφάσεις: 30¹⁸⁰,

VIII. Γνωμοδοτήσεις: 76¹⁸¹,

IX. Ἐπερωτήσεις: 3¹⁸² καὶ

X. Ἐγγραφα καὶ ἀνακοινώσεις: 276¹⁸³.

γ. Τὰ ἔγγραφα τῶν ξένων κρατῶν καὶ διεθνῶν ὀργανισμῶν: 87¹⁸⁴.

δ. Τὰ ἔγγραφα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος:

I. Ἐγκύκλιοι, ἔγγραφα, πράξεις, ἀποφάσεις καὶ ἀνακοινώσεις τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Συνοδικῶν Ὁργανισμῶν καὶ Ἐπιτροπῶν: 947¹⁸⁵,

II. Ἐγκύκλιοι, ἔγγραφα καὶ ἀνακοινώσεις τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν ὀργάνων τῆς: 155¹⁸⁶, καὶ

III. Ἐγγραφα τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος: 413¹⁸⁷.

ε. Ἐγγραφα τῶν λοιπῶν Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν:

- I. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τοῦ Οἰκου-
μενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ἐκ-
κλησιῶν καὶ Μητροπόλεων τῆς δι-
καιοδοσίας του: 272¹⁸⁸,
- II. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τῆς Ἐκκλη-
σίας Ἀλεξανδρείας: 86¹⁸⁹,
- III. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τῆς Ἐκκλη-
σίας Ἀντιοχείας: 45¹⁹⁰,
- IV. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τῆς Ἐκκλη-
σίας Ἱεροσολύμων: 71¹⁹¹,
- V. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τῆς Ἐκκλη-
σίας Ρωσίας: 62¹⁹²,
- VI. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τῆς Ἐκκλη-
σίας Σερβίας: 58¹⁹³,
- VII. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τῆς Ἐκκλη-
σίας Ρουμανίας: 34¹⁹⁴,
- VIII. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τῆς Ἐκκλη-
σίας Βουλγαρίας: 27¹⁹⁵,
- IX. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τῆς Ἐκκλη-
σίας Κύπρου: 56¹⁹⁶,
- X. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τῆς Ἐκκλη-
σίας Πολωνίας: 22¹⁹⁷, καὶ
- XI. Ἐγγραφα καὶ πράξεις τῆς Ἐκκλη-
σίας Ἀλβανίας: 4¹⁹⁸.
- στ. Ἐγγραφα τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν
Ἐκκλησιῶν:
- I. Ἐγγραφα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς
Ἐκκλησίας: 27¹⁹⁹,
- II. Ἐγγραφα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Πα-
λαιοκαθολικῶν: 7²⁰⁰,
- III. Ἐγγραφα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Δι-
μαρτυρομένων: 11²⁰¹,
- IV. Ἐγγραφα τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκ-
κλησίας: 51²⁰²,
- V. Ἐγγραφα τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλη-
σίας: 5²⁰³,
- VI. Ἐγγραφα τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλη-
σίας: 16²⁰⁴,
- VII. Ἐγγραφα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Κο-
πτῶν: 1²⁰⁵,
- VIII. Ἐγγραφα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινή-
σεως: 26²⁰⁶, καὶ
- IX. Ἐγγραφα, ἐν ἐπιμέτρῳ, τῶν Ἐ-
βραίων: 3²⁰⁷.
- ζ. Μελετήματα: 4222²⁰⁸.
- η. Προσφωνήσεις καὶ λόγοι: 1264²⁰⁹.
- θ. Περιστατικά ἐδχαὶ καὶ ἀκολουθίαι: 83²¹⁰.
- ι. Θεῖον κήρυγμα: 264²¹¹.
- ια. Σημειώματα «Παρατηρήσεων στήλης»:
6648²¹².
- ιβ. Σημειώματα «Ἀπὸ τὸν τύπον»: 89²¹³.
- ιγ. Λογοτεχνικά κείμενα: 12²¹⁴.
- ιδ. Κριτικὴ βιβλίον: 1395²¹⁵.
- ιε. Νέα βιβλία καὶ περιοδικά: 616²¹⁶.
- ιστ. Γράμματα πρὸς τὴν σύνταξιν: 95²¹⁷.
- ιζ. Ἀλληλογραφία: 158²¹⁸.
- ιη. Ἐκκλησιαστικά χρονικά: 7866²¹⁹.
- ιθ. Ἡ διακόσμηση:
- I. Εἰκόνες καὶ σχέδια: 325²²⁰, καὶ
- II. Φωτογραφίαι: 582²²¹.
- κ. Αὐτόγραφα: 421²²².

στ. Ἡ σελίδωσις καὶ τὰ τυπογραφικά.

1. Ἡ «Ἐκκλησία» ἐξετυπώθη τὸ πρῶτον εἰς
σχῆμα 58×86 δίστηλον.

Ἐκτοτε, ἐπὶ μίαν πεντηκονταετίαν, δὲν παρεξ-
έκλινεν, οὔτε ταῦ σχήματός της, οὔτε τῆς σελιδώσεώς
της. Ἐλαφραὶ παρεκκλίσεις διαπιστοῦνται μόνον ἐκ
τῆς ἀλλαγῆς τυπογραφείου.

2. Τὸ πρῶτον τεῦχος ἐξετυπώθη εἰς τὸ τυπο-
γραφεῖον τοῦ Π. Παπαδοπούλου «Φοῖνιξ», ἐπὶ τῆς
ὁδοῦ Σταδίου, ἀρ. 38. Εἰς τὸ αὐτὸ τυπογραφεῖον,
ἀλλὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Αεονάτου, ἀρ. 4, συνέχισε νὰ ἐκ-
τυποῦνται μέχρι καὶ τῶν μέσων τοῦ τόμου ΚΗ

(1951)²²³. Ὑπεύθυνος τοῦ τυπογραφείου «Φοῖνιξ»,
συμφώνως τῷ Νόμῳ, ἀναφέρεται ὁ Π. Σ. Μενωλέ-
σης.

3. Τὸ τυπογραφεῖον «Φοῖνιξ» διδέχθη τὸ Τυ-
πογραφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκ-
κλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰεσοῦ, ἀρ. 1,
ὑπὸ τὴν ὑπευθυνότητα τοῦ Τιμ. Ρούτση²²⁴. Εἰς τὸ
αὐτὸ τυπογραφεῖον ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ Τιμ. Ρού-
τση ἢ «Ἐκκλησία» ἐξετυπώθη μέχρι καὶ τῶν μέσων
τοῦ τόμου ΛΣΤ (1959), ἐνῶ ἐν συνεχείᾳ ἢ κατὰ νόμον
εὐθύνη μετεβίβασθη εἰς τὸν Κωνστ. Πλακατέη²²⁵.

4. Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ τόμου Μ (1963) ἡ «Ἐκκλησία» ἐξετυπώθη εἰς τὸ τυπογραφεῖον Φ. Τσιρώνη, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μενάνδρου, ἀρ. 4²²⁶, ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ Γ. Σ. Χρυσάφη²²⁷ καὶ Δ. Β. Δεσποτάκη²²⁸.

5. Ἀπὸ τοῦ τόμου ΜΣΤ (1969) ἡ «Ἐκκλησία» ἐπανῆλθεν εἰς τὸ Τυπογραφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὸν Β. Κοντὸν καὶ ἔκνυτε ἐκτυποῦνται ἐκεῖ ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ Ι. Μιχαήλ²²⁹.

6. Εἰς τοὺς πρώτους τόμους, κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν τῶν σελίδων, συχνὰ τὰ ἄλλατα, τὰ χάσματα²³⁰, αἱ ἐπαναλήψεις²³¹, ἡ καὶ λάθη εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ ἔτους²³², ἢ ἐπαναλήψεις²³³. Εἰς τὰς μεταπολεμικὰς ἐκδόσεις ἢ ἐκτύπωσις εἶναι ὁπωσδήποτε βελτιωμένη.

7. Ἐξ ἄλλου ἀπὸ τοῦ τόμου Ζ (1929) ἀρχίζει ἡ ὀριστικοποίησις τῆς σημερινῆς μορφῆς τῆς σελιδώσεως, διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὴν κεφαλίδα ἐκάστης σελίδος τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ τεύχους κ.λ.²³⁴, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ τόμου ΚΒ (1945) εἰς τὰς κεφαλίδας προστίθεται καὶ ἡ ἡμερομηνία κυκλοφορίας τοῦ τεύχους²³⁵, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συνεχίζεται ἔκνυτε τακτικῶς.

8. Εἰς τὰ «Χρονικά» τὰ σημειώματα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, δημοσιεύονται φύρδην-μίγδην, χωρὶς νὰ διαχωρίζονται τὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ ἐκεῖνα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἢ καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς ἐπικρατείας. Τὸ πρῶτον εἰς τὸν τόμον ΙΗ (1940), ἐπιχειρεῖται ἡ ἐν σελιδώσει σαφῆς διάκρισις τῶν σημειωμάτων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Συνοδικῶν Ὁργανισμῶν, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἄλλων Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος²³⁶.

9. Τὰ τεύχη τῶν πρώτων δέκα ὀκτώ τόμων (1923-1940) κυκλοφοροῦν χωρὶς εἰς αὐτὰ νὰ δημο-

σιεῦνται πίναξ περιεχομένων τοῦ τεύχους. Τὸ πρῶτον εἰς τὰ τεύχη τοῦ τόμου ΙΘ (1941) δημοσιεύεται εἶδος πίνακος περιεχομένων τοῦ τεύχους²³⁷, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πρώτην σελίδα. Καθιεροῦνται δὲ ἡ ἀναγραφή περιεχομένων ἀνὰ τεύχος ἀπὸ τοῦ τόμου ΚΒ (1945)²³⁸. Συλλογικὰ περιεχόμενα ἐκάστου τόμου ἐδημοσιεύθησαν εἰς ἕκαστον τόμον, πλην τοῦ τόμου ΚΑ τοῦ ἔτους 1944, ὁ ὁποῖος τελικῶς συνεκροτήθη ἀπὸ 2 τεύχη, ἐκ σελίδων συνολικῶς 32²³⁹. Ἐπίσης οἱ τόμοι ΚΒ (1945) καὶ ΚΓ (1946) ἔχουν περιεχόμενα τὰ ὁποῖα δημοσιεύονται ἐν συνεχείᾳ²⁴⁰ καὶ μάλιστα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τελευταίου τεύχους. Τὰ περιεχόμενα τῶν προπολεμικῶν τόμων δὲν περιλαμβάνουν τὸ σύνολον τῶν δημοσιευμάτων καὶ συχνὰ αἱ παραλείψεις, κυρίως σημειωμάτων τῆς «Παρατηρήσεων στήλης». Ἐξ ἄλλου συνοπτικῶς δίδονται εἰς τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου καὶ τὰ βιβλιογραφικὰ ἢ βιβλιοκριτικὰ σημειώματα, δ' ἀπλῆς ἀναγραφῆς τῆς παραπομπῆς εἰς τὴν σελίδα κ.λ..

10. Εἰς τὰ περιεχόμενα τῶν πρώτων τόμων ἐπίσης, δημοσιεύονται τίτλοι τῶν σημειωμάτων τῆς «Παρατηρήσεων στήλης», ἐνῶ αὐτὰ ἐντὸς τῶν ὀκταίων σελίδων ἐδημοσιεύθησαν ἀντίτλα²⁴¹. Ἐξ ἄλλου ἄρθρα δημοσιευθέντα εἰς τὰς σελίδας τοῦ περιοδικοῦ ἀνωνύμως ἀναφέρονται εἰς τὰ περιεχόμενα ὡς τοῦ Γρ. Χ. Παπάμιχαήλ²⁴², ἢ τοῦ Ἐμμ. Μουτιληναίου²⁴³. Ἐπὶ πλέον ἔχομεν καὶ ἐνδείξεις περὶ τῶν συντακτικῶν τῶν σημειωμάτων τῆς παρατηρήσεων στήλης, τὰ ὁποῖα συνήθως ἐδημοσιεύοντο ἀνυπόγραφα²⁴⁴. Ἐν τούτοις, φαίνεται ὅτι κάτω ἀπὸ τὴν ἀνωνυμίαν ἐκρύπτοντο καὶ ἄλλοι συντάκται τῶν σημειωμάτων τῆς «Παρατηρήσεων στήλης»,²⁴⁵ ἢ καὶ γενικώτερον συντάκται ἄρθρων, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύοντο ἀνωνύμως ἢ καὶ ψευδωνύμως²⁴⁶.

ζ. Τὰ οικονομικὰ καὶ ἡ διαχείρισις τῆς «Ἐκκλησίας».

1. Ἀπετέλεσεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ιδιαίτερον μέλημα τῆς διοικήσεως Ἐκκλησίας ἡ οικονομικὴ κάλυψις τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν. Διὰ σχετικῶν νόμων ἐπεδίχθη μέριμνα διὰ τὴν οικονομικὴν ἐπαρκειαν αὐτῶν, ὥστε ἡ «Ἐκκλησία» νὰ ἀποστέλλεται εἰς τοὺς κληρικούς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δωρεάν, ὅπως ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς Ἱερούς Ναοὺς ὅλης τῆς ἐπικρατείας. Ἦδη εἰς τὸ Σχέδιον Καταστατικοῦ

Νόμου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον κατήρτισεν ἡ Νομοπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπεία τοῦ 1914, καὶ εἰς τὸ ἄρθρον 26, τὸ ὁποῖον προβλέπει τὴν ἔκδοσιν ἐπισήμου διελίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προβλέπεται ἡ «δωρεάνη τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Τομεῖου καὶ ἐξ ἐτησίων συνδρομῶν τῶν Ἀρχιερέων τοῦ Κράτους» ἔκδοσις τοῦ δελτίου²⁴⁷. Διὰ τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου

της Αυτόκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1923 καὶ τοῦ ἄρθρου 10, νομοθετεῖται ὅτι ἡ δαπάνη τῆς ἐκδόσεως τοῦ Δελτίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καλύπτεται διὰ τοῦ «Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου καὶ τοῦ ἐξ 1% ποσοστοῦ ἐπὶ τοῦ μισθοῦ τῶν ὑπ' αὐτοῦ μισθοδοτουμένων»²⁴⁸. Διὰ τοῦ Α.Ν. 2170/1940 «Περὶ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τοῦ ἄρθρου 7, παράγραφος 9, ἡ ἐκδοσις τοῦ Δελτίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νομοθετεῖται ὅπως ἐκδίδεται (δαπάναις τοῦ Ο.Α.Ε.Π. καὶ ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν ὑποχρεωτικῶν συνδρομῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερέων, τῶν ἐκ τοῦ Ο.Α.Ε.Π. γενικῶς μισθοδοτουμένων, τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ναῶν)²⁴⁹. Ὁ αὐτὸς τρόπος καλύψεως τῆς δαπάνης ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ προβλέπεται καὶ διὰ τοῦ Νόμου 671/1943 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἄρθρον 6, παράγραφος 9²⁵⁰.

2. Διὰ τοῦ Ν.Δ. 83/1946 «Περὶ μορφώσεως Ἐφημερίων Βορείου Ἑλλάδος καὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ Δελτίου (Ἐκκλησία)», ἄρθρον 3, παράγραφος 2²⁵¹, ρυθμίζεται ὀριστικῶς τὸ θέμα τῶν δαπανῶν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Δελτίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς νομοθετήσεως τῆς ἐξ 1% εἰδικῆς εἰσφορᾶς τῶν ἐφημερίων, ἡ ὁποία καὶ εἰσπράττεται παρὰ τῶν δημοσίων ταμείων διὰ λογαριασμὸν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.²⁵². Καὶ διὰ τῆς Πράξεως ὑπ' ἀριθμ. 282 τῆς 20ῆς Δεκ. 1966 τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου «Περὶ τῆς ὑγειονομικῆς περιθάλψεως τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου»²⁵³, ἡ εἰδικὴ εἰσφορὰ περιορίζεται εἰς τὸ 0,5%.

3. Ἐκ τῶν ἐσόδων τῆς «Ἐκκλησίας» ἐκδίδονται καὶ ὁ «Ἐφημέριος» καὶ ἡ «Θεολογία», ὅπως καὶ αἱ ἐκδόσεις τῆς «Ἐκκλησίας», αἱ ὁποῖαι ἐπίσης διανέμονται εἰς τὸν ἱερὸν κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δωρεάν.

4. Ἡ διαχείρισις τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» ὑπόκειται εἰς τὸν ἐλεγχον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, γενόμενος δὲ οὗτος κατὰ περιόδους ἐπιστοποίησε τὴν χρηστὴν διάθεσιν τῶν ἐσόδων τοῦ περιοδικοῦ²⁵⁴.

5. Ὡς διαχειριστὰς τοῦ περιοδικοῦ κατὰ τὴν περίοδον τῆς διευθύνσεως τοῦ Γρ. Παπαμιχαήλ ἀναφέρονται ὁ Α. Παπαδάτος, Ταμίας τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου²⁵⁵, ὁ Κ. Γ. Μπόνης²⁵⁶ μέχρι καὶ τῆς 31ης Ὀκτωβρίου 1939, ὁ ὁποῖος παραδίδει εἰς τὸν Ν. Σταθόπουλον²⁵⁷. Ὁ Ν. Σταθόπουλος ἐξ ἄλλου²⁵⁸ ὑπηρετεῖ μέχρι καὶ τῆς 8ης Δεκεμβρίου 1941, ὅποτε καὶ ἀπολύεται²⁵⁹. Εἰς τὸ διάστημα τῶν ἐτῶν 1941-1944 διαχειριστὴς θεωρεῖται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ ὁ Παν. Τσάκωνας²⁶⁰, ὁ ὁποῖος παραδίδει τὴν 20ὴν Ἰαν. 1945 εἰς τὸν συντάκτην Ἀ. Φυτρόκη²⁶¹, ὁ ὁποῖος παραιτεῖται τῆς ἐντολῆς τὴν 11ην Φεβρουαρίου 1946²⁶². Εἰς διαδοχὴν Ἀ. Φυτρόκη ἀναλαμβάνει ὁ Ζ. Κέπετζης, ὡς οἰκονομικὸς διευθυντὴς, ἀπὸ τῆς 2ας Ἰουλίου 1946²⁶³ μέχρι καὶ τῆς 13ης Φεβρουαρίου 1967, ὅποτε εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ παραιτηθέντος Ζ. Κέπετζη, ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνην τῆς διαχειρίσεως τῆς «Ἐκκλησίας» ὁ Χρ. Ἀρβανίτης²⁶⁴.

η. Σύμμεικτα διάφορα.

1. Κατὰ καιροὺς τὰ γραφεῖα τοῦ περιοδικοῦ ἐσταγάζθησαν εἰς τὰς ἐξῆς διευθύνσεις:

α. Μέγαρον Ἱερᾶς Μητροπόλεως, διὰ τὸν τόμον Α (1923-1924),

β. Μέγαρον Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀγ. Φιλοθέης ἀρ. 6, εἰς Ἀθήνας, ἀπὸ τοῦ τόμου Β (1924)²⁶⁵, ἐπὶ μίαν τεσσαρακονταετίαν,

γ. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ τόμου ΜΣΤ (1969), τὰ γραφεῖα τοῦ περιοδικοῦ μεταφέρονται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπηρεσιῶν, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωάννου Γενναδίου, ἀρ. 14, εἰς Ἀθήνας²⁶⁶. Εἰς τὴν

διεύθυνσιν αὐτὴν παραμένουν μέχρι καὶ σήμερον.

Ἐν τούτοις, ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ Γρ. Παπαμιχαήλ, εἰς μερικοὺς τόμους σημειοῦται ὡς διευθύνσεις συντάξεως ἡ ὁδὸς Μοσχονησιῶν, ἀρ. 12α²⁶⁷.

2. Σήμερον εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ περιοδικοῦ δὲν εὐρίσκεται ἀτυχῶς πλήρης σειρὰ τῆς «Ἐκκλησίας». Ὡς ἐξαντληθέντας φέρονται οἱ τόμοι: Α (1923-1924)-ΚΗ (1951), ΜΔ (1967)-ΜΗ (1971).

Ὡς ἰδιαιτέρως σπάνιος θεωρεῖται ὁ τόμος ΚΑ (1944)²⁶⁸. Εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Βιβλιοθήκην, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωάννου Γενναδίου ἀρ. 14, εἰς Ἀθήνας, εὐ-

ρίσκονται ἡ σειρά τῶν τόμων ἐλλιπής. Σειράι τοῦ περιοδικοῦ εὐρίσκονται καί εἰς τήν Ἑθνικήν Βιβλιοθήκην καί τήν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς²⁶⁹.

3. Ἐκτὸς τῶν ἐκδόσεων τῆς σειρᾶς τῆς «Ἐκκλησίας», τὸ περιοδικὸν ἐκάλυψε καί τὴν δαπάνην ἐκτυπώσεως καί ἐτέρων ἔργων θεολογικῶν καί ἐκκλησιαστικῶν²⁷⁰.

4. Ἡ «Ἐκκλησία» διανύει ἤδη τὸν ΝΕ (1978) 78 τόμον τῆς. Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ ἔχει συσσωρεύσει κῦρος καί πείραν ὑπεραρκετῆ καί ἔχει δημιουργήσει παράδοσιν πλουσίαν, διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν πορείαν τῆς ὡς ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος²⁷¹.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΑΔΗΣ

B. ΤΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ἘΚΚΛΗΣΙΑΣ,²⁷²

α. Ἡ μορφή καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ εὐρετηρίου.

1. Ἡ μορφή τοῦ εὐρετηρίου ὑπηγορεύθη ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐκ τῆς μορφῆς τῶν περιεχομένων τοῦ περιοδικοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τοῦ εἴδους τῶν μελετητῶν τοῦ περιοδικοῦ²⁷³.

2. Καὶ τὸ μὲν περιεχόμενον ἐπὶ μίαν πεντηκονταετίαν τῆς «Ἐκκλησίας», ὡς ἐπισήμου δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἢ ὅποια διοικεῖται αὐτοκεφάλως ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐν σχέσει νομοκανονικῇ μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, καὶ κανονικῇ μετὰ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ ἀπαρτίζεται ἐξ ἰκανοῦ ἀριθμοῦ Ἱερῶν Μητροπόλεων, εἰδολογικῶς ἀπεδείχθη πλουσιώτατον εἰς νόμους, διατάγματα, ὑπουργικὰς ἀποφάσεις, ἀστυνομικὰς διατάξεις, εἰσηγητικὰς ἐκθέσεις, σχέδια νόμου, δικαστικὰς ἀποφάσεις, γνωμοδοτήσεις, ἐπερωτήσεις, ἐγγραφα, ἀνακοινώσεις καὶ δηλώσεις τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐγκυκλίους, ἐγγραφα, κανονισμούς, κανονιστικὰς διατάξεις, ἀποφάσεις, πράξεις, ἀνακοινώσεις καὶ συνεντεύξεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν συνοδικῶν ὀργανισμῶν καὶ ἐπιτροπῶν, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐξ ἄλλου, ἰκανὸς καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγράφων, τῶν συνοδικῶν πράξεων, τῶν ἐγκυκλίων, τῶν ἀνακοινωθέντων καὶ τῶν δηλώσεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὅποια ἀπαρτίζουν τὴν σύμπασαν Ὁρθοδοξίαν, καθὼς καὶ τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς μέχρι καὶ τῆς Κοπτικῆς καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Παραλλήλως ἓνα πλῆθος ἄρθρων, μελετῶν, ὁμιλιῶν, λόγων, ἐκθέσεων, εἰσηγήσεων, διαλέξεων, ἐκκλήσεων, προσφωνήσεων, εὐχῶν περιστατικῶν καὶ ἱερῶν ἀκολουθιῶν, θείων κηρυγμάτων, ἀρθριδίων, λογοτεχνημάτων, βιβλιοκρισιῶν, βιβλιαγραφιῶν, γράμμάτων πρὸς τὴν σύνταξιν, καὶ ὁ ὅγκος τῶν χρονικῶν σημειωμάτων ὀλοκληρώνουν τὰ περιεχόμενα τοῦ περιοδικοῦ²⁷⁴.

3. Οἱ δὲ μελετηταὶ τοῦ περιοδικοῦ, ἐκτὸς ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔχοντες τὴν εὐθύνην τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἀνατρέχουσιν εἰς τὰς σελίδας του διὰ νὰ ἀνεύρωσι περιπτώσεις παρεμφερεῖς, αἱ ὅποια συγκροτοῦν τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν καὶ τάξιν, δύνανται νὰ εἶναι καὶ ἐρευνηταὶ καὶ μελετηταὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τῆς λοιπῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδοξίας, καὶ κανονολόγοι καὶ νομικοὶ καὶ ἄλλοι πολλοί, θεολόγοι καὶ φιλόλογοι καὶ ἱστορικοί.

4. Ἐπρέπε λοιπὸν νὰ καταρτισθῇ ἓνα χρηστικὸν εὐρετήριο τῆς «Ἐκκλησίας», καὶ διὰ τὴν ἀπόλυτον ἀξιοποίησιν τοῦ πλουσίου τῆς ποικίλης μορφῆς ὑλικοῦ, καὶ διότι σπανίως ὁ χρησιμοποιοῦν τοῦτο θὰ ἔχη πρῶχειρον καὶ τὴν πλήρη σειρὰν τῶν πενήκοντα τόμων τῆς «Ἐκκλησίας». Διὰ τοῦτο τὸ ὅλον εὐρετήριο συνεκροτήθη εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ Πίνακες»²⁷⁵, περιλαμβάνει ταξινομημένα εἰς ἐνότητα τὰ λήμματα τῶν δημοσιευμάτων, καὶ τὸ δεύτερον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ εὐρετήρια», δίδει τὸ πλῆθος τῶν ἐπὶ μέρους προσπελάσεων διὰ τὴν ἀνέυρεσιν τοῦ ζητημένου²⁷⁶.

β. Ἡ λημματογράφησης.

1. Ἐπὶ τῇ βάσει λοιπὸν τῶν ἀνωτέρω διαπιστώσεων, τὸ πλῆθος τοῦ ὑλικοῦ τοῦ περιοδικοῦ ἔπρεπε νὰ ταξινομηθῇ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ καταστῇ κατὰ ἐνότητα εὐχρηστον.

Πρὸ τῆς λημματογραφήσεως ὅμως, ἔπρεπε τὸ σύνολον τοῦ ὑλικοῦ νὰ ἐρθῇ εἰς τὸ φῶς²⁷⁷, ἐπειδὴ ἓνα μγάλον μέρος τοῦτου ἐξετυπώθη ὄχι πάντοτε ὑπὸ παγίαν στήλην. Οὕτως εὐρέθησαν νόμοι, διατάγματα, ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις, τὸ σύνολον τῶν ἀπτυνομικῶν διατάξεων, εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις, σχέδια νόμου, δικαστικαὶ ἀποφάσεις, γνωμοδοτήσεις, τὸ σύνολον τῶν ἐπερωτήσεων, ἔγγραφα κρατικά, τὸ σύνολον τῶν κρατικῶν ἀνακοινώσεων καὶ δηλώσεων, τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν ἐγγράφων τῶν ξένων κρατῶν, ἱκανὸς ἀριθμὸς τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἐγγράφων αὐτῆς καὶ τῶν πράξεων αὐτῆς, ἢ πλῆθος ἐγγράφων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ βιογραφικὰ σημειώματα καὶ ἄρθρα, καὶ τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν προσφωνήσεων καὶ λόγων κ.λ., κ.λ., δημοσιεύματα ὑπὸ γενικὸν τινα τίτλον χρονικοῦ, ἢ ἄλλον ἐπίκαιρον καὶ δημοσιογραφικόν.

Ὅλον τοῦτο τὸ «ἐνταφιασμένον», τρόπον τινά, ὑλικὸν ἀνεκλήθη εἰς τὸ φῶς καὶ ἀπετέλεσεν ἴδιον λῆμμα, φέρον ἐνδειξίν σχετικὴν τὸν ἀστερίσκον, εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ ἀριθμοῦ του, διὰ νὰ προειδεάζεται ἀναλόγως ἀμέσως ὁ χρησιμοποιοῦν τὸ εὐρετήριο, ὥστε γνωρίζων ὅτι εἰς τὴν σελίδα εἰς τὴν ὁποίαν παραπέμπεται δὲν ἀναγράφεται ὁ τίτλος, ὑπὸ τὸν ὁποῖον τὸ λῆμμα εὐρετηριάζεται, νὰ ἀναζητήσῃ αὐτὸ ἐντὸς τοῦ δημοσιευμένου εἰς τὴν σελίδα παραπομπῆς κειμένου.

2. Ἡ οὕτω γενομένη ἀποκάλυψις λημμάτων ὑποχρέωσε τὸν συντάκτην τοῦ εὐρετηρίου εἰς τὴν τιτλοφόρησιν αὐτῶν ἀναλόγως²⁷⁸.

3. Ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ ὁ τίτλος πολλῶν δημοσιευμάτων, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὅλα τὰ σημειώματα τῆς «Παρατηρήσεων στήλης», ἐλάχιστα ὑποδηλοῖ εἰς τὸν χρησιμοποιοῦντα τὸ εὐρετήριο, ἐκρίθη ἀπαραίτητος ἢ ἐντὸς ἀγκυλῶν ἀνάπτυξις τῶν κυρίων ὀνομάτων, ὀνομάτων Ἱερῶν Μητροπόλεων, Ἐπισκοπῶν, σχολείων, Ἱερῶν Μονῶν, ἰδρυμάτων καὶ θεσμῶν, τὰ ὁποῖα μνημονεύονται εἰς αὐτά. Ἰδιαιτέρως τοῦτο ἐπραγματοποιήθη εἰς τὰ σημειώματα τῶν «Χρονικῶν», εἰς τὰ λήμματα τῶν ὁποίων, ἐντὸς ἀγκυλῶν πάντοτε, ἀνεσύρθησαν τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ δημοσιεύματα

ὀνόματα Μητροπολιτῶν, Ἐπισκοπῶν, Ἀρχιμανδριτῶν, Πρεσβυτέρων, Διακόνων, Μοναχῶν, ἀλλὰ καὶ Ἱερῶν Μητροπόλεων, Ἐπισκοπῶν, ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων, Ἱερῶν Μονῶν, ἐκκλησιαστικῶν σχολῶν καὶ φροντιστηρίων, καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ὁ συντάκτης ἔκρινεν ὅτι ἐρχόμενα εἰς τὸ φῶς βοηθοῦν τοὺς ἐρευνητὰς τοῦ περιοδικοῦ²⁷⁹. Ὑπ' αὐτὴν τὴν σκέψιν ἀνελύθησαν καὶ τὰ περιεχόμενα εἰς τὸν γενικὸν τίτλον «Ὁ τύπος περὶ τοῦ μεταστάτους» δημοσιεύματα, εἰς σημειώματα ἐπώνυμα ἢ ἀνώνυμα, ἀναλόγως. Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς «Πνευματικῆς κινήσεως», ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἀπαντῶνται πολλὰ βιβλιογραφικὰ ἢ βιβλιοκριτικὰ σημειώματα, τὰ ὁποῖα ἐλημματογραφήθησαν ἀναλυτικῶς εἰς αὐτοταλῇ ὑπὸ ἀστερίσκον σημειώματα.

4. Τέταρτον πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἀντιμετωπίσθη πρὸ τῆς ταξινομήσεως εἶναι ἐκεῖνο τῶν συγγραφέων τῶν εὐρετηριαζομένων λημμάτων. Καὶ οἱ μὲν νόμοι, τὰ διατάγματα, αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις, τὰ σχέδια νόμου τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, καθὼς καὶ αἱ ἐγκυκλίαι καὶ αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καὶ τῶν συνοδικῶν ὀργανισμῶν καὶ ἐπιτροπῶν, ἐχαρακτερίσθησαν ἀπρόσωποι, ἐνῶ αἱ ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις, αἱ εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις, αἱ γνωμοδοτήσεις, αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις, αἱ ἐπερωτήσεις, τὰ ἔγγραφα, τὰ ἀνακοινωθέντα καὶ αἱ δηλώσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἔγγραφα τῶν ξένων κρατῶν, τὰ ἀνακοινωθέντα καὶ αἱ συνεντεύξεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αἱ ἐγκυκλίαι καὶ τὰ μηνύματα, τὰ ἔγγραφα, τὰ ἀνακοινωθέντα, αἱ δηλώσεις καὶ τὰ ψηφίσματα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐλήφθησαν ὡς ἔχοντα συγγραφέα. Καὶ ὡς τοιοῦτος ἐθεωρήθη ὁ ὑπογράφων αὐτὰ Πατριάρχης, Πάπας, Ἀρχιεπίσκοπος, Μητροπολίτης, Ἐπίσκοπος ἢ, καὶ ἐλλείψει αὐτῶν, ὁ νόμιμος ἀναπληρωτὴς αὐτῶν, ἢ ἡ ἐκδοῦσα ἀρχή, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων, ἐνῶ ἐλήφθη ὡς συγγραφεὺς, ὁ ὑπογράφων αὐτὰ ὑπουργός, δικαστής, εἰσηγητής, γνωμοδοτῶν κ.λ., ἐλλείψει δὲ αὐτῶν ἢ ἐκδοῦσα ἀρχή, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ κρατικῶν ἐγγράφων, ἐλληνικῶν ἢ ξένων. Ἐλήφθη δὲ πρόνοιον ὥστε τὰ ὀνόματα τῶν θεωρουμένων ὡς συγγραφέων

νά ἐκτυπῶνται μὲ πλάγια στοιχεῖα τυπογραφικὰ ἢ νὰ δημοσιεύωνται ἐντὸς παρενθέσεως.

5. Ἐξ ἄλλου, διὰ τοὺς συγγραφεῖς τῶν διαφόρων μελετημάτων, λόγων, προσφωνήσεων, κρυγμάτων, βιβλιοκρισιῶν κ.λ. ἐτηρήθησαν αἱ ἐξῆς ἀρχαί:

α. Τὰ διδόμενα εἰς ἀγκυλόλεξα, ἐφ' ὅσον διεπιστώθη ἡ ταυτότης των, ἀνεπτύχθησαν καὶ εὐρευτηριάσθησαν ἐν πλήρει γραφῇ. Βεβαίως εἰς τὰς σελίδας τὰς κατατοπιστικὰς τοῦ εὐρευτηρίου δίδεται, εἰς ἰδιαίτερον πίνακα, τὸ σύνολον αὐτῶν, διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῶν χρησιμοποιοῦντων τὸ εὐρευτήριον²⁸⁰.

β. Ἐνῶ ἅπασαι αἱ ἀποδελτιώσεις ἐπραγματοποιήθησαν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἐξ αὐτοφίας, ἐκ τῶν σελίδων τοῦ περιοδικοῦ καὶ οὐδέποτε ἐκ τῶν περιεχομένων τοῦ τόμου²⁸¹, ἐν τούτοις, ἐπραγματοποιήθη πολλακίς ἀναφορὰ εἰς αὐτά, προκειμένου νὰ διαπιστωθῇ ἡ ταυτότης τῶν συγγραφέων τῶν μελετημάτων.

γ. Ὅλα τὰ σμειώματα τῆς παρατηρήσεων στήλης, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν ἀνυπόγραφα, ἐχαρκτηρίσθησαν ἀγνώστου συγγραφέως καὶ οὕτως εὐρευτηριάσθησαν, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι συμπεραίνονται οἱ συντάκται αὐτῶν ἢ ὁ κύριος συντάκτης αὐτῶν, καὶ τοῦτο, διότι δὲν εἶναι ἔργον τῆς βιβλιογραφίας ἢ φιλολογικῆ ἐργασία τῆς ἀποδόσεως κειμένου φερομένου ὡς ἀγνώστου συγγραφέως εἰς τὸν ἐπώνυμον συγγραφέα του²⁸².

δ. Ἐκ τῶν κληρικῶν συγγραφέων, οἱ ἔχοντες τὸν ἐπισκοπικὸν βαθμὸν, εὐρευτηριάσθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀλφαβητικῆς θέσεως τοῦ κυρίου αὐτῶν ὀνόματος. Ἀκολουθεῖ ὁ τίτλος τους, ἐνῶ εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ τίτλου ἀνεγράφη, ἐντὸς ἀγκυλῶν, τὸ ἐπώνυμον. Εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν, ὁ ἀποδελτιούμενος Ἱεράρχης-συγγραφεὺς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ του διακονίᾳ παρουσιάζει πολλοὺς ἐπισκοπικοὺς τίτλους, λόγῳ προαγωγῆς ἢ μεταθέσεως, ἐπροτιμήθη κατὰ κανόνα ὁ τελευταῖος του τίτλος, καὶ ὑπ' αὐτὸν εὐρευτηριάσθησαν ὅλα τὰ δημοσιεύματα κατ' ἐνότητος, ἐνῶ ἐλήφθη μέριμνα, ὥστε μὲ παραπεμπτικὰ λήμματα ὅλοι αἱ προηγούμενοι ἀναγραφαί, ὡς λαϊκοῦ ἢ ὡς κληρικοῦ²⁸³, νὰ παραπέμπωνται εἰς τὸ τελευταῖον λῆμμα. Π.χ.

Παπαγεωργίου Παντελεήμων,

βλ. Παντελεήμων [Παπαγεωργίου] Θεσσαλονίκης.

Παντελεήμων [Παπαγεωργίου] Ταλαντίου,

βλ. Παντελεήμων [Παπαγεωργίου] Θεσσαλονίκης

Παντελεήμων [Παπαγεωργίου] Ἐδέσσης καὶ Πέλλης,

βλ. Παντελεήμων [Παπαγεωργίου] Θεσσαλονίκης

Ὡς χρονικὸν ὄριον τῆς τριαύτης βιβλιογραφικῆς ἐνημερότητος, διὰ τὰς ἀναγραφὰς τῶν ὀνομάτων τῶν ἐκ τῶν συγγραφέων κληρικῶν, τῶν ἐχόντων βαθμὸν ἐπισκόπου, ἐλήφθη ἡ 31 Δεκεμβρίου 1976, ἐφ' ὅσον ἐσυνεχίζετο τότε ἡ συγγραφή τοῦ εὐρευτηρίου.

Ἐξ ἄλλου εἰς περίπτωσιν συνωνυμίας τῶν Ἱεραρχῶν, ἐτηρήθη ἡ ἀλφαβητικὴ τάξις τῶν Μητροπόλεων, καὶ εἰς περίπτωσιν συνωνυμίας καὶ αὐτῶν, ἡ ἀλφαβητικὴ σειρὰ τῶν ἐπωνύμων τους. Π.χ.

Παντελεήμων [Κοτόκος] Ἀργυροκάστρου.

Παντελεήμων [Παπαγεωργίου] Θεσσαλονίκης.

Παντελεήμων [Καρανικόλας] Κορινθίας

Παντελεήμων [Μπαρδᾶκος] Σάμου.

καὶ

Χρυσόστομος [Δασκαλάκης] Μεσσηνίας

Χρυσόστομος [Θέμελης] Μεσσηνίας.

ε. Ἐλάχιστοι Ἱεράρχαι εὐρευτηριάσθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀλφαβητικῆς τάξεως τοῦ ἐπωνύμου τους, καὶ τοῦτο διότι ἡ ὅλη συγγραφικὴ ἢ κληρικὴ δρᾶσις τοὺς ἔχει καθιερώσει ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπωνύμων αὐτῶν, ὅπως λ.χ. αἱ περιπτώσεις τῶν Βασιλείου Ἀτέση (Μητροπολίτου πρ. Λήμπου), Μελετίου Μεταξάκη (Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας), Ἱερωνύμου Ι. Κοτσώνη (Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν) κ.ἄ.. Καὶ τούτων τὰ λήμματα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κυρίου ὀνόματος των παραπέμπονται εἰς ἐκεῖνο τοῦ ἐπωνύμου αὐτῶν.

στ. Τὰ ξένα ὀνόματα, ἐφ' ὅσον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ δημοσιεύωνται ὁμοιομόρφως, εἰς τοῦτο ἄλλωστε ἰδιαίτερος συνατέλεσε καὶ ὁ τυπογραφικὸς δαίμων, ἐλημματογραφήθησαν μεταγεγραμμένα εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἀλφάβητον, καὶ κατὰ τὴν τάξιν αὐτοῦ εὐρευτηριάσθησαν. Ὅσα ὅμως συνηντήθησαν μόνον εἰς τὴν ξενικὴν των μορφήν, ἀνεγράφθησαν ὑπ' αὐτὴν ἐντὸς παρενθέσεως, μετὰ τὴν ἑλληνόφωνόν των μορφήν.

ζ. Τὰ ὀνόματα τῶν μεταφραστῶν, διασκευαστῶν καὶ ἐκδοτῶν²⁸⁴ ἐδημοσιεύθησαν ἐντὸς παρενθέσεως, μετὰ τὸν τίτλον τοῦ δημοσιεύματος καὶ πρὸ τῆς παραπομπῆς.

η. Ὅλα τὰ ὀνόματα ἀνεγράφθησαν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν των πτώσιν, χωρὶς ὅμως τοὺς συνοδεύοντας αὐτὰ τίτλους.

θ. Προηγεῖται ἡ παράθεσις τῶν ὀνομάτων τῶν ἐλλήνων συγγραφέων καὶ ἀκολουθεῖ τῶν ξένων.

6. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν βιβλιογραφικῶν αὐτῶν προεργασιῶν καὶ θέσεων, ἐπραγματοποιήθη ἡ λημματογράφησις²⁸⁵ τῶν δημοσιευμάτων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐξῆς ἀρχῶν:

α. Ός ἕλη τοῦ περιοδικοῦ ἐθεωρήθη ὁτιδήποτε εὑρέθη τυπωμένον εἰς τὰς σελίδας του, ἀπὸ τοῦ ἐπισημοῦ γράμματος ἢ τοῦ πρωτοσελίδου κυρίου ἄρθρου μέχρι καὶ τῶν βιβλίων καὶ περιοδικῶν ποῦ ἐλήφθησαν. Δὲν ἀπεδελτιώθησαν²⁸⁶ ὁμοίως ἢ μόνιμος στήλη, εἰς τὸ τέλος συνήθως τῶν τυχῶν, τοῦ παραρτήματος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδημοσιεύθησαν προκηρύξεις ἡγουμενοσυμβουλίων καὶ ἐκλογῆς ἐφημερίων. Ἐπίσης δὲν ἀπεδελτιώθησαν τὰ κυριακοδρόμια μηνός²⁸⁷, τὰ δικαστικά κλητήρια, τὰ ἀποσπάσματα ἢ ἀποφθέγματα, αἱ εἰσφοραὶ καὶ χρηματικαὶ δωρεαί, αἱ φιλοanthρωπιαί, αἱ προκηρύξεις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ αἱ εἰδοποιήσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος²⁸⁸. Τοῦναντίον ἐθεωρήθησαν ὡς ἕλη τοῦ περιοδικοῦ αἱ εἰκόνες καὶ τὰ διακοσμητικά, αἱ φωτογραφίαι καὶ τὰ αὐτόγραφα καὶ συνειπῶς ἐληματογραφήθησαν καὶ ἠριθμήθησαν²⁸⁹.

β. Κάθε λῆμμα ἀπετελέσθη ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως, ἢ τοῦ ζωγράφου ἢ τοῦ γλύπτου, τοῦ πλήρους τίτλου τοῦ δημοσιεύματος²⁹⁰ καὶ ἐκ τῆς σαφούς παραπομπῆς. Ὅσάκις ὁ συντάκτης τοῦ εὑρετηρίου ἔπρεπε νὰ τιλοφορήσῃ λῆμμα, προσεπάθησεν ὥστε ὁ ὑπὸ καταρτισμὸν τίτλος νὰ εἶναι συντεταγμένος ἀναλόγως πρὸς τὸ ὕφος τοῦ δημοσιεύματος, ἀλλὰ σαφῆς εἰς ὅτι τὸ περιεχόμενον του μορτυρεῖ.

γ. Ὅσάκις αἱ συνέχειαι ἐνὸς δημοσιεύματος ἐμφανίζονται ὑπὸ παραλλαγᾶς τίτλου, ἐληματογραφήθη τοῦτο ὑπὸ τὸν πρῶτον τίτλον, ἐνῶ ἀπεδελτιώθη εἰς διάφορα λήμματα, ἐφ' ὅσον ἐκάστη συνέχεια

ἀπετέλη μέρος ἢ κεφάλαιον αὐτοτελές τῆς ἐργασίας.

δ. Ὅσα δημοσιεύματα ἐμφανίζονται ἀγνώστου συγγραφέως, ἐνῶ ἢ ὑπόμνησις ὅτι ἀνήκουν εἰς συγγραφέα, ἀλλὰ ἀγνώστον, κρίνεται ἀναγκαία, ἀπεδελτιώθησαν ὑπὸ τὴν βιβλιογραφικὴν ἐνδειξὴν τοῦ ἀγνώστου συγγραφέως.

ε. Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὰς σελίδας καλύπτουν συντομογραφικῶς τὸν τόμον, τὴν ἐκτασιν εἰς σελίδας, τὰς σελίδας εἰς τὰς ὁποίας δημοσιεύονται παραρτήματα σφαλμάτων τυπογραφικῶν καὶ τέλος τὴν ἐνδειξὴν «συνεχίζεται», ὅταν ἢ συνέχεια τοῦ δημοσιεύματος ἐπεκτείνεται εἰς τὸν τόμον ΝΑα (1974).

στ. Τὰ λήμματα, ἐν τέλει, ἐταξινομήθησαν με ἀπόλυτον ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν συγγραφέων τους, ἢ ἐλλείψει τούτων με ἀπόλυτον σειρὰν χρονολογικὴν καὶ προοδευτικὴν τῶν τόμων καὶ τῶν σελίδων τοῦ περιοδικοῦ. Ἡ αὐτὴ χρονολογικὴ καὶ προοδευτικὴ σειρὰ ἐτηρήθη καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἢ καλλιτέχνου, ληματογραφοῦνται περισσότερα τοῦ ἐνὸς δημοσιεύματα ἢ ἔργα.

ζ. Ἐν τέλει, τὰ ταξινομημένα οὕτως ἢ ἄλλως λήμματα ἠριθμήθησαν διὰ νὰ παραπέμπουν εἰς τοὺς ἀριθμοὺς των τὰ διάφορα εὑρετήρια, εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ εὑρετηρίου.

η. Ἐξ ἄλλου, κατὰ τὴν ἀναγραφὴν τῶν παραπομπῶν εἰς τὰς σελίδας τοῦ περιοδικοῦ, ἐγένετο σιωπηρὰ διόρθωσις τῶν διαφορῶν λαθῶν εἰς τὴν ἀριθμῶν τῶν σελίδων τοῦ περιοδικοῦ.

γ. Οἱ πίνακες.

1. Καὶ ἐνῶ ἡ ποσότης τῶν λημάτων καθώρισε τὸ εἶδος τῶν ἐνοτήτων τοῦ εὑρετηρίου, ἡ ποιότης αὐτῶν προσδιώρισε τὴν ποσότητα αὐτῶν. Ἐκρίθη δηλ., ὅτι ἐνῶ ἡ ποσότης τῶν ἐπὶ μέρος ἐνοτήτων θεωρεῖται κατ' ἀρχὴν δύσχρηστος, ἐν τούτοις εἰς τὴν πράξιν ἀποδεικνύεται ὡς ὀδηγοῦσα εἰς τὴν ταχύτεραν ἀνεύρεσιν τοῦ αἰτουμένου, ἐφ' ὅσον μερίζει τὸ μέγεθος τῶν μεγάλων ἐνοτήτων εἰς μικροτέρας πλέον ὁμοειδεῖς²⁹¹.

Διὸ καὶ τὸ σύνολον τοῦ πλουσίου ὕλικου, τῶν 27.133 λημάτων, ἐταξινομήθη ὡς ἑξῆς:

2. Ἐφ' ὅσον ἐκ τῶν βασικῶν σκοπῶν τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ ἐθεωρήθη ἡ δημοσίευσίς τῶν ἐγγράφων καὶ τῶν πράξεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλ-

λάδος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους²⁹², ἡ πρώτη μεγάλη ἐνότης τῶν πινάκων διετέθη εἰς αὐτάς, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ ἐκείνους τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, τῆς νόμου κρατουσῆς ἄλλωστε.

Ἰπὸ τὴν ἐννοίαν πολιτεία, ἐκείνους ἀπὸ τὰς κρατικὰς ἀρχάς, ταξινομοῦνται καὶ τὰ διάφορα Ν.Π.Δ.Δ., εὑρισκόμενα ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν τοῦ κράτους, ὅπως οἱ Δῆμοι καὶ αἱ Κοινοότητες, αἱ Πανεπιστημιακαὶ Σχολαὶ κ.ἄ..

Α. Πολιτικαὶ ἀρχαί:

α. Ἡ Ἑλλάς:

1. Οἱ νόμοι (1-117)²⁹³.

Καταγράφεται τὸ εἶδος τοῦ νόμου καὶ ἀντιγρά-

φεται ὁ τίτλος του. Ὅπου ὑπάρχει, ἀναδημοσιεύεται καὶ ὁ ἀριθμὸς του καὶ τὸ ἔτος δημοσίευσέως του²⁹⁴.

2. Τὰ διατάγματα (118-238).

Καταγράφεται τὸ εἶδος τοῦ Διατάγματος καὶ ἀντιγράφεται ὁ τίτλος του. Ὅπου ὑπάρχει, ἀναδημοσιεύεται καὶ ὁ ἀριθμὸς του, καθὼς καὶ τὸ ἔτος τῆς δημοσίευσέως του. Παραλείπεται πάντοτε ἡ μνεία τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναδημοσιεύονται οἱ νόμοι καὶ τὰ διατάγματα εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν»²⁹⁵.

3. Αἱ ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις (239-260).

Δίδεται ἡ περίληψις τοῦ ἐγγράφου τῆς ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, ἀντιγράφεται, ὅπου ὑπάρχει, ὁ ἀριθμὸς τῆς πράξεως καὶ ἡ χρονολογία ἢ μόνον τὸ ἔτος. Παραλείπονται πάντοτε αἱ ἐνδείξεις τῶν ἀριθμῶν πρωτοκόλλου καὶ διεκπεραιώσεως²⁹⁶.

4. Αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις (261-264).

Ταξινομοῦνται ὅπως καὶ οἱ Νόμοι ἢ τὰ Διατάγματα.

5. Αἱ εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις (265-272).

6. Τὰ σχέδια νόμων (273-301).

7. Αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις (302-331).

8. Αἱ γνωμοδοτήσεις (332-407).

Δημοσιεύονται ὡς μελετήματα νομοκανονικά, ἄλλοτε ὑπὸ τίτλον περιληπτικὸν καὶ ἄλλοτε ἀπλούστατον, ὅπως ἐπιλοφορήθησαν κατὰ τὴν δημοσίευσίν των. Παραλείπονται ἡ μνεία τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἢ καὶ οἱ ἀριθμοὶ πρωτοκόλλου καὶ διεκπεραιώσεως μετὰ τῆς χρονολογίας²⁹⁷.

9. Αἱ ἐπερωτήσεις (408-410).

10. Τὰ ἔγγραφα (411-648).

Ταξινομοῦνται ὅπως καὶ τὰ ἔγγραφα τῶν ὑπουργικῶν ἀποφάσεων, ἀπλῶς διὰ τῆς ἀναδημοσίευσέως τῆς περιλήψεως τοῦ ἐγγράφου ἢ τοῦ τίτλου, ὑπὸ τὸν ὁποῖον καταχωρήθη κατὰ τὴν δημοσίευσιν, χωρὶς ἀριθμοὺς καὶ χρονολογίαν.

11. Αἱ ἀνακοινώσεις καὶ αἱ δηλώσεις (649-686).

3. Φυσικῶ τῷ λόγῳ ἐκρίθη ὅτι ἔπρεπε, μετὰ τὴν ταξινομήσιν τῶν ἐγγράφων τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ ταξινομήσις τῶν ἐγγράφων τῶν ξένων κρατῶν. Κατὰ χώρας λοιπὸν ἐπιχειρομήθησαν ἔγγραφα καὶ πράξεις κρατικαὶ ἢ Ν.Π.Δ.Δ., ἀφορῶντα εἰς τὰς τοπικὰς τῶν κρατῶν Ἐκκλησίας, ἢ ἀπευθυνθέν-

τα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Δημοσιεύονται ἀφοῦ δοθῇ ἡ περίληψις τοῦ ἐγγράφου, ἢ ὅπως ἐπιλοφορήθησαν κατὰ τὴν δημοσίευσίν των εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν», ἄνευ ἀριθμῶν καὶ χρονολογιῶν πάντοτε.

β. Τὰ ξένα κράτη:

1. Αἴγυπτος (687-690).
2. Αἰθιοπία (691-695).
3. Αἰτή (696).
4. Αἰστρολία (697).
5. Βέλγιον (698).
6. Βενεζουέλα (699).
7. Βολιβία (700).
8. Βουλγαρία (701).
9. Γαλλία (702-712).
10. Γερμανία (713).
11. Δανία (714).
12. Δομινικανὴ Δημοκρατία (715).
13. Ἑλβετία (716).
14. Ἡνωμένα Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς (717-728).
15. Ἰρλανδία (729).
16. Ἰράκ (730).
17. Ἰράν (731).
18. Ἰσλανδία (732).
19. Ἰσραήλ (733).
20. Καναδᾶς (734).
21. Λίβανον (735-739).
22. Μ. Βρετανία (740-746).
23. Μεξικὸν (747-749).
24. Νέα Ζηλανδία (750).
25. Νικαράγουα (751).
26. Νορβηγία (752, 753).
27. Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσις (754-756).
28. Πολωνία (757).
29. Ρουμανία (758-760).
30. Σουηδία (761-765).
31. Τουρκία (766-768).
32. Φιλιππῖναι (769).
33. Χιλή (770, 771), καὶ
34. Διεθνεῖς Ὄργανισμοὶ (772, 773).

Περιλαμβάνονται δύο ἔγγραφα, ἓνα τοῦ Γ. Γραμματέως τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ ἕτερον τῆς Μονίμου Ἀντιπροσωπείας τῶν Γυναικῶν διὰ τὴν Εἰρήνην καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου τῆς Εἰρήνης, ταξινομούμενα ὡς συνήθως.

4. Ἡ παράθεσις, ἐν συνεχείᾳ, τῶν ἐγγράφων τῶν

διαφόρων Ἐκκλησιῶν, Ὁρθοδόξων καὶ μὴ, ἐπροβλημάτισε τὸν συντάκτην τοῦ εὑρετηρίου, ὡς πρὸς τὴν σειράν τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσῃ. Καὶ βεβαίως δὲν διαφύγει τῆς προσοχῆς του, τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὴν σύμπασαν Ὁρθοδοξίαν πρωτόθρονος ὑπάρχει ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅμως ἐκρίθη ὅτι ἔπρεπε, κατ' εἰδικὴν ἐξαιρέσειν, ἀποκλειστικῶς βιβλιογραφικὴν, νὰ προηγηθῇ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον τὸ εὑρετηριαζόμενον περιοδικὸν ἀποτελεῖ τὸ ἐπίσημον δελτίον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου αὐτῆς. Διὸ καὶ ἡ ταξινόμησις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων τῆς Ὁρθοδοξίας ἔλαβε τὴν ἐξῆς μορφήν:

B. Ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί:

α. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος:

1. Ἱερὰ Σύνοδος:

I. Αἱ ἐγκυκλίαι (774-1192).

Ἀναδημοσιεύονται αἱ περιλήψεις τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς ἢ Ἀριστινῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μετὰ συγκεκριμένης μνείας τοῦ πρὸς ὃν ὄρον, καὶ ἐντὸς παρενθέσεως προστίθεται ὁ ἀριθμὸς τῆς ἐγκυκλίου καὶ ἡ χρονολογικὴ τῆς ἐνδειξις, ὡς μοναδικὴ ἐξαιρέσις, ἐφ' ὅσον βεβαίως αὐτὰ συνοδεύουν τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐγκυκλίου²⁹⁸. Εἰς πλείστας περιπτώσεις, κατὰ τὴν δημοσίευσιν, ὁ αὐξων ἀριθμὸς τῆς ἐγκυκλίου δὲν συμβαδίζει πρὸς τὸν αὐξοντα ἀριθμὸν τοῦ τόμου ἢ τῆς σελίδος τοῦ περιοδικοῦ. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς ἡ πιστὴ τήρησις, κατὰ τὴν ταξινόμησιν, τῆς προτεραιότητος τῆς δημοσίευσως, ἐναντι τῆς σειρᾶς ἀριθμῆσεως τῶν ἐγκυκλίων, ἐκρίθη ὅτι ἔπρεπε νὰ προτιμηθῇ.

II. Τὰ ἐγγράφα (1193-1332).

Ἐταξινομήθησαν κατὰ τὸν αὐτὸν πρὸς τὰ ἐγγράφα τοῦ δημοσίου τρόπον.

III. Οἱ κανονισμοὶ (1333-1380).

IV. Αἱ κανονιστικαὶ διατάξεις (1381-1427).

Ταξινομοῦνται ὅπως ἀκριβῶς ἐδημοσιεύθησαν, δηλ. διὰ τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ αὐξοντος ἀριθμοῦ αὐτῶν καὶ τῆς περιλήψεώς των.

V. Αἱ ἀποφάσεις καὶ αἱ πράξεις (1428-1487).

Ἐταξινομήθησαν αἱ ἀποφάσεις, τὰ ψηφίσματα καὶ αἱ πράξεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς ἢ Ἀριστινῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περιληπτικῶς, ἄνευ μνημονεύσεως τῶν ἀριθμῶν καὶ τῆς χρονολογίας αὐτῶν.

VI. Τὰ ἀνακοινωθέντα καὶ αἱ συνεντεύξεις (1488-1622).

Ἐταξινομήθησαν τὰ ἀνακοινωθέντα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς ἢ Ἀριστινῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καθὼς καὶ αἱ ἐν ὀνόματι αὐτῶν δοθεῖσαι συνεντεύξεις ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὡς Προέδρου αὐτῶν, ἢ καὶ ὑπὸ Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς. Σημειώνεται πάντοτε τὸ περιεχόμενον τῆς ἀνακοινώσεως ἢ τῆς συνεντεύξεως, παραλείπεται ἡ ἀναγραφὴ τῆς ἡμερομηνίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξεδόθη τὸ ἀνακοινωθὲν ἢ ἐδόθη ἢ συνέντευξις.

2. Συνοδικοὶ Ὁργανισμοὶ καὶ Ἐπιτροπαί:

I. Τὰ Συνοδικὰ Δικαστήρια (1623-1628).

Ταξινομοῦνται αἱ δημοσιευθεῖσαι εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» ἀποφάσεις Συνοδικῶν Δικαστηρίων, διὰ τῆς ἀναγραφῆς τοῦ τίτλου αὐτῶν, ὡς αὐτὸς κατεχωρήθη δημοσιευόμενος, ἢ τῆς περιλήψεως αὐτῶν καὶ παραλείπονται ὁ αὐξων ἀριθμὸς τῆς ἀποφάσεως καὶ ἡ χρονολογία αὐτῆς. Εἰς τὴν αὐτὴν ἐνότητα ἐταξινομήθησαν καὶ δηλώσεις γινόμεναι ἐνώπιον τῶν συνοδικῶν δικαστηρίων καὶ ὡς τοιαῦται ἐδημοσιεύθησαν.

II. Συνοδικαὶ Ἐπιτροπαί (1629-1638).

III. Γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον (1639-1653).

IV. Ο.Δ.Ε.Π. καὶ Ο.Δ.Δ.Ε.Π. (1654-1667).

V. Τ.Α.Κ.Ε. (1668-1679).

VI. Ἀποστολικὴ Διακονία (1680-1686).

VII. Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» (1687-1690).

VIII. Ἐπιτροπὴ Ἑορτῶν Ἀποστόλου Παύλου (1691, 1692).

IX. Πανελλήμιος Ἐπιτροπὴ Ἐνώσεως Κύπρου (1693-1699)²⁹⁹.

X. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευσις (1700).

XI. Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Σεισμοπλήκτων Χαλκιδικῆς (1701).

XII. Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα Κληρικῶν Ἑλλάδος (1702).

XIII. Ἀνώτερον Ὑπηρεσιακὸν Συμβούλιον (1703-1707).

XIV. Ἐπιτροπὴ Πανελλήνιος Ἰδρύματος Τήνου (1708-1711).

Ταξινομοῦνται διὰ τοῦ γνωστοῦ τρόπου ἀνακοινώσεις, ἀποφάσεις, ἐγκύκλιοι, ἀπολογισμοὶ διαχειριστικοί, προκηρύξεις διαγωνισμῶν, ἔγγραφα, μνημόματα, δηλώσεις, ὑπομνήματα, περιλήψεις συμβάσεων, ψηφίσματα διαμαρτυρίας, ἐκκλήσεις, ἰδρυτικαὶ πράξεις ὅλων αὐτῶν τῶν ἰδρυμάτων, ὀργανισμῶν, ταμείων καὶ ἐπιτροπῶν, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀναφέρονται μόνον οἱ ἀύξοντες ἀριθμοὶ τῶν πράξεων τοῦ Ἀνωτέρου Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκκλησίας (Α.Υ.Σ.Ε.) καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Πανελληνίου Ἰδρύματος Τήνου (Ε.Π.Ι.Τ.).

5. 3. Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν:

I. Αἱ ἐγκύκλιοι καὶ τὰ μνημόματα (1712-1947).

Ἐταξινομήθησαν ὅλαι αἱ ἐγκύκλιοι τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν πρῶτον, καὶ Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐν συνεχείᾳ, ποιμαντορικαὶ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, τὸν εὐσεβῆ λαὸν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, τὸν ἱερὸν κλῆρον γενικῶς, ἢ εἰδικῶς τοὺς ἐφημερίους καὶ τοὺς ἱερατικούς προϊσταμένους, τὰ ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια τῶν Ἱερῶν Ναῶν, τοὺς ἱεροκήρυκας, τοὺς ἱεροφάλας, τοὺς θεολόγους, τοὺς φοιτητὰς καὶ σπουδαστὰς, τὰς ἐνόπλους δυνάμεις καὶ ἀπαξ πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος³⁰⁰. Ἐταξινομήθησαν ἐπίσης καὶ ὅλα τὰ μνημόματα ἢ αἱ ἐκκλήσεις πρὸς τὸν ἐν Ἀμερικῇ ἑλληνισμόν, τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, τὰ μέλη συνεδρίων, τὸν ἑλληνικὸν λαόν, τοὺς φοιτητὰς καὶ σπουδαστὰς ἐορταίως ἐπὶ τῷ Πάσχα, τοῖς Χριστουγέννοις καὶ τῷ Νέφ' Ἐτει, ἀλλὰ καὶ τῇ 25ῃ Μαρτίου, τῇ 28ῃ Ὀκτωβρίου, ὅπως ἐπίσης καὶ περὶ πλείστων ἄλλων θεμάτων ἐθνικῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐπικαιρῶν. Ὑπογράφονται εἴτε ὑπὸ τοῦ ἐκαστοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν ἢ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, εἴτε ἐντολῇ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὡς ἔγγραφα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἢ Ἐπιτροπῶν προεδρευομένων ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν³⁰¹. Παραλείπεται ἢ ἀναγραφῇ τῶν ἀριθμῶν πρωτοκόλλου καὶ διεκπεραιώσεως, καθὼς καὶ ἡ χρονολογία αὐτῶν.

II. Τὰ ἔγγραφα (1948-2202).

Ἐταξινομήθησαν ἔγγραφα, γράμματα εἰρηνικά, τηλεγραφήματα, ὑπομνήματα καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων

τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς³⁰² πρὸς τοὺς Προέδρους τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, τοὺς προκαθημένους τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν, τὰς διαφόρους ἑλληνικὰς καὶ ξένας κρατικὰς ἀρχὰς καὶ ὑπηρεσίας καὶ πρὸς ἰδιώτας, ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐορτῶν, καὶ περὶ πλείστων ὅσων θεμάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν. Εἰς τὴν ἐνότητα αὐτὴν συμπεριελήφθησαν καὶ ἐπιστολαὶ κληρικῶν καὶ μοναχῶν, ἰδιωτικῶς ἀπευθυνθεῖσαι πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἢ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν³⁰³. Ὅλα τὰ ἔγγραφα μνημονεύονται ἄνευ τῶν ἀριθμῶν πρωτοκόλλου καὶ διεκπεραιώσεως καὶ ἄνευ τῆς χρονολογήσεώς των.

III. Τὰ ἀνακοινωθέντα, αἱ δηλώσεις καὶ τὰ ψηφίσματα (2203-2224).

Ἐταξινομήθησαν τὰ ἀνακοινωθέντα καὶ αἱ δηλώσεις τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἢ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἢ τοῦ γραφείου αὐτῶν πρὸς τὸν τύπον, ἐπ' εὐκαιρίας διαφόροις. Δὲν ἀναδημοσιεύονται αἱ ἡμερομηνίαι αὐτῶν.

IV. Τὰ Ἰδρύματα (2225-2246)³⁰⁴.

V. Τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον (2247-2250).

Ἐταξινομήθησαν πράξεις τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀφορῶσαι εἰς τὰ ὑπ' αὐτὴν ἰδρύματα καὶ ἔγγραφα τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς διοριστήρια, ἄνευ τῶν ἀριθμῶν των καὶ τῆς χρονολογήσεως.

VI. Τὰ ψηφίσματα τοῦ ποιμνίου καὶ τοῦ κλήρου (2251-2262).

Κατεχωρίσθησαν εὐρετηριασμένα τὰ κατὰ καιροὺς ψηφίσματα τοῦ πληρώματος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὅπως καὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς κλήρου, περὶ διαφόρων θεμάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν. Παραλείφθη ἢ ἀναγραφῇ τῆς ἡμερομηνίας αὐτῶν.

6. Ἀκολουθεῖ ἡ κατάταξις τῶν ἐγγράφων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων³⁰⁵, ὡς ἐξῆς:

4. Ἱ. Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (2263-2273),
5. Ἱ. Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως (2274-2278),
6. Ἱ. Μητρόπολις Ἀργολίδος (2279-2283),
7. Ἱ. Μητρόπολις Ἀργεῖας (2284-2287),

8. Ἱ. Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος (2288-2301),
9. Ἱ. Μητρόπολις Βεργίας καὶ Ναούσης (2302-2309),
10. Ἱ. Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως (2310-2312),
11. Ἱ. Μητρόπολις Γρεβενῶν (2313),
12. Ἱ. Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτύλου (2314-2321),
13. Ἱ. Μητρόπολις Δημητριάδος (2322-2338),
14. Ἱ. Μητρόπολις Λιδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος (2339-2345),
15. Ἱ. Μητρόπολις Δράμας (2346-2350),
16. Ἱ. Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνικῆς καὶ Κορίνθου (2351-2357),
17. Ἱ. Μητρόπολις Ἐδέσσης καὶ Πέλλης (2358-2373),
18. Ἱ. Μητρόπολις Ἐλευσίνων (2374, 2375),
19. Ἱ. Μητρόπολις Ζακύνθου (2376-2386),
20. Ἱ. Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου (2387, 2388),
21. Ἱ. Μητρόπολις Ἡλείας (2389-2396),
22. Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων (2397-2406),
23. Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλονίκης (2407-2420),
24. Ἱ. Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας (2421-2429),
25. Ἱ. Μητρόπολις Θήρας (2430-2433),
26. Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων (2434),
27. Ἱ. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας (2435-2437),
28. Ἱ. Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου (2438-2444),
29. Ἱ. Μητρόπολις Κασσανδρείας (2445-2447),
30. Ἱ. Μητρόπολις Καστορίας (2448, 2449),
31. Ἱ. Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν (2450-2458),
32. Ἱ. Μητρόπολις Κεφαλληνίας (2459-2461),
33. Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους (2462),
34. Ἱ. Μητρόπολις Κορινθίας (2463-2466),
35. Ἱ. Μητρόπολις Κυθήρων (2467),
36. Ἱ. Μητρόπολις Λαγκαδᾶ (2468, 2474),
37. Ἱ. Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος (2475, 2476),
38. Ἱ. Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης (2477-2480),
39. Ἱ. Μητρόπολις Λήμνου (2481),
40. Ἱ. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας (2482-2484),
41. Ἱ. Μητρόπολις Μαρωνείας (2485-2502),
42. Ἱ. Μητρόπολις Μεσσηνίας (2503-2506),
43. Ἱ. Μητρόπολις Μηθύμνης (2507-2518),
44. Ἱ. Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης (2519-2522),
45. Ἱ. Μητρόπολις Μυτιλήνης (2523-2537),
46. Ἱ. Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Ἐθρυτανίας (2538, 2539),
47. Ἱ. Μητρόπολις Νιγρίτης (2540),
48. Ἱ. Μητρόπολις Νικαίας (2541-2548),
49. Ἱ. Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης (2549-2553),
50. Ἱ. Μητρόπολις Παροναξίας (2554-2560),
51. Ἱ. Μητρόπολις Παροναξίης καὶ Θήρας (2561),
52. Ἱ. Μητρόπολις Πατρῶν (2562-2582),
53. Ἱ. Μητρόπολις Πειραιῶς (2583-2586),
54. Ἱ. Μητρόπολις Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου (2587),
55. Ἱ. Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἰκαρίας (2588-2590),
56. Ἱ. Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης (2591-2604),
57. Ἱ. Μητρόπολις Σερρών καὶ Νιγρίτης (2605, 2606),
58. Ἱ. Μητρόπολις Σιδηροκάστρου (2607-2613),
59. Ἱ. Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιωνίτης (2614-2619),
60. Ἱ. Μητρόπολις Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας, Μήλου (2620-2626)

61. *Ἱ. Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν* (2627-2631),
62. *Ἱ. Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας* (2632-2636),
63. *Ἱ. Μητρόπολις Ὑδρας, Σπεισῶν καὶ Αἰγίνης* (2637),
64. *Ἱ. Μητρόπολις Φθιώτιδος* (2638, 2639),
65. *Ἱ. Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου* (2640),
66. *Ἱ. Μητρόπολις Φλωρίνης* (2641-2656),
67. *Ἱ. Μητρόπολις Φωκίδος* (2657-2661),
68. *Ἱ. Μητρόπολις Χαλκίδος* (2662-2665),
69. *Ἱ. Μητρόπολις Χίου* (2666-2675).

Τὸ εἶδος τῶν ἐγγράφων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὰ ὅποια εὐρέθην δημοσιευμένα εἰς τὰ τεύχη τῆς «Ἐκκλησίας», ὑπηγόρευσε τὴν κατάταξίν των ὡς ἐξῆς:

α. Προτάσσονται τὰ ἔγγραφα, τηλεγραφήματα τῶν Μητροπολιτῶν ἢ τοῦ ἱεροῦ κλήρου³⁰⁶,

β. Ἀκολουθοῦν αἱ πράξεις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἢ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων (σύστικσις καὶ ἔσωτερικὸς κανονισμὸς), καὶ

γ. Προστίθενται αἱ πράξεις τοῦ Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου ἢ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἐξ αὐτῶν, τὰ ἔγγραφα: τῆς πρώτης ὁμάδος μνημονεύονται ἄνευ ἀριθμῶν καὶ χρονολογήσεων, ἐνῶ ἀναδημοσιεύονται οἱ ἀριθμοὶ τῶν πράξεων εἰς ἐκεῖνα τῆς τρίτης ὁμάδος.

7. Μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀκολουθεῖ ἡ παράθεσις τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν³⁰⁷, κατὰ τὰ πρὸς βεβαίωτα τιμῆς, ὡς ἐξῆς:

β. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον:

1. Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως³⁰⁸:

Ι. Ἐγγραφα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος (2676-2800).

Παριλαμβάνονται ἔγγραφα, γράμματα εἰρηνικά, τηλεγραφήματα, ἐπιστολαὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν ἢ τῶν Τοποτηρητῶν τοῦ Θρόνου πρὸς τοὺς προκαθημένους τῶν διαφόρων Ὀρθοδόξων καὶ τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν, τὰς διαφόρους κρατικὰς ἀρχὰς διεθνεῖς ἢ ἐθνικὰς, περὶ διαφόρων θεμάτων, ἀρμοδιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς πρωτοθρόνου τῆς Ὀρθοδοξίας Ἐκκλησίας. Ταξινομοῦνται, παραλειπομένων τῶν ἀριθμῶν τῶν ἐγγράφων καὶ τῆς χρονολογήσεως αὐτῶν.

II. Συνοδικαὶ πράξεις (2801-2804).

Ταξινομοῦνται πράξεις τῆς Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, περὶ ἀγιοποιήσεως, ἔνευ ἀριθμῶν καὶ χρονολογικῶν ἐνδείξεων.

III. Ἐγκύκλιοι (2805-2818).

Ταξινομοῦνται ἐγκύκλιοι Πατριαρχικαὶ καὶ Συνοδικαί, τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας καὶ μηνύματα τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν πρὸς τὰ εὐσεβῆ τῆς Ἐκκλησίας τέκνα, τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν, πρὸς τὸν Πάππαν Παῦλον τὸν ΣΤ', τοὺς Μητροπολίτας, Ἀρχιεπισκόπους, Ἐπισκόπους, κλήρον καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τοὺς Προϊσταμένους τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ θεμάτων ἐνδιαφερόντων τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ σύμπασαν τὴν Ὀρθοδόξιαν. Παραλείπονται οἱ ἀριθμοὶ καὶ αἱ ἐνδείξεις χρονολογίας τῶν ἐγκυκλίων καὶ τῶν μηνυμάτων.

IV. Ἀνακοινωθέντα (2819-2840).

Ταξινομοῦνται ἀνακοινωθέντα καὶ δηλώσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἢ τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν πρὸς τὸν τύπον, ἐπ' εὐκαιρίαις διαφόροις καὶ ἐπισκέψει προκαθημένων Ἐκκλησιῶν Ὀρθοδόξων καὶ μὴ, πρὸς τὸ σεπτὸν Κέντρον. Παραλείπονται καὶ αὐτῶν ἡ ἀντιγραφή, κατὰ τὴν τιτοφόρησιν, τῶν χρονολογικῶν ἐνδείξεων.

2. Ἐκκλησία Κρήτης (2841-2843),

3. Ἁγιον Ὄρος (2844-2853),

4. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς (2854-2874),

5. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας (2875, 2876),

6. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Θουαίρων καὶ Μ. Βρετανίας (2877-2880).

Ταξινομοῦνται κατὰ ἐκκλησιαστικὰς ἀρμοδιότητας:

α. Ἐγγραφα τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου Κρήτης, τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τῶν Ἀρχιεπισκόπων Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς, τοῦ Ἐξάρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς Ἀμερικὴν Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας Δαμασκηνοῦ, τοῦ μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης

Ἑλλάδος, τῶν Βοηθῶν Ἐπισκόπων τοῦ Σεβ. Αρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς καὶ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Αὐστρίας καὶ Θουατείρων, πρὸς διαφόρους παραλήπτας, ἐπ' εὐκαιρίας διαφόροις.

β. Ἐγκύκλιοι, δηλώσεις, ἀνακοινωθέντα, ἀνοικταὶ ἐπιστολαὶ³⁰⁹ τῶν αὐτῶν, πρὸς διαφόρους ἐπ' εὐκαιρίας διαφόροις.

Ἔργων αὐτῶν παραλείπονται, κατὰ τὴν λημμανογράφησιν, οἱ ἀριθμοὶ καὶ αἱ χρονολογικαὶ ἐνδείξεις.

7. Ἱ. Μητρόπολις Αὐστρίας (2881).

ὑπὸ τὸν τίτλον αὐτὸν στεγάζεται, κατὰ τὴν κανονικὴν τῆς Ἐκκλησίας τάξιν, συνέντευξις τοῦ Μητροπολίτου Τρανουπόλεως Λαμασκηνοῦ, ὡς διαμένοντος εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αὐστρίας³¹⁰.

8. Διεκκλησιαστικαὶ σχέσεις (2882-2896).

Ταξινομοῦνται πρᾶξεις, ἀποφάσεις, δηλώσεις, κατάλογοι θεμάτων, ἀνακοινωθέντα καὶ μηνύματα πανορθοδόξων, διορθοδόξων καὶ διεκκλησιαστικῶν συνεδρίων, ἐπιτροπῶν καὶ διασκέψεων.

9. Ἐκπροσώπησις παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν (2897-2899).

Ταξινομοῦνται ἀπλῶς οἱ τίτλοι πληροφορικῶν ἐγγράφων τοῦ παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν μονίμου ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

8. Ἀκολουθεῖ ἡ παράθεσις τῶν ἐχόντων τὴν κανονικὴν τῶν ἀναφορὰν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν³¹¹:

10. Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία Γεωργίας (2900-2914),

11. Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας (2915-2930),

12. Ὀρθόδοξος Ἀρχιεπισκοπὴ Φινλανδίας (2931-2940), καὶ

13. Ρωσικὴ Ἐκκλησία διασποράς (2941-2947).

Ταξινομοῦνται ἀπλῶς ἐγγράφα, τηλεγραφήματα καὶ ἐγκύκλιοι τῶν προκαθημένων τῶν ὡς ἄνω Ἐκκλησιῶν πρὸς τοὺς προκαθημένους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ λοιποὺς ἀρμοδιότητός των, ἐπ' εὐκαιρία μεγάλων τῆς Ὀρθοδοξίας ἐορτῶν καὶ διεκκλησιαστικῶν σχέσεων.

9. Μετὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀκολουθοῦν αἱ λοιπαὶ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, κατὰ τὴν πρεσβεῖα τιμᾶς:

γ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας:

1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα (2948-3009),

2. Ἐγκύκλιοι (3010-3013),

3. Ἀνακοινωθέντα - Δηλώσεις (3014-3024),

4. Ἱ. Μητροπόλεις (3025-3033).

δ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας:

1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα (3034-3078),

2. Δηλώσεις (3079),

3. Ἱ. Μητροπόλεις (3080).

ε. Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσομῶν:

1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα (3081-3132),

2. Ἀνακοινωθέντα (3133,3134),

3. Ἀρχιεπισκοπὴ Σινᾶ (3135-3151).

στ. Ἡ Ἐκκλησία Ρωσίας:

1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα (3152-3190),

2. Ἀποφάσεις Ἱερᾶς Συνόδου (3191-3195),

3. Δηλώσεις - Συνεντεύξεις (3196-3203),

4. Ἱ. Μητροπόλεις (3204-3213).

ζ. Ἡ Ἐκκλησία Σερβίας:

1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα (3214-3265),

2. Δηλώσεις - Ἀνακινώσεις (3266-3271).

η. Ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας:

1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα (3272-3299),

2. Ἐγγράφα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (3300-3302),

3. Διάφορα (3303-3305).

θ. Ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας:

1. Διάφορα ἐγγράφα (3306-3311),

2. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα (3312-3332).

ι. Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου:

1. Ἐγγράφα (3333-3380),

2. Ἐγκύκλιοι - Διαγγέλματα - Δηλώσεις (3381-3388).

ια. Ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας:

1. Ἐγγράφα (3389-3408),

2. Δηλώσεις (3409,3410).

ιβ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλβανίας:

1. Ἔγγραφα (3411-3414).

Ταξινομοῦνται δὲ αὐτὰ ὡς ἑξῆς:

α. Προτάσσονται τὰ ἔγγραφα, τηλεγραφήματα, γράμματα εἰρηνικὰ τῶν Πατριαρχῶν ἢ τῶν Τοποτηρητῶν τοῦ Θρόνου, πρὸς τοὺς προκαθημένους τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἐορτικῶς ἢ ἐπ' εὐκαιρίας ἄλλαις ἐκκλησιαστικαῖς ἢ ἐθνικαῖς, διὰ τὰ Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κύπρου. Ἐξαιρέσειν ἀποτελεῖ ἡ περίπτωσις τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας, διὰ τὴν ὁποῖαν προηγεῖται ἡ ἐνότις («διάφορα ἔγγραφα»), εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρετηριάσθησαν ὅσα ἔγγραφα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας δημοσιεύονται εἰς τὰς σελίδας τῆς «Ἐκκλησίας» καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν περίοδον πρὸ τῆς ἄρσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ σχίσματος καὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Πατριαρχείου αὐτῆς. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας τὰ πατριαρχικὰ ἔγγραφα ἀποτελοῦν τὴν β' ἐνότιητα.

β. Δευτέραν ἐνότιητα ἀποτελοῦν αἱ ἐγκύκλιοι πατριαρχικαὶ ἢ συνοδικαὶ, πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, περὶ διαφόρων θεμάτων καὶ αἱ συνοδικαὶ ἀποφάσεις.

γ. Τρίτην ἐνότιητα ἀποτελοῦν τὰ ἀνακοινωθέντα, αἱ δηλώσεις, αἱ συνεντεύξεις πρὸς τὸν τύπον καὶ οἱ χαιρετισμοὶ καὶ τὰ μηνύματα τῶν προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἢ τῶν Πατριαρχείων, ἐπ' εὐκαιρίας ἀναλλαγῆς ἐπισκέψεων μεταξύ προκαθημένων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλαις ἐκκλησιαστικαῖς ἀφορμαῖς.

δ. Τετάρτην ἐνότιητα ἀποτελοῦν ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις τῶν Πατριαρχείων. Διὰ τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων ἐναυθὰ εὐρετηριάζονται τὰ ἔγγραφα Ἰ. Ἀρχιεπισκοπῆς Σινᾶ.

Ὅλα τὰ ἔγγραφα, τὰ τηλεγραφήματα, αἱ ἐγκύκλιοι, αἱ δηλώσεις, τὰ ἀνακοινωθέντα κ.λ. λημματογραφοῦνται ἄνευ ἀριθμοῦ πρωτοκόλλου ἢ διεκπεραιώσεως καὶ χωρὶς ἐνδειξιν χρονολογικῆν.

10. ιγ. Ἡ Ῥωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία:

1. Ἔγγραφα - Ἀνακοινωθέντα (3415-3441).

ιδ. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Παλαιοκαθολικῶν:

1. Ἔγγραφα (3442-3448).

ιε. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἐδαγγελιστῶν-Διαμαρτυρομένων:

1. Ἔγγραφα (3449-3459).

ιστ. Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία:

1. Ἀρχιεπισκοπὴ Καντοναρίας (3460-3502),

2. Διάφορα (3503-3511).

ιζ. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Αἰθιοπίας:

1. Ἔγγραφα (3512-3516).

ιη. Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία:

1. Ἔγγραφα (3517-3532).

ιθ. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Κοπτῶν:

1. Ἔγγραφα (3533).

Λόγω τοῦ περιορισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἐγγράφων τῶν μὴ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν», ἡ ταξινόμησις αὐτῶν ἠκολούθησε τὴν μορφήν τῆς ἀπλῆς χρονολογικῆς κατὰ τόμους καὶ προοδευτικῆς κατὰ σελίδας κατατάξεως αὐτῶν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἔγγραφα». Διὰ τὴν Ῥωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν ἡ ἐνότις αὐτῆ φέρεται εὐρυτέρα ὡς «Ἔγγραφα-Ἀνακοινωθέντα». Διὰ τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν ἐτηρήθη καὶ ἕτερα ἐνότις ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντοναρίας». Εὐρετηριάσθησαν δὲ ἐν τέλει γράμματα, ἐγκύκλιοι, τηλεγραφήματα, μηνύματα, ἔγγραφα, ἀνακοινωθέντα, χαιρετισμοὶ, προκηρύξεις, δηλώσεις Πατῶν, Πατριαρχῶν Οὐνιτῶν, Κορδιβαλλίων, Παλαιοκαθολικῶν Ἀρχιεπισκόπων, Ἐπισκόπων Ἐδαγγελικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων, Λουθηρανῶν, Ἀρχιεπισκόπων Καντοναρίας καὶ Ἀγγλικανῶν Ἐπισκόπων, Ἀμπούνα Αἰθίοπων, Καθολικῶν Ἀρμενίας καὶ Πατριαρχῶν καὶ Κοπτῶν Πατριαρχῶν πρὸς Ὀρθοδόξους προκαθημένους, ἐπ' εὐκαιρίας διαφόροις.

κ. Ἡ Οἰκουμενικὴ Κλήσις:

1. Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (3534-3553),

2. Λοιπαὶ κινήσεις (3554-3559).

κα. Ἐπίμετρον: Οἱ Ἑβραῖοι:

1. Ἔγγραφα (3560-3562).

Τὰ ἐλάχιστα ἔγγραφα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου πρὸς Προαγωγήν Φιλίας διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἐκτελεστικῆς Επιτροπῆς τοῦ Ὀμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου τῶν ἐν Ἀμερικῇ Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας Ἀμερικῆς κ.ἄ., πρὸς διαφόρους ἀποδέκτας, ἐπὶ διαφόρων θεμάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν, καὶ τρία ἔγ-

γραφα Έβραίων Άρχιεραβίνων, πρὸς τὸν Άρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Σπυρίδωνα Α' τὸν Βλάχον περὶ τοῦ πνιδομαζώματος³¹², λημματογραφούμενα χωρὶς ἀριθμοὺς πρωτοκόλλου, διακπεραιώσεως καὶ ἐνδείξεις χρονολογικάς.

11. Διὰ λόγους χρηστικῶν, μετὰ τὰ ἔγγραφα, ὅσα τὰ ὑπόλοιπα δημοσιεύματα τῶν πενήτηντα τόμων τῆς «Ἐκκλησίας» ἐταξινομήθησαν εἰς τὰς ἐξῆς ἐνότητες:

Γ. Τὰ μελετήματα (3563-7784).

Ὑπὸ τὸν τίτλον «μελετήματα» ταξινομεῖται ὁτιδήποτε, μετὰ τῶν δημοσιευμάτων τῶν πενήτηντα τόμων τῆς «Ἐκκλησίας», δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς μελέτη, λόγῳ τοῦ συγγραφέως του καὶ τοῦ ὄγκου του. Τὸ οὐδέτερον «μελέτημα» προεκρίθη τοῦ θηλυκοῦ «μελέτη», ὅχι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς μειώσεως τῶν οὐτωςὶ χαρακτηριζομένων ἐργασιῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνύψωσιν πληθώρας ἄλλων δημοσιευμάτων, τῶν ὁποίων ἐνδεχομένως εἰς περιοδικὸν ἐπιστημονικὸν ἴσως ἀπεφεύγετο ἢ δημοσιεύσεις, ἐνῶ διὰ τὴν «Ἐκκλησίαν», τῆς ὁποίας ἡ μορφή προσδιορίζεται ἐκ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς ὡς δελτίου Ἐκκλησίας καὶ ὅχι ἐπιστημονικοῦ ἰδρύματος, ἐκρίθησαν ἱκανοποιητικὰ³¹³. Τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει ποσῶς, ὅτι μετὰ τῶν δημοσιευμάτων τῆς «Ἐκκλησίας» δὲν περιλαμβάνονται καὶ ἱκανὰ νὰ δημοσιευθῶσιν εἰς ἀκραιφνή ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ θεολογικά, φιλολογικά, νομοκανονικά κ.λ.³¹⁴. Ὅμως κατὰ τὴν ταξινόμησιν, ἓνα μέγα πλῆθος τῶν δημοσιευμάτων, ἐφ' ὅσον ἐπλήρου ὀρισμένης προϋποθέσεως, ἐκρίθη ὅτι ἠδύνατο νὰ συστασθῆ μετὰ τῶν μελετῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον «μελετήματα». Ἐχαρακτηρίσθησαν δὲ ὡς τοιαῦτα βιογραφικὰ σημειώματα προαγομένων ἢ ἀποθησκόντων κληρικῶν, χρονικὰ θανάτου καὶ κηδείας ἀλλὰ καὶ ἐκλογῆς Ἀρχιεπισκόπων, ἐκθέσεις περὶ τοῦ ἔργου πραγματοποιηθείσης ἀποστολῆς, ἐκτεταμένα χρονικὰ συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, χρονικὰ ἐπισκέψεων προκαθημένων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν ἢ ἀντιπροσωπειῶν Ἐκκλησιῶν ἢ ἀνωτέρων κληρικῶν, σημειώματα χρονολογικὰ σημαντικῶν ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων, χρονικὰ συνεδρίων, στατιστικὰ θεολογικῶν σχολῶν, κυριακοδρόμια, εἰσαγωγικὰ σημειώματα, διὰ τῶν ὁποίων παρουσιάζονται ἔγγραφα, ὀμιλίας, ἐκθέσεις περὶ τοῦ ἔργου ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων κ.ἄ.. Ἐς σημειωθῆ ὅτι ἔργον τῆς βιβλιογραφίας εἶναι ἢ εὑρετηρίαι τοῦ ὅλου καὶ ὅχι ἢ ἀξιολόγησις³¹⁵.

Βασικῶς ἐντὸς τῶν «μελετημάτων», πλὴν τῶν

προσθέτων, περιελήφθησαν αἱ πάσης μορφῆς μελέται, τὰ κύρια ἄρθρα, αἱ ὀμιλίας, αἱ λόγοι, ἐπιστημονικοὶ καὶ πανηγυρικοὶ, τὰ ἐνυπόγραφα χρονικά, αἱ διαλέξεις καὶ αἱ ἀνταποκρίσεις.

Οὕτω πολλὰ δημοσιεύματα ἀποσπασθέντα ἐκ διαφόρων στηλῶν μονίμων ἢ μὴ ἀπεδελτιώθησαν, ἀφοῦ ἐπιτοφορήθησαν ἀναλόγως, ἐχαρακτηρίσθησαν δὲ ἀγνώστου συγγραφέως, ὅσα ἐξ αὐτῶν δὲν ἔφερον ὑπόγραφήν ἢ ἀρκυκλόεξα, καὶ εὑρετηριάσθησαν κατὰ τὴν ἀπόλυτον ἀλφαβητικὴν τάξιν τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως, ἐνῶ τὰ ἀγνώστου συγγραφέως, κατὰ τὴν χρονολογικὴν σειρὰν τοῦ τόμου καὶ τὴν ἐσωτερικὴν προοδευτικὴν τῶν σελίδων τοῦ περιοδικοῦ, πάντοτε προηγουμένων τῶν Ἑλλήνων συγγραφῶν καὶ ἀκολουθούτων τῶν ξένων.

Ὅπου δὲ ὁ τίτλος ἐκρίθη ἀσφής, ἐντὸς ἀγκυλῶν ἐπεχειρήθη ἡ ἀνάπτυξις τοῦ λήμματος, μνημονευμένων κυρίως ὀνομάτων καὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν στόχον τοῦ εὑρετηρίου, κατὰ παγίαν πλέον βιβλιογραφικὴν μάς ἀντίληψιν³¹⁶.

12. Δ. Αἱ προσφωνήσεις καὶ οἱ λόγοι (7785-9048).

Τὸ πλῆθος τῶν προσφωνήσεων καὶ τῶν λόγων περιστατικῶν, ἀντὶ προσφωνήσεων, ἐγκατεσπαρμένων εἰς τὰς σελίδας τῶν πενήτηντα τόμων τῆς «Ἐκκλησίας», ὑπὸ τίτλον σαφῆ ἢ ὑπὸ τίτλον χρονικοῦ ἐκλογῆς, χειροτονίας καὶ ἐνθρονίσεως Πατριάρχων, Ἀρχιεπισκόπων, Μητροπολιτῶν, Ἐπισκόπων, χρονικοῦ ἐπισκέψεως προκαθημένων Ἐκκλησιῶν, χρονικοῦ περιοδειῶν, συνεδρίων, δεξιώσεων, ἐορτῶν, ἐνάρξεως καὶ λήξεως συνοδικῶν περιόδων ἢ ἐργασιῶν Συνόδου Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τελετῶν ἀναγορευσεως εἰς ἐπιτίμους διδάκτορας καὶ λοιπὰς εὐκαιρίας, ὑποχρέωσαν τὸν συντάκτην τοῦ εὑρετηρίου νὰ ταξινομήσῃ αὐτὰ εἰς ἰδίαν ἐνότητα, κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν συγγραφῶν των, προηγουμένων τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀκολουθούτων τῶν ξένων, ἐνῶ προετάχθησαν αἱ ὀλίγαι ἀγνώστου συγγραφέως³¹⁷.

Δὲν ἀναγράφεται, κατὰ τὴν λημματογράφειν, ἢ χρονολογία τῆς προσφωνήσεως ἢ τοῦ λόγου, ἐκτὸς καὶ αὐτὴ σημειοῦται εἰς τὸν τίτλον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον τὸ λῆμμα ἐδημοσιεύθη.

13. Ε. Αἱ περιστατικαὶ εὐχαί, αἱ ἀκολουθίαι καὶ αἱ λειτουργίαι (9049-9131).

Ταξινομοῦνται τυπικαὶ διατάξεις ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ἱερῶν ἀκολουθιῶν περιστατικῶν καὶ ἐορταίων ἀγίων, δεήσεις καὶ αἰτήσεις, εὐχαὶ διάφοροι, προσ-

ευχαί, όμολογίαί πίστεως, λίβελλοί άποκηρύξεως παλαιάς πίστεως και διαβεβαιώσεις του άπαραβάτου τής τηρήσεως τής νέας και αίτήματα προς κοινήν προσευχήν³¹⁸, κατά την άλφαβητικήν τάξιν των συντακτών των, ένφ προηγούνται όσαι έδημοσιεύθησαν άνωλύτως.

14. ΣΤ. Το θεϊον κήρυγμα (9132-9395).

Ταξινομεΐται όλον το κηρυγματικόν ύλικόν το όποϊον έδημοσιεύθη εις την «Εκκλησίαν» (τόμοι Α-Ν), είτε εις έορτάς άγίων, είτε εις Κυριακάς του όλου ένιαυτου, την Μ. Τεσσαρακοστήν, την Μ. Έβδομάδα, το Πάσχα, την Πεντηκοστήν, επί τή βάσει των εύαγγελικων άναγνωσμάτων ή των άποστολικων, υπό μορφήν βροντος γραπτού λόγου, αλλά και σχεδιαγράμματος, κατά την άλφαβητικήν σειράν των συγγραφέων αυτών, «Έν μόνον λήμμα εύρέθη άνευ συγγραφέως και τουτο έταξινομήθη πρώτον.

15. Ζ. Η «Παρατηρήσεων στήλη» (9396-16043).

Το δεύτερον εις πλήθος τμήμα των δημοσιευμάτων τής «Εκκλησίας», μετά τα «Χρονικά», υπό μόνιμον μάλιστα στήλην. Αποτελείται από τα σημειώματα του περιοδικού, επί ποικίλων επικαίρων πάντοτε θεμάτων έλληνικων και παγκοσμίων, διεκκλησιαστικων και διεθνικων, κοινωνικων, πολιτικων και λοιπά. Ίσως άποτελεΐ το πλέον ένδιαφέρον τμήμα του περιοδικού, έφ' όσον δι' αυτών ό μελετητής δύναται ανά πάσαν στιγμήν να άκούση την «μαρτυρίαν» τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, όποια και εάν είναι αυτή, επί θεμάτων «καυτών», διά τα όποια συνήθως λέγεται ότι ή Έκκλησία κωφεύει³¹⁹.

Προς τουτο ή ένότης αυτή ύπέστη την ειδικήν επεξεργασίαν τής ύποσημειώσεως έντός άγκυλων, μετά την παραπομπήν, όλων εκείνων των στοιχείων, τα όποια σημειούμενα και το περιεχόμενον των σημειωμάτων έσωσαν εκ τής σιωπής και τους σκοπούς του εύρετηρίου έξυπνήρησαν.

Τα σημειώματα τής «Παρατηρήσεων στήλης» έδημοσιεύοντο μέχρι και του Γ (1925) τόμου άτιτλα, εις την οικείαν στήλην, και τιτλοφορημένα εις τα περιεχόμενα του τόμου. Έληματογραφήθησαν συνεπώς είτε με τον τίτλον των περιεχομένων, είτε με άλλον, δι' όσα παρελείφθησαν να περιληφθούν εις τα περιεχόμενα του τόμου.

Εις όλίγας περιπτώσεις εις την «Παρατηρήσεων στήλην» εύρέθησαν ένυπόγραφα σημειώματα. Ήπειδή όμως το σύνολον των σημειωμάτων βιβλιογραφικώς

έχαρκτηρήσθη ως άγνωστου συγγραφέως³²⁰, τα όλίγα ένυπόγραφα έταξινομήθησαν άλφαβητικώς εις το τέλος τής ένότητος.

16. Η. Τα «Άνά τον τύπον» (16044-16132).

Παρά το περιωρισμένον του αριθμού των λημάτων και παρά το ότι έν τή πράξει ή στήλη υπό τον τίτλον «Άνά τον τύπον», έμφανιζόμενη ένίοτε, συνεχωνεύθη, έν τέλει προς την προηγούμενην και παλαιότεραν «Παρατηρήσεων στήλην», ως εύρύτεραν εις περιεχόμενον και κάλυψιν³²¹, έν τουτοις έταξινομήθη αυτοτελώς, επειδή ειχεν ιδίαν βιβλιογραφικήν φυσιογνωμίαν³²².

Ήπειδή δε όλα της τα λήματα έδημοσιεύθησαν ως άγνωστου συγγραφέως, έταξινομήθησαν επί τή βάσει τής χρονολογικής σειράς των τόμων και τής προοδευτικής αύξήσεως του αριθμού των σελιδων του περιοδικού.

17. Θ. Τα λογοτεχνικά κείμενα (16133-16144).

Ταξινομούνται τα δώδεκα λογοτεχνικά κείμενα, τα μόνα τα όποια έδημοσίευσε ή «Εκκλησία» εις τους πενήκοντα τόμους της³²³. Πρόκειται διά ψήφισμα άρχαίου δήμου, επίγραμμα έπιτύμβιον, ύμνολογικά άποσπάσματα, ποιήματα και διηγήματα Έλλήνων και ξένων.

18. Ι. Η κριτική του βιβλίου (16145-17539).

Ο όρος «κριτική» πρέπει να θεωρηθῆ έντός των πλαισίων ένός περιοδικού μη άκραιφνώς επιστημονικού, το όποϊον έχει κυρίως χαρακτήρα ένημερωτικόν, έφ' όσον πρόκειται περι έκκλησι.στικου δελτίου. Κατά συνέπειαν, εις την βιβλιογραφικήν αυτήν ένότητα έταξινομήθησαν όλα τα σημειώματα εκείνα, τα όποια έξικνουονται εκ τής άπλής βιβλιογραφικής άναγραφής μέχρι και τής συντόμου κριτικής, είτε έδημοσιεύθησαν εις την οικείαν στήλην του περιοδικού, είτε εις τα «Χρονικά»³²⁴, είτε έγκυκλίως συνιστώντο υπό κρατικής ή έκκλησι.στικής άρχής.

Ειδικώτερον όμως, κατά την ληματογράφησιν:

α. *Παρελείφθησαν* όλοι οι τίτλοι, οι συνοδεύοντες τα όνόματα των συγγραφέων,

β. *Παρελείφθησαν* αι άναφοραι των σχημάτων των βιβλίων και των σελιδων,

γ. *Παρελείφθησαν* αι άναφοραι των έκδοτικων οικων³²⁵.

Έταξινομήθησαν δε επί τή βάσει τής άλφαβητικής σειράς των επωνύμων των συντακτών των βιβλιοκρισιών, Έλλήνων και ξένων, όσαι έδημοσιεύ-

θησαν ἐνυπογράφως, ἐνῶ αἱ ἀγνώστου συγγραφέως προσετάχθησαν.

19. ΙΑ. Τὰ νέα βιβλία καὶ περιοδικὰ (17540-18155).

ὑπὸ τὴν ἐνότητα αὐτὴν ἐταξινομήθησαν χρονολογικῶς κατὰ τόμους καὶ ἀριθμητικῶς κατὰ σελίδας, ὡς ἀγνώστου συγγραφέως, τὰ σημειώματα-ἀγγελιαὶ βιβλίων καὶ περιοδικῶν, τὰ ὁποῖα ἀποστέλλονται πρὸς τὴν σύνταξιν τοῦ περιοδικοῦ, ἀναγγέλλονται δὲ εἰς τὰς στήλας «*Νέα βιβλία*», «*Βιβλία*», «*Βιβλιογραφία*», «*Περιοδικὰ*» καὶ «*Νέαι ἐκδόσεις*», ἀναλόγως.

20. ΙΒ. Τὰ γράμματα πρὸς τὴν σύνταξιν (18156-18250).

Συγκεντρώνονται καὶ ταξινομοῦνται ὅσα γράμματα πρὸς τὴν σύνταξιν τοῦ περιοδικοῦ, ἐπὶ διαφόρων θεμάτων ἐκκλησιαστικῶν ἢ ἐπιστημονικῶν, ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὰς σελίδας τοῦ περιοδικοῦ, κατὰ τὴν διαρρέουσαν πεντηκονταετίαν.

Ἐλημματογραφήθησαν κατὰ τρόπον ἀπλοῦν, χωρὶς ἐνδείξεις πρωτοκόλλου ἢ χρονολογήσεως καὶ ἐταξινομήθησαν κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν ἀποστολέων τῶν, πρῶτον τῶν Ἑλλήνων καὶ ὕστερον τῶν ξένων, ἐκτὸς τῶν τριῶν ἀνωτέρων, τὰ ὁποῖα προσετάχθησαν.

21. ΙΓ. Ἡ ἀλληλογραφία (18251-18408).

Ἀπλῆ ταξινόμησις χρονολογικὴ τῶν σημειωμάτων τῆς στήλης τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ περιοδικοῦ, ἀφ' ἧς ἤρχισε δημοσιευμένη μέχρι καὶ τῆς μεταφορᾶς τῆς εἰς τὸν «*Ἐφημέριον*»³²⁶.

22. ΙΔ. Τὰ χρονικά.

Ἡ πολυπληθεστερά εἰς λήμματα ἐνότης τοῦ περιοδικοῦ. Περιλαμβάνει ὅλα τὰ σημειώματα τῶν πεντήκοντα τόμων ὑπὸ τὴν μόνιμον στήλην «*Χρονικά*» ἢ «*Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά*». Εἰς αὐτὰ προστέθησαν καὶ τὰ ἐλάχιστα ἐμφανισθέντα ποτὲ ὑπὸ τὴν στήλην «*Ἐκκλησιαστικὴ ἡχώ*», ἢ ὁποῖα ὡς μὴ ἔχουσα ἴδιαν φυσιογνωμίαν ἀπερροφήθη ὑπὸ τῶν «*Χρονικῶν*»³²⁷, καθὼς καὶ ἐλάχιστα σημειώματα φιλανθρωπικοῦ περιεχομένου, τὰ ὁποῖα ἀνάγονται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἢ ἄλλων Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐδημοσιεύθησαν ἐκτὸς τῆς στήλης τῶν «*Χρονικῶν*»³²⁸.

Κατὰ τὴν λημματογράφωσιν ἀντεγράφη ὁ τίτλος ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐδημοσιεύθησαν, ὅπου δὲ ἐπε-

βάλλετο ἢ ἐντὸς ἀγγυλῶν ἀνάπτυξις αὐτῶν, τοῦτο ἐπραγματοποιήθη εὐρέως, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ εὐρετηρίου³²⁹. Ἰδιαιτέρως κατεβλήθη κατ' αὐτὴν προσπάθεια, ὥστε νὰ σημειωθῶν τὰ ὀνόματα τῶν σταδιοδρομησάντων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθόδοξιαν κληρικῶν κάθε βαθμοῦ,* τὰ ὀνόματα τῶν Ἱερῶν Μονῶν, τὰ ὀνόματα τῶν διατελεσάντων Ἱπουργῶν Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων καὶ Κυβερνητικῶν Ἐπιτρόπων παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὰ ὀνόματα τῶν Καθηγητῶν, Ὑφηγητῶν καὶ Διδασκτῶρων τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, τὰ ὀνόματα τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς ἐλληνικῆς ἐπικρατείας, αἱ ὁποῖαι εἴτε κατηργήθησαν, εἴτε συνεχωνεύθησαν πρὸς ὁμόρους τῶν, τὰ ὀνόματα τῶν μνημονευομένων συγγραφέων, τὰ ὀνόματα τῶν διαφόρων ἰδρυμάτων, ἐκκλησιαστικῶν, φιλανθρωπικῶν καὶ μὴ, τὰ ὀνόματα τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν σχολῶν καὶ φροντιστηρίων, κ.ἄ..

Ἐφ' ὅσον δὲ εἰς τοὺς πρώτους τόμους τῆς «*Ἐκκλησίας*» ἐδημοσιεύοντο χρονικὰ σημειώματα, ὑπὸ ἐνιαῖον τίτλον, τὰ ὁποῖα ἀνεφέροντο εἰς ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὄργανα, πρόσωπα καὶ πράγματα, χωρὶς διακρίσεις ἱεραρχήσεως, εἰς τὰ πρῶτα αὐτὰ ἐντὸς ἀγγυλῶν κατεβλήθη προσπάθεια, ὥστε νὰ σημειωθῇ ἢ δρᾶσις τῶν Συνόδων τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ ἄλλων, ἀναλόγως.

23. Ἡ ταξινόμησις ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ συλλογισμοῦ, κατὰ τὸν ὁποῖον συνεκεντρώθησαν καὶ ἐταξινομήθησαν τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα. Ἠκολούθηθη δηλ. ἢ κατ' Ἐκκλησίας, κατὰ τὰ πρεσβεῖα τιμῆς, κατὰτάξις, μὲ μόνην ἐξαιρέσιν τὴν πρόταξιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐκδοτῆρας τοῦ εὐρετηριαζομένου ἐκκλησιαστικοῦ δελτίου³³⁰:

α. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος:

1. Ἐκκλησία Ἑλλάδος (18409-19132).

Ὁ χρησιμοποιοῦν τὸ εὐρετήριον πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του, ὅτι ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω γενικὸν τίτλον «*Ἐκκλησία Ἑλλάδος*», καὶ βασικῶς μέχρι καὶ τοῦ ΙΖ (1939) τόμου τῆς «*Ἐκκλησίας*», κατεχωρίζοντο πάσης μορφῆς εἰδήσεις ἀφορῶσαι εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις, τὰς Ἱερὰς Μονὰς, τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας καὶ ἄλλα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τὰς λοιπὰς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, κυρίως Ἑλληνικάς.

2. Ἱερὰ Σύνοδος (19133-19625).

Ἐμφανίζεται ὡς τίτλος παραγράφου τῶν «Χρονικῶν», ἀπὸ τοῦ τόμου ΙΗ (1940)³³¹, καλύπτει δὲ συνήθως τὴν πληροφόρησιν ἐπὶ θεμάτων τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ἢ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Ἀριστίνδην, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἐνημέρωσιν ἐπὶ θεμάτων Συνοδικῶν Δικαστηρίων, ὀργανισμῶν ἢ ἐπιτροπῶν ἀρμοδιότητος Συνοδικῆς.

3. Συνοδικαὶ Ὀργανισμοὶ καὶ Ἐπιτροπαὶ (19626-19657).

Ταξινομοῦνται ὅσα λήμματα ἔτυχε νὰ δημοσιευθοῦν ὑπὸ τίτλον συνοδικοῦ ὀργανισμοῦ ἢ συνοδικῆς ἐπιτροπῆς, ὅπως τὸ Γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον, τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ὁ Ο.Δ.Ε.Π., ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία καὶ ἄλλα.

4. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν (19658-20363).

Ταξινομοῦνται ὅσα σημειώματα τῶν «Χρονικῶν» ἀναφέρονται εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν τότε, Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν ἐν συνεχείᾳ, τὰ ἱδρύματα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ τὰ πρόσωπα καὶ πράγματα, τὰ ὅποια ἀνήκουν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν αὐτῆς.

5. Ἱ. Μητρόπολις Αἰτωλοακαρνανίας (20364-20382).
6. Ἱ. Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως (20383).
7. Ἱ. Μητρόπολις Ἀργολίδος (20384-20395).
8. Ἱ. Μητρόπολις Ἄρτης (20396-20400).
9. Ἱ. Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος (20401-20411).
10. Ἱ. Μητρόπολις Βεργίας καὶ Ναούσης (20412, 20413).
11. Ἱ. Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως (20414-20424).
12. Ἱ. Μητρόπολις Γρεβενῶν (20425-20433).
13. Ἱ. Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτύλου (20434-20442).
14. Ἱ. Μητρόπολις Δημητριάδος (20443-20459).
15. Ἱ. Μητρόπολις Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος (20460-20462).
16. Ἱ. Μητρόπολις Δράμας (20463-20476).
17. Ἱ. Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κορίνθου (20477, 20478).
18. Ἱ. Μητρόπολις Ἐδέεσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας (20479-20502).
19. Ἱ. Μητρόπολις Ἐλασσῶνος (20503, 20504).
20. Ἱ. Μητρόπολις Ζακύνθου (20505-20516).
21. Ἱ. Μητρόπολις Ζιχνῶν (20517-20526).
22. Ἱ. Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου (20527-20529).
23. Ἱ. Μητρόπολις Ἡλείας (20530-20553).
24. Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων (20554-20611).
25. Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλονίκης (20612-20662).
26. Ἱ. Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας (20663-20665).
27. Ἱ. Μητρόπολις Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων (20666-20680).
28. Ἱ. Μητρόπολις Ἱερισσοῦ καὶ Ἀργίου Ὄρους (20681-20693).
29. Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων (20694, 20695).
30. Ἱ. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας (20696-20698).
31. Ἱ. Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου (20699-20706).
32. Ἱ. Μητρόπολις Καστορίας (20707-20709).
33. Ἱ. Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν (20710-20733).
34. Ἱ. Μητρόπολις Κεφαλληνίας (20734-20745).
35. Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους (20746-20765).
36. Ἱ. Μητρόπολις Κορινθίας (20766-20808).
37. Ἱ. Μητρόπολις Κυθήρων (20809-20812).
38. Ἱ. Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος (20813, 20814).
39. Ἱ. Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης (20815-20818).

40. Ἱ. Μητρόπολις Λήμνου (20819-20823).
41. Ἱ. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κονουρίας (20824-20834).
42. Ἱ. Μητρόπολις Μαρωνείας καὶ Θάσου (20835-20839).
43. Ἱ. Μητρόπολις Μαρωνείας (20840-20871).
44. Ἱ. Μητρόπολις Μεσσηνίας, Μεθώνης καὶ Ἀνδρούσης (20872-20899).
45. Ἱ. Μητρόπολις Μηθύμνης (20900-20912).
46. Ἱ. Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Λακεδαιμόνος (20913, 20914).
47. Ἱ. Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης (20915-20927).
48. Ἱ. Μητρόπολις Μυτιλήνης (20928-20998).
49. Ἱ. Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας (20999-21010).
50. Ἱ. Μητρόπολις Νευροκοπίου (21011).
51. Ἱ. Μητρόπολις Νικαίας (21012-21025).
52. Ἱ. Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης (21026-21060).
53. Ἱ. Μητρόπολις Ξάνθης (21061-21065).
54. Ἱ. Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιππιάδων καὶ Γηρομερίου (21066-21084).
55. Ἱ. Μητρόπολις Παροναξίας (21085-21092).
56. Ἱ. Μητρόπολις Πατρῶν (21093-21109).
57. Ἱ. Μητρόπολις Πειραιῶς (21110, 21111).
58. Ἱ. Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἰκαρίας (21112-21121).
59. Ἱ. Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης (21122-21127).
60. Ἱ. Μητρόπολις Σερρών καὶ Νιγηλίας (21128-21133).
61. Ἱ. Μητρόπολις Σιδηροκάστρου (21134-21153).
62. Ἱ. Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης (21154-21194).
63. Ἱ. Μητρόπολις Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας καὶ Μήλου (21195-21217).
64. Ἱ. Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν (21218-21229).
65. Ἱ. Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας (21230-21241).
66. Ἱ. Μητρόπολις Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης (21242, 21243).
67. Ἱ. Μητρόπολις Φθιώτιδος (21244-21260).
68. Ἱ. Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου (21261-21274).
69. Ἱ. Μητρόπολις Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἐορδαίας (21275, 21276).
70. Ἱ. Μητρόπολις Φωκίδος (21277-21284).
71. Ἱ. Μητρόπολις Χαλκίδος (21285-21289).
72. Ἱ. Μητρόπολις Χίου (21290-21296).

Ταξινομοῦνται ὅλα τὰ σημειώματα τῶν «Χρονικῶν», τὰ ἐπώνυμα, ἀπὸ τοῦ ΙΗ (1940) τόμου τῆς «Ἐκκλησίας», ἐφ' ὅσον ἡ σχετικὴ ἐνημέρωσις περὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων προηγουμένως ἐπραγματοποιεῖτο ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον «Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος».

24. Ἀκολουθεῖ ἡ κατάταξις τῶν χρονικῶν τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατὰ τὰ πρεσβεῖα τιμῆς:

β. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον:

1. Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως (21297-21896).

Ταξινομοῦνται ὅλα τὰ σημειώματα τῶν «Χρονικῶν», τὰ φέροντα ἢ τὸν αὐτὸν τίτλον ἢ ἐκεῖνον τοῦ «Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», καὶ ἀναφερόμενα εἰς τὴν εἰδησεογραφίαν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ τῶν διαφόρων Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς διασποράς.

2. Ἐκκλησία Κρήτης (21897-21909).
3. Ἐκκλησία Δωδεκανήσου (21910, 21911).
4. Ἁγιον Ὄρος (21912-21919).
5. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς (21920-22004).
6. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας (22005-22017).
7. Ὀρθόδοξος Ἐξαρχία Ἀντικῆς Ἐν- (ρώπης (22018).

8. Ἰ. Ἀρχιεπισκοπή Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας (22019-22030).
9. Ἰ. Μητρόπολις Γαλλίας (22031-22039).
10. Ἰ. Μητρόπολις Βελγίου (22040).
11. Διασπορά (22041-22043).
12. Ἐκκλησία Γεωργίας (22044-22053).
13. Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας (22054-22105).
14. Ἐκκλησία Φινλανδίας (22106-22141).
15. Ἐκκλησία Ἑσθονίας (22142-22167).
16. Ἐκκλησία Λατβίας (22168-22182).
17. Ἐκκλησία Λιθουανίας (22183-22196).
18. Ἐκκλησία Οὐκρανίας (22197).
19. Ἐκκλησία Οὐγγαρίας (22198-22200).
20. Ρωσική Ἐξαρχία Ἑυρώπης (22201, 22202).

Ταξινομοῦνται ὅλα τὰ ὀνόματα σημειώματα τῶν «Χρονικῶν». Βεβαίως ὑπὸ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης προσετέθησαν καὶ ὄσα σημειώματα ἀναφέρονται εἰς τὰς Μητροπόλεις τῆς, καὶ ὑπὸ τὴν ἐνότητα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς προσετέθησαν καὶ τὰ σημειώματα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησία Ἀμερικῆς» ἢ καὶ «Ἀμερικῆ», ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐνότητα τῆς διασπορᾶς ἐδόθη ἡ μεγίστη δυνατὴ γεωγραφικὴ εὐρύτης ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

- γ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας (22203-22581).
- δ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας (22582-22673).
- ε. Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων (22674-22882). Ἀρχιεπισκοπή Σινᾶ (22883-22896).
- στ. Ἡ Ἐκκλησία Ρωσίας (22897-23466).
- ζ. Ἡ Ἐκκλησία Σερβίας (23467-23813).
- η. Ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας (23814-24023).
- θ. Ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας (24024-24262).
- ι. Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου (24263-24472).
- ια. Ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας (24473-24615).
- ιβ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλβανίας (24616-24633).

Ταξινομοῦνται ὅλα τὰ σημειώματα τῶν «Χρονικῶν» τῆς «Ἐκκλησίας», τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὰς ἀνωτέρω Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας καὶ δημοσιεύονται ὑπὸ τίτλους Ἐκκλησίας ἢ Πατριαρχείου ἢ καὶ Ἀρχιεπισκοπῆς, κατὰ τὰς διαθέσεις τοῦ ἐκάστοτε συντάκτου. Εἰς τὸν χώρον τῆς Ἐκκλησίας

Ἱεροσολύμων διαχωρίζεται μόνον ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπή Σινᾶ.

25. γ. Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία (24634-25156).
 - ιδ. Ὁ Παλαιοκαθολικισμὸς (25157-25197).
 - ισ. Ὁ Προτεσταντισμὸς - οἱ Διαμαρτυρομενοὶ (25198-25447).
 - Ἡ Ἐκκλησία Σουηδίας (25448-25452).
 - ιστ. Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία (25453-25679).
 - Ἡ Ἐκκλησία Ἀγγλίας (25680-25682).
 - Ἡ Ἐπισκοπιανὴ Ἐκκλησία (25683-25688).
 - ιζ. Ὁ Μονοφυσιτισμὸς (25689, 25690).
 - ιη. Ἡ Ἐκκλησία Ἀβησσυνίας (25691-25715).
 - Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία (25716-25746).
 - κ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀσσυρίων (25747-25750).
 - κα. Ἰακωβίται (25751, 25752).
 - κβ. Ἡ Κοπτικὴ Ἐκκλησία (25753-25766).
 - κγ. Ἡ Ἐκκλησία Μαραωνιτῶν (25767).
 - κδ. Ἡ Συριακὴ Ἐκκλησία Ἰνδιῶν (25768-25771).

Ταξινομοῦνται τὰ διάφορα σημειώματα τῶν «Χρονικῶν», τὰ ὅποια κατὰ καιροὺς ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τίτλους ὀμωνύμων ἢ συνωνύμων καὶ ἀναφέρονται εἰς τὰς ὡς ἄνω Ἐκκλησίας.

- κε. Παγκόσμιος Ἐκκλησιαστικὴ Κίνησις (25772-25916).

26. Ἀκολουθοῦν αἱ ἐνόητες αἱ ὅποια ἀναφέρονται εἰς μὴ χριστιανικὰς ὁμολογίας:

- κοτ. Ὁ Σιωνισμὸς (25917-25974).
- κζ. Ὁ Μωαμεθανισμὸς (25975-26016), καὶ
- κη. Ὁ Βουδδισμὸς (26017).

27. Τέλος δέ:

- κθ. Τὰ διάφορα (26018-26274).

Ὑπὸ τὴν ἐνότητα αὐτὴν συνεκεντρώθησαν καὶ ἐταξινομήθησαν τὰ ὀνόματα σημειώματα εἰς τὰ ὅποια ἀποθησαυρίζονται ποικίλαι πληροφορίαι, αἱ ὅποια ἐνδιαφέρουν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἔχουν ὅμως συνήθως χρονικῶς ἐπικαιρότητα περιορισμένην.

28. Μετὰ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 26274 λῆμμα ὠλοκληρώθη ἡ λημματογράφησις καὶ ἡ ταξινόμησις τῶν εἰς γραπτὸν λόγον δημοσιευμάτων τῶν πενήτηκοντα τόμων (Α-Ν) τῆς «Ἐκκλησίας». Ὅμως ἡ παγία πίστις τοῦ συντάκτου τοῦ εὑρετηρίου, εἰς τὸ ὅτι ἡ πλήρης

εἰρετηρίασις πρέπει νὰ καλύπτῃ ἀπαραιτήτως καὶ τὸ δημοσιευόμενον καλλιτεχνικόν, φωτογραφικόν καὶ ἐν φωτοτυπία αὐτόγραφον ὕλικόν³³², τὸν ὠδήγησεν εἰς τὴν λημματογράφησιν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πεντήκοντα τόμους τῆς «Ἐκκλησίας» τοιοῦτου ὕλικου, τὸ ὁποῖον ἄλλωστε ἀπεδείχθη καὶ πλούσιον.

Πρὸς τοῦτο κατηρτίσθησαν αἱ ἐξῆς τρεῖς ἐνότητες, αἱ ὁποῖαι καὶ ἐταξινομήθησαν εὐθὺς ἀμέσως, ἐν εἴδει παραρτήματος:

IE. Αἱ εἰκόνες καὶ τὰ σχέδια (26275-26509).

Λημματογραφοῦνται ὅλαι αἱ δημοσιευόμεναι εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» εἰκόνες, σχέδια καὶ διακοσμητικὰ καὶ ταξινομοῦνται ὑπὸ τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν τοῦ ὀνόματος τοῦ ποιήσαντος αὐτὰ καλλιτέχνου ἢ σχεδιαστοῦ Ἑλλήνου ἢ ξένου, κατὰ τὴν γνωστὴν διάταξιν.

ΙΣΤ. Αἱ φωτογραφίαι (26510-27091).

Λημματογραφοῦνται ὅλαι αἱ δημοσιευόμεναι φωτογραφίαι τῶν πενήκοντα τόμων τῆς «Ἐκκλησίας» καὶ ταξινομοῦνται κατὰ τόμους καὶ σελίδας, ἐφ' ὅσον οὐδεμία εὐρέθη μνεία φωτογράφου.

ΙΖ. Τὰ αὐτόγραφα (27092-27133).

Ἐλημματογραφήθησαν ὅλα τὰ αὐτόγραφα τῶν χειρογράφων σημειωμάτων καὶ τῶν ἐγγράφων, τῶν ἰδιογράφων ὑπογραφῶν καὶ αἱ φωτογραφίαι σελίδων χειρογράφων κωδίκων, καὶ ἐταξινομήθησαν χρονολογικῶς κατὰ τόμους καὶ προοδευτικῶς κατὰ σελίδας.

Οὕτως ἐπερατώθη ἡ λημματογράφησις καὶ ἡ ταξινόμησις ὅλης τῆς ὕλης τῶν πενήκοντα τόμων τῆς «Ἐκκλησίας» καὶ συνεκροτήθη τὸ πρῶτον μέρος τοῦ εὑρετηρίου, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη «Οἱ πίνακες», περιέλαβε δὲ εἰς ἰζ' πίνακας 27133 λήμματα.

δ. Τὰ εὑρετήρια.

1. Τὸ δεῦτερον μέρος τοῦ εὑρετηρίου σκοπὸν ἔχει ἀφ' ἑνὸς νὰ καταστήσῃ ὅλον τὸ ταξινομημένον ὕλικόν προσιτόν, εἰς πᾶσαν ζήτησιν, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον πρόχειρον καὶ ἀπλοῦν, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἀποδώσῃ τὸ ἴδιον ὕλικόν κατὰ τρόπον μεθοδικόν, εἰς τὴν ἔρευναν, ἡ ὁποία ἀσχολεῖται μὲ πρόσωπα καὶ πράγματα τῶν διαφόρων ἐπιστημῶν. Ὡς δὲ διεπιστώθη ἐκ τῆς λεπτομεροῦς ἀναλύσεως τοῦ περιεχομένου τῶν δημοσιευμάτων, ὑφίστανται περιπτώσεις θεολογικαί, φιλολογικαί, νομικαί, νομοκανονικαί, ἀλλὰ καὶ λογοτεχνικαί, ὅπως καὶ ὑπὸ ἄλλον πρίσμα συγγραφικαί, μεταφραστικαί ἢ καὶ διασκευῆς, καθὼς καὶ καλλιτεχνικαί, δηλ. ζωγραφικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ σχεδίου.

Συνεπῶς ἐκρίθη, ὅτι καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ πλευρὰ τοῦ ὕλικου τῶν πενήκοντα τόμων τῆς «Ἐκκλησίας» θὰ ἔπρεπε νὰ ἀξιοποιηθῇ, συνεπῶς νὰ δοθῇ κατὰ τρόπους μεθοδικούς εἰς τὴν σχετικὴν ἔρευναν.

2. Μεθοδευομένη λοιπὸν ἡ κατάρτισις τῶν εὑρετηρίων ἐθμελιώθη ἐπὶ τῶν ἐξῆς βασικῶν βιβλιογραφικῶν ἀρχῶν:

α. Εὑρετηριάζονται μόνον αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦν τὰ διάφορα λήμματα, εἴτε ἐκ τοῦ τίτλου, τὸν ὁποῖον ἔδωσαν οἱ κατὰ καιροὺς διάφοροι συντάκται καὶ συνεργάται τοῦ περιοδικοῦ, εἴτε ἐκ τοῦ τίτλου τὸν ὁποῖον ἔγραψεν ὁ συντάκτης τοῦ εὑρε-

τηρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ὄσων ἐντὸς ἀγκυλῶν προσετέθησαν.

β. Ἡ ἠθέλημένη ποσότης τῶν εὑρετηρίων καθιστᾷ τὴν ἀνέυρεσιν τοῦ ζητουμένου εὐκολωτέραν, ἐφ' ὅσον ταῦτα σαφῶς διαχωρίζονται μεταξύ των εἰδολογικῶς³³³, ὅπως ἀκριβῶς καὶ κατὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὑρετηρίου, δηλ. τῶν διαφόρων πινάκων τοῦ ἀποδελτιουμένου ὕλικου.

γ. Ἡ ἐπιλογή τῶν εὑρετηριαζομένων λέξεων δὲν πρέπει νὰ πραγματοποιηθῆται ὑπὸ τὴν αὐτὴν πάντοτε ὀπτικήν γωνίαν, ἀλλὰ νὰ ποικίλλῃ αὐτὴ ἀπὸ εὑρετηρίου εἰς εὑρετήριο. Δὲν εἶναι δηλ. πάντοτε ὑποχρεωτικὸν νὰ εὑρετηριάζωνται μόνον ἔννοιαί κύριαί, ἀλλὰ ἐφ' ὅσον τὸ εἶδος τοῦ συντασσομένου εὑρετηρίου ἐπιτρέπει, καὶ δευτερεύουσαι ἔννοιαί, καὶ μάλιστα εἰδικώτεραι, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ἡ δυνατότης καταρτισμοῦ πολλῶν εὑρετηρίων³³⁴.

δ. Ἐχρησιμοποιήθη ἡ εὑρετηριακὴ ἀρχὴ τῆς συγκεντρώσεως ἐπὶ τῷ αὐτῷ, ὑπὸ τὴν γενικὴν (κυρίαν) ἔννοιαν-λέξιν, ὅλων τῶν ἐπὶ μέρος ἔννοιῶν-λέξεων, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἐλαστικότητα. Συγκεκριμένως, αἱ ἔννοια-λέξεις «Σερβία» ἢ «Σερβίας Ἐκκλησία» ἐθεωρήθησαν ὡς ἔννοια-λέξεις γενικαί καὶ ὑπὸ αὐτὰς ἐστεγάσθησαν ὅλαι αἱ ἐπὶ μέρος μερικαὶ ἔννοια-λέξεις τῆς «Σερβίας» ἢ τῆς «Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας». Ἐξαίρεσιν ἀπετέλεσεν ἡ περίπτωσις

των γενικῶν ἐννοιῶν-λέξεων (« Ἑλλάς » καὶ « Ἑλλάδος Ἐκκλησία »), ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐστεγάσθησαν αἱ λεπτομέρειαι τῆς γενικῆς ἐννοίας-λέξεως, ἐνῶ αἱ μερικαὶ ἐννοιαὶ-λέξεις εὐρετηριάσθησαν αὐτοτελῶς³³⁵.

ε. Καταβλήθη προσπάθεια, ὥστε αἱ γενικαὶ ἐννοιαὶ-λέξεις νὰ πλουτίζωνται κατὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ εὐρετηριακοῦ λήμματος μὲ τὰς συγκεκριμένας ἀναφορὰς, ὑπὸ τὰς ὁποίας συναντῶνται εἰς τὸ περιοδικόν, ὥστε ὁ χρησιμοποιοῦν τὰ εὐρετήρια νὰ μὴ τλαιπωρῆται εἰς τὴν ἀνίχνευσιν τοῦ εἰδικοῦ νοήματος τῆς παραπομπῆς. Ἐπειδὴ ὁμως τοῦτο δὲν κατέστη δυνατόν δι' ὅλας τὰς περιπτώσεις τῶν παραπομπῶν, συνιστᾶται εἰς τὸν χρησιμοποιοῦντα τὸ εὐρετήριο νὰ μὴ θεωρῆ τὸ σύνολον τῶν ἀρχικῶν παραπομπῶν, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται συγκεντρωμένοι ὑπὸ τὴν γενικὴν ἐννοιαν-λέξιν, ὅτι ἀναφέρεται ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτήν, ἀλλὰ ὅτι ἐνδεχομένως ἀναφέρεται καὶ εἰς τὰς μερικὰς ἐννοίας-λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν.

στ. Ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὐρετηρίου πραγματοποιηθέντες πίνακες, κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν τάξιν τῶν συγγραφέων ἢ τῶν ζωγράφων, ἀποτελοῦν ὅπωςδὴ ποτε εἰδικὰ εὐρετήρια συγγραφέων κατὰ εἶδος καὶ ζωγράφων. Διὸ καὶ αὐτὰ δὲν ἐπανελήφθησαν.

ζ. Ἐδόθη δυνατότης προσπελάσεως εἰς θέματα διὰ πολλῶν προσβάσεων, ἐφ' ὅσον κάθε ἐρευνητῆς ἔχει ἴδιον τρόπον ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος ἀνευρέσεως τοῦ ὕλικου τὸ ὁποῖον ἀναζητεῖ.

η. Κατὰ τὴν εὐρετηρίασιν τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων ἢ τῶν καλλιτεχνῶν ἐτηρήθη ἡ αὐτὴ μέθοδος πρὸς ἐκείνην τοῦ καταρτισμοῦ τῶν πινάκων τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὐρετηρίου, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον πλέον ἀναλυτικόν, ἐφ' ὅσον ἡ μνήμη τοῦ ἀναζητοῦντος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ὅταν πρόκειται περὶ κληρικοῦ, δύναται νὰ ἐκκινήσῃ ἐξ οἰασδήποτε ὀνομασίας τὴν ὁποίαν αὐτὸς εἰς τὴν πολυετῆ ἐκκλησιαστικὴν του διακονίαν ἔφερε. Εὐνόητον εἶναι ὅτι ἀναφερόμεθα εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἐκ τῶν κληρικῶν ἀρχιερέων.

θ. Μερικὰ ἀβλεπτήματα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν εἰς τὰ πρόσωπα κυρίως, καὶ τὰ ὁποῖα διέφυγον τῆς προσοχῆς τοῦ συντάκτου κατὰ τὴν συγγραφὴν καὶ ἐκτύπωσιν τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὐρετηρίου, ἐτακτοποιήθησαν κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν εὐρετηρίων³³⁶.

ι. Αἱ παραπομπαὶ ἀναφέρονται εἰς τοὺς αὐξοῦντας ἀριθμοὺς τῶν λημμάτων τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὐρετηρίου, δηλ. τῶν πινάκων.

3. Τὰ εὐρετήρια, ἐν τέλει, συγκροτοῦν, οὕτως

εἰπεῖν, δύο ομάδας, ἡ πρώτη τῶν ὁποίων ἀποβλέπει εἰς τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς οἰασδήποτε ἐπισημονικῆς ἐρεύνης, ἡ δὲ δευτέρα εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν χρηστικῶν ἀναγκῶν τῶν μελετητῶν.

Συγκεκριμένως τὰ εὐρετήρια τῆς πρώτης ομάδος εἶναι τὰ ἑξῆς:

4. Α. Οἱ συντάκται τῶν ἐλληνικῶν κρατικῶν ἐγγράφων.

Πρόκειται διὰ τοὺς συντάκτας τῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἐταξινομήθησαν εἰς τοὺς ἑξῆς πίνακας τοῦ πρώτου μέρους: Α, α, 3. Ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις, 4. Εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις, 6. Σχέδια Νόμων, 9. Ἐπερωτήσεις, 10. Ἐγγράφα καὶ 11. Ἀνακοινώσεις καὶ δηλώσεις. Τὰ ὀνόματα τῶν συντακτῶν ἢ διεσώθησαν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ τίτλου τοῦ λήμματος ἢ προσετέθησαν ἐντὸς παρενθέσεως, μετὰ τὸν τίτλον καὶ πρὸ τῆς παραπομπῆς, εἶναι δὲ φυσικὰ πρόσωπα ἢ νομικά.

5. Β. Οἱ συντάκται τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ τὰ δικαστήρια.

Εὐρετηριάζονται τὰ ὀνόματα τῶν συντακτῶν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων (Α, α, 7. Αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις) τὰ ὁποῖα προσετέθησαν ἐν παρενθέσει, μετὰ τὸν τίτλον τοῦ σχετικοῦ λήμματος καὶ πρὸ τῆς παραπομπῆς. Παραλλήλως εὐρετηριάσθησαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐκδοσάντων τὰς ἀποφάσεις δικαστηρίων, ἐφ' ὅσον καὶ διὰ τούτων πιθανὴ ἢ εὐκολότερα ἀνεύρεσις τῆς ζητουμένης ἀποφάσεως, κατὰ τὸ σκεπτικὸν τῆς ὑπ' ἀριθμὸν ζ' γενικῆς ἀρχῆς τῆς σύνταξεως τοῦ εὐρετηρίου.

6. Γ. Οἱ συντάκται τῶν γνωμοδοτήσεων.

Εὐρετηριάζονται οἱ συντάκται τῶν γνωμοδοτήσεων (Α, α, 8. Αἱ γνωμοδοτήσεις), τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα, νομικά ἢ φυσικά, εἴτε μνημονεύονται ἐντὸς τοῦ τίτλου τοῦ λήμματος, εἴτε προσετέθησαν ἐν παρενθέσει, πρὸ τῆς παραπομπῆς.

7. Δ. Οἱ συντάκται τῶν ἐγγράφων τῶν ξένων κρατῶν.

Εὐρετηριάζονται τὰ φυσικὰ πρόσωπα τῶν ἐκπροσώπων, ἀλλὰ καὶ τὰ νομικά, τῶν διαφόρων κρατῶν ἢ διεθνῶν ὀργανισμῶν, ὡς συντάκται τῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ταξινομοῦνται εἰς τὴν ἐνότητα Α,β, τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὐρετηρίου, ὑπὸ τοὺς τίτλους: 1. Αἴγυπτος, 2. Αἰθιοπία, 3. Αἰτή, 4. Αὐστραλία, 5. Βέλγιον, 6. Βενεζουέλα, 7. Βολιβία, 8. Βουλγαρία, 9. Γαλλία, 10. Γερμανία, 11. Δανία, 12. Δομινικανὴ Δημοκρατία,

13. Έλβετία, 14. Ήνωμένοι Πολιτεῖσι Ἀμερικῆς, 15. Ἰορδανία, 16. Ἰράκ., 17. Ἰράν, 18. Ἰσλανδία, 19. Ἰσραήλ, 20. Καναδάς, 21. Λίβανος, 22. Μ. Βρετανία, 23. Μεξικόν, 24. Ν. Ζηλανδία, 25. Νικαράγουα, 26. Νορβηγία, 27. Νοτιοαφρικανική Ἐνωσις, 28. Πολωνία, 29. Ρουμανία, 30. Σουηδία, 31. Τουρκία, 32. Φιλιππῖναι, 33. Χιλή καὶ 34. Διεθνεῖς Ὄργανισμοί.

8. Ε. Οἱ συντάκται τῶν ἐγγράφων καὶ πράξεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εὑρετηριάζονται οἱ ὑπογράφωντες τὰ ἔγγραφα τῶν ἐξῆς ἐνοτήτων τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὔρετηρίου: Β, α, 1, I. Ἐγκύκλιοι τῆς Ἱ. Συνόδου, II. Τὰ ἔγγραφα, III. Οἱ κανονισμοί, IV. Αἱ κανονιστικαὶ διατάξεις, V. Αἱ ἀποφάσεις καὶ αἱ πράξεις, καὶ VI. Τὰ ἀνακοινωθέντα καὶ αἱ συνεντεύξεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 2, I. Συνοδικὰ Δικαστήρια, II. Συνοδικαὶ Ἐπιτροπαί, III. Γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον, IV. Ο.Δ.Ε.Π. καὶ Ο.Δ. Δ.Ε.Π., V. Τ.Α.Κ.Ε., VI. Ἀποστολικὴ Διακονία, VII. Περιοδικὸν «Ἐκκλησία», VIII. Ἐπιτροπὴ Ἐορτῶν Ἀποστόλου Παύλου, IX. Πανελλήνιος Ἐπιτροπὴ Ἐνώσεως Κύπρου, X. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαιδεύσις, XI. Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Σεισμοπλήκτων Χελικιδικῆς, XII. Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμὰ Κληρικῶν Ἑλλάδος, XIII. Ἀνώτερον Ὑπηρεσιακὸν Συμβούλιον Ἐκκλησίας Ἑλλάδος καὶ XIV. Ἐπιτροπὴ Πανελληνίου Ἰδρύματος Τήνου.

Ἐθεωρήθησαν ὡς συντάκται τὰ νομικὰ πρόσωπα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, τῆς Διαρκοῦς ἢ καὶ τῆς Ἀριστίνδην, ὅπως καὶ τῶν διαφόρων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ ἰδρυμάτων, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν φυσικῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἐσημειώθησαν κατὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν σχετικῶν πινάκων τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὔρετηρίου ἐντὸς παρενθέσεως, πρὸ τῆς παραπομπῆς.

9. ΣΤ. Οἱ συντάκται τῶν ἐγγράφων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Εὑρετηριάζονται οἱ ὑπογράφωντες τὰ ἔγγραφα τῶν ἐν συνεχείᾳ ἐνοτήτων τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὔρετηρίου. Β, α, 3. I. Αἱ ἐγκύκλιοι καὶ τὰ μηνύματα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, II. Τὰ ἔγγραφα, III. Τὰ ἀνακοινωθέντα, αἱ δηλώσεις καὶ τὰ ψηφίσματα, IV. Τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον, V. Τὰ ψηφίσματα τοῦ ποιμνίου καὶ τοῦ κλήρου.

Θεωροῦνται δὲ ὡς συντάκται τὰ νομικὰ πρόσωπα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἰδρυ-

μάτων τῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ φυσικὰ τῶν Μακ. Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν ἢ τῶν ἐντολῇ αὐτῶν ὑπογράφωντων Πρωτοσυγκέλλων καὶ Βοηθῶν Ἐπισκόπων, τὰ ὅποια ὀνομάζονται κατὰ τὴν λημματογράφησιν τῶν ἐγγράφων.

10. Ζ. Οἱ συντάκται τῶν ἐγγράφων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εὑρετηριάζονται οἱ φερόμενοι ὡς συντάκται τῶν ἐγγράφων τῶν ἐξῆς ἐνοτήτων τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὔρετηρίου, ὑπὸ τοὺς τίτλους: Β, α, 4. Ἱ. Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, 5. Ἱ. Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως, 6. Ἱ. Μητρόπολις Ἀργολίδος, 7. Ἱ. Μητρόπολις Ἀρτης, 8. Ἱ. Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος, 9. Ἱ. Μητρόπολις Βερροίας καὶ Ναούσης, 10. Ἱ. Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, 11. Ἱ. Μητρόπολις Γρεβενῶν, 12. Ἱ. Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτύλου, 13. Ἱ. Μητρόπολις Δημητριάδος, 14. Ἱ. Μητρόπολις Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος, 15. Ἱ. Μητρόπολις Δράμας, 16. Ἱ. Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, 17. Ἱ. Μητρόπολις Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, 18. Ἱ. Μητρόπολις Ἐλασσῶνος, 19. Ἱ. Μητρόπολις Ζακύνθου, 20. Ἱ. Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου, 21. Ἱ. Μητρόπολις Ἡλείας, 22. Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, 23. Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλονίκης, 24. Ἱ. Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, 25. Ἱ. Μητρόπολις Θήρας, 26. Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων, 27. Ἱ. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας, 28. Ἱ. Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου, 29. Ἱ. Μητρόπολις Κασσανδρείας, 30. Ἱ. Μητρόπολις Καστορίας, 31. Ἱ. Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν, 32. Ἱ. Μητρόπολις Κεφαλληνίας, 33. Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους, 34. Ἱ. Μητρόπολις Κορινθίας, 35. Ἱ. Μητρόπολις Κυθήρων, 36. Ἱ. Μητρόπολις Λαγκαδᾶ, 37. Ἱ. Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος, 38. Ἱ. Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης, 39. Ἱ. Μητρόπολις Λήμνου, 40. Ἱ. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, 41. Ἱ. Μητρόπολις Μαρωνείας, 42. Ἱ. Μητρόπολις Μεσσηνίας, 43. Ἱ. Μητρόπολις Μηθύμνης, 44. Ἱ. Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, 45. Ἱ. Μητρόπολις Μυτιλήνης, 46. Ἱ. Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, 47. Ἱ. Μητρόπολις Νιγρίτης, 48. Ἱ. Μητρόπολις Νικαίας, 49. Ἱ. Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, 50. Ἱ. Μητρόπολις Παροναξίας, 51. Ἱ. Μητρόπολις Παροναξίας καὶ Θήρας, 52. Ἱ. Μητρόπολις Πατρῶν, 53. Ἱ. Μητρόπολις Πετ-

ρμίας, 54. Ἱ. Μητρόπολις Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, 55. Ἱ. Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἰκαρίας, 56. Ἱ. Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης, 57. Ἱ. Μητρόπολις Σερρών καὶ Νιγρίτης, 58. Ἱ. Μητρόπολις Σιδηροκάστρου, 59. Ἱ. Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης, 60. Ἱ. Μητρόπολις Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας, Μήλου, 61. Ἱ. Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν, 62. Ἱ. Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, 63. Ἱ. Μητρόπολις Ὑδρας, Σπατῶν, καὶ Αἰγίνης, 64. Ἱ. Μητρόπολις Φθιώτιδος, 65. Ἱ. Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου, 66. Ἱ. Μητρόπολις Φλωρίνης, 67. Ἱ. Μητρόπολις Φωκίδος, 68. Ἱ. Μητρόπολις Χαλκίδος καὶ 69. Ἱ. Μητρόπολις Χίου.

Ἐλήφθησαν δὲ ὡς συντάκται καὶ τὰ νομικὰ πρόσωπα τῶν Μητροπόλεων καὶ τῶν ἰδρυμάτων των, καθὼς καὶ τὰ φυσικὰ τῶν κατὰ τόπους Σεβ. Μητροπολιτῶν ἢ τῶν νομίμων ἀναπληρωτῶν των.

11. Η. Οἱ συντάκται τῶν ἐγγράφων τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἐυρετηριάζονται αἱ συντάκται τῶν ἐγγράφων τῶν ἐκτὸς τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως αὐταὶ διατάχθησαν εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ εὔρετηρίου, ὑπὸ τὰς ἐξῆς ἐνότητας: Β, β. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον: 1. Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως. Ι. Ἐγγράφα τῆς Α.Θ. Παναγιώτητος, ΙΙ. Συνδικαὶ πράξεις, ΙΙΙ. Ἐγκύκλιοι, VI. Ἀνακοινωθέντα, 2. Ἐκκλησία Κρήτης, 3. Ἄγιον Ὄρος, 4. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικής, 5. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας, 6. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Θουατέρων καὶ Μ. Βρετανίας, 7. Ἱ. Μητρόπολις Αὐστρίας, 8. Διεκκλησιαστικαὶ σχέσεις, 9. Ἐκπρόσωποι παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν, 10. Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία Γεωργίας, 11. Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας, 12. Ὀρθόδοξος Ἀρχιεπισκοπὴ Φινλανδίας, 13. Ρωσικὴ Ἐκκλησία Διασπορᾶς, γ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας: 1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα, 2. Ἐγκύκλιοι, 3. Ἀνακοινωθέντα-Δηλώσεις, 4. Ἱ. Μητροπόλεις, δ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας: 1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα, 2. Δηλώσεις, 3. Ἱ. Μητροπόλεις, ε. Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων: 1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα, 2. Ἀνακοινωθέντα, 3. Ἀρχιεπισκοπὴ Σινᾶ, στ. Ἡ Ἐκκλησία Ρωσίας: 1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα, 2. Ἀποφάσεις Ἱ. Συνόδου, 3. Δηλώσεις-Συνεντεύξεις, 4. Ἱ. Μητροπόλεις, ζ. Ἡ Ἐκκλησία Σερβίας: 1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα, 2. Δηλώσεις-Ἀνακοινώσεις, η. Ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας: 1. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα, 2. Ἐγγράφα Ἱ. Συνόδου, 3. Διάφορα, θ. Ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας:

1. Διάφορα ἐγγράφα, 2. Πατριαρχικὰ ἐγγράφα, ι. Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου: 1. Ἐγγράφα, 2. Ἐγκύκλιοι-Διαγγέλματα-Δηλώσεις, ια. Ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας: 1. Ἐγγράφα, 2. Δηλώσεις καὶ ιβ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλβανίας: 1. Ἐγγράφα.

Συντάκται δὲ αὐτῶν θεωροῦνται τὰ νομικὰ πρόσωπα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Συνόδων αὐτῶν, ἢ καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ἀλλὰ καὶ οἱ Παναγιώτατοι καὶ Μακαριώτατοι Πατριάρχαι, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Τοποτηρηταὶ αὐτῶν, ὅπως καὶ οἱ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοποι, Μητροπολίται καὶ οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι.

12. Θ. Οἱ συντάκται τῶν ἐγγράφων τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως.

Ἐυρετηριάζονται οἱ ὑπογράφοι τὰ φερόμενα ὡς ἐγγράφα τῶν ἐκτὸς τῆς Ὀρθοδοξίας Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὰς ἐξῆς ἐνότητας τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὔρετηρίου: Β, ιγ. Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία: 1. Ἐγγράφα-Ἀνακοινωθέντα, ιδ. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Παλαιοκαθολικῶν: 1. Ἐγγράφα, ιε. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Εὐαγγελιστῶν-Διαμαρτυρομένων: 1. Ἐγγράφα, ιστ. Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία: 1. Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας, 2. Διάφορα, ιζ. Ἡ Ἐκκλησία Αἰθιοπίας: 1. Ἐγγράφα, ιη. Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία: 1. Ἐγγράφα, ιθ. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Κοπτῶν: 1. Ἐγγράφα, κ. Ἡ Οἰκουμενικὴ κίνησις: 1. Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, 2. Λοιπαὶ κινήσεις, κα. Ἐπίμετρον: Οἱ Ἑβραῖοι: 1. Ἐγγράφα.

Λογίζονται δὲ συντάκται αὐτῶν οἱ κατ' Ἐκκλησίας Πάπαι, Ἀρχιεπίσκοποι, Πατριάρχαι, Καρδινάλιοι, Ἐπίσκοποι, Ἀβούνα κ.λ., τὰ φυσικὰ πρόσωπα τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπως καὶ τὰ νομικὰ πρόσωπα τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ τῶν ἰδρυμάτων αὐτῶν, κατὰ περίπτωσιν.

13. Ι. Οἱ συγγραφεῖς.

Ὡς συγγραφεῖς νοοῦνται, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς συντάκτας ἐγγράφων, οἱ ὑπογράφοι τὰ μελετήματα, τὰς προσφωνήσεις, τοὺς λόγους, τὰς περιστατικὰς εὐχὰς καὶ ἀκολουθίας, τὸ θεῖον κήρυγμα, τὰ σημειώματα τῆς «Παρατηρήσεων στῆλης» καὶ τὰ κ' Ἀνά τὸν τύπον», τὰ λογοτεχνικὰ κείμενα, τὰς κριτικὰς τοῦ βιβλίου καὶ τὰ γράμματα πρὸς τὴν σύνταξιν. Πρόκειται δηλ. περὶ τῆς ἐνιαίας εὔρετηριασεως τῶν ὀνομάτων τῶν συνεργατῶν τοῦ περιοδικοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐδημοσίευσαν γραπτὰ των εἰς τὰς στήλας του; εἴτε ἐπωνύμως, εἴτε ψευδωνύμως, εἴτε ὑπὸ ἄστερι.

σκους τρεῖς, εἴτε καὶ κατὰ βιβλιογραφικὴν ἀξιολόγησιν ὡς ἄγνωστοι συγγραφεῖς, εἴτε καὶ ὑπὸ ἀρτικόμελα.

Κατὰ τὴν εὑρετηρίασιν ἐτηρήθη ἡ ἀπόλυτος ἀλφαβητικὴ τάξις τῶν ἐπωνύμων τῶν συγγραφέων, κατὰ δὲ τὴν κατάταξιν προηγούνται οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς καὶ ἀκολουθοῦν οἱ ξένοι. Ὅσα ἐπώνυμα παρέχουν δυσκολίας κατὰ τὸν τονισμόν εὑρετηριάσθησαν ἄτονα³³⁷, τὰ δὲ ὀνόματα τῶν προκαθημένων τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ὅπου τοῦτο κατέστη δυνατόν, ἠριθμήθησαν, ὅπως ἡ ἱστορία τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν συνηθίζει.

14. ΙΑ. Οἱ μεταφρασταὶ καὶ οἱ διασκευασταί.

Εὑρετηριάζονται τὰ ὀνόματα τῶν φερομένων ὡς μεταφραστῶν καὶ διασκευαστῶν τῶν δημοσιευμάτων, καθὼς καὶ τῶν ἐπιμεληθέντων ἢ φροντισάντων τὴν δημοσίευσιν. Τὰ ὀνόματα αὐτὰ σημειοῦνται ἐντὸς παρενθέσεως, μετὰ τοὺς τίτλους καὶ πρὸ τῆς παραπομπῆς, ὑπὸ τὰ αὐτὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα πρὸς τοὺς συγγραφεῖς τῶν δημοσιευμάτων.

15. ΙΒ. Οἱ κρινόμενοι συγγραφεῖς.

Ὡς κρινόμενοι συγγραφεῖς ἐθεωρήθησαν ὄχι μόνον ἐκεῖνοι τῶν ὁποῖον κρίνεται βιβλίον ἢ παρουσιάζεται εἰς τὸν πίνακα: Ι. Ἡ κριτικὴ τοῦ Βιβλίου τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὑρετηρίου, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι περὶ τῶν ὁποίων:

α. εἰς τὰς σελίδας τοῦ περιοδικοῦ δημοσιεύεται ἔγγραφον κρατικῆς ἀρχῆς, ἢ ἐγκύκλιος ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, διὰ τῶν ὁποίων συνιστᾶται τὸ βιβλίον τῶν,

β. εἰς τὰ σημειώματα τῆς «Παρατηρήσεων στήλης» ἢ τὰ «Ἀνὰ τὸν τύπον» καὶ τὰ «Γράμματα πρὸς τὴν σύνταξιν», ὅπως καὶ εἰς τὰ «Χρονικά» γίνεται μνεία βιβλίου τῶν ἢ ἄρθρου τῶν ἢ καὶ ὀμιλίας τῶν, ἐπαινετικὴ ἢ καὶ ἀναιρετικὴ.

Εὑρετηριάζονται δὲ ἀλφαβητικῶς, προηγουμένων τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀκολουθούντων τῶν ξένων.

16. Ἀκολουθεῖ ἡ δευτέρα ὁμάς τῶν εὑρετηρίων, ἢ καθ' ἑαυτὴν χρηστικὴ, ἢ τῶν περιεχομένων, ὑπὸ τὴν ἀκόλουθον εἰδολογικὴν διάκρισιν καὶ σειρὰν:

ΙΓ. Τὰ περιεχόμενα τῶν πράξεων τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας.

ὑπὸ τὸν ὅρον «πράξεις» τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας ἐνοοῦνται οἱ νόμοι, τὰ διατάγματα, αἱ ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις, αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις, αἱ εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις, τὰ σχέδια νόμων, ὅσα δηλ. ἀνά-

γονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς τὸ νομοθετικὸν ἔργον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ περιοδικόν. Ὅλων αὐτῶν εὑρετηριάζεται τὸ περιεχόμενον εἰς πρόσωπα, ὀνόματα καὶ πράγματα.

17. ΙΔ. Τὰ περιεχόμενα τῶν ἐγγράφων τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας.

ὑπὸ τὸν ὅρον («ἔγγραφα») τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας νοοῦνται τὰ ἔγγραφα τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, καὶ τῶν Ν.Π.Δ.Δ., καθὼς ἐπίσης καὶ αἱ ἐπερωτήσεις πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων, ὅπως καὶ αἱ ἀνακοινώσεις καὶ δηλώσεις πρὸς τὸν τύπον.

Εὑρετηριάζεται τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἰς πρόσωπα, ὀνόματα καὶ πράγματα.

18. ΙΕ. Τὰ περιεχόμενα τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων.

ΙΣΤ. Τὸ περιεχόμενα τῶν γνωμοδοτήσεων.

Ἡ εἰδικὴ σημασία τῶν ἐγγράφων τῶν δύο αὐτῶν ἐνοτήτων ἐπέβαλε καὶ τὴν εἰδικὴν εὑρετηρίασιν τοῦ περιεχομένου μιᾶς ἐκάστης κατὰ πρόσωπα, ὀνόματα καὶ πράγματα.

19. ΙΖ. Τὰ περιεχόμενα τῶν ἐγγράφων τῶν ξένων κρατῶν καὶ τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν.

Εὑρετηρίσιν κατὰ περιεχόμενον τῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἤδη εὑρετηριάσθησαν κατὰ συγγραφεῖς εἰς τὸ δ' εὑρετήριον τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ εὑρετηρίου.

20. ΙΗ. Τὰ περιεχόμενα τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ περιεχόμενον ἐκ τῶν δημοσιευομένων εἰς τοὺς πενήτηντα τόμους τῆς «Ἐκκλησίας» ἐγγράφων τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αἱ συνοδικαὶ ἐγκύκλιοι ἀποτελοῦν χρηστικῶς τὴν πλέον ἐνδιαφέρουσαν ἐνότητα, διὸ καὶ ἡ σύνταξις εἰδικοῦ εὑρετηρίου τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, ἐκρίθη ἐκ τῶν οὐκ ἄνευ³³⁸.

21. ΙΘ. Τὰ περιεχόμενα τῶν Συνοδικῶν Κανονισμῶν καὶ Κανονιστικῶν Διατάξεων.

Κ. Τὰ περιεχόμενα τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Σαφῆς ἢ διὰ λόγους χρηστικούς διάκρισις μεταξὺ τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι ἀφορῶσιν εἰς ποικίλιαν θεμάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, καὶ ἐκείνων.

διὰ τῶν ὁποίων διοικεῖται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὅπως εἶναι οἱ Κανονισμοὶ καὶ αἱ Κανονιστικαὶ Διατάξεις, διὸ καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εὐρετηριάσθη κεχωρισμένως³³⁹.

22. ΚΑ. Τὰ περιεχόμενα τῶν ἐγγράφων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΚΒ. Τὰ περιεχόμενα τῶν ἐγγράφων τῶν Συνοδικῶν Ὁργανισμῶν.

Ἐνῶ ἡ εὐρετηρίασις τῶν συντακτῶν τῶν συνοδικῶν γενικῶς ἐγγράφων ἀπετέλεσα τὸ περιεχόμενον ἑνὸς μόνου εὐρετηρίου³⁴⁰, ἡ εὐρετηρίασις τοῦ περιεχομένου αὐτῶν ἐκρίθη ὅτι ἔπρεπε νὰ διαιρεθῇ εἰς ἀρκετὰς ἐνότητες, εἰδολογικῶς αὐτοτελεῖς.

23. ΚΓ. Τὰ περιεχόμενα τῶν ἐγγράφων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Εὐρετηριάζονται τὰ περιεχόμενα τῶν ἐγγράφων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κατὰ πρόσωπα, ὀνόματα καὶ πράγματα.

24. ΚΔ. Τὰ περιεχόμενα τῶν ἐγγράφων τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εὐρετηριάζονται τὰ περιεχόμενα τῶν ἐγγράφων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅσοι ἀναφέρονται εἰς τὸν ζ' πίνακα τῶν εὐρετηρίων³⁴¹.

25. ΚΕ. Τὰ περιεχόμενα τῶν ἐγγράφων τῶν λοιπῶν Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν.

Ὡς λοιπαὶ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι νοοῦνται αὐταὶ τῶν ὁποίων νὰ αὐτὰ ἐγγράφα, εἰς τὴν πρώτην βιβάδα τοῦ παρόντος δευτέρου μέρους τοῦ εὐρετηρίου, εὐρετηριάσθησαν εἰς τὸ εὐρετήριο ἡ'. Εὐρετηριάζεται τὸ περιεχόμενον τῶν κατὰ πρόσωπα, ὀνόματα καὶ πράγματα.

ΚΣΤ. Τὰ περιεχόμενα τῶν ἐγγράφων τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως.

Εὐρετηριάζονται κατὰ πρόσωπα, ὀνόματα καὶ πράγματα τὰ ἐγγράφα τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ὅσοι εὐρίσκονται ἐκτὸς τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῆς σειράς τῶν εὐρετηρίων κατὰ συγγραφεῖς καὶ περιεχόμενα ἄς σημειωθῇ ὅτι πολλάκις εἰς τὸ αὐτὸ ἐγγράφον ἔχομεν ταύτισιν συντάκτου καὶ περιεχομένου, ἐφ' ὅσον ὁ συντάκτης ἀποστέλλει τοῦτο προκακούμενον λ.χ. νὰ ἀναγγεῖλη ἐκλογὴν καὶ ἐνθρόνισίν του εἰς προκακούμενην Ἐκκλησίας τινος θρόνον.

26. ΚΖ. Τὸ κυριακοδομίον.

Εἰδικὴ εὐρετηρίασις τοῦ θεῖου κηρύγματος εἰς τὰς εὐαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς περικοπὰς ὅλου τοῦ ἑνιαυτοῦ, ἀλλὰ ἐν ταύτῃ καὶ τῶν διαφορῶν ὁμιλιῶν καὶ λόγων εἰς πανηγυρικοὺς ἑσπερινοὺς καὶ θείας λειτουργίας ἐορταζομένης μνήμης Ἁγίου τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ τῶν ὁμιλιῶν ἐπὶ θεμάτων σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

27. ΚΗ. Οἱ πίνακες τῶν χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Εἰδικὴ ἐπίσης εὐρετηρίασις τῶν χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, νὰ ὅποια μνημονεύονται εἰς τὸ θεῖον κήρυγμα, νὰς ὁμιλίας καὶ τοὺς λόγους εἰς πανηγύρεις ἐκκλησιαστικὰς. Συμπληρωματικὸν εὐρετήριο τοῦ προηγουμένου.

28. ΚΘ. Τὰ περιεχόμενα τῶν εὐχῶν.

Εὐρετηριάζονται αἱ διάφοροι περιστάσεις καὶ ἀφορμαὶ διὰ τὰς ὁποίας συνετάγησαν εἰδικαὶ νέαι, ἢ ἐχρησιμοποιοῦνται παραδεδομένα περιστατικὰ εὐχαὶ καὶ ἀκολουθίαι, ἢ ἀποκηρύξεις, ἢ λίβελλοὶ καὶ διαβεβαιώσεις.

29. Α. Τὰ περιοδικά.

Εἰδικὸν εὐρετήριο πάσης πληροφορίας, ἡ ὅποια δημοσιεύεται εἰς οἰανδήποτε ἐνότητα τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὐρετηρίου καὶ ἀφορᾷ εἰς οἰανδήποτε περιοδικόν, ἐκκλησιαστικόν καὶ μὴ, ἑλληνικόν καὶ ξένον. Πρὸς τοῦτο, εὐρετηριάζονται πρῶτον ὅλα τὰ ἑλληνικὰ περιοδικὰ καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ ξένα.

Τὸ εὐρετήριο τοῦτο θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσῃ μέρος τοῦ γενικωτέρου εὐρετηρίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Πράγματα», προεκρίθη ὅμως ἡ ἐξειδικευσις του διὰ λόγους καὶ ἀξιολογικοὺς καὶ πρακτικοὺς³⁴².

30. ΑΑ. Τὰ βιβλία.

Ὅσα βιβλία ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸν πίνακα Ἱ. Ἡ κριτικὴ τοῦ βιβλίου, εἴτε εἰς τὰ «Χρονικά», ὡς στερούμενα συγγραφῆς, καὶ ὡς τιαῦτα δὲν εὐρετηριάζονται διὰ τῶν συγγραφέων τῶν εἰς τὸ εὐρετήριο ἹΒ. «Οἱ κρινόμενοι συγγραφεῖς», ταξινομοῦνται εἰς τὸ ὑπ' ὄψιν εὐρετήριο ἀλφαβητικῶς.

31. ΑΒ. Τὰ θέματα τῶν εἰκόνων καὶ τῶν σχεδίων.

ΑΓ. Τὰ θέματα τῶν φωτογραφιῶν.

Εἰδικὰ εὐρετήρια καλλιτεχνικά. Τὸ πρῶτον περιλαμβάνει τὰ θέματα τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ τῶν ἔργων τέχνης, εἴτε γλυπτικῆς, εἴτε ἀρχιτεκτο-

νικῆς, εἴτε σχεδίου, εἴτε χαρακτηριστικῆς, τὸ δὲ δεύτερον εὐρετηριάζει τὰ θέματα τῶν φωτογραφιῶν, δηλ. πρόσωπα, ομάδας, τοπία καὶ πράγματα. Ἐπειδὴ μειωθῆ ὅτι αἱ φωτογραφίαι ἔργων τέχνης εὐρετηριάσθησαν εἰς τὸ πρῶτον εὐρετήριο, ἐφ' ὅσον ἡ φωτογραφία, εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, δὲν εἶναι παρά μέσον ἐκφραστικῶν τῶν ἔργων τέχνης. Ἐπειδὴ προστεθῆ καὶ τὸ ὅτι δὲν συνετάγη ἰδιαιτέρον εὐρετήριο ζωγράφων καὶ καλλιτεχνῶν, ἐφ' ὅσον τὴν σκοπιμότητα αὐτὴν καλύπτει ἡ κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν καλλιτεχνῶν ταξινόμησις τῶν εἰκόνων, εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ εὐρετηρίου, καὶ μάλιστα εἰς τὸν πίνακα *IE. Αἱ εἰκόνες*³⁴³.

ΑΔ. Τὰ αὐτόγραφα.

Εὐρετηριάζονται τὰ πρόσωπα εἰς τὰ ὅποια ἀνήκουν τὰ αὐτόγραφα, ἐπίσης τὰ εἶδη τῶν αὐτογράφων ἐγγράφων καὶ χειρογράφων γραφῶν καὶ κωδίκων.

32. ΑΕ. Τὰ πρόσωπα.

Εὐρετηριάζονται κατ' ἀπόλυτον ἀλφαβητικὴν τάξιν ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὰ περιεχόμενα ὅλων τῶν λημμάτων, πλὴν τῶν ἐγγράφων, δηλ. εἰς τὰ μελετήματα, τὰς προσφωνήσεις καὶ τοὺς λόγους, τὰς περιστατικὰς εὐχὰς καὶ ἀκολουθίας, εἰς τὰ σημειώματα τῆς «*Παρατηρήσεων στῆλης*», εἰς τὰ «*Ἀνά τὸν τύπον*», τὰ λογοτεχνικὰ καίμενα, τὴν κριτικὴν τοῦ βιβλίου, τὰ γράμματα πρὸς τὴν σύνταξιν, τὰ χρονικὰ καὶ τὰ αὐτόγραφα.

Τὸ πλῆθος τῶν ἀπαντωμένων κυρίων ὀνομάτων, τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων ἀνήκουν εἰς τὸν ἱερὸν κλῆρον, ὁ ὅποιος εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς ἱερωσύνης ὑπηρέτησε τὴν Ἑλληνικὴν κυρίως Ὀρθοδοξίαν, κατὰ τὴν πεντηκονταετίαν 1923-1973, ἐπέβαλε τὸν διαχωρισμὸν τοῦ παρόντος εὐρετηρίου ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦντος τῶν πραγμάτων, παρά τὰ καθιερωμένα. Οὕτω καθιερώθη ἡ πινακοθήκη τρόπον τινὰ τῶν προσώπων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐξ ἄλλου, κατὰ τὴν εὐρετηρίασιν τῶν ὀνομάτων τῶν Ἱεραρχῶν, οἱ ὅποιοι εἰς τὰς σελίδας τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μνήμην τῶν ἐρευνητῶν, ἀπαντῶνται κατὰ τὸ ὀνοματεπώνυμον, ὡς λαϊκοί, μετὰ τὸ νέον τῶν κατόπιν ὀνοματεπώνυμον, ὡς κληρικοί, Διάκονοι, Ἀρχιμανδριῖται καὶ Ἱεροκήρυκες, καὶ ἀκολουθῶς μετὰ τοὺς περισσότερους τοῦ ἐνὸς τίτλους τοῦ Ἐπισκόπου, τοῦ Μητροπολίτου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Πατριάρχου, ἠκολούθηθη ἡ ἀναλυτικὴ παράθεσις ὅλων αὐτῶν εὐρετηριακῶς καὶ ἡ διὰ παραπομπῆς

ἀναγωγὴ τῶν εἰς τὸ τελευταῖον σχῆμα τοῦ ὀνοματεπώνυμου τῶν, συμφώνως πρὸς ὅσα ἐσημειώθησαν ἄλλωστε μεθοδολογικὰ εἰς τὰς ἐπεξηγήσεις τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου μέρους τοῦ εὐρετηρίου³⁴⁴. Εἶναι αὐτονόητον ὅτι προηγούνται τὰ ὀνόματα τῶν ἡμετέρων καὶ ἀκολουθοῦν τῶν ξένων.

33. ΑΣΤ. Τὰ πράγματα.

Τὸ εὐρετήριο τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὰ περιεχόμενα εἰς ὀνόματα οὐσιαστικὰ ὅλων τῶν λημμάτων, πλὴν καὶ πάλιν τῶν ἐγγράφων, ὅπως ἀκριβῶς καὶ εἰς τὸ προηγούμενον εὐρετήριο τῶν προσώπων. Πρόκειται περὶ τοῦ κατ' ἐξοχὴν χρηστικοῦ εὐρετηρίου, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πλέον ἐνδιαφέροντος, ἐφ' ὅσον δι' αὐτοῦ ὁ ἐρευνητὴς ἢ μελετητὴς τῆς «*Ἐκκλησίας*» ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του τὸ περιεχόμενον τῶν 4222 λημμάτων τῶν μελετημάτων, τῶν 1264 λημμάτων τῶν προσφωνήσεων καὶ τῶν λόγων, τῶν 83 λημμάτων τῶν περιστατικῶν εὐχῶν, τῶν 6648 λημμάτων τῶν παρατηρήσεων, τῶν 89 λημμάτων τῶν ἀνά τὸν τύπον, τῶν 1395 λημμάτων τῆς κριτικῆς τοῦ βιβλίου, τῶν 95 λημμάτων τῶν πρὸς τὴν σύνταξιν γραμμάτων καὶ τῶν 7866 λημμάτων τῶν ἐκκλησιαστικῶν χρονικῶν, διὸ καὶ ἡ ἔκτασις τούτου, διὰ τοῦ ὁποῖου ἄλλωστε κλείει οὐσιαστικῶς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ εὐρετηρίου.

34. Ὡς παράρτημα, τρόπον τινὰ, τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ εὐρετηρίου, προσετέθησαν ἐν τέλει καὶ δύο εἰσέτι εὐρετήρια:

ΑΖ. Τὰ ἀφιέρωματα τῆς «Ἐκκλησίας».

Διὰ τοῦ εὐρετηρίου τούτου δίδονται τὰ βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα τῶν διαφόρων ἀφιερωμάτων τῆς «*Ἐκκλησίας*» κατὰ τὴν πεντηκονταετὴ αὐτῆς πορείαν.

Ἀφιέρωμα θεωρεῖται ἡ ἐκδοσις τεύχους, τὸ ὁποῖον περιέχει ἐργασίας ἀφιερωμένας εἰς συγκεκριμένον γεγονός, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀφιέρωμα λαμβάνεται ἡ διάθεσις ἀρκετῶν σελίδων τοῦ τεύχους εἰς θέμα γενικωτέρου ἐκκλησιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπως ἡ ἐκλογή καὶ ἐνθρόνισις Ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων, ὁ θάνατος καὶ ἡ κηδεῖα Προκαθημένων, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ὁποίων καταχωρίζονται εἰς τὸ αὐτὸ τεῦχος ἄρθρα καὶ σημειώματα ἀξιολογοῦντα τὸ ἔργον τοῦ μεταστάτος.

ΑΗ. Αἱ ἐκδόσεις τῆς «Ἐκκλησίας».

Διὰ τοῦ εὐρετηρίου αὐτοῦ δίδονται τὰ βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα τῶν αὐτοτελῶν ἐκδόσεων τῆς «*Ἐκκλησίας*», κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς πεντηκονταετίαν³⁴⁵,

ε. Ἡ γλῶσσα τοῦ εὑρετηρίου.

1. Ἡ μακρὰ χρονικὴ διαδρομὴ τὴν ὁποίαν καλύπτουν οἱ πεντήκοντα τόμοι τῆς «Ἐκκλησίας» ἐμφανίζει ὅπωςδήποτε, κατὰ τὴν εὑρετηρίασιν των, προβλήματα τινὰ λεκτικά, ἐκφραστικά καὶ ὀρθογραφικά. Διὰ πολλοὺς ὄρους ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 μέχρι σήμερον, ἔχομεν ἐκ τῶν πραγμάτων μίαν διαφοροποίησιν τυπικὴν, ὑπὸ τὴν γραμματικὴν αὐτῆς ἔννοιαν, ἢ ὁποία ὀφείλεται εἴτε εἰς τὴν ἐπικράτησιν ἑνὸς τῶν πολλῶν συνωνύμων, ὡς ἐκφράζοντος τὴν νεωτέρα ἔννοιαν τοῦ ὄρου, εἴτε εἰς τὴν κατὰ καιροὺς ἐπικράτησιν διαφόρου τύπου, εἴτε καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ μεταξὺ ἐμφάνισιν νεωτέρου ὄρου, ὁ ὁποῖος ἐννοιολογικῶς εἴτε ἀπέχει πολὺ, εἴτε οὐδὲν τοῦ πρώτου, ὅμως μορφολογικῶς ἔχει ἐκτοπίσει αὐτόν.

2. Ἐξ ἄλλου καὶ ἐκφραστικῶς ἢ φιλολογία τῶν τίτλων, τῶν ἐγγράφων ἢ τῶν δημοσιευμάτων, ἀπὸ τοῦ 1923 μέχρι σήμερον, παρουσιάζει κάποιαν διαφοροποίησιν, ἢ ὁποία κατὰ τὴν εὑρετηρίασιν προβληματίζει τὸν συντάκτην τοῦ εὑρετηρίου, τόσον κατὰ τὴν τιτλοφύρησιν τῶν ἀτίτλων δημοσιευμάτων, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀποδελτίωσιν τῶν ὄρων, διὰ τὴν σύνταξιν τῶν διαφόρων εὑρετηρίων, καὶ μάλιστα ὅταν τὰ εὑρετηριαζόμενα κείμενα εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου, εἰς τὸν ἥωρον τῶν ὁποίων ἢ γλῶσσα παρουσιάζει ὅπωςδήποτε πολλὴν ἰδιομορφίαν³⁴⁶.

3. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὀρθογραφία πολλῶν λέξεων, κυρίως γεωγραφικῶν, ἐπισήμως τοῦλάχιστον, ἐμφανίζεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 παρηλλαγμένη. Τὸ πρό-

βλημα τῆς ὀρθογραφίας κατέστησεν ἐνίοτε ὀξύτερον καὶ ὁ τυπογραφικὸς δαίμων, κυρίως κατὰ τὴν περίοδον τῆς στοιχειοθετήσεως τοῦ περιοδικοῦ εἰς τὸ τυπογραφεῖον («Ὁ Φοῖνιξ»).

4. Τὰ τρισυπόστατα αὐτὰ προβλήματα ἀντιμετωπίσθησαν ὡς ἐξῆς:

α. Ἐπεχειρήθη σιωπηλῆ ἀποκατάστασις τῆς ὀρθογραφίας, ὅπου τὸ λάθος ἀποδίδεται ἐμφανῶς εἰς λόγους τυπογραφικούς. Εἰς τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἐμφανίζεται διαφορά ὀρθογραφίας μεταξὺ τῆς μορφῆς τῆς λέξεως, ὅπως αὐτὴ σήμερον ὀρθογραφεῖται, καὶ ἐκείνης τῆς προγενεστερᾶς χρήσεως, προεκρίθη ἢ καθιερωμένη ἐπισήμως σήμερον μορφή. Διὰ τὰς λέξεις αἱ ὁποῖαι μέχρι σήμερον ὀρθογραφοῦνται κατὰ δύο τρόπους, προεκρίθη ἡ ἐκείνη τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ἢ ἐκείνη ἢ ὁποία λεξικογραφικῶς προτιμᾶται³⁴⁷.

β. Διὰ ὄρους ἐκκλησιαστικούς, θεολογικούς, φιλοσοφικούς, κοινωνικούς καὶ λοιπούς, οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζονται διαφέροντες, ἢ λησμονημένοι, ἢ καὶ ἐπικρατοῦντες, βασικῶς ἐχρησιμοποιήθη ὁ ἐπικρατέστερος, μετ' ἀπλῆν λημματογράφησιν τῶν ἄλλων, οἱ ὁποῖοι οὕτω παραπέμπονται εἰς τὸν ἐπικρατέστερον.

5. Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς καὶ εἰς ὕψος γλωσσικὸν καὶ ἐκφραστικὸν παραπλήσιον, συνετάγησαν οἱ τίτλοι τῶν ἀτίτλων κατὰ τὴν λημματογράφησιν δημοσιευμάτων, ὥστε νὰ μὴ διασπασθῇ ἡ γλωσσικὴ ἐνότης ὅλου τοῦ ὕλικου³⁴⁸.

στ. Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ εὑρετηρίου.

1. Εἰς συμπλήρωσιν καὶ ὀλοκλήρωσιν τῆς ὅλης προσπάθειας, ὥστε τὸ εὑρετήριον νὰ καταστήσῃ τὸ πάσης μορφῆς περιεχόμενον τῶν πεντήκοντα τόμων τῆς «Ἐκκλησίας» μεθοδικῶς ταξινομημένον καὶ εἰς τὴν ζήτησιν καὶ ἐρευνᾶν εὐχρηστον, κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν του ἠκολούθηθησαν αἱ ἐξῆς ἀρχαί:

α. Ὡς σχῆμα του ἐλήφθη τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ περιόδικόν, δηλ. τὸ 58×86, διὰ τὴν ὁμοιομορφίαν τῆς ὅλης σειρᾶς.

β. Ἐβιβλιοδετήθη εἰς δύο τόμους, διὰ νὰ εἶναι πλεον εὐχρηστον καὶ νὰ μὴ φθαρῇ εὐκόλως. Ὁ πρῶ-

τος τόμος περιλαμβάνει τὸν πρόλογον, τὴν εἰσαγωγὴν, τοὺς πίνακας συντομογραφιῶν, ἀρκτικολέξεων, τὴν βιβλιογραφίαν καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πρώτου μέρους τοῦ εὑρετηρίου, δηλ. τοὺς πίνακας ἐγγράφων καὶ δημοσιευμάτων, ἐνῶ ὁ δεύτερος περιλαμβάνει καὶ πάλιν πίνακα συντομογραφιῶν καὶ ἐκ τοῦ ὑπολοίπου τοῦ πρώτου μέρους, τὰ χρονικά, τὰς εἰκόνας, τὰς φωτογραφίας καὶ τὰ αὐτόγραφα, ὅπως ἐπίσης καὶ ὅλον τὸ δεύτερον μέρος τοῦ εὑρετηρίου, δηλ. τὰ λη' εὑρετήρια. Οἱ δύο τόμοι ἔχουν ἴδια ἐξώφυλλα, πίνακας περιεχομένων, ὅμως συνεχῆ ἀρίθμη-

σιν, διὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ἐνότητος τοῦ ὅλου ἔργου καὶ τὴν ἀπὸ κοινού διάθεσιν των.

2. Κατὰ τὴν στοιχειοθεσίαν ἐχρησιμοποιήθη ποιικιλία στοιχείων, ὡς ἐξῆς:

α. Μὲ στοιχεῖα τῶν 12 Λειψίας εἰς μονόστηλον ἐξετυπώθη ὁ Πρόλογος τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ, ἐνῶ μὲ στοιχεῖα ἀπλᾶ καὶ Λειψίας τῶν 10 καὶ εἰς δίστηλον ἢ Εἰσαγωγή, καὶ ὁ κορμὸς τῆς ὅλης ἐκτυπώσεως μὲ ἐλζεβίρ τῶν 10.

β. Οἱ συγγραφεῖς, ἐπὶ τῇ ἀλφαβητικῇ σειρᾷ τῶν ἐπωνύμων τῶν ὁποίων, εἰς τὸ πρῶτον μέρος, ἐταξινομήθησαν αἱ ἐνότητες τῶν λημμάτων, ἐστοιχειοθετήθησαν μὲ καπιταλάκια κεφαλαῖα. Μὲ τὰ αὐτὰ στοιχεῖα ἐστοιχειοθετήθησαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μεταφραστῶν, διασκευαστῶν, ἐπιμελητῶν καὶ φροντισάντων τὰ δημοσιεύματα.

γ. Οἱ συγγραφεῖς οἱ ὅποιοι μνημονεύονται ἐντὸς τοῦ τίτλου ἢ προστίθενται ἐν συνεχείᾳ τοῦ τίτλου καὶ πρὸ τῆς παραπομπῆς, ἐντὸς παρενθέσεως, ἐστοιχειοθετήθησαν μὲ πλάγια.

δ. Μὲ τὰ αὐτὰ πλάγια στοιχεῖα ἐστοιχειοθετήθη καὶ τὸ περιεχόμενον ὅλων τῶν ἀγκυλῶν, μετὰ τὴν παραπομπήν, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀνεπτύχθη τὸ περιεχόμενον πολλῶν δημοσιευμάτων, ἐφ' ὅσον ὁ τίτλος των ἐκρίθη ἀνεπαρκής.

3. Κατὰ τὴν σελίδωσιν διατέθη χώρος ἀνετος, ὥστε καὶ ὀπτικῶς νὰ προσδιορίζωνται:

α. Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν δύο μερῶν τοῦ εὑρετηρίου, τῶν ἐπὶ μέρους ἐνοτήτων τῶν δύο μερῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν παραγράφων τῶν ἐνοτήτων.

β. Ἐφ' ὅσον ἡ ταξινομήσις εἰς τὸ πρῶτον μέρος καὶ ἡ εὑρετηρίασις εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ εὑρετηρίου, πραγματοποιεῖται κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν συγγραφέων, διατέθη κενὸν δύο τετραγώνων εἰς πᾶσαν μεταπήδησιν ἀλφαβήτου. Τὸ αὐτὸ κενὸν τῶν δύο τετραγώνων διατέθη καὶ κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τόμου εἰς τόμον, ἐφ' ὅσον τὰ λήμματα στερούμενα συγγραφέως εὑρετηριάσθησαν ἢ ἐταξινομήθησαν κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τῶν τόμων καὶ τὴν προοδευτικὴν τῶν σελίδων.

Κατὰ τὴν σελίδωσιν τῶν λημμάτων, εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν ὀνοματεπωνύμων τῶν συγγραφέων εἰς τοὺς πίνακας ἢ τὰ εὑρετήρια, παρελείφθη τὸ καθιερωμένον κόμμα, μετὰ τὸ ἐπώνυμον, καὶ διεγράφη τὸ ἀρκτικὸλεξον τοῦ πατρωνύμου, ὅπου τοῦτο ἦτο δυνατόν. Διτηρήθη ὅμως τὸ κόμμα μετὰ τὴν ἀνογραφὴν τῶν λημμάτων, εἰς τὰ εὑρετήρια τοῦ δευτέρου μέρους, διὰ τὴν ἀποφυγὴν συγχύσεως, ἐφ' ὅσον πολλὰ λήμματα λήγουν κατὰ τὴν διατύπωσιν των εἰς ἀριθμούς.

ζ. Ἐπιλεγόμενα.

1. Τὸ εὑρετήριο ἤρχισε νὰ συντάσσεται κατὰ Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1975³⁴⁹, ἐπερατώθη δὲ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1977. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ συντάκτης του εἰργάσθη ἀπολύτως ἐλεύθερος εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ὕλικου καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐμφανιζομένων προβλημάτων. Ἐν τούτοις, δὲν πιστεύει ποσῶς ὅτι ἔδωσε πάντοτε τὴν πλέον ἀρμόζουσαν λύσιν. Ὁφείλει ὅμως ἐπὶ τῶν πέραν τῆς ὅλης ἐργασίας, νὰ εὐχαριστήσῃ θερμῶς τὸν Διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ Καθηγητὴν κ. Κ. Γ. Μπόννη, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας τὸν περιέβαλε μὲ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην καὶ τὸν ἐνεθάρρυνε εἰς τὸ νὰ καταστῇ τὸ εὑρετήριο ἀριον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

2. Εὐχαριστίας ὀφείλει ὁ συγγραφεὺς τοῦ εὑρετη-

ρίου καὶ ἐκ τῶν φίλων του πρὸς ἐκείνους οἱ ὅποιοι τὸν ἐνεθάρρυναν νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὑρετηρίασιν καὶ εὐχαρίστως τὸν ἐβοήθησαν εἰς τὴν θεώρησιν θεμάτων, τὰ ὅποια ἀπαιτοῦσαν εἰδικὰς γνώσεις. Ἰδιαιτέρως ὅμως ὀφείλονται θερμὰ εὐχαριστίαι πρὸς τὸν αἰδεσιμολογιώτατον Πρωτοπρεσβύτερον π. Ἰωάννην Ράμφον, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστως ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ συντάκτου τοῦ εὑρετηρίου τὸν σπάνιον τόμον ΚΒ τοῦ ἔτους 1944, ἐκ τῶν ἐξηγτημένων τῆς «Ἐκκλησίας».

3. Ὅπωςδήποτε εἰς τὸ ἔργον παρεισέφεραν λάθη καὶ παραλείψεις. Ὅλων τὴν εὐθύνην ἀναλαμβάνει πλήρῃ ὁ συντάκτης τοῦ εὑρετηρίου, ἐλπίζει ὅμως ὅτι οὔτε τὰ λάθη οὔτε αἱ παραλείψεις θὰ μειώσουν κατὰ πολὺ τὴν χρηστικότητα τοῦ εὑρετηρίου³⁵⁰.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΑΔΗΣ

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Βασική βιβλιογραφία περί «'Εκκλησίας»:

α. Πηγαι:

I. Τόμοι «'Εκκλησίας», Α (1923-1924) — Ν (1973).

II. Κώδικες πρακτικῶν συνεδριῶν Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς: Κώδιξ 1 (πρακτικά συνεδριῶν ἀπὸ 7ης Ὀκτ. 1933 μέχρι καὶ 28ης Σεπτ. 1950), Κώδιξ 2 (πρακτικά συνεδριῶν ἀπὸ 15ης Ἰαν. 1951 μέχρι καὶ 12ης Δεκ. 1961), Κώδιξ 3 (πρακτικά συνεδριῶν ἀπὸ 17ης Ἀπρ. 1962 μέχρι καὶ 17ης Ἀπρ. 1971) καὶ Κώδιξ 4 (πρακτικά συνεδριῶν ἀπὸ 17ης Ἀπρ. 1971 (συνέχεια) μέχρι καὶ σήμερον). (Εὐρετήριον τῶν κωδικῶν συντάξεν ὁ Χρ. Ἀρβανίτης, διαχειριστῆς τοῦ περιοδικοῦ σήμερον).

β. Βοηθήματα:

- [—], «Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας», Α, σ. 1.
 [—], «Ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ ἐκδόσεως τοῦ ἐπισήμου δελτίου αὐτῆς, πρὸς τοὺς σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς Ἀδιοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», Α, σ. 2.
 [—], «Ἡ «'Εκκλησία» εἰς τὸ ἰε' ἔτος», ΙΕ, σ. 3.
 [—], «Δήλωσις», ΚΑ, σ. 1.
 [—], «Τὸ πνεῦμα τοῦ ἀλέθρου», ΚΒ, σσ. 1-2.
 [—], «'Εκκλησία», ΚΒ, σ. 14.
 [—], «Σπουδαία συμβολή», ΚΒ, σσ. 14-15.
 [—], «Ἡ Ἐκκλησία», ΚΓ, σ. 22.
 [—], «Ἡ πρώτη εἰκοσιπενταετηρίς», ΚΕ, σ. 394.
 [—], «Ἡ Ἐκκλησία», Μεγάλη Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, τόμος ΣΤ, σ. 380.

Βέλλας Β., Ὁ Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, ΑΓ, σσ. 34-36.

Βιτάλης Φ., «'Εκκλησία», Ὁρθοδοξικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 5, σσ. 519-520.
 Θεοδώρου Ε., Κοτσώνης Ἰερώνυμος, Ὁρθοδοξικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 7, σσ. 919-921.

Καμύρης Ι., Παπαμιχαήλ Γρηγόριος, Ὁρθοδοξικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 9, σσ. 1198-1201.

Κόλλιας Σ., Μυτιληναῖος Ἐμμανουήλ, Ὁρθοδοξικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 9, σσ. 269-270.

Μουστάκης Β., Σπεράντσας Θεοδόσιος, Ὁρθοδοξικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 11, σσ. 374.

Μπόνης Κ. Γ., «'Εκκλησία», Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ΜΣΤ, σ. 6, ἢ ΜΗ, σσ. 12-13, ἢ ΜΘα, σ. 31, ἢ Να, σ. 40.

—, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος Α' Παπαδόπουλος, ΜΕ, σσ. 503-507.

—, Ἡ τήρησις τῆς ἐντολῆς, ΜΕ, σ. 153-154.

—, Εὐκλεῆς πεντηκονταετηρίς τῶν περιοδικῶν «'Εκκλησία» καὶ «Θεολογία», Να, σσ. 273-277.

Μπουγάτσος Νικ. Θ., Βιβλιογραφία Ἑλληνικοῦ Ὁρθοδοξικοῦ Τύπου (1826-1966), Θεολογία, ΑΘ (1968), σσ. 246-276, 440-464, 672-680, Μ (1969), σσ. 547-553, ΜΑ (1970), σσ. 337-342, 488-498, 705-713, ΜΒ (1971), σσ. 607-617, ΜΓ, (1972), σσ. 402-419, 807-809, ΜΔ (1973), σσ. 355-385, 719-726.

Παπαδοπούλου Στ. Γ., Φυτράκης Ἀνδρέας, Ὁρθοδοξικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 12, σσ. 10-11.

Ράμφος Ι., Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Ὁρθοδοξικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 9, σσ. 1188-1189.

Τζωρτζᾶτος Βαρνάβας, Μητροπολίτης Κίτρους, Ἡ καταστατικὴ νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, Ἐν Ἀθήναις 1967.

—, Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως, Θεολογία, ΜΗ (1977), σσ. 444-487, 650-708.

ω, Πνευματικὴ κίνησις, ΛΑ, σ. 30.

2. Βαρνάβας Α. Τζωρτζᾶτος, Μητροπολίτης Κίτρους, Ἡ καταστατικὴ νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Ἐν Ἀθήναις 1967, σσ. 369, 375 κ.έ..

3. Βαρνάβας Α. Τζωρτζᾶτος, ἔ.ἀ., σ. 386.

4. Νικόλαος Β. Τωμαδάκης, Κλεις τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας, ἥτοι εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Βυζαντινὴν Φιλολογίαν. Τόμος πρῶτος. Ἐκδοσις τρίτη. Ἀθήναι 1965, σ. 215. Νικ. Θ.

Μπουγάτσος, Βιβλιογραφία Ἑλληνικοῦ Ὁρθοπευτικοῦ Τύπου (1826-1966), Θεολογία, ΛΘ (1968), σ. 263.

5. Νικόλαος Β. Τωμαδάκης, ξ.ά., σ. 215. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ξ.ά., Θεολογία, ΜΓ (1972), σσ. 410-411.

6. Νικόλαος Β. Τωμαδάκης, ξ.ά., σ. 215. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ξ.ά., Θεολογία, ΜΓ (1972), σ. 808.

7. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ξ.ά., Θεολογία, ΜΒ (1971), σ. 610.

8. Περὶ τοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου βλ. Ἰω. Χ. Κωνσταντινίδης, Χρυσόστομος ὁ Α'. Ὁ Παπαδόπουλος, Ὁρθοπευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμος 12, σσ. 417-420.

9. «Ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. γ' Συνεδρία τρίτη», Α, σσ. 18-19. πβ. καὶ «Ἐγκύκλιος τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ ἐκδόσεως τοῦ ἐπισημοῦ ἀπ' αὐτῆς δελτίου, πρὸς τοὺς σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», Α, σ. 2.

10. Κ. Γ. Μπόνης, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος Α' Παπαδόπουλος, ΜΕ, σ. 505.

11. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ξ.ά., Θεολογία, ΛΘ (1968), σ. 444.

12. Νικόλαος Β. Τωμαδάκης, ξ.ά., σ. 214. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ξ.ά., Θεολογία, ΜΔ (1973), σ. 373.

13. «Ἐγκύκλιος τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ ἐκδόσεως τοῦ ἐπισημοῦ ἀπ' αὐτῆς δελτίου, πρὸς τοὺς σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», Α, σ. 2.

14. πβ. σημείωσιν 9.

15. Α, σ. 2. πβ. Βαρνάβας Δ. Τζωρτζάτος, ξ.ά., σ. 386 διὰ τὴν σαφῆ ἐπίδρασιν τοῦ σχεδίου τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπείας τοῦ ἔτους 1914.

16. «Πρὸς τοὺς ἀγαθότατους», Α, σ. 1.

17. Φ.Ε.Κ 387 Α' / 31 Δεκ. 1923. βλ. Βαρνάβας Δ. Τζωρτζάτος, ξ.ά., σ. 128-129.

18. πβ. καὶ Νόμον 5187/1931 «Καταστατικὸν Νόμον τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Φ.Ε.Κ. 255 Α' / 26 Ἰουλίου / 4 Αὐγούστου 1931), ἄρθρον 23, ἐν Βαρνάβας Δ. Τζωρτζάτος, ξ.ά., σ. 180, Κωδικοποιημένον Νόμον 5438/1932 «Περὶ κωδικοποιήσεως τῶν περὶ Καταστατικὸν νόμον τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἰσχυροῶν διατάξεων», ἄρ. 24 (Φ.Ε.Κ. 265 Α' / 17 Αὐγ. 1932), ἐν Βαρνάβας Δ. Τζωρτζάτος, ξ.ά., σ. 203, Α.Ν. ὑπ' ἄρ. 2170/1940 «Περὶ Καταστατικὸν Νόμον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἄρ. 9 (Φ.Ε.Κ. 5 Α' / 4 Ἰαν. 1940), ἐν Βαρνάβας Δ. Τζωρτζάτος, ξ.ά., σ. 234, Νόμον 671/1941 «Περὶ Καταστατικὸν Χάρτον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἄρ. 6, παρ. 9 (Φ.Ε.Κ. 324 Α' / 27 Σεπτ. 1943), ἐν Βαρνάβας Δ. Τζωρτζάτος, ξ.ά., σ. 272, Διάταγμα τοῦ 1959 «Περὶ συνθέσεως, συγκλήσεως, λειτουργίας καὶ ἀρμοδιότητος τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεροσολίτιδος καὶ τῆς Διαρκούς Ἱεράς Συνόδου, τοῦ τρόπου διορισμοῦ καὶ καθηκόντων Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου, πληρώσεως

τῆς θέσεως Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ Πειραιῶς, προσόντων ἐκλογίμων καὶ ἐκλογῆς Μητροπολιτῶν», ἄρ. 8 (Φ.Ε.Κ. 272 Α' / 17 Δεκ. 1959), ἐν Βαρνάβας Δ. Τζωρτζάτος, ξ.ά., σ. 323.

19. Ν.Δ. 126/1969 «Περὶ καταστατικοῦ χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἄρ. 5, παρ. 30. Διοικητικὰ Κεντρικὰ Ὅργανα καὶ ἄρ. 10, παρ. 30. Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος (Φ.Ε.Κ. Α' / 17 Φεβρ. 1969), ΜΣΤ, σσ. 74, 76. πβ. καὶ ἄρ. 20, παρ. 2 «Περὶ τῶν καθηκόντων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέων» τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 1 «Περὶ ὀργανισμοῦ διοικήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σωμάτων καὶ ὀργάνων», ΜΣΤ, σ. 275.

20. Ν.Δ. σ. 220 καὶ Βαρνάβας Δ. Τζωρτζάτος, Οἱ βασιτικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως, Θεολογία, ΜΗ (1977), σσ. 444-487, 658-708.

21. Κ. Γ. Μπόνης, «Ἐκκλησία». Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ΜΣΤ, σ. 6, ἢ ΜΗ, σσ. 12-13, ἢ ΜΘα, σ. 31, ἢ Να, σ. 40.

22. Α, σ. 1.

23. Ὡστε ὁ πρῶτος τόμος Α (1923-1924) καὶ ὁ δεῦτερος Β (1924).

24. «Ἐκκλησία», ΚΒ, σ. 14.

25. «Ἐκκλησία», ΚΒ, σ. 14. Ἐξ ἄλλου εἰς τὸ πρακτικὸν συνεδρία τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 11ης Ἀπριλίου 1944 σημειοῦται ὅτι διεκόπη ἡ ἐκδοσις τοῦ Δελτίου ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1944 «λόγῳ τρόπου καθ' ὃν ἠσκειτο ἡ λογοκρισία τῆς πρῶν Ἱταλικῆς κατοχῆς» (Κώδις πρακτικῶν 1). Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην, ὅπως καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς εὐχαριστήσω τὸν κ. Χρ. Ἀρβανίτην, διαχειριστὴν σήμερον τῆς «Ἐκκλησίας», ὁ ὁποῖος εὐχαρίστως ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσίν μου τὸ χειρόγραφον τοῦ εὔρητρίου τῶν Κωδικῶν Πρακτικῶν τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τῆς «Ἐκκλησίας», τὸ ὁποῖον συντάξεν.

26. «Ἀήλωσις», ΚΑ, σ. 1. «Ἐκκλησία», ΚΒ, σ. 14.

27. «Τὸ πνεῦμα τοῦ ἀλέθρου», ΚΒ, σσ. 1-2.

28. «Ἡ Ἐκκλησία», ΚΓ, σ. 22.

29. «Ἀήλωσις», ΙΖ, σ. 308.

30. πβ. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ξ.ά., Θεολογία, ΛΘ (1968) σ. 459.

31. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ξ.ά., Θεολογία, ΛΘ, (1968), σ. 459.

32. ΚΘ, σσ. 366-367.

33. ΛΔ, σσ. 137-192.

34. ΑΔ, σσ. 477-536.

35. ΛΔ, σ. 537.

36. ΜΒ, σσ. 537-540.

37. ΜΒ, σσ. 557-580.

38. ΜΒ, σ. 581.
39. Ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας ἀριθμεῖται ὡς 22.
40. ΜΔ, σσ. 721-784.
41. ΜΣΤ, σ. 317-336.
42. ΜΣΤ, σ. 369-372.
43. ΜΣΤ, σσ. 389-440.
44. ΜΣΤ, σσ. 577-580.
45. ΜΖ, σσ. 33-36.
46. ΜΖ, σσ. 141-168.
47. ΜΖ, σσ. 217-300.
48. ΜΖ, σσ. 317-318.
49. ΜΖ, σσ. 351-356.
50. ΜΖ, σσ. 509-524.
51. ΜΖ, σσ. 565-580.
52. ΜΗ, σσ. 49-64.
53. ΜΗ, σσ. 113-132.
54. ΜΗ, σσ. 361-392.
55. ΜΗ, σσ. 417-448.
56. ΜΘα, τ. 1-24, σσ. 1-712.
57. ΜΘα, τ. 1-4, σσ. 1-224.
58. ΜΘγ, τ. 1, σσ. 1-56. πβ. *Κ. Γ. Μπόνης*, *Εὐκλεῆς πενηνταετηρὶς κ.λ.*, Να, σσ. 273-277.
59. Προφανῶς ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Σχεδίου Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπείας τοῦ ἔτους 1914. *Βαγράβας Δ. Τζωρτζᾶτος*, Ἡ καταστατικὴ νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Ἐν Ἀθήναις 1967, σ. 386. πβ. καὶ σημειώσεις 15.
60. Ὁ Ἀρχιμ. *Θεόκλητος Παναγιωτόπουλος* διετέλεσεν ἐν συνεχείᾳ Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ὡς Σταυρουπόλεως, Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας (1931-1944), Πατρῶν (1944-1957) καὶ Ἀρχιεπισκόπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος (1957-1962).
61. τ. 10 τῆς 4ης Ἀβγ. 1928, Α, σ. 84.
62. Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας *Ἀμβρόσιος Νικολαΐδης* ἀπέθανεν ὡς Μητροπολίτης Φθιώτιδος.
63. Ὁ Ἀρχιμ. *Γερμανὸς Ρουμπάνης* διετέλεσεν ἐν συνεχείᾳ Μητροπολίτης Κεφαλληνίας (1934-1951) καὶ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας (1951-1964).
64. Να, σ. 208.
65. Ὁ νῦν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος *Σεραφεῖμ Α' ὁ Τίμας*.
66. Να, σ. 272.
67. Να, σσ. 328, 631, 632.
68. *Νικ. Θ. Μπουγάτσος*, ξ.ἀ., *Θεολογία*, ΛΘ (1968), σ. 459.
69. Περὶ τῶν σωζομένων σήμερον κωδίκων πρακτικῶν τῆς Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ βλ. σημειώσεις ὑπ' ἀριθμὸν 1, ἐνθα ἡ βιβλιογραφία.
70. «*Χρονικὰ Ἐκκλησίας Ἑλλάδος*», Ζ, σ. 135.
71. Περὶ τοῦ Ἀ. *Φυτράκη* βλ. *Στ. Γ. Παπαδόπουλος*, *Φυτράκης Α.*, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, τόμος 12, σσ. 10-11.
72. Πρακτικὰ συνεδρίας τῆς Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 6ης Ἀπριλίου 1945 (*Κώδιξ πρακτικῶν 1*).
73. *Ἰωάννης Ν. Καρμίρης*, *Παπαμιχαὴλ Γρηγόριος*, *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, τόμος 9, σσ. 1198-1201.
74. Περὶ τῆς ἐγνωσμένης εἰδικότητος τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν διεθύνειν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν βλ. *Ἰωάννης Ν. Καρμίρης*, ξ.ἀ., σσ. 1198-1201.
75. «*Γρηγόριος Χ. Παπαμιχαὴλ*», ΔΓ, σσ. 33-34.
76. Ὅλοι οἱ βιογράφοι τοῦ *Γρηγορίου Παπαμιχαὴλ* ἀναφέρουν ὡς ἀδιάκοπτον τὴν θητείαν του ἐν τῇ διευθύνσει τῆς «*Ἐκκλησίας*». *Ἰωάννης Ν. Καρμίρης*, ξ.ἀ., *Ἰάκωβος Κλεόμβροτος, Μητροπολίτης Μυτιλήνης*, Ὁ Γρηγόριος Χ. Παπαμιχαὴλ καὶ τὸ ἔργον του, ΔΓ, σσ. 36-43, τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Γρηγόριος Χ. Παπαμιχαὴλ καὶ τὸ ἔργον του, ΜΓ, σσ. 252-256, 271-274, *Β. Βέλλας*, Ὁ Γρηγόριος Παπαμιχαὴλ, ΔΓ, σσ. 34-36.
77. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 31ης Ὀκτ. 1939 (*Κώδιξ πρακτικῶν 1*).
78. Πρακτικὰ συνεδρίας τῆς Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 6ης Ἀπριλίου 1945 (*Κώδιξ πρακτικῶν 1*) καὶ πρᾶξις παραδόσεως καὶ παραλαβῆς διαχειρίσεως καὶ διεκπεραιώσεως τῆς 20ῆς Ἰανουαρίου 1945 (*Κώδιξ πρακτικῶν 1*).
79. ΔΓ, σσ. 80 καὶ 96.
80. Η, σσ. 16, 24, 32, 40, 48, 56, 64, 80, 88, 96, 104, 112, 120, 128, 144, 151, 160, 168, 176, 184, 192, 200, 208, 216, 224, 232, 240, 248, 256, 264, 272, 280, 288, 296, 306, Θ, σσ. 80, 88, 96, 104, 112, 128, 144, 152, 160, 167, 176, 184, 182, 200, 208, 216, 224, 240, 256, 272, 288, 304, 400, 408, 416, 432, Ι, σσ. 16, 24, 32, 40, 48, 64, 72, 80, 86, 102, 110, 114, 160, 176, 208, 224, 288, 382. πβ. καὶ *Νικ. Θ. Μπουγάτσος*, ξ.ἀ., *Θεολογία*, ΛΘ (1968), σ. 459.
81. ΙΓ, σσ. 32, 64, 104.
82. * «*Χρονικὰ Μητροπόλεως Ἀθηνῶν*», Α, σ. 219. Πρόκειται περὶ τοῦ μετέπειτα Μητροπολίτου Κῶου *Ἐμμανουήλ*, ἀπαθανόντος ὡς Μητροπολίτου Μεσημβρίας.
83. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 24ης Φεβρ. 1938 (*Κώδιξ πρακτικῶν 1*).
84. Περὶ τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου *Ἐμμανουήλ Γ. Μυτιλη-*

ναίου βλ. Σήφης Κόλλιας, Μυτιληνίως Ἐμμανουήλ, Ὁρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 9, στ. 269-270.

85. «Ἐκκλησία», ΙΑ, σ. 97.

86. * «Χρονικά Ἐκκλησίας Ἑλλάδος», ΙΓ, σσ. 341-342.

87. Ζ, σσ. 160, 168, 176, 254, 270, 286, 302, 318, 366, 374, 382, 390, 398, Η, σσ. 16, 24, 32, 40, 48, 56, 64, 80, 88, 96, 104, 112, 120, 128, 144, 151, 160, 168, 176, 184, 192, 200, 208, 216, 224, 232, 240, 248, 256, 264, 272, 280, 288, 296, 304. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τόμον Θ (1931) ὑπάρχει σημείωμα εἰς τὰ «Χρονικά» περὶ διορισμοῦ καὶ τοῦ Β. Ἐπιτροπῶν ὡς μέλους τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς «Ἐκκλησίας», χωρὶς νὰ ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπιτροπῶν. Θ, σσ. 221-223. πβ. καὶ Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ἔ.ἀ., Θεολογία, ΛΘ (1968), σ. 459.

88. Πρακτικά συνεδριῶν τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 20ῆς Ἰαν. 1945, 6ης Ἀπρ. 1945 καὶ 11ης Φεβρ. 1946.

89. ΚΒ, σ. 16, ΚΕ, σ. 144. πβ. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ἔ.ἀ., Θεολογία, ΛΘ (1968), σ. 459 καὶ πρακτικά συνεδρίας τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 1ης Ἰουλίου 1948 (Κώδιξ πρακτικῶν 1).

90. Περὶ τοῦ Ἰωάννου Α. Παπαδοπούλου βλ. Ἰωάννης Σπ. Ράμφος, Παπαδόπουλος Ἰωάννης, Ὁρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 9, στ. 1188-1189.

91. ΚΕ, σσ. 240 καὶ 304. πβ. καὶ Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ἔ.ἀ., Θεολογία, ΛΘ (1968), σ. 459. πβ. πρακτικά συνεδρίας τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 1ης Ἰουλίου 1948 (Κώδιξ πρακτικῶν 1).

92. Περὶ τοῦ Σοφοκλέους Α. Λάλη, βλ. Β. Μουστάκης, Λάλης Σοφοκλής, Ὁρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 8, στ. 434.

93. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 20ῆς Ἰαν. 1945 (Κώδιξ πρακτικῶν 1).

94. Τὰ ἀρκτηκίεζα Ε.Γ.Μ., ἀντὶ ὑπογραφῆς, ὑπὸ τὰ ἄρθρα «Τὸ χαρμόσυνον πεντηκοστήριον», ΚΖ, σσ. 161-162 καὶ «Αἱ σύγχρονοι λογίαι», ΚΖ, σσ. 178-179, εἰς τὰ περιεχόμενα τῶν οἰκείων τευχῶν, ὑπ' ἀριθμοὺς 11 τῆς 1ης Ἰουνίου 1950 καὶ 12 τῆς 15ης Ἰουνίου 1950, ἀποδίδονται ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Τῆς συντάξεως». Ὁμοίως ὑπὸ τὰ αὐτὰ ἀρκτηκίεζα δημοσιεύονται καὶ τὰ ἄρθρα «Ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ», ΚΗ, σ. 203, καὶ «Κήρυξ ἀληθοῦς ἀνθρωπισμοῦ», ΚΗ, σσ. 217-218, τὰ ὅποια εἰς τὰ κατὰ τεύχη περιεχόμενα ἀποδίδονται καὶ πάλιν εἰς τὴν «Σύνταξιν».

95. Ἀπὸ τοῦ τ. 8-9 τῆς 1ης-15ης Ἀπρ. 1952. βλ. καὶ ΚΘ, σ. 144.

96. τ. 8 τῆς 17ης Ἀπρ. 1956. βλ. ΛΓ, σ. 168.

97. πβ. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ἔ.ἀ., Θεολογία, ΛΘ (1968), σ. 459.

98. Πρακτικά συνεδρίας τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 19ης Ἰαν. 1957 (Κώδιξ πρακτικῶν 2).

99. Ἐμμεσος ἀναφορὰ εἰς τὰ πρακτικά συνεδρίας τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 8ης Ἰουλίου 1949 (Κώδιξ πρακτικῶν 1).

100. Πρόκειται περὶ κληρικοῦ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

101. Περὶ τοῦ Στ. Μπαϊρακτάρη, βλ. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, «Χριστιανικὴ Πεννιές», Ὁρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 12, στ. 176.

102. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 1ης Ἰουλίου 1948 (Κώδιξ πρακτικῶν 1).

103. Ἰωάννης Ν. Καρμίρης, ἔ.ἀ.

104. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς γνωστόν, σήμερον στερεῖται ἐπίσημου δημοσιογραφικοῦ ὄργανου ἀπὸ τῆς διακοπῆς τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ὁρθοδοξίας», κατὰ τὸ ἔτος 1963 καὶ τοῦ «Ἀποστόλου Ἀνδρέου».

105. «Ἡ πρώτη εἰκοσιπενταετηρίς», ΚΕ, σ. 394.

106. Κ. Γ. Μπόνης, Εὐκλεῆς πεντηκονταετηρίς τῶν περιδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία», ΝΑ, σσ. 273-277.

107. «Ἐφημέριος», ΚΘ, σ. 25. πβ. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ἔ.ἀ., Θεολογία, ΛΘ (1968), σ. 678.

108. ω, Πνευματικὴ κίνησις, ΛΑ, σ. 30.

109. Ὁ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Ἰερώνυμος Α' Κοτσώνης, βλ. καὶ Εὐάγγ. Θεοδώρου, Κοτσώνης Ἰερώνυμος, Ὁρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 7 στ. 919-921.

110. ΙΗ, σσ. 20, 28 καὶ 60.

111. Ἐν τῷ μεταξύ ἐχειροτονήθη εἰς Πρεσβύτερον κατὰ Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1940 καὶ προχειρίσθη εἰς Ἀρχιμανδρίτην.

112. Πρακτικά συνεδριῶν τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου ἀπὸ τῆς 29ης Νοεμβρίου 1941 μέχρι καὶ τῆς 11ης Ἀπριλίου 1944. (Κώδιξ πρακτικῶν 1).

113. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 20ῆς Ἰαν. 1945 (Κώδιξ πρακτικῶν 1).

114. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 8ης Δεκ. 1941 (Κώδιξ πρακτικῶν 1).

115. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 8ης Δεκεμβρίου 1941 (Κώδιξ πρακτικῶν 1).

116. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 24ης Ἰουλίου 1942 (Κώδιξ πρακτικῶν 1).

117. Περὶ τοῦ Θεοδοσίου Κ. Σπεράντσα βλ. Β. Μουστάκης, Σπεράντσα Θεοδόσιος, Ὁρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία, τόμος 11, στ. 374.

118. Συγκεκριμένως ἀπὸ τοῦ τ. 9-10 τῆς 1ης Μαΐου 1956. βλ. ΛΓ, σ. 200.

119. Μέχρι καὶ τοῦ τ. 6 τῆς 15ης Μαρτ. 1968. βλ. ΜΕ. σ. 152.

120. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 24ης Ἰαν. 1958 (Κώδιξ πρακτικῶν 2).

121. Είς τόν τόμον ΑΓ, σσ. 434-436, αναδημοσιεύεται ἀφήγημα τοῦ Α. Παπαδιαμάντη.
122. Πρακτικά συνεδρίας τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 24ης Ἰαν. 1958. (Κώδιξ πρακτικῶν 2).
123. ΑΔ, τ. 9 τῆς 20ῆς Ἀπρ. 1957.
124. ΑΔ, τ. 24 τῆς 15ης Δεκ. 1957.
125. πβ. καί πρακτικά συνεδριῶν τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῶν 28ης Μαΐ. 1958, 1ης Ἀπρ. 1959 (Κώδιξ πρακτικῶν 2).
126. Ὡς παράρτημα τῆς «Ἐκκλησίας» φέρονται νά ἔχουν κυκλοφορήσει κατὰ τὸ ἔτος 1923 καί τὰ «Πρακτικά Πανορθοδόξου Συνεδρίου» (Κωνσταντινούπολις, Μάιος 1923). * «Χρονικά», Α, σ. 50. πβ. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ἔ.ἀ., Θεολογία, ΑΘ (1968), σ. 459.
127. Πρακτικά συνεδριῶν τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῶν 10ης Δεκ. 1965, 14ης Μαρτ. 1966 καί 13ης Φεβρ. 1967 (Κώδιξ πρακτικῶν 3).
128. ΑΖ, σ. 2, ΑΗ, σ. 2. πβ. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ἔ.ἀ., Θεολογία, ΑΘ (1968), σ. 459 καί πρακτικά συνεδρίας τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 19ης Ἰαν. 1957 (Κώδιξ πρακτικῶν 2).
129. Πρακτικά συνεδρίας τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 18ης Μαρτ. 1961 (Κώδιξ πρακτικῶν 2).
130. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 24ης Ἰαν. 1958 (Κώδιξ πρακτικῶν 2).
131. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 1ης Ἀπριλίου 1959 (Κώδιξ πρακτικῶν 2).
132. ΑΓ (1956), σ. 194 κ.έ.. Ἄλλωστε ἀλλάζει καί ὁ τίτλος καί μετονομάζονται εἰς «Ἐκκλησιαστικά Χρονικά».
133. ΑΓ, σ. 248.
134. ΑΓ, σ. 248.
135. ΑΓ, σ. 248.
136. ΜΕ, σ. 155.
137. «Πρὸς ἀνακούφισιν τῆς τιμίας πολιᾶς», ΜΕ, σ. 162.
138. Περὶ τοῦ Κ. Γ. Μπόνης βλ. Π. Κ. Χρήστου, Μπόνης Κωνσταντῖνος, Ὁρθοπεδικὴ καί Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμος 9, σσ. 182-184.
139. ΜΕ, σ. 155.
140. Κ. Γ. Μπόνης, ἔ.ἀ., ΜΕ, σσ. 153-154.
141. Πρακτικά συνεδρίας τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 4ης Ἀπρ. 1968 (Κώδιξ πρακτικῶν 3).
142. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 23ης Ἰαν. 1969 (Κώδιξ πρακτικῶν 3).
143. Ἡ προσπάθεια διὰ τὴν σύνταξιν κανονισμοῦ τοῦ δελτίου χρονολογεῖται εἰς τοὺς κώδικας πρακτικῶν τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου ἀπὸ τῆς 6ης Ἀπριλίου 1945, χωρὶς ὅμως ποτὲ νὰ πραγματοποιηθῇ. βλ. Πρακτικά συνεδριῶν Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῶν 6ης Ἀπρ. 1945 (Κώδιξ πρακτικῶν 1) καί 27 Ἰουν. 1964 (Κώδιξ πρακτικῶν 3).
144. Πρακτικά συνεδριῶν Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 23ης Ἰαν. 1969 καί 29 Μαρτίου 1969 (Κώδιξ πρακτικῶν 3).
145. ΜΕ, τ. 21-22, σσ. 501-569.
146. ΜΣΤ, τ. 22-23, σσ. 469-512.
147. ΜΖ, τ. 6-7, σσ. 77-98.
148. ΜΖ, τ. 6-7, σσ. 99-103.
149. Τὸ ἀναγγελθὲν ἀφιερωματικὸν τεῦχος εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Τρίκκης καί Σταγῶν κυροῦ Διονυσίου Χαραλάμπους (βλ. «Ἡ πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ Μητροπολίτου Τρίκκης καί Σταγῶν», ΜΖ, σ. 27) οὐδέποτε ἐξεδόθη.
150. Τοιοῦτοι θεωροῦνται οἱ ἐξῆς:
1. Κωνσταντῖνου Γ. Μπόνης, Κατήχησις καί λειτουργικὴ. Ἐκδόσεις περιοδικοῦ «Ἐκκλησία». Ἀθήναι. ἔ.χ.
 2. Δημήτριος Σ. Φερούσης, Ἡ Ἐκκλησία μιλάει στὰ νιάτα. Ἐκδοση περιοδικοῦ «Ἐκκλησία». Ἀθήνα 1977.
- Ὡς ἐκδοθέντες ὅμως μετὰ τὸ ἔτος 1973, δὲν εὐρετηρίαζονται εἰς τὸ παρὸν εὐρετήριον: ΑΗ εὐρετήριον «Αἱ ἐκδόσεις τῆς «Ἐκκλησίας», σ. 1068.
151. Κ. Γ. Μπόνης, «Ἐὐκλεῆς πεντηκονταετηρίς κ.λ.», Να, σσ. 273-277.
152. Περὶ τοῦ εὐρετηρίου τῆς «Ἐκκλησίας» βλ. τὸ δεῦτερον μέρος τῆς παρούσης εἰσαγωγῆς, σσ. λζ'-εβ'.
153. Κ. Γ. Μπόνης, Ἡ τήρησις τῆς ἐντολῆς, ΜΕ, σσ. 153-154.
154. Ὁ Τρ. Κῶσιτις ἀπεβίωσε τὴν 18ην Μαΐου 1970. Κ. Γ. Μπόνης, Τραϊανὸς Κῶσιτις, ΜΖ, σσ. 302-303.
155. Περὶ τοῦ Ἰωάν. Χ. Κωνσταντινίδου βλ. Β. Μουστάκης, Κωνσταντινίδης Ἰωάννης, Ὁρθοπεδικὴ καί Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμος 7, σσ. 1239-1240.
156. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 27ης Ἰουνίου 1976 (Κώδιξ πρακτικῶν 3).
157. Πρακτικά συνεδρίας Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 11ης Ὀκτ. 1968 (Κώδιξ πρακτικῶν 3).
158. «Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας», Α, σ. 1. «Ἐγκύκλιος Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐπισήμου αὐτῆς δελτίου, πρὸς τοὺς σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς Ἀυτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», Α, σ. 2. Κ. Γ. Μπόνης, «Ἐκκλησία», ΜΣΤ, σ. 6, ἢ ΜΗ, σσ. 12-13, ἢ ΜΘα, σ. 31, ἢ Να, σ. 40.
159. Ζ, σ. 173.
160. Τρόπον τινὰ ἐπισημοποιεῖται παλαιότερα σκέψις, νὰ παρακολουθῆται ἰδιαίτερος, νὰ παρουσιάζηται, νὰ σχολιάζηται

ται ή επί θεμάτων αφορώντων εις την Ἐκκλησίαν ἀρθρογραφία τοῦ ἑλληνικοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ τύπου. πβ. «Κατὰ τῆς χαρτοπαιξίας», Α, σ. 58.

161. Ἀπὸ τοῦ τ. 16 τῆς 10ης Σεπτ. 1941. βλ. ΙΘ, σ. 151, Κ, σ. 70.

162. Αἱ ἐγκύκλιοι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἄλλοτε ἐδημοσιεύοντο εἰς εἰδικὴν στήλην, ὑπὸ ἴδιον τίτλον, ἀργότερον ἀπαντῶνται καὶ ἐντὸς τῶν «Χρονικῶν».

163. Ἡ διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ εἰς σημειώματ' αὐτῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ χρονικά τῆς Ἐκκλησίας» εἰς τὴν σ. 34 τοῦ τόμου ΛΔ (1957), ἠναγκάσθη νὰ σημειώσῃ ὅτι ἡ δημοσίευσίς ἐν τοῖς «Χρονικοῖς» πτυχῶν ἐκ τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἄλλων ὀρθόδοξων ἢ ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν οὐδόλως σημαίνει ἀναγνώρισιν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τῆς κανονικότητος αὐτῶν.

164. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου Α' τοῦ Κοτσῶνη πληθώρα ἐκτενῶν σημειωμάτων χρονικῶν ἐπισκέψεων, περιοδεῶν, χειροτονιῶν, κηδεῶν κ.λ. ἐδημοσιεύθησαν ἐκ συστήματος ἐκτὸς τοῦ χώρου τῶν ἐκκλησιαστικῶν χρονικῶν. βλ. ΜΔ-Να.

165. τ. ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Δωροθέου Γ' τοῦ Κοτταρά εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας, ΛΔ, τ. 9, τῆς 20ῆς Ἀπρ. 1957, καὶ τ. ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἐκατονταετίαν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμου, ΛΔ, τ. 24 τῆς 15ης Δεκ. 1957.

166. ΚΒ, σσ. 48, 95-96, ΚΔ, σσ. 28-30, 188-190, 207, 220-223, ΚΕ, σσ. 80, 141-143, 159-160, 256, 286-288, 318-319, ΚΣΤ, σσ. 47-48, ΚΖ, σσ. 143-144, 158-159, 175, 405, ΚΗ, σσ. 78-79, 95-96, ΚΘ, σσ. 28-30, 109-110, 141-142, 236-237, 334-335, ΛΑ, σσ. 30, 62.

167. ΚΒ, σ. 16.

168. Ἀπὸ τοῦ τ. 13 τῆς 1ης Ἰουλίου 1956. «Ἀνακοίνωσις», ΛΓ, σ. 248.

169. ω, Πνευματικὴ κίνησις, ΛΑ, σ. 30. πβ. «Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸ ιε' ἔτος», ΙΕ, σ. 3. «Σπουδαία συμβολή», ΚΒ, σ. 14-15.

170. Βιβλιογραφικῶς τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1973 ἀριθμεῖται εἰς πενήτηντα ἕνα ἔτη, ἐφ' ὅσον ὅμως κατὰ τὸ ἔτος 1943 δὲν κυκλοφορεῖ τὸ δελτίον, καὶ ἡ ἀρίθμησις τῶν τόμων τοῦ δὲν προσμετρεῖται κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὁ ἀριθμὸς τῶν τόμων τοῦ περιοδικοῦ κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα ἐμφανίζεται ὡς πενήτηντα.

171. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἀριθμὸς ἀναφέρεται μόνον εἰς τοὺς συνεργασθέντας μὲ τὸ περιοδικόν, καὶ δὲν περιλαμβάνει τοὺς δημοσιεύσαντας ἑγγραφοὺς, ὑπὸ πᾶσαν ἔνοιαν, εἰς αὐτό.

172. Εὑρετήριον ΛΖ' Τὰ ἀφιερώματα τῆς «Ἐκκλησίας», σσ. 1065-1067.

173. Εὑρετήριον ΛΗ'. Αἱ ἐκδόσεις τῆς «Ἐκκλησίας», σ. 1068.

174. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἑλλάς. 1. Οἱ νόμοι, σσ. 3-7.

175. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἑλλάς. 2. Τὰ διατάγματα, σσ. 8-12.

176. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἑλλάς. 3. Αἱ ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις, σ. 13.

177. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἑλλάς. 4. Αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις, σ. 14.

178. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἑλλάς. 5. Αἱ εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις, σ. 14.

179. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἑλλάς. 6. Τὰ σχέδια νόμων, σσ. 14-15.

180. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἑλλάς. 7. Αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις, σσ. 15-17.

181. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἑλλάς. 8. Αἱ γνωμοδοτήσεις, σσ. 17-20.

182. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἑλλάς. 9. Αἱ ἐπερωτήσεις, σ. 20.

183. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἑλλάς. 10. 10. Τὰ ἑγγραφα, 11. Αἱ ἀνακωνώσεις καὶ αἱ δηλώσεις, σσ. 20-34.

184. Πίναξ Α'. Αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί. β. Τὰ ξένα κράτη, σσ. 34-42.

185. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, 1. Ἱερά Σύνοδος, 2. Συννοδικοὶ ὀργανισμοί, σσ. 34-93.

186. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, 3. Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, σσ. 93-118.

187. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. α. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, 4. Ἱ. Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας-69. Ἱ. Μητρόπολις Χίου, σσ. 118-145.

188. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. β. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, σσ. 146-160.

189. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. γ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας, σσ. 160-164.

190. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. δ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας, σσ. 165-167.

191. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ε. Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων, σσ. 167-171.

192. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. στ. Ἡ Ἐκκλησία Ρωσίας, σσ. 171-174.

193. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ζ. Ἡ Ἐκκλησία Σερβίας, σσ. 174-177.

194. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. η. Ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας, σσ. 177-179.

195. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. θ. Ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας, σσ. 179-181.

196. Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ι. Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου, σσ. 181-184.

- 197 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ια. Ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας, σσ. 184-185.
- 198 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ιβ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλβανίας, σ. 185.
- 199 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ιγ. Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, σσ. 186-187.
- 200 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ιδ. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Παλαιοκαθολικῶν, σσ. 187-188.
- 201 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ιε. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Εὐαγγελικῶν-Διαμαρτυρομένων, σ. 188.
- 202 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ιστ. Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία, σσ. 189-191.
- 203 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ιζ. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Αἰθιοπίας, σ. 192.
- 204 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ιη. Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία, σσ. 192-193.
- 205 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. ιθ. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Κοπτῶν, σ. 193.
- 206 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. κ. Ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις, σσ. 194-195.
- 207 Πίναξ Β'. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί. κα. Οἱ Ἑβραῖοι, σ. 196.
- 208 Πίναξ Γ'. Τὰ μελετήματα, σσ. 197-309.
- 209 Πίναξ Δ'. Αἱ προσφωνήσεις καὶ οἱ λόγοι, σσ. 310-354.
- 210 Πίναξ Ε'. Αἱ περιστατικαὶ εἰδήσεις, αἱ ἀκολουθίαι καὶ αἱ λειτουργίαι, σσ. 355-358.
- 211 Πίναξ ΣΤ'. Τὸ θεῖον κήρυγμα, σσ. 359-365.
- 212 Πίναξ Ζ'. Ἡ παρατηρήσεων στήλη, σσ. 366-496.
- 213 Πίναξ Η'. Τὰ ἀνά τὸν τύπον, σσ. 497-498.
- 214 Πίναξ Θ'. Τὰ λογοτεχνικὰ κείμενα, σ. 499.
- 215 Πίναξ Υ'. Ἡ κριτικὴ τοῦ βιβλίου, σσ. 500-552.
- 216 Πίναξ ΙΑ'. Τὰ νέα βιβλία καὶ περιοδικά, σσ. 553-560.
- 217 Πίναξ ΙΒ'. Τὰ γράμματα πρὸς τὴν σύνταξιν, σσ. 561-564.
- 218 Πίναξ ΙΓ'. Ἡ ἀλληλογραφία, σσ. 565-567.
- 219 Πίναξ ΙΔ'. Τὰ χρονικά, σσ. 573-782.
- 220 Πίναξ ΙΕ'. Αἱ εἰκόνες καὶ τὰ σχέδια, σσ. 783-790.
- 221 Πίναξ ΙΣΤ'. Αἱ φωτογραφίαι, σσ. 791-813.
- 222 Πίναξ ΙΖ'. Τὰ αὐτόγραφα, σσ. 814-815.
223. Μέχρι καὶ τοῦ τ. 21 τῆς 1ης Νοε. 1951. ΚΗ, σ. 248.
224. Ἀπὸ τοῦ τεύχους 22 τῆς 15ης Νοε. 1951. Β. Βέλλας, Τὸ ἐκκλησιαστικὸν τυπογραφεῖον, ΚΗ, σσ. 249-250, «Τὸ τυπογραφεῖον μας», ΚΗ, σ. 262.
225. τ. 12 τῆς 15ης Ἰαν. 1959
226. Μ, σσ. 308 καὶ 332.
227. Μέχρι καὶ τοῦ τόμου ΜΔ, τ. 2 τῆς 15ης Ἰαν. 1967. ΜΔ, σ. 56.
228. Ἀπὸ τοῦ τ. 3 τῆς 1ης Φεβρ. 1967. ΜΔ, σ. 88.
229. ΜΣΤ, σ. 16
230. Α, σσ. 267, 298, 299 ἀντὶ 268, 269, 270, Δ, σ. 384→387, ΣΤ, σσ. 140→145, 328→339, ΙΕ, σ. 216→227, ΜΑ, σσ. 544→565.
231. Ε, σσ. 255, 256, ΣΤ, σσ. 136, 133, 134, ΙΑ, σσ. 367, 368, 367, 368, ΙΕ, σσ. 191, 192, 191, 192.
232. ΙΕ, εἰς τὰ τ. 1-2, σ. 3.
233. ΙΗ, σσ. 140, 139, 140.
234. Ἀπὸ τοῦ τ. 3 τῆς 19ης Ἰαν. 1929. Ζ, σ. 3.
235. Ἀπὸ τοῦ τ. 1-2 τῆς 14ης Ἀπρ. 1945. ΚΒ, σ. 2.
236. Ἀπὸ τοῦ τ. 1 τῆς 13ης Ἰαν. 1940. ΙΗ, σσ. 16-19.
237. Ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ τ. 14 τῆς 11ης Αὐγ. 1941, 15 τῆς 25ης Αὐγ. 1941 καὶ 16 τῆς 10ης Σεπτ. 1941.
238. Ἀπὸ τοῦ τ. 1-2 τῆς 14ης Ἀπρ. 1945. ΚΒ, σ. 1.
239. Πρόκειται διὰ τὰ τ. τῆς 1ης Φεβρ. 1944 καὶ 1ης Μαρτ. 1944. Ἄς σημειωθῇ ὅτι εἰς τὰ τ. αὐτὰ δημοσιεύονται μόνον νόμοι καὶ ἐγκύκλιοι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.
240. ΚΓ, σσ. 118-119.
241. Α, Β καὶ Γ.
242. Τὸ ἄρθρον «Ὁ τύπος τῆς οὐσίας» εἰς μὲν τὸ τ. δημοσιεύεται ἀνωνύμως, ἐνῶ εἰς τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου ἀποδίδεται εἰς τὸν Γρ. Χ. Παπαμιχαήλ. Ι, σσ. 65-66, 444-446.
243. Τὸ μελέτημα «Τὶ γράφουν οἱ πατέρες τῆς Μεγίστης Λαύρας περὶ τῶν παλαιοσημερολογικῶν», εἰς συνεχείας, δημοσιεύεται ἐν τῷ περιοδικῷ ἀνωνύμως, ἐνῶ εἰς τὰ περιεχόμενα ἀποδίδεται εἰς τὸν Ἑμμ. Γ. Μυτιληναῖον. ΙΒ, σσ. 9-11, 35-36, 44-45, 414-416.
244. Εἰς τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου ΙΓ ἢ «Παρατηρήσεων στήλη» ἀποδίδεται ἐν τῷ συνόλω τῆς εἰς τὸν Γρ. Χ. Παπαμιχαήλ, ἐνῶ εἰς τὰς κατὰ τεύχη δημοσιεύσεις τῶν σημειωμάτων οὐδεμίαν ἀνευρίσκεται ὑπογραφή. ΙΓ, σσ. 10-12, 20-22, 29-31, 38-39, 46-47, 52-53, 61-62, 68-69, 76-77, 85-87, 94-95, 100-101, 108-109, 117-120, 133-135, 145-147, 159, 165-166, 180-182, 190-191, 197-199, 205-207, 221-222, 236-238, 252-254, 264-267, 281-283, 299-300, 309-311, 317-318, 327, 334-335, 340-341, 348-350, 357-358, 364-365, 372-374, 382-383, 390-391, 397-398, 408-410, 413-416.
245. Φαίνεται ὅτι καὶ οἱ κατὰ καιροὺς Μακ. Ἀρχιεπίσκοποι Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος διωχέτευον εἰς τὴν «Παρατηρήσεων στήλην» σημειώματά τους ἐπίκαιρα, τὰ ὁποῖα ὅμως, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν, ἐν τέλει συνήθειαν, ἐδημοσιεύοντο ἀνωνύμως. «Τὸ κύκνειον τῆς γραφίδος του», ΙΣΤ, σ. 359.

246. Τὸ ἄρθρον «Τὸ κήρυγμα τῶν πιστῶν» δημοσιεύεται ἀνωνόμως, εἰς τὰ περιεχόμενα ὅμως τοῦ τ. ἀποδίδεται εἰς τὴν Διεύθυνσιν. Εἶναι δὲ τότε διευθυντῆς τῆς «Ἐκκλησίας» ὁ Γρ. Χ. Παπαμιχαήλ. ΚΓ, σσ. 1 καὶ 16-17.

247. Βαρνάβας Δ. Τζωρτζᾶτος, Μητροπολίτης Κίτρους, Ἡ καταστατικὴ νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Ἐν Ἀθήναις 1967, σ. 386.

248. Βαρνάβας Δ. Τζωρτζᾶτος, ἔ.ἀ., σ. 129. πβ. * «Χρονικά», Α, σσ. 6-7 καὶ «Δήλωσις» τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, Α, σ. 362.

249. Βαρνάβας Δ. Τζωρτζᾶτος, ἔ.ἀ., σ. 234. Ν.Δ. 1358/1942 «Περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1044/1942 Ν.Δ. καὶ διπλασιασμοῦ τῆς χορηγούμενης ἐπιχορηγήσεως πρὸς τὸ δελτίον «Ἐκκλησία»», Κ, σσ. 62-63.

250. Βαρνάβας Δ. Τζωρτζᾶτος, ἔ.ἀ., σ. 272.

251. Φ.Ε.Κ. 262 Α' /3 Σεπτ. 1946.

252. ΚΓ, σσ. 44-45 καὶ πβ. Ιωάννης Ράμφος, Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν», ΚΓ, σσ. 50-51, καὶ «Ὁ ἱερός κλήρος καὶ ἡ Ἐκκλησία», ΚΓ, σ. 54.

253. Φ.Ε.Κ. 284 Α' /21 Δεκ. 1966.

254. Διαχειριστικὰ σημειώματα τοῦ λογαριασμοῦ τῆς «Ἐκκλησίας» ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἐξῆς:

α. Διαχείρισις τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» (ἐτῶν 1949-1959), ΛΗ, σ. 188.

β. Διαχειριστικὴ κατάσταση τοῦ Δελτίου «Ἐκκλησία» (ἐτῶν 1960, 1961), ΛΘ, σ. 301.

γ. Διαχείρισις τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» (ἔτους 1962), ΜΑ, σσ. 153-154.

255. Γ, σ. 32.

256. ΙΕ, σ. 248. βλ. πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς Δελτίου τῆς 20ῆς Ἰουλ. 1937 (Κῶδιξ πρακτικῶν 1).

257. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 31ης Ὀκτωβρίου 1939 (Κῶδιξ πρακτικῶν 1).

258. ΙΖ, σ. 352, καὶ ΙΗ, σ. 20.

259. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 8ης Δεκ. 1941 (Κῶδιξ πρακτικῶν 1).

260. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 20ῆς Ἰαν. 1945 (Κῶδιξ πρακτικῶν 1).

261. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 20ῆς Ἰαν. 1945 (Κῶδιξ πρακτικῶν 1).

262. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 11ης Φεβρ. 1946 (Κῶδιξ πρακτικῶν 1).

263. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 2ας Ἰουλίου 1946 (Κῶδιξ πρακτικῶν 1).

264. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 13ης Φεβρ. 1967 (Κῶδιξ πρακτικῶν 3). Ἐπ'

εὐκαιρίᾳ ἀς σημειωθῶν τοῦλάχιστον τὰ ὀνόματα τῶν ἀφανῶν ἐργατῶν τῆς «Ἐκκλησίας», εἴτε ὡς διορθωτῶν, εἴτε ὡς διεκπεραιωτῶν, τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου. Πρόκειται ἀλφαβητικῶς περὶ τῶν ἐξῆς: Κ. Βακολιάς, Ἀ. Βαλεντῆ, Χρ. Βαμβακᾶ-Λατσούδη, Δ. Βερύκιος, Κ. Γκαμούρας, Β. Ιωαννίδης, Κ. Κωνσταντόπουλος, Ἰ. Μιχαηλίδης, Ἐ. Μπώνη-Καπετανάκη, Χρ. Πελένη, Ν. Σβίγγος, Ζ. Ταυσιμελῆ, Αἰκ. Φράγκου-Παπαμιχαήλ καὶ Ἀ. Χαράλαμπος.

265. τ. 5 τῆς 28ης Ἰαν. 1924. Β, σ. 40.

266. τ. 28 τῆς 15ης Δεκ. 1969, ΜΣΤ, σ. 605.

267. Η καὶ Θ.

268. Ἦδη μὲ ἀπόφασιν τῆς Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου τῆς 13ης Ἀπρ. 1937 ἀπεφασίσθη ἡ πώλησις τοῦ «ἀρχήστου δημοσιογραφικοῦ τετυπωμένου χάρτου» (Κῶδιξ πρακτικῶν 1). Μετὰ τὴν λαίλαπα τῆς κατοχῆς εἰς τὴν πρᾶξιν παραδόσεως καὶ παραλαβῆς τῆς διαχειρίσεως εἰς τὸν Ἀ. Φυτράκη κατὰ τὴν 20ὴν Ἰαν. 1945 σημειοῦνται ὡς παραδοθέντες οἱ ἐξῆς τόμοι κατὰ σειράς:

τόμος ἔτους 1928, 2 πλήρεις σειραὶ

τόμος ἔτους 1929, 2 ἔλλειπτεῖς σειραὶ

τόμος ἔτους 1930, 2 πλήρεις σειραὶ

τόμος ἔτους 1931, 2 ἔλλειπτεῖς σειραὶ

τόμος ἔτους 1932, 2 πλήρεις σειραὶ

τόμος ἔτους 1933, 2 πλήρεις σειραὶ

τόμος ἔτους 1934, 3 ἔλλειπτεῖς σειραὶ

τόμος ἔτους 1935, 3 ἔλλειπτεῖς σειραὶ

τόμος ἔτους 1936, 2 ἔλλειπτεῖς σειραὶ

τόμος ἔτους 1937, 3 ἔλλειπτεῖς σειραὶ

τόμος ἔτους 1938, 1 ἔλλειπτεῖς σειρὰ

τόμος ἔτους 1939, 3 ἔλλειπτεῖς σειραὶ

τόμος ἔτους 1940, οὐδεμία σειρὰ

τόμος ἔτους 1941, 12 ἔλλειπτεῖς καὶ μὴ σειραὶ

τόμος ἔτους 1942, 19 σειραὶ ἐκ διαφόρων τευχῶν. (Κῶδιξ πρακτικῶν 1).

269. Νικ. Θ. Μπουγάτσος, ἔ.ἀ., Θεολογία, ΛΘ (1968), σ. 459.

270. Ὡς τοιαῦτα σημειοῦνται τὰ ἐξῆς ἔργα:

α. Ἱερά Σύνοδος Ἐκκλησίας Ἑλλάδος. Πρακτικὰ τῆς ΙΓ' Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1-29 Νοεμβρίου 1958). Λόγοι - Πορίσματα - Εἰσηγήσεις - Μηνύματα. Ἐν Ἀθήναις 1959. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς Δελτίου τῆς 28ης Μαΐ. 1958 (Κῶδιξ πρακτικῶν 2).

β. Βαρνάβας Δ. Τζωρτζᾶτος, Μητροπολίτης Κίτρους, Καταστατικὴ Νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Ἐν Ἀθήναις 1967. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς Δελτίου τῆς 13ης Φεβρ. 1967 (Κῶδιξ πρακτικῶν 3).

γ. Κωνσταντῖνος Γ. Μπόνης, Οἱ Ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος οἱ τῶν σλάβων ἀπόστολοι καὶ ἡ βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης. Ἀθῆναι 1969. Πρακτικὰ συνεδρίας Ἐποπτεούσης Ἐπιτροπῆς Δελτίου τῆς 14ης Ἰαν. 1970. (Κῶδιξ πρακτικῶν 3).

271. Κ. Γ. Μπόνης, Εὐκλεῆς πεντήκονταετηρὶς τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Θεολογία», Να, σσ. 273-276.

272. Ἡ εἰδικὴ βιβλιογραφία ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστηρίχθη ἡ σύνταξις τοῦ παρόντος εὔρετηρίου δημοσιεύεται εἰς τὴν οἰκείαν σελίδα τοῦ ὅλου ἔργου, σ. σϛ'.

273. *M. D. Anderson*, Cambridge Authors' and printers' guides. Book indexing. Cambridge at the University press. 1971, σ. 3.

274. «Στατιστικὰ στοιχεῖα τῆς πρώτης πενηκονταετίας» εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς παρουσίας εισαγωγῆς, σσ. λβ'-λγ'.

275. Κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Εὔρετηρίου τῆς «Ἑλληνικῆς Δημοουργίας», ὠνόμασα τὸ πρῶτον μέρος αὐτοῦ ἀντιθέτως «Εὔρετήρια». Ἐκτοτε ἀπεδέχθην σιωπηλῶς ὅτι ὁ ὅρος «πίνακες», διὰ τὴν ταξινόμησιν τοῦ ὕλικου ἐνὸς περιοδικοῦ, εἶναι σαφέστερος καὶ ὅτι ὁ ὅρος «εὔρετήρια» προσιδιάζει καλλίτερον εἰς ὅ,τι ἀποτελεῖ μέσον προσπελάσεως τοῦ ὕλικου τῶν πινάκων. Ἄς προστεθῇ καὶ ἡ παρ' ἡμῶν ἔλλειψις ἐπαρκῶς σχετικῆς παραδόσεως καὶ σαφοῦς βιβλιογραφικῆς ὀρολογίας.

276. Ἔλαβον ἐγκαίρως γνῶσιν τῶν εὔρετηρίων τοῦ «Ἐρμῆ τοῦ Λογίου, 1811-1821», τὰ ὁποῖα συνέταξεν ὁ φίλος συνάδελφος Ἑμμ. Ν. Φραγκίσκος, ὁ ὁποῖος ἀρκεῖται εἰς τὴν δημοσίευσιν διαφόρων εὔρετηρίων παραπεμπτικῶν ἀπ' εὐθείας εἰς τὰς σελίδας τοῦ εὔρετηριαζομένου περιοδικοῦ, χωρὶς νὰ ταξινομηθῇ εἰς πίνακα τὰ δημοσιεύματα τοῦ «Ἐρμῆ τοῦ λογίου», ὅταν πλέον ἢ σύνταξις καὶ ἡ ἐκτύπωσις τοῦ εὔρετηρίου τῆς «Ἐκκλησίας» εἶχε προχωρήσει, ὥστε δὲν ἀπέμενε περιθώριον οὔτε καὶ διὰ προβληματισμόν.

277. Ἀδαμάντιος Στ. Ἀνεστίδης, Εὔρετήριον «Ἑλληνικῆς Δημοουργίας», σ. ιγ', 4.

278. Ἀδαμάντιος Στ. Ἀνεστίδης, ἔ.ἀ., σ. ιδ', 6, 8.

279. Ἀδαμάντιος Στ. Ἀνεστίδης, ἔ.ἀ., σ. ιδ', 6.

280. Ἀδαμάντιος Στ. Ἀνεστίδης ἔ.ἀ., σ. ιγ', 5.

281. Πρῶτον μέρος τῆς παρουσίας εισαγωγῆς Α. Ἰστορικὰ τῆς «Ἐκκλησίας», σσ. κγ'-λστ'.

282. Ἔργον τῆς βιβλιογραφίας εἶναι, ὡς γνωστὸν ἄλλωστε, ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἡ καταλογογράφησις καὶ ταξινόμησις τοῦ ὕλικου Ἡ ἀξιολόγησις αὐτοῦ εἶναι ἔργον τοῦ μελετητοῦ, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖ αὐτό.

283. Εἰς τὴν περίπτωσιν λ.χ. τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου Κλεομβρότου, ἐπειδὴ ὁ Σεβασμιώτατος ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» συνεργασίαν καὶ ὑπὸ τὸ κοσμητικὸν τοῦ ὄνομα, πρὸ τῆς χειροτονίας τοῦ εἰς Διάκονον, ἐλήφθη πρόνοια, ὥστε διὰ παραπεμπτικὸν λήμματος, τὸ λῆμμα Κλεομβρότος Εὐάγγελος νὰ παραπέμπηται εἰς τὸ συγκεντρωτικὸν λῆμμα Ἰακώβος [Κλεομβρότος] Μυτιλήνης.

284. Τοιαύτη ἐμφανίζεται ἡ περίπτωσις τοῦ Μητροπολίτου Μεσσηνίας Χρυσοστόμου Θέμελη, ὁ ὁποῖος, ὡς Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ, ἀναφέρεται ὑπὸ τὴν σημείωσιν «φροντίδι» κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐργασίας τοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου, Ἀκολουθία εὐχαριστήριος ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι τοῦ ἁγιωτάτου Ὁρους Ἄθω, Μ, σσ. 417-420 (λήμμα ὑπ' ἀριθμὸν 9116).

285. Ὡς λημματογράφησιν θεωροῦμεν τὴν ἀνάγκην ὅπως καθε δημοσίευμα (κείμενον, εἰκὼν, σχέδιον, φωτογραφία ἢ

αὐτόγραφον) ἀποκτήσῃ μίαν «βιβλιογραφικὴν ταυτότητα», ἢ ὁποία συγκροτεῖται ἐκ τῶν ἐνδείξεων συγγραφέως ἢ καλλιτέχου ἢ φωτογράφου, τοῦ τίτλου καὶ τῆς παραπομπῆς. Ἀδαμάντιος Στ. Ἀνεστίδης, ἔ.ἀ., σ. ιδ'.

286. Ἀδαμάντιος Στ. Ἀνεστίδης, ἔ.ἀ., σ. ιγ', 4-5.

287. Β, σ. 78.

288. Η, σ. 56.

289. Ἀδαμάντιος Στ. Ἀνεστίδης, ἔ.ἀ., ιγ', 3-4.

290. Οἱ τίτλοι οἱ δημοσιευόμενοι κατὰ δημοσιογραφικὴν δεοντολογίαν εἰς πολλὰς σειράς, μὲ παραλλαγὰς μεγέθους τῶν τυπογραφικῶν στοιχείων, ἀπεδελτιώθησαν ἐν τῷ συνόλω τῶν, διὰ νὰ ἀποφευχθῇ μείωσις τοῦ νοήματός των.

291. *M. D. Anderson*, ἔ.ἀ., σ. 4.

292. Εἶναι ἀνάγκη, ὅπως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς σημειωθῇ, ὅτι ἡ εἰς τὸ ἐπίσημον δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δημοσίευσις ἐγγράφων καὶ πράξεων τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας δὲν καλύπτει τὸ σύνολον τῶν πράξεων καὶ ἐγγράφων τῆς πολιτείας, οὔτε φυσικὰ καὶ τὸ σύνολον τῶν πράξεων καὶ ἐγγράφων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Συνήθως δημοσιεύεται ἐπιλογή ἐξ αὐτῶν, ἀνάλογως.

293. Ἐντὸς παρενθέσεως δίδεται ὁ αὐξων ἀριθμὸς τῶν λημμάτων, τὰ ὁποῖα συγκροτοῦν τὸν πίνακα.

294. Δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ ἐπαλήθευσις μερικῶν γνωρισμάτων τῶν νόμων, οὔτε καὶ ἡ συμπλήρωσις ὅσων ἔλειπον, διὰ τὴν ἔλλειψιν εἰδικῶν βοθημάτων. Ἄλλωστε ὁ πίναξ αὐτὸς ἀποτελεῖ ἀπλοῦν μνημόνιον διὰ τὸν ἐρευνητὴν, ὁ ὁποῖος ὀφείλει περαιτέρω νὰ κινηθῇ κατὰ τρόπον μεθοδολογικῶς γνωστὸν.

295. Περὶ τοῦ πίνακος τῶν διαταγμάτων ἰσχύουν ὅσα καὶ περὶ τοῦ προηγουμένου πίνακος τῶν νόμων. βλ. σημείωσιν προηγουμένην.

296. Ἐκ συστήματος δὲν ἀνεδημοσιεύθησαν οἱ ἀριθμοὶ πρωτοκόλλου, διεκπεραιώσεως, προτεραιότητος τῶν ἐγγράφων. Καὶ τοῦτο διότι εἰς τὴν πενηκονταετῆ ζωὴν τοῦ Δελτίου ἢ δημοσίευσις τῶν ἐγγράφων ἠκολούθησε ποικίλας μορφάς, συνήθως δὲ παρελείποντο οἱ πάσης μορφῆς ἀριθμοὶ, ὅπως ἄλλωστε καὶ αἱ χρονολογικαὶ ἐνδείξεις τῶν ἐγγράφων Ἐξ ἄλλου ὁ τυπογραφικὸς δαίμων ὁπωσδήποτε πρέπει νὰ ἠλλοίωσε μέγα μέρος αὐτῶν, ὥστε ἡ δημοσίευσις ὅλων αὐτῶν τῶν στοιχείων νὰ ἀποτελῇ διὰ τὸν μελετητὴν προσφορὰν περιττὴν, ἀν μὴ παραπλανητικὴν.

297. πβ. τρόπον δημοσίευσσεως τῶν πινάκων τῶν νόμων, διαταγμάτων καὶ τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων.

298. Ἡ ἐξαιρέσις αὐτὴ δικαιολογεῖται, ἀν δὲν ἐπιβάλλεται, ἐκ τοῦ γεγονότος καὶ μόνον ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἐγγράφων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὰ ὁποῖα δημοσιεύονται, αἱ ἐγκύκλιοι ἀποτελοῦν ὁπωσδήποτε τὰ σημαντικώτερα καὶ πλέον πολυχρηστα.

299. Ἡ ὑπαγωγή τῆς Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Ἐνώσεως Κύπρου (Π.Ε.Ε.Κ.) ὑπὸ τὸν ἐκείστοτε Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὠδήγησεν ὥστε ἔγγραφα αὐτῆς νὰ δημοσιεύωνται εἰς τὴν στήλην τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Συνεπῶς ὁ ἐρευνητής, ὁ ὁποῖος ἐνδιαφέρεται ἰσως δι' αὐτὰ, θὰ πρέπει νὰ ἐρευνησῇ ἀμφοτέρους τοὺς πίνακας.

- 300 Λήμμα ὑπ' ἀριθμὸν 1809.
- 301 Ὡς τοιαῦτα ἐσημειώθησαν:
- α. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Ἐράνων ὑπὲρ τοῦ Πα-
ναγίου Τάφου (λήμμα ὑπ' ἀριθμὸν 1749).
- β. Τὸ Μητροπολιτικὸν Σύμβουλον τῆς Ἱερᾶς Ἀρ-
χιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (λήμμα ὑπ' ἀριθμὸν 1804).
- γ. Ἡ Μ. Ἐπιτροπὴ Ἀνοικοδομήσεως Ἰ. Ναῶν
(λήμμα ὑπ' ἀριθμὸν 1810), καὶ
- δ. Ἡ Πανελληνίους Ἐπιτροπὴ Αὐτοδιαθέσεως Κί-
πρου (λήμματα ὑπ' ἀριθμοὺς 1845, 1846, 1850).
302. Ὅπως ἡ Ἱερὰ Μονὴ Πετράκη (λήμμα ὑπ' ἀριθμὸν
2199).
- 303 Λήμματα ὑπ' ἀριθμοὺς 2200-2202. Ἡ συναρίθμησις
τῶν ἰδιωτικῶν γραμμάτων εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν ὑπεργροῦθη
ἐκ τῆς σχέσεως τὴν ὁποίαν ἔχουν οἱ ἰδιῶται πρὸς τὴν Ἐκκλη-
σίαν, κατὰ Μητροπόλεις.
304. Ὅπως τὸ «Ἄσυλον Ἀγίου Ἀνδρέου Νέας Σμύρνης»,
τὸ ὁποῖον μέχρι καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Νέας Σμύρνης ὑπήγετο ὑπὸ τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθη-
νῶν.
305. Ἐχρησιμοποιήθησαν αἱ ὀνομασίαι τῶν Ἱερῶν Μητρο-
πόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος αἱ βιβλιογραφικῶς πα-
ραδοσιακαὶ καὶ εἰς ὅσας μορφὰς κατὰ τὴν περίοδον 1923-1973
ἀπηντήθησαν. Ὡς γνωστὸν ἡ ὀνομασία πολλῶν ἐξ αὐτῶν διὰ
τοῦ Νόμου ὑπ' ἀριθμ. 590/1977 (Φ.Ε.Κ. 146 Α' /31 Μαΐ.
1977) ἤλλαξεν, διὸ καὶ παραθέτομεν ἐν συνεχείᾳ τὰς νέας
ὀνομασίας αὐτῶν, διὰ τὰς τυχόν ἀνάγκας αὐτῶν οἱ ὁποῖοι θὰ
χρησιμοποιήσωσι τὸ εὑρετήριον: «Κεφ. Ε. Περὶ τῆς διοικη-
τικῆς διαρρέσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἄρθρον 1,
§ 1. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνει τὴν Ἀρχιεπισκο-
πὴν Ἀθηνῶν καὶ τὰς Μητροπόλεις: Α'. Τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκ-
κλησίας τῆς Ἑλλάδος: α. Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, β. Ἀρ-
γολίδος, γ. Ἄρτης, δ. Ἀττικῆς, ε. Γόρτυνος καὶ Μεγαλο-
πόλεως, στ. Γυθείου καὶ Οἰτύλου, ζ. Δημητριάδος καὶ Ἀλ-
μυροῦ, η. Ζακύνθου, θ. Ἡλείας, ι. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας,
ια. Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων, ιβ. Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριο-
φραζάλων, ιγ. Καισαριανῆς καὶ Ὑμηττοῦ, ιδ. Καλαβρύτων καὶ
Αἰγιαλείας, ιε. Καρυστίας καὶ Σκύρου, ιστ. Κερκύρας καὶ Πα-
ξῶν, ιζ. Κεφαλληνίας, ιη. Κορίνθου, ιθ. Κυθήρων, κ. Λα-
ρίσης καὶ Τυρνάβου, κα. Λευκάδος καὶ Ἰθάκης, κβ. Μοντι-
νεῖος καὶ Κυνουρίας, κγ. Μεγάρων καὶ Σαλαμίνας, κδ. Μεσ-
σηνίας, κε. Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς, κστ. Μονεμ-
βασίας καὶ Σπάρτης, κζ. Ναυπακτίας καὶ Ἐδρυτανίας,
κη. Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας, κθ. Νέας Σμύρνης, λ.
Νικαίας, λα. Παροναξίας, λβ. Πατρῶν, λγ. Πειραιῶς, λδ.
Περιστερίου, λε. Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας καὶ Μήλου,
λστ. Τρίκελης καὶ Σταγῶν, λζ. Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας,
λη. Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης, λθ. Φθιώτιδος, μ. Φακί-
δος, μα. Χαλκίδος. Β'. Τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ
Θρόνου: α. Ἀλεξανδρουπόλεως, β. Βερροίας καὶ Ναούσης,
γ. Γρεβενῶν, δ. Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος, ε. Δράμας,
στ. Δρυϊνουπόλεως, Πλωγωνίας καὶ Κοκλίτης, ζ. Ἐδέσσης,
Πέλλης καὶ Ἀλωπείας, η. Ἐλασσόνας, θ. Ἐλευθερουπό-
λεως, ι. Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου, ια. Θεσσαλονίκης, ιβ. Ἱε-
ρισσοῦ, Ἀγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου, ιγ. Ἰωαννίνων, ιδ.
Κασσανδρείας, ιε. Καστορίας, ιστ. Κίτρους καὶ Κατερίνης,
- ιζ. Λαγκαδᾶ, ιη. Λήμνου, ιθ. Μαρωνας καὶ Κομοτηνῆς, κ.
Μηθύνης, κα. Μυτιλήνης, κβ. Ἐρεσσοῦ καὶ Πλωμαρίου, κγ.
Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως, κδ. Νέας Κρήνης καὶ Κα-
λαμαριάς, κε. Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, κς. Ξάνθης καὶ
Περίθεωρίου, κστ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου,
κζ. Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, κη. Σάμου καὶ Ἰκαρίας, κθ.
Σερβίων καὶ Κοζάνης, λ. Σερρῶν καὶ Νιγρίτης, λα. Σιδηρο-
κάστρου, λβ. Σισανίου καὶ Σιατίστης, λγ. Φιλίππων, Νεαπό-
λεως καὶ Θάσου, λδ. Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἐορδαίας καὶ
λε. Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν». Βαρνάβας Δ. Τζωρτζάτος,
Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ
ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως, Θεολογία, ΜΗ (1977), σσ. 442-
487, 658-708.
306. Λήμμα ὑπ' ἀριθμὸν 2279.
307. Καὶ πάλιν ἐπιβάλλεται ὅπως τονισθῇ, ὅτι ἡ δημοσίευ-
σις τῶν ἐγγράφων καὶ πράξεων τῶν Ἐκκλησιῶν, Ὀρθοδόξων
καὶ μὴ, δὲν δύναται νὰ εἶναι συστηματικὴ, ἀλλὰ ὑπαγορεύεται
πάντοτε κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἐκάστοτε ὑπευθύνων τῶν Ἐκκλη-
σιῶν καὶ τοῦ δελτίου.
308. Ὡς τοιαύτη νοεῖται κυρίως ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ
Κωνσταντινουπόλεως.
309. Λήμμα ὑπ' ἀριθμὸν 2867.
310. πβ. σημείωσιν ὑπ' ἀριθμὸν 303.
311. Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1978.
Ἐκδοσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος. Μέρος δεύτερον: Διοικητικόν. Ι. Οἰκουμενικὸν Πα-
τριαρχεῖον. Ἀυτόνομοι Ἐκκλησίαι, σσ. 312-321.
312. Προεκρίθη ἡ λύσις αὐτῆ, διότι οἱ ἀρχιεραβεῖνοι ἀνή-
κοντες εἰς διαφόρους χώρας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ταξινομηθοῦν
ὑπ' αὐτάς. Ἄλλωστε ἐκπροσωποῦν θρησκευτὰν.
313. Ἀδαμάντιος Στ. Ἀνεσιτίδης, ἔ.ἀ., σ. ιγ', 3.
314. «Ἱστορικὰ τῆς Ἐκκλησίας», εἰς τὸ πρῶτον μέρος
τῆς παρουσίας εἰσαγωγῆς. Ε. Τὸ περιεχόμενον καὶ αἱ στήλαι
τοῦ περιοδικοῦ, σσ. λα'-λγ'.
315. πβ. σημείωσιν ὑπ' ἀριθμ. 282.
316. Ἀδαμάντιος Στ. Ἀνεσιτίδης ἔ.ἀ., σ. ιδ', 6.
317. Τὸ ἄγνωστον τοῦ σ. ὀφείλεται εἶτε εἰς παράλειψιν τοῦ
συντάκτου τοῦ σχετικοῦ χρονικοῦ, εἶτε εἰς τὸ εἶδος τῆς προσ-
φωνήσεως, ἐφ' ὅσον αὐτῆ πραγματοποιεῖται ἐκ μέρους σπλ-
λογικοῦ ὄργανου (λήμμα ὑπ' ἀριθμὸν 7786).
318. Λήμμα ὑπ' ἀριθμὸν 9116.
319. Περὶ τῆς σημασίας τῶν «Χρονικῶν» βλ. «Ἐγκύκλιος
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τῆς
ἐκδόσεως τοῦ ἐπισήμου αὐτῆς δελτίου, πρὸς τοὺς σεβασμιω-
τάτους Μητροπολίτας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος», Α, σ. 2. «Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας», Α, σ. 1, Κ.
Γ. Μπόνης, «Ἡ Ἐκκλησία». Ἐπίσημον δελτίον τῆς Ἐκ-
κλησίας τῆς Ἑλλάδος, ΜΣΤ, σ. 6, ἢ ΜΗ, σ. 12-13, ἢ ΜΘα,
σ. 31, ἢ Να, σ. 40.
320. Πρῶτον μέρος τῆς παρουσίας εἰσαγωγῆς Α. Ἱστορικὰ
τῆς Ἐκκλησίας, σσ. κγ'-λστ'.

321. Πρώτον μέρος τής παρούσης εισαγωγής Α. *Ίστορικά τής «Εκκλησίας»*, σσ. κγ'-λστ'.

322. Έθεωρήθη ως τοιαύτη, διότι έχει αντικείμενον συγκεκριμένον και ειδικόν, ενώ ή «*Παρατηρήσεων στήλη*» ευρύτερον και γενικώτερον.

323. Όπωςδήποτε το συγκεκριμένον του αντικειμένου του Δελτίου δλίγα περιθώρια εις δημοσίευσιν λογοτεχνικών κειμένων επέτρεπεν. Έν τούτοις, τούτο πραγματοποιοειτται μεταπολεμικώς, κατά την περίοδον τής διευθύνσεως Θεοδ. Κ. Σπεράντα, ό όποιος έθεώρει ως πρωτίστην και ούσιωδεστέραν τάσιν του περιοδικού την αξιοποίησιν και προβολήν των θησαυρών τής Όρθοδόξου παραδόσεως. Πρακτικά συνεδρίας Έποπτεουσής Έπιτροπής του Δελτίου τής 24ης Ίαν. 1958 (Κώδιξ πρακτικών 2).

324. Εις τά «*Χρονικά*» άνευρέθησαν περι τά πενήκοντα πληροφοριακά σημειώματα περι έκδόσεως, τά όποια όμως δύνανται να θεωρηθώσι σημειώματα βιβλιογραφικά.

325. Αί παραλείψεις αὐται ύπηγορεύθησαν εκ του γεγονότος ότι εις την πεντηκονταετή ζωήν του περιοδικού τά βιβλιογραφικά σημειώματά του ένεφανίζογτο ποικιλόμορφα, και όχι πάντοτε μεθοδολογικώς ομοιόμορφα, ενώ ταξινομούμενα εις τó εύρητήριον έπρεπε να παρουσιασθούσιν ομοιόμορφα.

326. Περι τής στήλης τής άλληλογραφίας βλ. εις τó πρώτον μέρος τής παρούσης εισαγωγής: Α. *Ίστορικά τής «Εκκλησίας»*, σσ. κγ'-λστ'.

327. Πρώτον μέρος τής *Εισαγωγής Α. Ίστορικά τής «Εκκλησίας»*, σσ. κγ'-λστ'.

328. Βεβαίως τά σημειώματα αὐτά θά ήδύνατο να ταξινομηθούσιν και εις την ένότητα Γ. Τά μελετήματα.

329. *Άδαμάντιος Στ. Άνεσιδής*, έ. ά., σ. ιδ', 6.

330. πβ. όσα γράφονται περι του τρόπου ταξινομήσεως και των έγγραφων των διαφόρων Έκκλησιών, εις τόν πίνακα Β. Αί *Έκκλησιαστικά Άρχαί*.

331. ΙΗ, σ. 16 κ.έ.

332. *Άδαμάντιος Στ. Άνεσιδής*, έ. ά., σ. ιγ', 3.

333. Κριτικήν Δ. Φατούρου περι του εύρητηρίου τής «*Ελληνικής Δημιουργίας*» του *Άδαμαντίου Στ. Άνεσιδίου* έν «*Ελληνικοίς*», ΚΘ (1976), σσ. 201-203.

334. *Μ. D. Anderson*, έ. ά., σ. 3-4.

335. *Μ. D. Anderson*, έ. ά., σ. 4.

336. Εις την περίπτωσιν του Έπισκόπου Κατάνης Ίακώβου ό θεοφιλέστατος, κατά την ταξινόμησιν του πίνακος Γ. Τά μελετήματα, κακώς έθεωρήθη ως ξένος, ενώ, κατά την σύνταξιν του εύρητηρίου Ι. Οί συγγραφείς, άπεκατεστάθη ένθιτικώς.

337. *Άδαμάντιος Στ. Άνεσιδής*, έ. ά., σ. ιη', 11 και «*Εισαγωγή*» εις «*Ελληνική Βιβλιογραφία 1972*», έπιμελεία Βιβλιογραφικής Έταιρείας Έλλάδος. Άθήναι 1975, σ. ιδ'.

338. Η κυκλοφορία αὐτοτελώς των Έγκυκλίων τής Ίεράς Συνόδου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος επί τή 100ή περίοδο των έργασιών αὐτής, Τόμος Α' (1901-1933). Άθήναι 1955, και Τόμος Β (1933-1956). Άθήναι 1956, έπιμελεία του Άρχιμ. Χρυσοστόμου Θεμέλη, Άρχιγραμματέως αὐτής (νύν Μητροπολίτου Μεσσηνίας), μετ' εύρητηρίων μάλιστα, οὐδόλως

θά ήδύνατο να συντελέση εις την παράλειψιν του παρόντος εύρητηρίου.

339. Έντός του παρόντος εύρητηρίου, ως άποτέλεσμα τής συνθετικής ταξινομήσεως των λημμάτων, ό έρευνητής θά συναντήση κατάλογον των Ίερών προσκωνημάτων τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, έφ' όσον ή λειτουργία αὐτών διέπεται υπό Κανονοστικής Διατάξεως.

340. Εύρητηριον Ε' Οί συντάκται των έγγραφων και των πράξεων τής Ί. Συνόδου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, σσ. 826-827.

341. Καί έντός του παρόντος εύρητηρίου θά συναντήση ό έρευνητής, ως άποτέλεσμα τής συνθετικής ταξινομήσεως των λημμάτων, τούς έξής καταλόγους:

α. *Γηροκομείων Έκκλησιαστικῶν*,

β. *Ίδρυμάτων Έκκλησιαστικῶν*,

γ. *Κατασκηνώσεων Έκκλησιαστικῶν*,

δ. *Κέντρων Νεότητος*,

ε. *Οικοτροφείων*,

στ. *Όρφανοτροφείων Έκκλησιαστικῶν*,

ζ. *Στεγῶν Έκκλησιαστικῶν*,

η. *Συσσιτίων Έκκλησιαστικῶν*, και

θ. *Ταμείων Εδποίας και Φιλοπτώχων Έκκλησιαστικῶν*, όσον βέβαια ή Ίδρυσις έπραγματοποιήθη διά πράξεως τής άρμοδίας Ίεράς Μητροπόλεως.

342. *Μ. D. Anderson*, έ. ά., σ.

343. *Άδαμάντιος Στ. Άνεσιδής*, έ. ά., σ. ιγ', 7.

344. Άς προστεθῆ ότι κατά την εύρητηρίασιν των κυρίων ονομάτων έθεωρήθησαν ήμέτεροι οί Προφήται, οί Άπόστολοι και οί Άγιοι, άνεξαρτήτως ένθιτικῆς των καταγωγής.

345. Τό μνημονεύομενον εις τά πρακτικά Έποπτεουσής Έπιτροπής του Δελτίου, συνεδρίας τής 18ης Ίαν. 1964, ως έκδοσις τής «*Εκκλησίας*» βιβλίον του Παν. Άρχιμανδρίτου Φιλαρέτου Βιτάλη «*Περι βλασφημίας*», είναι έν τή πραγματικότητι άνάτυπον εκ του «*Εφημερίου*». Ως άνάτυπον έξετυπόθη εις περισσότερα άντίτυπα και διενεμήθη, διό και δέν συμπεριλαμβάνεται εις τόν παρόντα πίνακα. (Κώδιξ πρακτικῶν 3). Άλλά και τó ύπ' αριθμόν 1 τής σειράς δέν έβιβλιογραφήθη έξ αὐτοψίας, όμως σαφείς αι μαρτυρίαί περι αὐτοῦ. Α, σ. 50 και Νικ. Θ. Μπουγάτσος, έ. ά., Θεολογία, ΛΘ (1968), σ. 459.

346. Είναι γνωστή ή ιδιομορφία τής Έκκλησιαστικῆς γλώσσης και από άπόψεως ύφους, αλλά και ορθογραφίας, έφ' όσον πλείστα όσα όνόματα και επίθετα κυρίως γράφονται με κεφαλαίον άρχικόν.

347. Μεταξύ των λεξικῶν βοηθημάτων ήκολουθήθη κυρίως ή ορθογραφία τής *Θρησκευτικῆς και Ήθικῆς Έγκυκλοπαιδείας*.

348. πλ. και Κ. Γ. Μπόνης, Πρόλογος εις τó εύρητήριον, σσ. ιθ'-κ'.

349. Τά σχετικά με την ανάγκην συντάξεως του εύρητηρίου τής «*Εκκλησίας*» και τής αναθέσεως αὐτοῦ καταχωροῦνται εις τά πρακτικά τής Έποπτεουσής Έπιτροπής κατά τās συνεδρίας αὐτῆς τής 29ης Νοεμβρίου 1974, 20ῆς Ίανουαρίου 1975 και 28ης Ίανουαρίου 1975 (Κώδιξ πρακτικῶν 4).

350. *Άδαμάντιος Στ. Άνεσιδής*, έ. ά., σ. ιη', 12.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ	θ'
ΠΡΟΛΟΓΟΣ (Κωνσταντίνου Γ. Μπόνη, Καθηγητού - 'Ακαδημαϊκού)	ιθ'-κ'
Είσαγωγικά	
A. Τά ιστορικά τῆς «'Εκκλησίας»	
α. 'Η ανάγκη τῆς ἐκδόσεως ἐπισήμου δελτίου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος	κγ'-κε'
β. 'Η ἔκδοσις καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ Δελτίου	κε'-κστ'
γ. 'Η Συνοδικὴ 'Εποπεύουσα 'Επιτροπὴ	κστ'-κζ'
δ. Οἱ διευθύνται τῆς «'Εκκλησίας»	κζ'-λα'
ε. Τὸ περιεχόμενον καὶ αἱ στήλαι τοῦ περιοδικοῦ	λα'-λγ'
στ. 'Η σελίδωσις καὶ τὰ τυπογραφικά	λγ'-λδ'
ζ. Τὰ οἰκονομικά καὶ ἡ διαχείρισις τῆς «'Εκκλησίας»	λδ'-λε'
η. Σύμμεικτα διάφορα	λε'-λστ'
B. Τὸ εὑρετήριον τῆς «'Εκκλησίας»	
α. 'Η μορφή καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ εὑρετηρίου	λζ'
β. 'Η λημματογράφησις	λη'-μ'
γ. Οἱ πίνακες	μα'-νδ'
δ. Τὰ εὑρετήρια	νε'-ξ'
ε. 'Η γλῶσσα τοῦ εὑρετηρίου	ξα'
στ. 'Η ἐκτύπωσις τοῦ εὑρετηρίου	ξα'-ξβ'
ζ. 'Επιλεγόμενα	ξβ'
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	οε'
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ	οστ'-οζ'
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ	οη'-θθ'

Μέρος πρώτον: Οἱ πίνακες

Α. ΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ

α. Ἡ Ἑλλάς

1. Οἱ νόμοι (1-117)	3-7
2. Τὰ διατάγματα (118-238)	8-12
3. Αἱ ὑπουργικαὶ ἀποφάσεις (239-260)	13
4. Αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις (261-264)	14
5. Αἱ εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις (265-272)	14
6. Τὰ σχέδια νόμου (273-301)	14-15
7. Αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις (302-331)	15-17
8. Αἱ γνωμοδοτήσεις (332-407)	17-20
9. Αἱ ἐπερωτήσεις (408-410)	20
10. Τὰ ἔγγραφα (411-648)	20-32
11. Αἱ ἀνακοινώσεις καὶ αἱ δηλώσεις (649-686)	32-34

β. Τὰ ξένα κράτη

1. Αἴγυπτος (687-690)	34
2. Αἰθιοπία (691-695)	34
3. Ἄιτή (696)	35
4. Αὐστραλία (697)	35
5. Βέλγιον (698)	35
6. Βενεζουέλα (699)	35
7. Βολιβία (700)	35
8. Βουλγαρία (701)	35
9. Γαλλία (702-712)	36
10. Γερμανία (713)	36
11. Δανία (714)	36
12. Δομινικανὴ Δημοκρατία (715)	36
13. Ἑλβετία (716)	37
14. Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς (717-728)	37
15. Ἰορδανία (729)	37
16. Ἰράκ (730)	38
17. Ἰράν (731)	38
18. Ἰσλανδία (732)	38
19. Ἰσραήλ (733)	38
20. Καναδᾶς (734)	38
21. Λίβανος (735-739)	38-39
22. Μεγάλῃ Βρετανία (740-746)	39
23. Μεξικὸν (747-749)	39

24. Νέα Ζηλανδία (750)	39
25. Νικαράγουα (751)	40
26. Νορβηγία (752, 753)	40
27. Νοτιοαφρικανική Ἐνωσις (754-756)	40
28. Πολωνία (757)	40
29. Ρουμανία (758-760)	40
30. Σουηδία (761 -765)	41
31. Τουρκία (766-768)	41
32. Φιλιππῖναι (769)	41
33. Χιλὴ (770, 771)	41
34. Διεθνεῖς Ὄργανισμοὶ (772, 773)	42

Β. ΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ

α. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος

1. Ἱερά Σύνοδος

I. Αἱ ἐγκύκλιοι (774-1192)	43 - 68
II. Τὰ ἔγγραφα (1.193-1.332)	68 - 75
III. Οἱ κανονισμοὶ (1.333-1.380)	75 - 78
IV. Αἱ κανονιστικαὶ διατάξεις (1.381-1.427)	78 - 80
V. Αἱ ἀποφάσεις καὶ αἱ πράξεις (1.428-1.487)	80 - 83
VI. Τὰ ἀνακοινωθέντα καὶ αἱ συνεντεύξεις (1.488-1.622)	83 - 88

2. Συνοδικοὶ ὄργανισμοὶ καὶ ἐπιτροπαὶ

I. Συνοδικὰ δικαστήρια (1.623-1.628)	88 - 89
II. Συνοδικαὶ ἐπιτροπαὶ (1.629-1.638)	89
III. Γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον (1.639-1.653)	89 - 90
IV. Ο.Δ.Ε.Π. καὶ Ο.Δ.Δ.Ε.Π. (1.654-1.667)	90 - 91
V. Τ.Α.Κ.Ε. (1.668-1.679)	91
VI. Ἀποστολικὴ Διακονία (1.680-1.686)	91
VII. Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» (1.687-1.690)	92
VIII. Ἐπιτροπὴ Ἑορτῶν Ἀποστόλου Παύλου (1.691, 1.692)	92
IX. Πανελλήνιος Ἐπιτροπὴ Ἐνώσεως Κύπρου (1.693-1.699)	92
X. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευσις (1.700)	92
XI. Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Σεισμοπλήκτων Χαλκιδικῆς (1.701)	92
XII. Νοσηλευτικὸν Ἴδρυμα Κληρικῶν Ἑλλάδος (1.702)	92
XIII. Ἀνώτερον Ἱπηρεσιακὸν Συμβούλιον Ἐκκλησίας (1.703-1.707)	93
XIV. Ἐπιτροπὴ Πανελληνίου Ἰδρύματος Τήνου (1.708-1.711)	93

3. Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

I. Αἱ ἐγκύκλιοι καὶ τὰ μηνύματα (1.712-1.947)	93-103
II. Τὰ ἔγγραφα (1.948-2.202)	103-115

III. Τὰ ἀνακοινωθέντα, αἱ δηλώσεις καὶ τὰ ψηφίσματα (2.203-2.244)	115-117
IV. Τὰ ἰδρύματα (2.245, 2.246)	117
V. Τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον (2.247-2.250)	117
VI. Τὰ ψηφίσματα τοῦ ποιμνίου καὶ τοῦ κλήρου (2.251-2.262)	117-118
4. Ἱ. Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (2.263-2.273)	118
5. Ἱ. Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως (2.274-2.278)	119
6. Ἱ. Μητρόπολις Ἀργολίδος (2.279-2.283)	119
7. Ἱ. Μητρόπολις Ἄρτης (2.284-2.287)	119
8. Ἱ. Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος (2.288-2.301)	120
9. Ἱ. Μητρόπολις Βερροίας καὶ Ναούσης (2.302-2.309)	120-121
10. Ἱ. Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως (2.310-2.312)	121
11. Ἱ. Μητρόπολις Γρεβενῶν (2.313)	121
12. Ἱ. Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτύλου (2.314-2.321)	121-122
13. Ἱ. Μητρόπολις Δημητριάδος (2.322-2.338)	122-123
14. Ἱ. Μητρόπολις Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος (2.339-2.345)	123
15. Ἱ. Μητρόπολις Δράμας (2.346-2.350)	123-124
16. Ἱ. Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης (2.351-2.357)	124
17. Ἱ. Μητρόπολις Ἐδέσσης καὶ Πέλλης (2.358-2.373)	124-125
18. Ἱ. Μητρόπολις Ἐλασσῶνος (2.374, 2.375)	125
19. Ἱ. Μητρόπολις Ζακύνθου (2.376-2.386)	125-126
20. Ἱ. Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου (2.387, 2.388)	126
21. Ἱ. Μητρόπολις Ἡλείας (2.389-2.396)	126
22. Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων (2.397-2.406)	127
23. Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλονίκης (2.407-2.420)	127-128
24. Ἱ. Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας (2.421-2.429)	128
25. Ἱ. Μητρόπολις Θήρας (2.430-2.433)	129
26. Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων (2.434)	129
27. Ἱ. Μητρόπολις Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας (2.435-2.437)	129
28. Ἱ. Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου (2.438-2.444)	129-130
29. Ἱ. Μητρόπολις Κασσανδρείας (2.445-2.447)	130
30. Ἱ. Μητρόπολις Καστορίας (2.448, 2.449)	130
31. Ἱ. Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν (2.450-2.458)	130-131
32. Ἱ. Μητρόπολις Κεφαλληνίας (2.459-2.461)	131
33. Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους (2.462)	131
34. Ἱ. Μητρόπολις Κορινθίας (2.463-2.466)	131
35. Ἱ. Μητρόπολις Κυθήρων (2.467)	132
36. Ἱ. Μητρόπολις Λαγκαδᾶ (2.468-2.474)	132
37. Ἱ. Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος (2.475, 2.476)	132
38. Ἱ. Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης (2.477-2.480)	132-133
39. Ἱ. Μητρόπολις Λήμνου (2.481)	133
40. Ἱ. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας (2.482-2.484)	133
41. Ἱ. Μητρόπολις Μαρωνείας (2.485-2.502)	133-134

42. Ἱ. Μητρόπολις Μεσσηνίας (2.503-2.506)	134
43. Ἱ. Μητρόπολις Μηθύμνης (2.507-2.518)	134-135
44. Ἱ. Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης (2.519-2.522)	135
45. Ἱ. Μητρόπολις Μυτιλήνης (2.523-2.537)	135-136
46. Ἱ. Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας (2.538, 2.539)	136
47. Ἱ. Μητρόπολις Νιγρίτης (2.540).	136
48. Ἱ. Μητρόπολις Νικαίας (2.541-2.548)	136-137
49. Ἱ. Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης (2.549-2.553)	137
50. Ἱ. Μητρόπολις Παροναξίας (2.554-2.560)	137-138
51. Ἱ. Μητρόπολις Παροναξίας καὶ Θήρας (2.561)	138
52. Ἱ. Μητρόπολις Πατρῶν (2.562-2.582)	138-139
53. Ἱ. Μητρόπολις Πειραιῶς (2.583-2.586)	139
54. Ἱ. Μητρόπολις Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου (2.587)	139
55. Ἱ. Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἰκαρίας (2.588-2.590)	139
56. Ἱ. Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης (2.591-2.604)	140
57. Ἱ. Μητρόπολις Σερρῶν καὶ Νιγρίτης (2.605, 2.606)	140
58. Ἱ. Μητρόπολις Σιδηροκάστρου (2.607-2.613)	141
59. Ἱ. Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης (2.614-2.619)	141
60. Ἱ. Μητρόπολις Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας, Μήλου (2.620-2.626)	141-142
61. Ἱ. Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν (2.627-2.631)	142
62. Ἱ. Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας (2.632-2.636)	142
63. Ἱ. Μητρόπολις Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης (2.637)	143
64. Ἱ. Μητρόπολις Φθιώτιδος (2.638, 2.639)	143
65. Ἱ. Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου (2.640)	143
66. Ἱ. Μητρόπολις Φλωρίνης (2.641-2.656)	143-144
67. Ἱ. Μητρόπολις Φωκίδος (2.657-2.661)	144
68. Ἱ. Μητρόπολις Χαλκίδος (2.662-2.665)	144-145
69. Ἱ. Μητρόπολις Χίου (2.666-2.675)	145

β. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

1. Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως	
I. Ἐγγραφα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος (2.676-2.800)	146-152
II. Συνοδικαὶ πράξεις (2.801-2.804)	152
III. Ἐγκύκλιοι (2.805-2.818)	152
IV. Ἀνακοινωθέντα (2.819-2.840)	153
2. Ἐκκλησία Κρήτης (2.841-2.843)	154
3. Ἅγιον Ὄρος (2.844-2.853)	154
4. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς (2.854-2.874)	155
5. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας (2.875, 2.876)	156
6. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Θουατῆρων καὶ Μ. Βρετανίας (2.877-2.880)	156
7. Ἱ. Μητρόπολις Αὐστρίας (2.881)	156
8. Διεκκλησιαστικαὶ σχέσεις (2.882-2.896)	156-157

9. Ἐκπροσώπησις παρὰ τῷ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν (2.897-2.899)	157
10. Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Γεωργίας (2.900-2.914)	157-158
11. Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας (2.915-2.930)	158-159
12. Ὁρθόδοξος Ἀρχιεπισκοπή Φινλανδίας (2.931-2.940)	159
13. Ρωσικὴ Ἐκκλησία διασπορᾶς (2.941-2.947)	160
γ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας	
1. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα (2.948-3.009)	160-163
2. Ἐγκύκλιοι (3.010-3.013)	163
3. Ἀνακοινωθέντα-Δηλώσεις (3.014-3.024)	163-164
4. Ἱ. Μητροπόλεις (3.025-3.033)	164
δ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας	
1. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα (3.034-3.078)	165-167
2. Δηλώσεις (3.079)	167
3. Ἱ. Μητροπόλεις (3.080)	167
ε. Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων	
1. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα (3.081-3.132)	167-170
2. Ἀνακοινωθέντα (3.133, 3.134)	170
3. Ἀρχιεπισκοπή Σινᾶ (3.135-3.151)	170-171
στ. Ἡ Ἐκκλησία Ρωσίας	
1. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα (3.152-3.190)	171-173
2. Ἀποφάσεις Ἱ. Συνόδου (3.191-3.195)	173
3. Δηλώσεις-Συνεντεύξεις (3.196-3.203)	173
4. Ἱ. Μητροπόλεις (3.204-3.213)	174
ζ. Ἡ Ἐκκλησία Σερβίας	
1. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα (3.214-3.265)	174-176
2. Δηλώσεις-Ἀνακινώσεις (3.266-3.271)	177
η. Ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας	
1. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα (3.272-3.299)	177-178
2. Ἐγγραφα Ἱ. Συνόδου (3.300-3.302)	179
3. Διάφορα (3.303-3.305)	179
θ. Ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας	
1. Διάφορα ἔγγραφα (3.306-3311)	179-180
2. Πατριαρχικὰ ἔγγραφα (3312-3332)	180-181
ι. Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου	
1. Ἐγγραφα (3333-3380)	181-183
2. Ἐγκύκλιοι-Διαγγέλματα-Δηλώσεις (3.381-3.388)	183-184

ια. Ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας	
1. Ἐγγραφα (3.389-3.408)	184-185
2. Δηλώσεις (3.409, 3.410)	185
ιβ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλβανίας	
1. Ἐγγραφα (3.411-3.414)	185
ιγ. Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία	
1. Ἐγγραφα-Ἀνακοινώσεις (3.415-3.441)	186-187
ιδ. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Παλαιοκαθολικῶν	
1. Ἐγγραφα (3.442-3.448)	187-188
ιε. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Εὐαγγελιστῶν-Διαμαρτυρομένων	
1. Ἐγγραφα (3.449-3.459)	188
ιστ. Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία	
1. Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας (3.460-3.502)	189-191
2. Διάφορα (3.503-3.511)	191
ιζ. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Αἰθιοπίας	
1. Ἐγγραφα (3.512-3.516)	192
ιη. Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία	
1. Ἐγγραφα (3.517-3.532)	192-193
ιθ. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Κοπτῶν	
1. Ἐγγραφα (3.533)	193
κ. Ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις	
1. Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (3.534-3.553)	194-195
2. Λοιπαὶ κινήσεις (3.554-3.559)	195
κα. Ἐπίμετρον : Οἱ Ἑβραῖοι	
1. Ἐγγραφα (3.560-3.562)	196
Γ. ΤΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ (3.563-7.784)	197-309
Δ. Αἱ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Οἱ ΛΟΓΟΙ (7.785-9.048)	310-354
Ε. Αἱ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑΙ ΕΥΧΑΙ, Αἱ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ ΚΑΙ Αἱ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ (9.049-9.131)	355-358
ΣΤ. ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ (9.132-9.395)	358-365

Ζ. Ἡ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ (9.396-16.043)	366-496
Η. ΤΑ ΑΝΑ ΤΟΝ ΤΥΠΟΝ (16.044-16.132)	497-498
Θ. ΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (16.133-16.144)	499
Ι. Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ (16.145-17.539)	500-552
ΙΑ. ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ (17.540-18.155)	553-560
ΙΒ. ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΝΤΑΞΙΝ (18.156-18.250)	561-564
ΙΓ. Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ (18.251-18.404)	565-567

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Β' ΤΟΜΟΥ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

ιβ'–ιγ'

Μέρος πρώτον: Οἱ πίνακες (Συνέχεια)

ΙΔ. ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

α. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος

1. Ἐκκλησία Ἑλλάδος (18.409–19.132)	573–608
2. Ἱερά Σύνοδος (19.133–19.625)	608–623
3. Συνοδικοί Ὄργανισμοὶ καὶ Ἐπιτροπαὶ (19.626–19.657)	623–624
4. Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν (19.658–20.363)	624–639
5. Ἱ. Μητρόπολις Αἰτωλοακαρνανίας (20.364–20.382)	639–640
6. Ἱ. Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως (20.383)	640
7. Ἱ. Μητρόπολις Ἀργολίδος (20.384–20.395)	640
8. Ἱ. Μητρόπολις Ἄρτης (20.396–20.400)	640
9. Ἱ. Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος (20.401–20.411)	641
10. Ἱ. Μητρόπολις Βερροίας καὶ Ναούσης (20.412–20.413)	641
11. Ἱ. Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως (20.414–20.424)	641
12. Ἱ. Μητρόπολις Γρεβενῶν (20.425–20.433)	642
13. Ἱ. Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτύλου (20.434–20.442)	642
14. Ἱ. Μητρόπολις Δημητριάδος (20.443–20.459)	642–643
15. Ἱ. Μητρόπολις Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος (20.460–20.462)	643
16. Ἱ. Μητρόπολις Δράμας (20.463–20.476)	643
17. Ἱ. Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Παγωνιανῆς καὶ Κονίτσης (20.447–20.478)	643
18. Ἱ. Μητρόπολις Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας (20.479–20.502)	644
19. Ἱ. Μητρόπολις Ἐλασσῶνος (20.503, 20.504)	644
20. Ἱ. Μητρόπολις Ζακύνθου (20.505–20.516)	644–645
21. Ἱ. Μητρόπολις Ζιχνῶν (20.517–20.526)	645
22. Ἱ. Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου (20.527–20.529)	645
23. Ἱ. Μητρόπολις Ἡλείας (20.530–20.553)	645–646

24.	Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων (20.554-20.611)	646-647
25.	Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλονίκης (20.612-20.662)	647-648
26.	Ἱ. Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας (20.663-20.665)	649
27.	Ἱ. Μητρόπολις Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων (20.666-20.680)	649
28.	Ἱ. Μητρόπολις Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὀρους (20.681-20.693)	649
29.	Ἱ. Μητρόπολις Ἰωαννίνων (20.694, 20.695)	650
30.	Ἱ. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας (20.696-20.698)	650
31.	Ἱ. Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου (20.699-20.706)	650
32.	Ἱ. Μητρόπολις Καστορίας (20.707-20.709)	650
33.	Ἱ. Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν (20.710-20.733)	650-651
34.	Ἱ. Μητρόπολις Κεφαλληνίας (20.734-20.745)	651
35.	Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους (20.746-20.765)	652
36.	Ἱ. Μητρόπολις Κορινθίας (20.766-20.808)	652-653
37.	Ἱ. Μητρόπολις Κυθήρων (20.809-20.812)	653
38.	Ἱ. Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος (20.813, 10.814)	653
39.	Ἱ. Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης (20.815-20.818)	653
40.	Ἱ. Μητρόπολις Λήμνου (20.819-20.823)	654
41.	Ἱ. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας (20.824-20.834)	654
42.	Ἱ. Μητρόπολις Μαρωνείας καὶ Θάσου (20.835-20.839)	654
43.	Ἱ. Μητρόπολις Μαρωνείας (20.840-20.871)	654-655
44.	Ἱ. Μητρόπολις Μεσσηνίας, Μεθώνης καὶ Ἀνδρούσης (20.872-20.899)	655-656
45.	Ἱ. Μητρόπολις Μηθύμνης (20.900-20.912)	656
46.	Ἱ. Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Λακεδαιμόνος (20.913, 20.914)	656
47.	Ἱ. Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης (20.915-20.927)	656-657
48.	Ἱ. Μητρόπολις Μυτιλήνης (20.928-20.998)	657-658
49.	Ἱ. Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εἰδρυτανίας (20.999-21.010)	658-659
50.	Ἱ. Μητρόπολις Νευροκοπίου (21.011)	659
51.	Ἱ. Μητρόπολις Νικαίας (21.012-21.025)	659
52.	Ἱ. Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης (21.026-21.060)	659-660
53.	Ἱ. Μητρόπολις Ξάνθης (21.061-21.065)	660
54.	Ἱ. Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου (21.066-21.084)	661
55.	Ἱ. Μητρόπολις Παροναξίας (21.085-21.092)	661
56.	Ἱ. Μητρόπολις Πατρῶν (21.093-21.109)	662
57.	Ἱ. Μητρόπολις Πειραιῶς (21.110, 21.111)	662
58.	Ἱ. Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἰκαρίας (21.112-21.121)	662
59.	Ἱ. Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης (21.122-21.127)	663
60.	Ἱ. Μητρόπολις Σερρῶν καὶ Νιγρίτης (21.128-21.133)	663
61.	Ἱ. Μητρόπολις Σιδηροκάστρου (21.134-21.153)	663
62.	Ἱ. Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης (21.154-21.194)	664-665
63.	Ἱ. Μητρόπολις Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας καὶ Μήλου (21.195-21.217)	665
64.	Ἱ. Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν (21.218-21.229)	665-666
65.	Ἱ. Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας (21.230-21.241)	666

66.	Ἱ. Μητρόπολις Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης (21.242, 21.243)	666
67.	Ἱ. Μητρόπολις Φθιώτιδος (21.244-21.260)	667
68.	Ἱ. Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου (21.261-21.274)	667
69.	Ἱ. Μητρόπολις Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας (21.275, 21.276)	668
70.	Ἱ. Μητρόπολις Φωκίδος (21.277-21.284)	668
71.	Ἱ. Μητρόπολις Χαλκίδος (21.285-21.289)	668
72.	Ἱ. Μητρόπολις Χίου (21.290-21.296)	668

β. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

1.	Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως (21.297-21.896)	669-687
2.	Ἐκκλησία Κρήτης (21.897-21.909)	687
3.	Ἐκκλησία Δωδεκανήσου (21.910-21.911)	687
4.	Ἅγιον Ὄρος (21.912-21.919)	687-688
5.	Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς (21.920-22.004)	688-690
6.	Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή Αὐστραλίας (22.005-22.017)	690
7.	Ὁρθόδοξος Ἐξαρχία Δ. Εὐρώπης (22.018)	690
8.	Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας (22.019-22.030)	690-691
9.	Ἱ. Μητρόπολις Γαλλίας (22.031-22.039)	691
10.	Ἱ. Μητρόπολις Βελγίου (22.040)	691
11.	Διασπορά (22.041-22.043)	691
12.	Ἐκκλησία Γεωργίας (22.044-22.053)	692
13.	Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας (22.054-22.105)	692-693
14.	Ἐκκλησία Φινλανδίας (22.106-22.141)	693-694
15.	Ἐκκλησία Ἑσθονίας (22.142-22.167)	695
16.	Ἐκκλησία Λατβίας (22.168-22.182)	695-696
17.	Ἐκκλησία Λιθουανίας (22.197)	696
18.	Ἐκκλησία Οὐγγαρίας (22.198-22.200)	697
19.	Ρωσικὴ Ἐξαρχία Εὐρώπης (22.201, 22.202)	697
γ.	Ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας (22.203-22.581)	697-705
δ.	Ἡ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας (22.582-22.673)	706-708
ε.	Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων (22.674-22.882)	708-712
	Ἀρχιεπισκοπή Σινᾶ (22.883-22.896)	712-713
στ.	Ἡ Ἐκκλησία Ρωσίας (22.897-23.466)	713-722
ζ.	Ἡ Ἐκκλησία Σερβίας (23.467-23.813)	723-729
η.	Ἡ Ἐκκλησία Ρουμανίας (23.814-24.023)	729-734
θ.	Ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας (24.024-24.262)	734-738
ι.	Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου (24.263-24.472)	739-743
ια.	Ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας (24.473-24.615)	743-746
ιβ.	Ἡ Ἐκκλησία Ἀλβανίας (24.616-24.633)	746-747

ιγ. Ἡ Ῥωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία (24.634–25.156)	747–756
ιδ. Ὁ Παλαιοκαθολικισμὸς (25.157–25.197)	756–757
ιε. Ὁ Προτεσταντισμὸς — οἱ Διαμαρτυρόμενοι (25.198–25.447)	757–762
Ἡ Ἐκκλησία Σουηδίας (25.448–25.452)	762
ιστ. Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία (25.453–25.679)	762–767
Ἐκκλησία Ἀγγλίας (25.680–25.682)	767
Ἐπισκοπιανὴ Ἐκκλησία (25.683–25.688)	767
ιζ. Ὁ Μονοφυσιτισμὸς (25.689–25.690)	768
ιη. Ἡ Ἐκκλησία Ἀβησσυνίας (25.691–25.715)	768
ιθ. Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία (25.716–25.746)	769
κ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀσσυρίων (25.747–25.750)	770
κα. Οἱ Ἰακωβίται (25.751, 25.752)	770
κβ. Ἡ Κοπτικὴ Ἐκκλησία (25.753–25.766)	770
κγ. Ἡ Ἐκκλησία Μαρωνιτῶν (25.767)	771
κδ. Ἡ Συριακὴ Ἐκκλησία τῶν Ἰνδιῶν (25.768–25.771)	771
κε. Ἡ παγκόσμιος ἐκκλησιαστικὴ κίνησις (25.772–25.916)	771–773
κστ. Ὁ Σιωνισμὸς (25.917–25.974)	774–775
κζ. Ὁ Μωαμεθανισμὸς (25.975–26.016)	775–776
κη. Ὁ Βουδδισμὸς (26.017)	776
κθ. Τὰ διάφορα (26.018–26.274)	776–782
ΙΕ. ΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ (26.275–26.509)	783–790
ΙΣΤ. ΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ (26.510–27.091)	791–813
ΙΖ. ΤΑ ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ (27.092–27.133)	814–815

Μέρος δεύτερον: Τὰ εὑρετήρια

Α. ΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ	819–821
Β. ΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ	822
Γ. ΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΩΝ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΝ	823
Δ. ΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ	824–825
Ε. ΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟ- ΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	826–827
ΣΤ. ΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ	828–829

Z. ΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	830-832
H. ΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ	833-835
Θ. ΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ	836-837
I. ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	838-855
ΙΑ. ΟΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ	856-857
ΙΒ. ΟΙ ΚΡΙΝΟΜΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	858-871
ΙΓ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ	872-875
ΙΔ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ	876-878
ΙΕ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ	879
ΙΣΤ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΝ	880-881
ΙΖ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	882-883
ΙΗ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΓΚΥΚΛΙΩΝ ΤΗΣ Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	884-889
ΙΘ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ	890-891
Κ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	892-894
ΚΑ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	895-898
ΚΒ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	899-900
ΚΓ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΗΣ Ι. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ	901-905
ΚΔ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	906-910
ΚΕ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ	911-915
ΚΣΤ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ	916-917
ΚΖ. ΤΟ ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ	918-919
ΚΗ. ΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ	920-921
ΚΘ. ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΥΧΩΝ	922-923
Λ. ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ	924-927
ΛΑ. ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ	928-931
ΛΒ. ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ	932-934
ΛΓ. ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ	935-946
ΛΔ. ΤΑ ΑΥΤΟΓΡΑΦΑ	947-948
ΛΕ. ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	949-989
ΛΣΤ. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ	990-1064
ΛΖ. ΤΑ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»	1065-1067
ΛΗ. ΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»	1068

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Πολύτιμον εύρετήριο.

Διά τοῦ παρόντος τεύχους τοῦ ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καθίσταται εὐρύτατα γνωστόν, ὅτι εἰς δύο μεγάλου σχήματος ὀγκώδεις τόμους, ἀποτελουμένους ἐκ 1072 σελίδων, ἐξεδόθη τὸ ὑπὸ τοῦ φιλολόγου κ. Ἀδαμαντίου Στ. Ἀνεσίδη ἐπιμελέστατα καταρτισθὲν καὶ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Δελτίου τούτου Καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Κ. Μπόνη προλογιζόμενον Εὐρετήριο τῶν πρώτων πενήκοντα τόμων τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» (1923-1973).

Ὡς εἶναι προφανές, τὸ ἔργον τοῦτο, προστιθέμενον εἰς τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1974 δημοσιευθὲν Εὐρετήριο τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία» τῶν ἐτῶν 1923-1973, ἀποτελεῖ σημαντικωτάτην προώθησιν τῆς ὑπὸ τῆς σημερινῆς Διευθύνσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας περιοδικῶν προγραμματισθείσης ἑρσιλικῆς καὶ συστηματικῆς λύσεως τοῦ χρονίζοντος προβλήματος τῆς εὐρετηριάσεως τῶν περιοδικῶν τούτων.

Τὸ νέον Εὐρετήριο τῶν 50 τόμων τῆς «Ἐκκλησίας» εἶναι τῷ ὄντι χρησικόν, διότι ὑποβοηθεῖ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ἐν αὐτοῖς πλουσιωτάτου ποικίλης μορφῆς ὕλικου, ὅπερ, ἀνακαλούμενον εἰς τὸ φῶς, ἀποδελτιοῦται εἰς 27.333 λήμματα, ὑποβοηθοῦντα τὴν εὐχερῆ μελέτην αὐτοῦ ἐντὸς τῶν ὀργανικῶν του συναρτήσεων καὶ εὐρυτέρων ὀλοτήτων.

Ὅθεν ὀφείλονται τῷ ὄντι χάριτες καὶ συγχαρητήρια εἰς τοὺς καθ' ὁσονδήποτε τρόπον συντελέσαντας εἰς τὸ νὰ ἀχθῆ εἰς πέρας τὸ πολύτιμον τοῦτο Εὐρετήριο, ὅπερ ἀποτελεῖ σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν καθ' ὄλου ἐκκλησιαστικῶν ἐκδόσεων.

Οἱ στόχοι καὶ σκοποὶ
τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ἐκκλησίας».

Τὸ Εὐρετήριο τῶν πρώτων 50 τόμων τῆς «Ἐκκλησίας», ἀποδεικνύει, ὅτι οἱ στόχοι τοῦ ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι κατὰ πάντα σύμφωνοι πρὸς τοὺς κατὰ τὸ ἔτος 1923 διατυπωθέντας ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σκοποὺς τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ. Οὕτως, ὡς ἔχει σημειωθῆ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Μπόνη, εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο «δημοσιεύονται κύρια ἄρθρα ἐπὶ σπουδαίων ἐπικαιρῶν ζητημάτων». Ἐπίσης ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι καὶ Διατάγματα, Γνωμοδοτήσεις, Ἐγκύκλιοι καὶ Ἀποφάσεις τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἱεράς Συνόδου. Ὁμοίως Εἰρηρικά Γράμματα, σπουδαῖα ἄρθρα Ποιμαντικά, Δογματικά, Πατερικά, Ἀπολογητικά, Φιλοσοφικά, Ἱστορικά, Ἠθικοκοινωνικά, Παιδαγωγικά, εἰ δὲ εἰδικώτερα ἄρ-

θρα, ἀναγερόμενα εἰς τὴν Χριστιανικὴν Τέχνην καὶ Ἐπιγραφικὴν, ὡς καὶ Ἐποικοδομητικὰ ἄρθρα Ψυχολογολογικά, ἀναγερόμενα εἰς ὄλους τοὺς κλάδους τῆς Ποιμαντικῆς Θεολογίας καὶ Λειτουργικῆς καὶ ἄρθρα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν Ἐξωτερικὴν καὶ Ἐσωτερικὴν Ἱεραποστολήν. Σὺν ἐπὶ τούτοις δημοσιεύονται ἄρθρα Ἀγιογραφικά καὶ Ἐρμηνευτικά εἰς πάντα τὰ διβλία τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ὡς καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀναπτύσσονται ἐπὶ Ὁρθόδοξου βάσεως αἱ σχέσεις τῆς Ἑλληνοορθόδοξου Ἐκκλησίας ἡμῶν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν καὶ παρέχονται ἠλεγμένα εἰδήσεις ἐπὶ τῆς ὅλης Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Τέλος, καταχωροῦνται ἐν τοῖς Χρονικοῖς εἰδήσεις, ἀναγερόμεναι πρωτίτως εἰς τὴν ὅλην ζωὴν καὶ δοῶσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἱεράς Συνόδου, τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ὡς καὶ εἰς πάντα τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα, ἡγουμένου τοῦ σεπιτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς πνευματικῆς κορυφῆς τῆς ὅλης Ὁρθοδοξίας».

Ἐπὶ πλέον, ὡς σημειοῦται ὑπὸ τοῦ καταρτιστῆ τοῦ Εὐρετηρίου, ἡ «Ἐκκλησία» συνεχῶς καὶ ἀδιακόπως λαμβάνει θέσιν «ἐπὶ ποικίλων ἐπικαιρῶν πάντοτε θεμάτων ἑλληνικῶν καὶ παγκοσμίων, διεκκλησιαστικῶν καὶ διεθνικῶν, κοινωνικῶν, πολιτικῶν, κλπ.». Οὕτως «ὁ μελετητῆς δύναται ἀπὸ πάσαν στιγμήν νὰ ἀκούσῃ τὴν «μαρτυρίαν» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅποια καὶ ἐὰν εἶναι αὐτή, ἐπὶ θεμάτων «καιρῶν», διὰ τὰ ὅποια συνήθως λέγεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία κωφεύει».

Πανοραμικὴ θέα.

Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἔλθω νὰ τοινοῦμαι, ὅτι καὶ ἐν ἀπλοῦν βλέμμα εἰς τὰς σελίδας τοῦ Εὐρετηρίου τῶν 50 τόμων τῆς «Ἐκκλησίας» ὑποβοηθεῖ νὰ ἔχωμεν πανοραμικὴν θέαν τῶν ζωηρῶν ἰχνῶν τῆς καθολικῆς εἰκόνης τῆς ζωῆς πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους καὶ δὴ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ νὰ ἀνιχνεύωμεν τὸν συγκοινωνία παλμὸν τῆς ζωῆς ταύτης.

Οὕτως ἡ γενομένη εὐρετηριάσις τῶν περὶ τῶν ὀ λόγος τόμων ἀποδεικνύει, ὅτι οὗτοι εἶναι τὸ ζῶν κάτοπτρον τῆς πρὸς τὰ πρόσω ἀνοδικῆς πορείας πασῶν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, καὶ ὑποσημαίνει τὴν κατὰ τὴν πενήκονταετίαν 1923-1973 συντελεσθεῖσαν ἱερασίαν πρόοδον πρῶτον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐλλειπτικῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, δευτέρου εἰς τοὺς ποικίλους τομεῖς τοῦ καθ' ὄλου ἀνακαινιστικοῦ ἔργου τῆς «Ἐκκλησίας» καὶ τρίτον εἰς τὴν προσημασθεῖαν, ἡμῖς ἀγορᾶ ἁγ' ἐνός μὲν εἰς τὴν σὸς ἰγξιν τῶν πρὸς ἀλλήλας ἀδελφικῶν δεσμῶν τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἁγ' ἑτέρου δὲ καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διεκκλησιαστικοῦ διαλόγου.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Δημητρίου Τρακατέλη, Ἐπισκόπου Βρεσθένης, Δρος Φιλ. τοῦ Παν)μίου τοῦ Harvard. Ὁ ὑπερβατικός Θεός τοῦ Εὐγνώστου. Ἐξηγητική συμβολή εἰς τὴν ἔρευναν τῶν Γνωστικῶν κειμένων τοῦ Nag Hammadi. Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορία, ὑποβληθεῖσα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Παν)μίου Ἀθηνῶν. Ἀθῆναι 1977, σ. 238.

1. Τὸ ἔργον ὑπεβλήθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν ὡς διδακτορικὴ διατριβὴ καὶ ἐνεκρίθη παμψηφεί. Πρόκειται περὶ μελέτης πολλαπλῶς χρησίμου, διότι πλουτίζει οὐσιαστικῶς τὰς γνώσεις ἡμῶν περὶ τῶν κοσμοθεωριῶν καὶ θρησκευτοθεολογικῶν ἀπόψεων ἐνὸς «γνωστικοῦ» συγγραφέως, ὀνόματι Εὐγνώστου. Ὁ Θεοφιλέστατος συντάκτης τῆς μελέτης, ἀναπτύσσει δεξιότητως καὶ περιεκτικῶς τὰς περὶ Θεοῦ, κόσμου καὶ ἀνθρώπου «γνωστικὰς» θεωρίας καὶ δι' ἐπιτυχῶς χρήσεως τῶν ὄρων τῆς μεταφυσικῆς ὀρολογίας, διερμηνεύει ὀρθῶς πάσας τὰς περὶ τοῦ «ὑπερβατικοῦ Θεοῦ» διδασκὰς τοῦ Εὐγνώστου, συμβάλλων τὰ μέγιστα εἰς τὴν κατανόησιν γενικώτερον τῶν «γνωστικῶν» κειμένων τοῦ Nag Hammadi. Εἰς τοὺς ἐπιστημονικούς θεολογικούς κύκλους εἶναι γνωστὴ ἡ κατὰ τὰ ἔτη 1945) 6 ἀνωπολογίστου σπουδαιότητος ἀνακάλυψις τῆς κοπτικῆς Συλλογῆς 13 κωδίκων ἐν Nag Hammadi ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Χηνοδοσίου, ἔνθα ὁ περιφημὸς Παχώμιος εἶχεν ἰδρύσει τὴν ἀσκητικὴν του Πολιτεῖαν, ἐν τῇ Ἄνω Αἰγύπτῳ. Ἡ Συλλογὴ αὕτη περιλαμβάνει ὑπὲρ τὰ 40 ἔργα «γνωστικῆς» προελεύσεως, ἅτινα ἠῤῥησαν, ὡς εἰκός, τὴν περὶ τοῦ «Γνωστικισμοῦ» γνῶσιν ἡμῶν καὶ συνέβαλον καὶ συμβάλλουν εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν πολυσυνθέτων προβλημάτων εἰδικῶς μὲν τοῦ «Γνωστικισμοῦ», γενικώτερον δὲ τῆς θρυλικῆς, προπαγανδιστικῆς καὶ μυθιστορηματικῆς συνθέσεως τῆς λεγομένης Γραμματείας τῶν Ἀποκρυφῶν.

2. Καὶ ἡ ἀπλὴ παράθεσις τοῦ Πίνακος τῶν Περιεχομένων δίδει ἀπτὴν εἰκόνα τῆς σπουδαιότητος τῶν ἀναπτυσσομένων θεμάτων. Μετὰ τὸν πρόλογον, τὸν πίνακα τῶν περιεχομένων, τὰς σημειουμένας βραχυγραφίας, ἀκολουθεῖ λίαν κατατοπιστικὴ Εἰσαγωγή (σ. 17 - 23). Ἀκολουθοῦν: Κεφ. Πρῶτον. Ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Εὐγνώστου: Εἰσαγωγὴ καὶ παρατηρήσεις καὶ ἀναλύσεις: 1. Εἰσαγωγικὰ δεδομένα καὶ προβλήματα. 2. Ἀνάλυσις τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Εὐγνώστου. 3. Ὁ πρόλογος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Εὐγνώστου. Κεφ. δεῦτερον: Ἡ περικοπὴ Εὐγνώστου 71,13 — 73,17: Ὁ ὑπερβατικὸς Θεός καθ' ἑαυτόν: 1. Ἡ ἔννοια τοῦ ἀρρήτου. 2. Ἀγεννησία καὶ φθορά. 3. Ὄνομα, μορφή καὶ ἐξάρτησις. 4. Ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς εἰς τὴν ξένην ἰδέαν. 5. Ἡ μικρὰ σειρά τῶν μεμονωμένων προσδιορισμῶν. 6. Ἡ ἰδέα τοῦ περιέχειν, ἐκφραστικῆς ὑπεροχῆς. 7. Ταύτισις, ἰδιότης, ὑποστατικοποίησις. 8. Ἡ τελικὴ ἀναγωγὴ εἰς τὴν πρῶ-

τὴν γνῶσιν. Κεφ. τρίτον. Ἡ περικοπὴ Εὐγνώστου 74,19 - 76,10: Προπάτωρ, ὁ ὑπέρτατος Θεός. 2. Ἡ φανέρωσις τοῦ Πατρὸς. 3. Ἡ φανέρωσις τῆς ἀδασιλεύτου γενεᾶς. 4. Ὑπερβατικότης καὶ ἀγαλλίασις. Κεφ. Τέταρτον. Εὐγνώστου 76,13 - 90,3 καὶ 71,13 - 76,10: Ὑπερβατικότης, φιλοσοφικὴ γλῶσσα καὶ μυθολογικὴ γλῶσσα. — Συμπεράσματα. Παράρτημα Α: Τὸ κοπτικὸν κείμενον καὶ ἡ μετάφρασις εἰς τὴν νεοελληνικὴν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Εὐγνώστου. — Παράρτημα Β: Ἀναλυτικὸς πίναξ κειμένων περιεχομένων εἰς τοὺς κώδικας τοῦ Nag Hammadi. — Βιβλιογραφία. Πίναξ χωρίων, συγγραφέων, table of contents.

3. Ὡς γνωστὸν πρῶτος ὁ Γνωστικισμὸς ἀνέπτυξεν ὄλας τὰς μορφὰς τοῦ πεζοῦ λόγου, μάλιστα δὲ τὴν Ποίησιν, κατὰ τὰ ἐθνικὰ πρότυπα. Πρῶτος ἐπίσης ἐσυστηματοποίησε τὴν τε δογματικὴν καὶ τὴν ἐρμηνευτικὴν καὶ ἐσοφίσθη τὴν σύνθεσιν τῶν Ἀποκρυφῶν, ἥτοι τῆς χριστιανικῆς θρυλικῆς καὶ μυθιστορηματικῆς ἀφηγήσεως διὰ τῶν φανταστικῶν καὶ πλασματικῶν διηγήσεων τῶν προσώπων τοῦ Εὐαγγελίου καὶ διὰ τῆς ψευδεπιπλάστου ἀποκαλυπτικῆς ρομαντικῆς πεζογραφίας πρὸς προπαγανδιστικὴν διάδοσιν τῶν ἰδεῶν του. Οἱ Γνωστικοὶ ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν εἰλημμένων ἐκ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἰδεῶν προσέδωκαν εἰς ταιαύτας παραποιήσεις καὶ παρερμηνείας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὥστε κατέστησαν τοῦτον μίαν ἐκ τῶν πολλῶν ἐπικρατουσῶν θρησκειῶν, μάλιστα ἐν τῇ ἔννοια τοῦ τότε κρατουμένου θρησκευτικοῦ συγχρητισμοῦ. Ἀντιλαμβάνεται ἐπομένως πᾶς τις διὰ τί πάσα νέα ἐμφάνισις ἢ ἀνακάλυψις ἔργου «γνωστικῆς» προελεύσεως ἔχει τηλικαύτην σημασίαν διὰ τὴν κατανόησιν τῆς πρωτοχριστιανικῆς Γραμματείας καὶ διὰ τί ἡ ἀντιγνωστικὴ ἢ Γραμματεία ὄφειλε νὰ ἐπιτύχη νὰ διατηρήσῃ ἑαυτὴν ἐλευθέραν πάσης γοητευτικῆς ἐπιδράσεως τῶν ἰδεολογιῶν τοῦ Γνωστικισμοῦ, τοῦ ἀνατρέποντος αὐτὴν ταύτην τὴν οὐσίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

4. Εἶναι λοιπὸν ἀξιεπαῖνος ὁ σ. τῆς ἀνά χειρας διατριβῆς, ἀποφασίσας νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν ἑλληνικὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην ἔργον ἐκ τῆς Γνωστικῆς Γραμματείας τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρον. Καταβαλὼν δὲ οὐχὶ μικροὺς κόπους, ἐπέτυχε διὰ τῆς ὄλης ἐκθέσεώς του καὶ διὰ τῆς ἀναλύσεως καὶ ἐρμηνείας τῶν ὀρολογικῶν διατυπώσεων τῶν ὑπερβατικῶν ἔννοιῶν, νὰ καθορίσῃ τὰ ὄρια ἐπαφῆς ἢ καὶ ἀπομακρύνσεως ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς διδασχῆς, νὰ συναγάγῃ δὲ καὶ συμπεράσματα περὶ τινῶν ἰδεολογημάτων, τῆς φιλωνείου σκέψεως καὶ τῶν πλατωνικῶν ἢ νέων πλατωνικῶν ἰδεῶν ἐν συγ-

κρητιστικῶ πνεύματι. Ἡ ὄλη ἐκθεσις ἐν τῇ διατριβῇ εἶναι ἐπιτυχής, ἐγκλείουσα βαθυστόχαστα νοήματα καὶ ἐρμηγεύουσα θεολογικούς δογματικούς ὄρους μετ' ἀκριβείας καὶ βαθυνοίας. Ὁ ἀναγνώστης τῆς μελέτης ἔχει πολλὰ καὶ ἀξιόλογα νὰ διδαχθῇ.

5. Ἐν τέλει ἄς μοι ἐπιτραπῇ μία γενικὴ παρατήρησις. Ἡ διὰ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ἀπόδοσις τῆς μεταφράσεως τοῦ κειμένου τῆς Ἐπιστολῆς τοῦ Εὐγνώστου δὲν διευκολύνει τὸν περὶ τὴν Χριστιανικὴν Γραμματείαν καὶ τὴν Ἐρμηγευτικὴν ἀσχολούμενον ν' ἀναζητήσῃ καὶ ἀνακαλύψῃ συγγενῆ στοιχεῖα, γλωσσικῆς ἢ ἐννοιολογικῆς διατυπώσεως καὶ εἰς ἔργα ἐκκλησιαστικῆς προελεύσεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ σ. παρέθεσεν ἐν τέλει τῆς μελέτης τοὺς σειρὰν ὄλην χωρίων συγγενῶν πρὸς τὴν Η. καὶ Κ.Δ., πρὸς τὰ ἔργα τῶν κωδίκων τοῦ Nag Hammadi — κατ' ἐξοχὴν μάλιστα τούτων —, ὡς καὶ ἐκ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ πέρα τῶν πραγματικῶν ἢ ὑποθετικῶν χωρίων τοῦ ἔργου μετὰ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὑποπεύω ὅτι ἐννοιολογικῶς τοῦλάχιστον καὶ ἄλλα ἔργα τῆς Χριστιανικῆς Γραμματείας ἔχουσι συγγενῆ στοιχεῖα. Π.χ. ὁ Ἑρμᾶς, ὁ Ψευδο-Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ Τετραμερῆς Διάλογος τοῦ Ψευδο-Καισαρίου, τὰ Σιδυλλικά βιβλία, τὰ Πατερικά Ἀποφθέγματα, ἔργα τινὰ Γρηγορίου Νύσσης, οἱ Χρησμοὶ τοῦ Σίξτου κ.π.δ. Ἡ μελέτη πάντως καὶ κενὸν μέγα καλύπτει παρ' ἡμῖν καὶ τὸν συγγραφέα τιμᾶ διὰ τὸ ἐξαιρετὸν ἐπίτευμά του.

Emmanuel Amand de Mendieta, L' Art au Mont - Athos. Publication par les soins de Sotiris Kadas. Patriarchal Institute de Recherches Patristiques. Thessalonique 1977, σ. XXVII + 404. Εἰκόνες 71.

Ἀρίστη ἐπὶ χάρτου ἰλλουστρῆ ἐκδοσις, σοβαρὰ καὶ μετ' ἐπιστασίας καὶ ἀπὸ ἱστοριοθεολογικῆς ἀπόψεως λίαν ἐνδιαφέρουσα μελέτη ὀφειλομένη εἰς τὸν γνωστὸν ἐξαιρετὸν ἐπιστήμονα καὶ φίλον, προῶρως ἐκδημήσαντα ἐξ αὐτοκινήτου δυστυχήματος ἐν Καίρῳ τὸ παρελθὸν ἔτος. Τὰ εἰς τοὺς ἡμετέρους ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς ἔργα του εἶναι τὰ μάλιστα ἐνδιαφέροντα.

Κώστα Καλοκύρη, Ἡ Ναοδομία καὶ ἡ σύγχρονη Τέχνη. Ἀρχιτεκτονικὴ - Ζωγραφικὴ. Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν. Θεσ) κη 1978, σ. 304.

Περιεχόμενα: Ἐπιβαλλόμενα Προλεγόμενα (διατὶ ἐπιβαλλόμενα;) Πρῶτο κεφ.: Ἡ νέα Ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὸ πρόβλημα ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς Ναοδομίας. Α. Ὁ χαρακτήρας τῆς μοντέρνας Ἀρχιτεκτονικῆς. Β. Ἡ σύγχρονη Ναοδομία τῶν ἑτεροδόξων. Γ. Ἡ σύγχρονη ὀρθόδοξη Ναοδομία. Δ. Τὸ πρόβλημα ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς Ναοδομίας μας. — Κεφ. δεύτερο: Ἡ Ζωγραφικὴ καὶ ἡ σύγχρονη ὀρθόδοξη Ναοδομία. Α. Συνοπτικὴ ἐπισκόπηση τῆς μοντέρνας Ζωγραφικῆς. Β. Ἡ σχέση τῆς μοντέρνας μετὰ τὴν βυζαντινὴ Ζωγραφικὴ. Γ. Τὸ πρόβλημα τῆς Ζωγραφικῆς στοὺς ὀρθό-

δοξους Ναοὺς τῆς νέας Ἀρχιτεκτονικῆς. — Κατάλογος Εἰκόνων. Ἐβρετήριον ὀνομάτων καὶ πραγμάτων.

Ὁ σ. ἐν τῷ Προλόγῳ του δηλοῖ: «Τὸ βιβλίον αὐτό, δὲν ἀφορᾷ μόνον τοὺς ἀρχιτέκτονες... ἀλλὰ γράφτηκε γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ τὸ πλατύτερον κοινόν».

Ἰωάννου Χρυσοστόμου "Ἀπαντα τὰ Ἔργα. Ἄρ. 28. Ποιμαντικά καὶ Ἀσκητικά Α'. Εἰσαγωγὴ - Μετάφρασις - Σχόλια ὑπὸ Παναγιώτου Κ. Χρήστου. Καθηγητοῦ τοῦ Παν)μίου. Πατερικά ἐκδόσεις «Γρηγόριος ὁ Παλαμάς». Θεσ) κη 1978, σ. 887.

Λίαν ἐπιμελημένη ἐκδοσις καὶ λίαν ἐπιτυχῆς ἢ μετάφρασις, λίαν δὲ διαφωτιστικὰ τὰ σχόλια. Ἡ δόκιμος γραφὴ τοῦ συναδέλφου παραδίδει καὶ εἰς τὸ πολὺ δημόσιον τὸ παντὸς ἐπαίνου ἄξιον ἔργον μετὰ τὰ Ποιμαντικά καὶ τὰ Ἀσκητικά τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Εὐχαρίστως δὲ δημοσιεύομεν καὶ τὴν σταλείσαν ἡμῖν Ἀνακοίνωσιν, ἔχουσαν οὕτω: «Ἀγαπητὲ ἀναγνώστα, Μὲ τὸν παρόντα τόμον ἐγκαινιάζεται ἡ ἐκδοσις τῶν Ἀπάντων τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ποὺ θὰ ὁλοκληρωθῇ εἰς 37 τόμους τῶν 800 σελίδων κατὰ μέσον ὄρον, καὶ φιλοδοξοῦμεν ν' ἀπεπερατωθῇ ἐντὸς 5 - 6 ἐτῶν, χωρὶς φυσικὰ νὰ διακοπῇ καὶ ἡ ἐκδοσις τῶν Ἀπάντων τῶν Πατέρων ποὺ ἤδη ἐκδίδονται (Γρηγορίου Θεολόγου, Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Εὐσεβίου Καισαρείας). — Ἡ τιμὴ τῶν διπλῶν τόμων ὀρίζεται εἰς δρχ. 400. — Περὶ τὰ τέλη Μαΐου θὰ κυκλοφορήσουν οἱ τόμοι Ἰω. Χρυσοστόμου 9 καὶ 13, ἐξ 800 σελίδων ἕκαστος. — Ἐκ τῆς ἐκδόσεως».

Παν. Ι. Ζέπου, Βασίλειος Γρυφ. Οἰκονομίδης (1814 - 1894). Ἀνάτυπον ἀπὸ τὰ «Γορτυνιακά», τόμ. Β', Ἀθήναι 1978, σ. 97 - 108.

Ἐξαιρετὸς προσωπογραφία τοῦ διαπρεποῦς Γορτυνίου νομοδιδασκάλου Βασίλειου Τρυφ. Οἰκονομίδου (1814) 94). Μετὰ τοῦ ἐτέρου διαπρεποῦς νομομαθοῦς, Γορτυνίου καὶ τούτου, Νικολάου Δημητράκου οὐλοῦ συναποτελεῖται ἡ εὐγενὴς ξυνωρὶς μεγάλων νομοδιδασκάλων, προτυπῶντων ἐξεχούσας πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς προσωπικότητας διὰ τοὺς ἐπιγενομένους. Ἡ γλαφυρὰ, ἔσον καὶ καθύπου καὶ ἐν ὀλίγοις πολλὰ ὑποδηλοῦσα γραφὴ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Παν. Ἰω. Ζέπου, μετ' ἐκδηλα τὰ στοιχεῖα τοῦ θαυμασμοῦ διὰ τὸν διογραφούμενον νομοδιδάσκαλον Βασίλ. Οἰκονομίδην, παρέχει τοῖς ἐν ἡμῖν σπουδασταῖς ἄριστον ὑπόδειγμα νομικῆς ἐμπνεύσεως καὶ προσωπικότητος ἀξίαν μιμήσεως. Καὶ ὁ μὴ νομικός πολλὰ τὰ ὠφέλιμα καρποῦται.

«Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ Ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καταδικάζει τὴς τουρκικὰς ὀμότητες στὴν Κύπρον».

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐνημερώσεως γιὰ τὰ Ἐθνικὰ θέματα, ἐξέδωκε τὸ ὑπ' ἀριθ. 5 φυλλάδιον, ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον. Ἡ ὑπὸ τοῦ πρώην Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Μιχαήλ Στᾶσινο-

π ο ύ λ ο υ συγκρότηθεϊσα, παρακαλεί πάντα ενδιαφερόμενον διά τήν διάδοσιν του παρόντος τεύχους και των άλλων έντύπων αútης, όπως απευθύνεται εις τὰ γραφεία τής Έπιτροπής οδ. Βαλαωρίτου 9, αιτούμενος τὰ έντυπα και συνιστών και εις άλλους τήν προμήθειάν των.

Π α ρ ά δ ο σ η: Μία έκδοση των «Κριτικών Φύλων». Δίμηνο Περιοδικό Όρθοδόξου ζωής και Τέχνης. Έκδοση - Διεύθυνση Ι. Μ. Χ α τ ζ η φ ώ τ η. Έτος Β' - τεύχ. 8, Μαρτ. - Άπριλ. 1978, σ. 81 - 160.

Άπό τής ένάρξεως τής έκδόσεως του Περιοδικού λαμβάνομεν τούτο τή φιλόφρονι και εύγενεί φροντίδι του έκδότου - Διευθυντού. Αυπούμεθα, διότι λόγω φόρτου εργασίας δεν ήδυνήθημεν νά σημειώσωμεν τήν εύπρόσδεκτον ταύτην έκδοσιν του Περιοδικού. Τό παρόν τεύχος περιλαμβάνει τρία αφιερώματα: Όρθόδοξη Άνάστασις. Ευαγγελισμός και 1821, Άγιον Όρος και Τεχνικός πολιτισμός. Έκτός τούτων περιλαμβάνεται και ποικίλη ύλη με άρθρα αξιόλογα και λίαν ενδιαφέροντα. Έν αρχή δημοσιεύεται συγχαρητήριο γράμμα του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου κ. Σεραφείμ πρὸς τόν Δ) ντήν του Περιοδικού. Ός και ο τίτλος δηλοί, τό Περιοδικόν αποβλέπει εις τήν εις τό πολὺ δημόσιον διαφώτισιν περι τής μεγάλης αξίας τής διατηρήσεως τής Όρθοδόξου Παραδόσεως επί πολλῶν πεδίων τής ανθρωπίνης δραστηριότητος, του θρησκευτικού και λατρευτικού, τής αρχιτεκτονικῆς, τής ζωγραφικῆς, τής ύμνογραφικῆς, τής συμβολικῆς, τής πατερικῆς, του μοναχικου βίου κ.π.ά. Ευχόμεθα εις τόν έκδοτην - Δ) ντήν εύδωσιν τής εύγενούς προσπαθείας του.

Μ ά ρ κ ο υ Α. Σ ι ώ τ ο υ, Καθηγητού του Παν)μίου Αθηνών, Η θέσις τής θείας Ευχαριστίας εις τό σχέδιον τής θείας Οικονομίας. Έν Αθήναις 1977, σ. 46.

Τ ο ὕ α ὐ τ ο ὕ, Ό θάνατος του Κυρίου «χάριτι Θεου» ή «χωρίς Θεου». (Συμβολή εις τήν κριτικήν του κειμένου τής Κ.Δ.). Έν Αθήναις 1977, σ. 63.

Άμφότερα: αί μελέται τὰ μάλιστα ενδιαφέρουσαι και με επιστημονικήν κατοχύρωσιν και βιβλιογραφικήν και ιδία με πατερικήν τεκμηρίωσιν.

Ά θ α ν. Π. Χ α σ τ ο ὕ π η, Δρος Θ. και Φ., Τακτικού Καθηγητού εν τῷ Παν)μίῳ Αθηνών, Τό διδλίον του Αδβακούμ. Εισαγωγή - κείμενον - έρμηνεία. Έν Αθήναις 1978, σ. 86.

Ό τής έβραϊκῆς γλώσσῆς κάτοχος και γνώστης των προβλημάτων τής Π.Δ. Καθηγητής Άθαν. Χαττούπης, χαρίζει τοίς φιλομαθέσι και τοίς περι τήν Π.Δ. ασχολουμένοις τό ανά χειρας έργον. Μετά τήν Εισαγωγήν, ακολουθεϊ τό κείμενον εις τās τέσσαρας μορφάς παραδόσεώς του. Έπεται ή έρμηνεία αξιοπαίλου αποδόσεως και κριτικού σχολιασμού, μαρτυροῦντος τήν εδρύτητα των γνώσεων του σ.

Ί ω ά ν ο υ Ό ρ. Κ α λ ο γ ή ρ ο υ, Καθηγητού Παν)μίου, Διεθνῆ Συνέδρια περι τής Παρθένου Μαρίας εις τήν Ρώμην (12 - 17 και 17 - 21 Μαΐου 1975). Θεσ) κη 1976 (ανάτ. εκ τής επιστημ. Έπετηρίδος τής Θεολ. Σχολῆς. Τόμ. 21, σ. 55 - 122).

Μετ' επιστασίας περιγραφή των εν λόγω συνεδρίων από Καθολικούς επιστήμονας και λίαν ενδιαφέρουσα έκθεσις των λεχθέντων, ως και των συμπερασμάτων και των από ορθοδόξου απόψεως διαφερόντων των Μαρριολογικών τούτων Συνεδρίων. Ό σ. κατέχει πλήρως τὰ προβλήματα τής Μαρριολογίας, ως και τās διαφερούσας γνώμας Όρθοδόξου και Καθολικῆς Έκκλησίας.

Τ ο ὕ α ὐ τ ο ὕ, Η φιλοπατρία εις τόν βίον, τήν διδασκαλίαν και τό έργον του Ίησου Χριστου, (Άνάτ. εκ του Περιοδ. «Γρηγόριος ο Παλαμιάς» 61 (1978)). Θεσ) κη 1978, σ. 10 - 30.

Εύπρόσδεκτος θεώρησις θέματος ενδιαφέροντος και πολυδιαστάτου, όσον και διαφιλονεικουμένου. Ό σ. προσπαθεϊ νά κατοχυρώση τήν θέσιν του γραφικῶς. Η έκθεσις σαφής και έπαγωγός.

Γ ε ω ρ γ ί ο υ Ι. Μ α ν τ ζ α ρ ί δ η, Ό άγιος Γρηγόριος ο Παλαμιάς και ή ορθόδοξη πνευματική ζωή. (Άνάτ. εκ του Περιοδ. «Γρηγόριος ο Παλαμιάς» 6, 1978), Θεσ) κη 1978, σ. 43 - 50.

Άγιολογική έξαρσις τής προσωπικότητος του μεγάλου τής Θεσ) κης άγιου Γρηγορίου του Παλαμιά με νεογλωσσικήν απλότητα ύφους.

Ν. Β. Τ ω μ α δ ά κ η, Κλασικισμός, Διαφωτισμός και Άδαμάντιος Κοραΐς (Διαπιστώσεις και προβλήματα) - Άνάτ. εκ τής Μνημοσύνης. Έτησ. Περιοδ. Έτ. Ιστορ. Σπ. επί του νεωτέρου Έλληνισμού, τόμ. έκτος 1976) 77. Έν Αθήναις 1977, σ. 93 - 116.

Λίαν εύπρόσδεκτος και τὰ μάλιστα διαφωτιστική μελέτη, περιεκτική μεν εις περιεχόμενον, πολλά όμως προβλήματα διασαφύσα μετά κρίσεως και σαφούς διατυπώσεως. Ό γνωστός Καθηγητής Ν. Β. Τωμαδάκης γνωρίζει και εκ των απλουστέρων θεμάτων νά προβλήματίξη τόν αναγνώστην και εκ των πολυσυνθέτων νά απλουστεύη και διερμηνεύη ταύτα επιτυχώς. Τὰ τρία θέματα, Κλασικισμός, Διαφωτισμός και Άδαμάντιος Κοραΐς ενδιαφέρουν πάντα εύπαίδευτον.

François Halkin, Quatre Miracles de la Vierge en grec. Anal. Bolland. t. 95 - Fasc. 1-2. Bryxelles 1977, σ. 5-12.

Τ ο ὕ α ὐ τ ο ὕ, Saint Thalée Anachorète ou Martyr? Αὐτόθι.

Ό άκάματος έρευνητής τής άγιολογίας τής Έλληνικῆς Έκκλησίας και παλαιός φίλος π. Halkin έξέδωκεν εκ του Βατικανου κώδικος 1190 φφ. 1087-1091, τρία «Θαυμάσια (Θαύματα) τής ύπεραγίας και

λειπαρθένου Μαρίας», κατά τὸν γνωστὸν εἰς τὸν σ. ὑποδειγματικὸν τρόπον καὶ μετ' ἰσορροπίας περιεκτικὴν εἰσαγωγὴν. Τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ἀποκαθίσταται εὐστόχως, ἄνευ πολλῶν ἐπιβαρύνσεων τοῦ apparatus criticus. — Εἰς τὸ μονοσέλιδον δευτέρου ἀρθρου διορθῶναι, συμπληρῶναι καὶ ἀποκαθιστᾶ τὸ κείμενον τὴν ἐκδοσὶν τοῦ ἀγ. Θαλαλέου ὑπὸ τοῦ Heinrich Bröcker (Münster, ed. Regensberg 1976).

Κωνστ. Ι. Βουρβέρη, Πλάτων καὶ Ἑλληνες πλὴν Ἀθηναίων. Ἱστορικαὶ γνώσεις τοῦ Πλάτωνος (Β' Ἑλληνικά ΙΙ). Τόμος Γ' Κείμενον - ἔρμηνεία - πίνακες. Ἀθήναι 1977, σσ. 148 (Ἑλληνικὴ Ἀνθρωπιστικὴ Ἐταιρεία. Σειρὰ δευτέρα: Μελέται καὶ ἔρευνα, ἀριθ. 30).

Ὁ Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν καὶ Μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Βρυξελλῶν Κων. Βουρβέρης εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἐπιστημονικῶν του μελετῶν προσθέτει καὶ τὴν ἀνὰ χεῖρας ἀξιολογητάτην μελέτην, δι' ἧς μετὰ κριτικὴν ἔρευναν ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος καὶ καὶ ἐπὶ τῆς κατ' ἐπιλογὴν παραθέσεως τῶν ἐνδιαφερόντων κειμένων, ἐκθέτει ἐν τῷ ἐρμηνευτικῷ του ὑπομνήματι συμπερασματικῶς Γενικὴν Θεώρησιν τῆς ἱστορικῆς συνειδήσεως τοῦ Πλάτωνος καὶ κατὰ πόσον ἡ Ἱστορία καθόλου ἐξυπηρετεῖ τὴν φιλοσοφίαν του. Ὅρθως δὲ ἀποφαίνεται ἐν τέλει ὅτι ὁ Πλάτων δὲν ἦτο ἱστορικός, ἀλλὰ φιλόσοφος καὶ ὅτι «ἡ ἱστορία διὰ τὸν Πλάτωνα εἶχεν ἐνδιαφέρον καὶ νόημα μόνον δι' ἐποπτικοποίησιν, συνάρτησιν καὶ ἐπικύρωσιν τῆς κοσμοθεωρίας του», ἧτις ἐστρέφεται πάντοτε εἰς τὴν ἔκτασιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ δικαίου.

Τοῦ αὐτοῦ, Τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ ἡ μοῖρα καὶ ἡ λύτρωσις. Ἀθήναι 1978, σ. 19.

Πολλὰ ἔχει νὰ διδαχθῇ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῆς ωραίας ταύτης περιεκτικῆς μελέτης τοῦ σ.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἰωάννης Χαντέλης, ὁ ἐπιφανὴς Ἑπειρωτὴς φιλόλογος. Ἀθήναι 1977, σ. 34. (Ἀνάτυπον ἀπὸ τὸν τόμον «Ἀναζητήσεις» Ι.).

Ὁραιοτάτη σκιαγράφησις τῆς ὄντως «ἐπιφανοῦς» προσωπικότητος τοῦ δεινοῦ φιλόλογου καὶ ἐξαιρετοῦ ἀνθρώπου Ἰωάννου Χαντέλη, ὃν ἡμεῖς ἠτύχησαμεν νὰ γνωρίσωμεν, ὅτε ὡς Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος ἦλθεν εἰς Πάτρας διὰ τινὰς ἡμέρας πρὸς μελέτην ἐκπαιδευτικῶν θεμάτων μετὰ τοῦ τότε Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἀοιδίμου ἀνδρός καὶ ἐξαιρετοῦ καὶ τούτου φιλόλογου Ἡλίου Λυκοῦρέζου, οὗτινος ἐχρημάτισα καὶ βοηθὸς περὶ τὰ ἔτη 1928 - 1932. — Ἡ προσωπογράφησις τοῦ Χαντέλη ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Κωνστ. Βουρβέρη, ἐκτός τοῦ ὅτι ἐντυπωσιάζει εἰς περιγραφικὴν ἀκρίβειαν καὶ θερμότητα ἐκφράσεως, συγχρόνως διδάσκει καὶ παραδειγματίζει τοὺς νέους ἐκπαιδευτικοὺς λειτουργοὺς καὶ κατ' ἐξοχὴν τοὺς ἐπὶ τῶν ἡγετικῶν θέσεων τῆς Παιδείας ἱσταμένους. Εἶθε τὸ παράδειγμα τοῦ Χαντέλη νὰ εὕρη μιμητὰς καὶ τὴν σήμερον ἡμέραν!

Ἀναζητήσεις Ι. Ἀθήναι 1977, σ. 226.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀνθρωπιστικὴ Ἐταιρεία, ἡ τελοῦσα ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Καθηγητοῦ Κων. Βουρβέρη, ἐσκέφθη ὀρθῶς νὰ δημοσιεύσῃ εἰς ἐνιαῖον τόμον ὅλας τὰς Ὀμιλίαις, τὰς ὑπὸ τύπον διαλέξεων ὑπὸ διαφόρων μελῶν τῆς Ἐταιρείας γένομενας κατὰ τὸ ἔτος 1977. Αἱ δημοσιευόμεναι διαλέξεις εἶναι τῶν Ἀγουρίδου Σάββα, Βουρβέρη Κωνστ., Δεσποτοπούλου Κων., Κόρσου Δημ., Μαρκαντώνη Ἰωάν., Μπαμπινιώτου Γεωργ. καὶ Σκιαδᾶ Ἀριστοξένου. Τὰ ἀναπτυσσόμενα θέματα εἶναι σπουδαῖα καὶ τὰ μάλιστα ἐνδιαφέροντα, ἰδίᾳ διὰ τοὺς Θεολόγους καὶ Φιλολόγους.

Ἑλληνισμὸς - Βελγικὴ καὶ Πανευρωπαϊκὴ Ἐπιθεώρησις. Τόμος 5ος, ἀριθ. τευχῶν 18 - 21, σ. 172. Ἐκδότης - Διευθυντὴς Τριαντ. Δ. Θεοδωρίδης.

Διακεκριμένοι Ἕλληνες καὶ ξένοι συγγραφεῖς καὶ γνωστοὶ προσωπικότητες συνεργάζονται εἰς τὸν ἀνὰ χεῖρας λίαν ἐνδιαφέροντα τόμον. (Ὁ ἐκδότης καὶ Δ) ντὴς τῆς ἐν λόγῳ Ἐπιθεωρήσεως εἶναι ἀξιῶς συγχαρητηρίων διὰ τὰς καταβαλλομένας ὑπ' αὐτοῦ προσπάθειαις ἀμοιβαίας προβολῆς καὶ κατανοήσεως τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Βελγίου, ὡς καὶ τῶν Κάτω Χωρῶν.

Τὸ ἔργον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας κατὰ τὸ 1977. Ἐπιμέλεια Α. Ὁρλάνδου, Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἀρχ. Ἐταιρείας, σ. 222.

Ὁ μετ' ἐπιστασίας καλαισθητὸς τόμος τοῦ ἔτους 1977 περιλαμβάνει τὰ νέα ἀνακαλυφθέντα ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων ἀρχαιολόγων εὐρήματα ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν, αἵτινες ἐγένοντο εἰς 33 πόλεις καὶ ἀρχαιολογικὰς χώρους. Ὁραϊστάται εἰκόνας δίδουν εἰς τὸν μελετητὴν ἰδέαν ἀξιολογήσεως τῶν ἀποκαλυφθέντων εὐρημάτων. Διάφοροι ἰδιῶται καὶ λάτρεις τῶν ἀρχαίων ἀντικειμένων, παρέδωκαν εὐγενῶς εἰς τὸν ἔφορον ἀρχαιοτήτων διαφόρων περιοχῶν τὰ ἀνακαλυφθέντα ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ἀρχαία ἀντικείμενα, τινὰ τῶν ὁποίων ἐξαιρέτου ἀρχαιολογικῆς ἀξίας. Ἐν τῷ ἐν τέλει Γ' κεφ. γίνεται σύντομος μνεία τῶν δαπάνων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας γενομένων ἐργασιῶν ἀναστηλώσεως καὶ συντηρήσεως κατὰ τὸ ἔτος 1976 μνημείων τινῶν δι' εἰδικῶν συνεργειῶν. Ὁ τόμος περατοῦται μετὰ τὴν καταχώρισιν τῶν δημοσιευμάτων τῆ ἐποπτεία τῆς εἰδικῆς πρὸς τοῦτο ἐπιτροπῆς, ἧτοι τοῦ Καθηγητοῦ Ἀν. Ὁρλάνδου, τῆς Σέμνης Καρούζου καὶ τοῦ Νικ. Ζαφειροπούλου, τῶν ἐτῶν 1975 - 1977. Παρέχονται δὲ καὶ πληροφορίαι τινὲς σχετικαὶ μετὰ τὰς φωτομηχανικὰς ἀνατυπώσεις κ.ἄ.

Νικολάου Ἰ. Σωτηροπούλου, Θεολόγου - Φιλολόγου, Ὁ Ἰησοῦς Γ: α χ θ ε. Ἀθήναι 1976, σ. 345.

1. Ὁφείλω ἤδη ἐκ προοιμίου νὰ δηλώσω, ὅτι ἡσθάνθη ἄμα διεξελθὼν τὸ ἀνὰ χεῖρας ἔργον, εὐχάριστον ἐκπλήξιν. Ἡ εἰς ἔκτασιν καὶ εἰς βάθος ἀνάπτυξις τοῦ

σπουδαιότητας θέματος' ή πλήρης γνώσις υπό τῶν πολλοῦν προβλημάτων, τῶν ἀναφωσμένων ἐκ τῆς τῶν Ἀγ. Γραφῶν συγκριτικῆς ἐρμηνείας τῶν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως σχετιζομένων πρὸς τὸ ὅλον θέμα γραφικῶν χωρίων' ἢ κριτικῆ ἀντλήσις τῶν ἀπαραιτῆτων ἐρμηνευτικῶν συμπερασμάτων πρὸς κατοχύρωσιν τῆς διατυπωμένης ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ σ. ἐρμηνείας ὄρων, λέξεων ἢ φράσεων καὶ ρητῶν τῆς Ἀγ. Γραφῆς' ἢ ἀρίστη φιλολογικὴ καὶ διανυγῆς κριτικὴ διατύπωσις τοῦ κειμένου' ὁ ἐξαιρετος ἀγιογραφικὸς ὀπλισμὸς τοῦ σ. καὶ ὑπὲρ πάντα ἢ θερμουργὸς πίστις τούτου, ἀνά πάσαν σελίδα τοῦ ἔργου ἐκφαινομένη, μὲ ἐπεισαν ὅτι πρόκειται περὶ ἀξιολογώτατης καὶ πρωτοτύπου πραγματείας, ἀξίας ἰδιαίτερας προβολῆς.

2. Τὸ ἔργον ἀποτελεῖ «κλειδα», λύουσαν πολλὰ ἐρμηνευτικὰ προβλήματα τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ διεγείρουσαν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν εἰδικῶν ἰδίᾳ ἐρμηνευτῶν τῆς Βίβλου εἰς ἀναζήτησιν καὶ λύσιν πλείστων ἄλλων συναφῶν προβλημάτων. Εἰς τέσσαρα κεφάλαια ἐρευνᾶται τὸ ἐν τῷ τίτῳ τοῦ βιβλίου πολὺπλευρον πρόβλημα τοῦ «*Ἰ η σ ο Ὡ Γ ι α χ θ έ*»: α) ἐπὶ τῇ θάσει ἐκφράσεων, β) ἐπὶ τῇ θάσει ὀνομάτων, γ) ἐπὶ τῇ θάσει ὕπαινηγῶν καὶ ἀναφορῶν καὶ δ) ἐπὶ τῇ θάσει παραθέσεων. Διὰ μιᾶς 30σελίδου Εἰσαγωγῆς ὁ σ. κατατοπίζει τὸν ἀναγνώστην ἐπὶ τῶν σπουδαιότερων θεμάτων, ἅτινα πρόκειται νὰ διαπραγματευθῆ περαιτέρω. Ὡς ἐν τῷ προλόγῳ ἐξάγει ὁ σ. «*ἢ Θεολογία* δὲν εἶναι ἐκ τῶν εὐκολωτέρων πραγμάτων», ὡς οἱ πολλοὶ πιστεύουν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁμολογεῖ ὅτι ὁ μελετητὴς θὰ συναντήσῃ ἱκανὰς δυσχερείας πρὸς κατανόησιν τοῦ συλλογιστικοῦ χαρακτῆρος τῆς μελέτης του. Κύριος καὶ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς μελέτης εἶναι νὰ ἀποδειχθῆ ἡ Θεότης τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν περὶ Ἀγίας Τριάδος διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Παρὰ τὴν ταπεινόφρονα δῆλωσιν τοῦ σ. ὅτι ἀπέφυγε νὰ προσδώσῃ «*σχολαστικῶς ἐπιστημονικὴν μορφήν* κατὰ τὴν ἐπικρατούσαν περὶ ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν ἀντίληψιν, διότι ἀπέβλεψεν εἰς ὀπωσδήποτε εὐρύτερον κύκλον μελετητῶν τῆς Βίβλου» (πρόλ. σ. 7), ἐν τούτοις ἡ μελέτη του ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα σοβαρᾶς ἐπιστημονικῆς διαπραγματεύσεως. Ἴσως οἱ λόγοι του ἀναφέρονται εἰς τὴν μὴ μνηεῖαν ξένης διδλιογραφίας. Ἀλλ' ἡ μετὰ θαυνοῦσας συγκριτικὴ ἐκ τῶν διδλικῶν χωρίων συναγωγὴ ὀρθῶν συμπερασμάτων, ἀποδεικνύει ἐπιστημονικὴν ἰκανότητα τοῦ σ. τῆς κατοχυρώσεως τῶν ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ ἐν τῇ λύσει τῶν ἀναφωσμένων ἐρμηνευτικῶν προβλημάτων.

3. Συνιστῶμεν ἐκθύμως τὸ ἔργον εἰς πάντα φιλομαθῆ καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Θεολόγους καὶ Φιλολόγους, τοὺς ἐρμηνευτὰς τῆς Βίβλου ἀλλὰ καὶ τῶν κειμένων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, διὰ νὰ ἀντλήσουν ὠφέλιμα διδάγματα πρωτοτύπου συγγραφικῆς δεοντολογίας. Καὶ πέραν τούτου διὰ νὰ ἀισθανθοῦν τὴν θείαν γέυσιν ἐκ τῆς γνώσεως τοῦ θεοπνεύστου λόγου τῶν Ἀγίων Γραφῶν.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 12 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «*ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ*»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κων. Γ. Μπόνης, Ὁμοσ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν - Ἀκαδημαϊκοῦ, Πρόλογος εἰς τὸ εὐρετήριο τῆς «*Ἐκκλησίας*».

A. Σ. Ἀνεστίδου, A. Τὰ Ἱστορικὰ τῆς «*Ἐκκλησίας*».

A. Σ. Ἀνεστίδου, B. Τὸ εὐρετήριο τῆς «*Ἐκκλησίας*».

Περιεχόμενα A' τόμου.

Περιεχόμενα B' τόμου.

Παρατηρήσεων στήλη.

Βιβλιοκρισίαι.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 710.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασία 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.